

Dansk udgave

Meddelelser og oplysninger

<u>Informationsnummer</u>	Indhold	Side
	I <i>Meddelelser</i>	
	.....	
	II <i>Forberedende retsakter</i>	
	Det Økonomiske og Sociale Udvalg	
	395. plenarforsamling af 11. og 12. december 2002	
2003/C 85/01	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Rådets forordning om indførelse af et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument for ubestridte krav« (KOM(2002) 159 endelig — 2002/0090 (CNS))	1
2003/C 85/02	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Grønbog om alternativ konfliktløsning på det civil- og handelsretlige område« (KOM(2002) 196 endelig) ...	8
2003/C 85/03	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 68/151/EØF for så vidt angår offentlighed vedrørende visse former for selskaber« (KOM(2002) 279 endelig — 2002/0122 (COD))	13
2003/C 85/04	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Gennemførelse af den strukturerede sociale dialog i de paneuropæiske transportkorridorer«	16

Pris: 26,00 EUR

(Fortsættes på omslagets anden side)

<u>Informationsnummer</u>	Indhold (fortsat)	Side
2003/C 85/05	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om: <ul style="list-style-type: none"> — »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om særlige stabilitetskrav til ro-ro passagerskibe«, og — »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 98/18/EF af 17. marts 1998 om sikkerhedsregler og -standarder for passagerskibe« (KOM(2002) 158 endelig — 2002/0074 (COD) — 2002/0075 (COD))	20
2003/C 85/06	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om anvendelse og kommerciel udnyttelse af den offentlige sektors dokumenter« (KOM(2002) 207 endelig — 2002/0123 (COD))	25
2003/C 85/07	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om forbud mod organiske tinforbindelser på skibe« (KOM(2002) 396 endelig — 2002/0149 (COD))	28
2003/C 85/08	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om røgaromaer, som anvendes eller er bestemt til anvendelse i eller på fødevarer« (KOM(2002) 400 endelig — 2002/0163 (COD))	32
2003/C 85/09	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 94/35/EF om sødestoffer til brug i levnedsmidler« (KOM(2002) 375 endelig — 2002/0152 (COD))	34
2003/C 85/10	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 91/68/EØF om styrkelse af kontrollen med transport af får og geder« (KOM(2002) 504 endelig — 2002/0218 (CNS))	36
2003/C 85/11	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 95/2/EF for så vidt angår betingelser for anvendelse af tilsætningsstoffet E 425 konjac« (KOM(2002) 451 — 2002/0201 (COD))	39
2003/C 85/12	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 88/407/EØF om fastsættelse af de veterinærpolitimæssige krav i forbindelse med handelen inden for Fællesskabet med tyresæd og indførsel heraf« (KOM(2002) 527 endelig — 2002/0229 (CNS))	40

Informationsnummer	Indhold (fortsat)	Side
2003/C 85/13	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 66/401/EØF om handel med frø af foderplanter, 66/402/EØF om handel med såsæd, 68/193/EØF om handel med vegetativt formeringsmateriale af vin, 92/33/EØF om afsætning af plantemateriale og formeringsmateriale af grøntsagsplanter bortset fra frø, 92/34/EØF om afsætning af frugtplanteformeringsmateriale og frugtplanter bestemt til frugtproduktion, 98/56/EF om afsætning af prydblanteformeringsmateriale, 2002/54/EF om handel med bederoefrø, 2002/55/EF om handel med grøntsagsfrø, 2002/56/EF om handel med læggekartofler og 2002/57/EF om handel med frø af olie- og spindplanter, for så vidt angår sammenlignende EF-prøver« (KOM(2002) 523 endelig — 2002/0232 (CNS))	43
2003/C 85/14	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om fastsættelse af standarder for kvaliteten og sikkerheden ved donation, udtagning, testning, behandling, opbevaring og distribution af humane væv og celler« (KOM(2002) 319 endelig — 2002/0128 (COD))	44
2003/C 85/15	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet om en fællesskabspolitik for tilbage-sendelse af personer med ulovligt ophold« (KOM(2002) 564 endelig)	51
2003/C 85/16	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Økonomisk styring i EU«	55
2003/C 85/17	<p>Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:</p> <ul style="list-style-type: none"> — »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af Rådets forordning (EØF) nr. 1210/90 for så vidt angår de budgetmæssige og finansielle regler for Det Europæiske Miljøagentur og Det Europæiske Miljøoplysnings- og Miljøovervågningsnet samt om aktindsigt i agenturets dokumenter«, — »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 178/2002 for så vidt angår de budgetmæssige og finansielle regler for Den Europæiske Fødevarerikkerhedsautoritet samt om aktindsigt i autoritetens dokumenter«, — »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1592/2002 om fælles regler for civil luftfart og om oprettelse af et europæisk luftfartssikkerhedsagentur«, og — »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1406/2002 om oprettelse af et europæisk søfartssikkerhedsagentur« <p>(KOM(2002)406 endelig — 2002/0169 (COD) — 2002/0179 (COD) — 2002/0181 (COD) — 2002/0182 (COD))</p>	64

<u>Informationsnummer</u>	Indhold (fortsat)	Side
2003/C 85/18	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Udvidelsens økonomiske og sociale konsekvenser i ansøgerlandene«	65
2003/C 85/19	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet »Midtvejsrevision af den fælles landbrugspolitik« (KOM(2002) 394 endelig)	76
2003/C 85/20	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om overvågning af Fællesskabets skove og disses samspil med miljøet (Forest Focus)« (KOM(2002) 404 endelig — 2002/0164 (COD))	83
2003/C 85/21	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen om reformen af den fælles fiskeripolitik (»Vejviser«)« (KOM(2002) 181 endelig)	87
2003/C 85/22	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet om Produktivitet: nøglen til konkurrenceevne for EU's økonomier og virksomheder« (KOM(2002) 262 endelig)	95
2003/C 85/23	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg udtalelse om »EU's udvidelse og konsekvenserne for Det Indre Marked«	101
396. plenarforsamling den 22. og 23. januar 2003		
2003/C 85/24	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg forslag til udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg Mod en tematisk strategi for bæredygtig anvendelse af pesticider« (KOM(2002) 349 endelig)	112
2003/C 85/25	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »XXXI Beretning om Konkurrencepolitikken 2001« (SEK(2002) 462 endelig)	118
2003/C 85/26	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg udtalelse om »Arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene »Fremme af sprogindlæring og sproglig mangfoldighed« (SEK(2002) 1234)	126
2003/C 85/27	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om »En informations- og kommunikationsstrategi for Den Europæiske Union« (KOM(2002) 350 endelig)	129
2003/C 85/28	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 92/81/EØF og direktiv 92/82/EØF med henblik på indførelse af en særlig afgiftsordning for diesellole, der anvendes som brændstof til erhvervsformål, og med henblik på tilnærmelse af punktafgifterne på benzin og diesellole« (KOM(2002) 410 endelig — 2002/0191 (CNS))	133

<u>Informationsnummer</u>	Indhold (fortsat)	Side
2003/C 85/29	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om inspektion og verifikation af god laboratoriepraksis (GLP) (kodificeret version)« (KOM(2002) 529 endelig — 2002/0233 (COD))	137
2003/C 85/30	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om indbyrdes tilnærmelse af lovgivning om anvendelsen af principper for god laboratoriepraksis og om kontrol med deres anvendelse ved forsøg med kemiske stoffer (EØS-relevant tekst) (kodificeret version)« (KOM(2002) 530 endelig — 2002/0231 (COD))	138
2003/C 85/31	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 78/660/EØF, 83/349/EØF og 91/674/EØF om årsregnskaber og konsoliderede regnskaber for visse selskabsformer og forsikringsselskaber« (KOM(2002) 259/2 endelig — 2002/0112 (COD))	140

II

(Forberedende retsakter)

DET ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

395. PLENARFORSAMLING AF 11. OG 12. DECEMBER 2002

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Rådets forordning om indførelse af et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument for ubestridte krav«

(KOM(2002) 159 endelig — 2002/0090 (CNS))

(2003/C 85/01)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 15. april 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Guido Ravoet til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 27. november 2002.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 395. plenarforsamling af 11. og 12. december 2002, mødet den 11. december, følgende udtalelse med 79 stemmer for, 1 imod og 2 hverken for eller imod.

Sammenfatning af konklusionerne

Udvalget udtrykker tilfredshed med den foreslåede forordning, som afskaffer kravet om eksekvatur for ubestridte fordringer. Forordningsforslaget bygger videre på allerede eksisterende fællesskabsinstrumenter, især Bruxelles-forordning I og forkynselsesforordningen. Oplæggets svage punkt består i den frihed, som gives medlemsstaterne til selv at vælge, om de vil tilpasse deres procedureregler til de mindstestandarder, som kræves for udstedelse af det europæiske tvangsfuldbyrdsdokument. For at tilvejebringe et reelt europæisk retsområde trænger en mere udstrakt harmonisering af medlemsstaternes lovgivninger sig på.

1. Resumé af Kommissionens dokument

1.1. Det Europæiske Råd støttede på sit møde i Tammerfors den 15. og 16. oktober 1999 princippet om gensidig anerkendelse af retsafgørelser og andre afgørelser truffet af retlige myndigheder, der efter dets mening bør være hjørnестenen i det retlige samarbejde inden for EU. På det civilretlige område opfordrede Det Europæiske Råd til yderligere begrænsning af de mellemliggende foranstaltninger for at muliggøre anerkendelse og fuldbyrdelse i en medlemsstat af en afgørelse afsagt i en anden medlemsstat.

1.1.1. I Kommissionens og Rådets fælles program, som er opstillet på anmodning af Det Europæiske Råd, og som indeholder foranstaltninger med henblik på gennemførelse af princippet om gensidig anerkendelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område vedtaget af Rådet den 30. november 2000 ⁽¹⁾, udpeges afskaffelse af eksekvaturproceduren for ubestridte krav som en af Fællesskabets prioriteter (1).

1.1.2. Indførelsen af det europæiske tvangsfuldbyrdsdokument for ubestridte krav udgør et pilotprojekt for afskaffelsen af eksekvatur.

1.2. Den 1. marts 2002 trådte Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (herefter betegnet Bruxellesforordning 1) i kraft. Forordningen udgør et stort fremskridt for at strømline proceduren for at få en retsafgørelse erklæret for eksigibel i forhold til Bruxelles-konventionen af 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (herefter betegnet Bruxelles-konventionen).

1.3. Med forslaget til forordning om indførelse af et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument for ubestridte krav ønsker Rådet at gå et skridt videre end i Bruxelles-forordning 1.

⁽¹⁾ EFT C 12 af 15.1.2001.

1.3.1. Det skal fremhæves, at begrebet »europæisk tvangsfuldbyrdsdokument« har en dobbelt betydning, hvorved begrebets dobbelte sigte samtidig kommer til udtryk. I restriktiv betydning tager det sigte på afskaffelse af eksekvaturproceduren. I bredere betydning vedrører begrebet (indførelse af) en ensartet procedure med henblik på at opnå en afgørelse, som så skal kunne fuldbyrdes uden eksekvatur overalt i medlemsstaterne. På området ubestridte krav forfølger Kommissionen aktivt begge målsætninger, om end ikke samtidigt i én enkelt retsakt.

1.4. Det foreliggende forslag tager udelukkende sigte på den første målsætning, nemlig afskaffelse af eksekvaturproceduren som betingelse for fuldbyrdelse i en anden medlemsstat af retsafgørelser eller forlig eller bekræftede dokumenter, når det kan godtgøres, at der ikke har været nogen anfægtelse fra debtors side med hensyn til arten eller omfanget af gælden. Debtors passivitet formodes at skyldes en bevidst beslutning i forhold til hans vurdering af det pågældende kravs berettigelse eller en bevidst ignorering af retssagen. For kreditorer indebærer denne afskaffelse den fordel, at fuldbyrdelse i udlandet foregår hurtigt og effektivt. Ved »europæisk tvangsfuldbyrdsdokument« forstås i dette forslag en generel og åben attestering af en retsafgørelse, et forlig eller et bekræftet dokument, hvoraf det fremgår, at det opfylder alle betingelser for fuldbyrdelse i hele Fællesskabet uden mellemliggende foranstaltninger.

1.5. Den anden, bredere målsætning er Kommissionen ved at forberede via en grønbog om indførelse af en ensartet eller harmoniseret procedure for en europæisk betalingsordre, som forventes fremlagt i 2002.

1.6. Eksekvaturproceduren kan kun afskaffes, hvis medlemsstaterne nærer gensidig tillid til hinandens retssystemer. Det er endvidere en forudsætning, at der sker en nøje opfyldelse af betingelserne for en retfærdig rettergang efter artikel 6 i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder og artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder. Af disse årsager mente Kommissionen, at det var væsentligt i dette forslag at fastlægge en række proceduremæssige mindstestandarder for forkyndelse af dokumenter (nærmere bestemt: tilladte fremgangsmåder, tidsfrist), som skal give debitor garanti for, at han modtager en korrekt forkyndelse om det krav, der rettes mod ham, og får mulighed for at forberede et forsvaret. Kun hvis disse mindstestandarder overholdes, er det berettiget at afskaffe fuldbyrdsdokumentets kontrol med, om forsvarets rettigheder er overholdt.

1.7. Brug af den mulighed for forenklet fuldbyrdelse, som udkastet til forordning lægger op til, er frivillig i to henseender. For det første er det op til medlemsstaterne, hvorvidt de vil

tilpasse deres nationale lovgivninger til mindstestandarderne med hensyn til procedurer for at sikre, at det størst mulige antal afgørelser om ubestridte krav omfattes af bestemmelserne om det europæiske fuldbyrdsdokument. For det andet kan kreditorerne vælge mellem den klassiske mulighed for at få en retsafgørelse erklæret for eksigibel i henhold til Bruxellesforordning 1 og attestering som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument.

2. Forslagets nærmere indhold

2.1. Forslagets kapitel I indeholder en klar beskrivelse af formålet (artikel 1), nemlig indførelse af et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument for ubestridte krav på det civil- og handelsretlige område med det sigte at muliggøre fri bevægelighed for retsafgørelser, retsforlig og officielt bekræftede dokumenter overalt i medlemsstaterne. Anvendelsesområdet (artikel 2) er identisk med anvendelsesområdet for Bruxellesforordning 1.

2.1.1. I forslagets artikel 3 defineres de forskellige begreber: Retsafgørelse, krav, ubestridt, »kan en retsafgørelse betegnes som en endelig afgørelse«, ordinær appel, officielt bekræftet dokument, oprindelsesmedlemsstat, fuldbyrdsdokument og afsigende ret.

2.2. Kapitel II handler om det europæiske tvangsfuldbyrdsdokument. Hvis betingelserne i artikel 5 er opfyldt, attesteres en retsafgørelse truffet i oprindelsesmedlemsstaten på anmodning af kreditor som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument, således at dette anerkendes og fuldbyrdes i de øvrige medlemsstater, uden at der stilles krav om anvendelse af en særlig procedure. Beviset på denne attestering har form af standardformularen i forslagets bilag I (artikel 7).

2.2.1. De kumulative betingelser i henhold til artikel 5 er følgende:

- Retsafgørelsen kan fuldbyrdes og kan betegnes som en endelig afgørelse i oprindelsesmedlemsstaten
- Retsafgørelsen strider ikke mod bestemmelserne i afdeling 3, 4 og 6 i kapitel II i Bruxellesforordning 1
- I tilfælde af et krav, der er ubestridt som defineret i artikel 3, nr. 4, litra b) eller c) i den foreslåede forordning, opfylder retssagen de procedurekrav, der er fastlagt i kapitel III, og

— Når forkyndelse af dokumenter, som foreskrevet i kapitel III i forslaget til forordning, skal foretages i en anden medlemsstat end oprindelsesmedlemsstaten, anses sådan forkyndelse for at have fundet sted i overensstemmelse med artikel 31 (som refererer til Rådets forordning (EF) nr. 1348/2000 om forkyndelse i medlemsstaterne af retslige og udenretslige dokumenter i civil- og handelssager⁽¹⁾) (herefter forkyndelsesforordning).

2.2.2. Hvis et dokument ikke fuldt ud opfylder disse betingelser, åbner artikel 6 mulighed for udstedelse af et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument for delkrav.

2.2.3. Indholdet af attesten som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument behandles under artikel 7.

2.2.4. Der er ikke adgang til appel af en afgørelse vedrørende en anmodning om attestering som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument (artikel 8); der henvises især til garantiene for debitor i henhold til artikel 15.

2.2.5. Hvis en retsafgørelse endnu ikke kan betegnes som en endelig afgørelse, men alle øvrige betingelser i artikel 5 er opfyldt, kan der udstedes en attest som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument for sikrende retsmidler (artikel 9).

2.3. Der kan kun udstedes et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument, hvis forsvarets rettigheder blev sikret effektivt, da den tilgrundliggende retsafgørelse blev truffet. Derfor indeholder forordningsforslaget en række mindstekrav til proceduren, som retsproceduren i oprindelsesmedlemsstaten skal overholde. Det overlades til medlemsstaterne at vurdere, om det er nødvendigt eller ønskeligt at tilpasse deres nationale lovgivning til disse minimumskrav.

2.3.1. I mindstestandarderne for procedurer vedrørende ubestridte krav lægges der først stor vægt på forkyndelsen af det indledende processkrift (eller et tilsvarende dokument). Dette skal forkyndes for den påståede debitor (modtageren) i så god tid, som det er nødvendigt, for at han, såfremt han ønsker det, kan forberede sit forsvar (artikel 11-15). Endvidere skal debitor underrettes behørigt om kravet (artikel 16) og om de nødvendige processuelle skridt for at gøre indsigelse mod kravet (artikel 17) og for at undgå en retsafgørelse som følge af udeblivelse fra et retsmøde (artikel 18).

2.3.2. Hvis sagsøgte er blevet bekendt med retssagen mod ham, kan han således ikke belave sig på en procedurefejl ved sagens indledning og den automatiske virkning heraf for forkyndelse i udlandet. Artikel 19 handler om eventuel afhjælpning ved manglende overholdelse af mindstestandarderne.

2.3.3. Man kan forestille sig, at debitor i undtagelsestilfælde uden egen skyld ikke har fået kendskab til de dokumenter, der skulle forkyndes for ham. Hvis betingelserne i artikel 20 er opfyldt, er debitor berettiget til at blive fritaget for virkningerne af udløbet af fristen for at indgive ordinær appel af retsafgørelsen af den kompetente ret i oprindelsesmedlemsstaten.

2.4. Kapitel IV omhandler den egentlige fuldbyrdelse. Fuldbyrdsprocedurerne er underlagt lovgivningen i fuldbyrdsmedlemsstaten (artikel 21). Der skal kun forelægges en genpart af retsafgørelsen, en genpart af attesten og om nødvendigt en oversættelse.

2.4.1. På visse helt præcise betingelser har debitor mulighed for domstolsprøvelse i fuldbyrdsmedlemsstaten, hvis den retsafgørelse, som skal fuldbyrdes, er uforenelig med en tidligere retsafgørelse afsagt i en anden medlemsstat eller i et tredjeland. Retsafgørelsen eller attesteringen heraf kan under ingen omstændigheder prøves med hensyn til sagens realitet (artikel 22).

2.4.2. Udsættelse eller begrænsning af fuldbyrdelsen er kun mulig i de undtagelsestilfælde, som omtales i artikel 20 og 22 (artikel 23).

2.4.3. Afskaffelse af eksekvaturproceduren letter fuldbyrdelsen af en retsafgørelse i en anden medlemsstat. Dette ændrer dog intet ved, at der består betydelige forskelle i medlemsstaternes lovgivning om fuldbyrdsprocedurerne. Derfor fastsættes det, at medlemsstaterne skal samarbejde om at formidle oplysninger om disse procedurer, især inden for rammerne af det europæiske retlige netværk (artikel 24).

2.5. Kapitel V omhandler attestering af retsforlig og officielt bekræftede dokumenter som europæiske tvangsfuldbyrdsdokumenter, for hvilke der ligeledes er udarbejdet standardformularer. Det fastsættes, at debitor skal underrettes om dokumenters umiddelbare eksigibilitet i samtlige medlemsstater (artikel 26).

2.6. Fastlæggelse af personers, selskabers og juridiske personers bopæl sker analogt med Bruxelles-forordning 1 (kap. IV, art. 27-28).

2.7. Forordningsforslagets kapitel VII, artikel 29, indeholder nærmere bestemmelser om den tidsmæssige gennemførelse.

⁽¹⁾ EFT L 160 af 30.6.2000.

2.8. Kapitel VIII indeholder bestemmelser om forholdet til andre EF-instrumenter, især Bruxelles-forordning 1 og forordning (EF) nr. 1348/2000, som fortsat finder anvendelse (artikel 30-31). Kreditor får fortsat ret til at vælge en erklæring om eksigibilitet i henhold til Bruxelles-forordning 1.

2.9. Standardformularerne i bilaget til forordningsforslaget kan ajourføres i overensstemmelse med proceduren i artikel 33. Det er meningen, at forslaget til forordning skal træde i kraft den 1. januar 2004.

3. Generelle bemærkninger

3.1. Udvalget godkender hensigten med forordningsforslaget, som indebærer store fordele i sammenligning med den procedure, der gælder for at opnå en erklæring om eksigibilitet i henhold til Bruxelles-forordning 1. Som følge af afskaffelsen af eksekvturproceduren er det ikke mere nødvendigt at gå via retssystemet i fuldbyrdesmedlemsstaten. Den hermed forbundne forsinkelse af retssagen og de dertil knyttede omkostninger undgås således. Også en oversættelse af dokumentet er i mange tilfælde overflødig, idet der til attesteringen benyttes flersprogede standardformularer. De økonomiske fordele må ikke overses, idet skønsmæssigt 90 % af de retsafgørelser, som fuldbyrdes i en anden medlemsstat end oprindelsesmedlemsstaten, drejer sig om ubestridte krav (i den i forslaget til forordning tilsluttede betydning).

3.2. Der er af afgørende betydning for indførelsen af det europæiske tvangsfuldbyrdesdokument, at medlemsstaterne har tillid til hinandens retspleje. Det er nødvendigt at sikre en nøje overholdelse af de grundlæggende principper i forbindelse med korrekt afvikling af retssager, herunder især iagttagelse af forsvarets rettigheder. For at nå frem hertil indeholder forslaget til forordning en række mindstestandarder for procedurerne.

3.2.1. Der lægges i dokumentet med rette vægt på forkyndelse af de relevante retlige dokumenter. Det er karakteristisk for afgørelser om ubestridte krav, at afgørelserne afsiges under en procedure, hvor debitor enten udtrykkeligt accepterer kravet⁽¹⁾ eller ikke medvirker. For i sidstnævnte tilfælde at være sikker på, at denne holdning er udtryk for et bevidst valg fra debitorens side, må der herske tilstrækkeligt med garantier for dokumenternes forkyndelse, som skal foregå på en sådan måde og i så god tid, at det er muligt for debitor at forberede sit forsvar — dersom han ønsker dette. Kun hvis debitor er indkaldt korrekt i overensstemmelse med mindstestandarderne, kan hans manglende deltagelse i retsproceduren udlægges som manglende indsigelse mod kravet.

3.2.2. Forsvarets rettigheder sikres endvidere via forpligtelsen om, at kreditor via forkyndelse af det indledende proceskrift eller et tilsvarende dokument underrettes korrekt om kravet, om de procedurer, som skal tages i anvendelse for at gøre indsigelse mod kravet, og om forebyggelse af, at der træffes en afgørelse, uden at debitor er til stede.

3.2.3. Forslaget lægger ikke op til en harmonisering af procedurereglerne i medlemsstaterne. Der pålægges heller ingen mindstestandarder for procedurerne. Hver medlemsstat har fortsat ret til at afgøre, om det vil bringe sin lovgivning i overensstemmelse med de mindstestandarder, forslaget indeholder. Den eneste konsekvens af manglende iagttagelse i national lovgivning af oplæggets mindstestandarder er, at de afgørelser om ubestridte krav, som afsiges i den pågældende medlemsstat, ikke kan omfattes af det europæiske tvangsfuldbyrdesdokument. I den udstrækning deres lovgivning ikke allerede i dag opfylder minimumsstandarderne til procedurerne, vil det være op til medlemsstaterne at konkretisere målsætningen med det foreslåede regelsæt. Dette, ved første øjekast beskedne sigte med det foreslåede retsmiddel må ikke foranledige til, at man overser fordelene for statsborgere i medlemsstater, hvis regelsæt er i overensstemmelse med eller bliver bragt i overensstemmelse med oplægget. Det må forventes, at resultaterne af den foreslåede forordning vil fungere som løftestang for harmonisering af medlemsstaternes procedureregler.

3.3. Begrebet »krav« beskriver i forslaget til forordning ret snævert, nemlig som »et forfaldent pengekrav på et nærmere angivet beløb«. Dette indebærer, at kravets størrelse altid skal stå fast, før retsproceduren indledes, og at det skal være nøjagtigt nedfældet i det officielt bekræftede dokument, der danner udgangspunkt for den efterfølgende attesting som europæisk tvangsfuldbyrdesdokument, som der kan anmodes om. Der melder sig det spørgsmål, om det på baggrund af de mange garantier, som opnåelse af et europæisk tvangsfuldbyrdesdokument er omgærdet af, ikke ville være tilrådeligt at udvide anvendelsesområdet til at omfatte krav på beløb, hvis størrelse kan kvantificeres efterfølgende. Ud fra denne tankegang ville det være tilstrækkeligt, at det dokument eller de dokumenter, som kravet er baseret på, gør det muligt at fastslå kravets præcise størrelse.

3.4. Det er helt i tråd med en moderne målrettet opfattelse af procedureregler, at der i forslaget ikke lægges op til en rent formalistisk tilgang til strenge procedurekrav. Især forslagets artikel 19 er et godt eksempel på ønsket om ikke at lade opnåelse af et europæisk fuldbyrdesdokument strande på alt for stringent fortolkede procedurekrav, hvilket eventuelt kunne fremme ond tro fra debitorens side. Denne opfattelse ligger også på linje med den udvikling, som blev igangsat med overgangen fra den tidligere nævnte konvention og Bruxelles-forordning 1⁽²⁾.

(1) Ved i løbet af retssagen udtrykkeligt enten at acceptere kravet eller at acceptere gældens eksistens eller at indgå et forlig, som godkendes af retten. Accept af kravet kan også finde sted uden for en procedure, f.eks. i et officielt bekræftet dokument.

(2) Jf. artikel 34, stk. 2 i Bruxelles-forordning 1 sammenholdt med EF-Domstolens dom af 12. november 1992, Minalmet/Brandeis, sag C-123/91, Sml. 1992, I-5661.

3.5. Forslaget tager fuld højde for og stemmer nøje overens med de nye EF-retsinstrumenter, som har set dagens lys siden ændringen af Den Europæiske Unions beføjelser, i særdeleshed Bruxelles-forordning 1 og forkyndelsesforordningen.

3.6. Udkastet lægger heller ikke op til en standardisering af medlemsstaternes fuldbyrdelsesregler. Tvungen gennemførelse af det europæiske tvangsfuldbyrdelsesdokument skal ske i overensstemmelse med de relevante, gældende bestemmelser i fuldbyrdelsesmedlemsstaten/hver fuldbyrdelsesmedlemsstat. For den, der søger at gøre sin ret gældende, er dette uigennem-sigtigt og måske også svært at fatte. Dertil kommer, at lovreglerne om konkurs og overdreven gældsætning, med den hertil knyttede beskyttelse af debitor, er stærkt forskellige fra medlemsstat til medlemsstat. Selv om harmonisering af alle disse regler tydeligvis falder uden for det behandlede forslags emneområde, ønsker udvalget at henlede opmærksomheden på dette vanskelige problem.

4. Særlige bemærkninger

4.1. En retsafgørelse kan kun attesteres som et europæisk tvangsfuldbyrdelsesdokument, hvis retsafgørelsen kan fuldbyrdes og kan betegnes som en endelig afgørelse i oprindelsesmedlemsstaten (artikel 5, litra a)). Begrebet »ordinær appel« får i forslaget, nemlig under artikel 3, stk. 6, en særlig EF-fortolkning, idet der henvises til den beskrivelse, som Domstolen gav heraf i sagen Industrial Diamond Supplies mod Riva⁽¹⁾. I denne beskrivelse henvises der til national ret i forbindelse med den lovfastsatte frist for anvendelse af et retsmiddel. Denne definition medfører for ringe retssikkerhed med hensyn til det tidspunkt, fra hvilken fristen begynder at løbe. Det er derfor på sin plads at omformulere den på følgende måde med henvisning til den tidligere nævnte dom: »forstås ved »ordinær appel« ethvert retligt skridt, som kan medføre annullering eller ændring af den retsafgørelse, som er genstand for proceduren for attesting som et europæisk tvangsfuldbyrdelsesdokument, og hvis iværksættelse skal ske inden for en frist, der er fastsat ved lov, og som løber fra og med samme retsafgørelse, eller som løber som følge af en forkyndelse af denne retsafgørelse«.

4.1.1. For tydeligere at fastsætte, hvilke retsmidler der præcis skal omfattes af dette begreb, er det hensigtsmæssigt at medtage den yderligere præcisering — som også anføres af Domstolen i nævnte dom — i den definition, som foreslås i forslaget til forordning. Der er tale om »ethvert retsmiddel, som er et led i en retssags normale forløb, og som i denne egenskab udgør en processuel udvikling, som parterne med rimelighed kan påregne«⁽²⁾. Også medtagelsen af den negative beskrivelse, således som Domstolen også udtrykker det i ovennævnte sag, i udkastet til forordning kan forebygge

diskussioner og vanskeligheder i forbindelse med attesteringen som et europæisk tvangsfuldbyrdelsesdokument. Domstolen præciserede⁽³⁾ nemlig, at retsmidler, »som afhænger af begivenheder, som på tidspunktet for den oprindelige retsafgørelse ikke kan forudses, eller af søgsmål fra tredjemænd, der ikke er bundet af de tidsfrister, som følger den oprindelig afgørelse« ikke omfattes og ikke kan betegnes som »ordinære retsmidler«. Med denne tilføjelse svarer definitionen til forordningens sigte, nemlig en hurtig fuldbyrdelse af retsafgørelser, hvorved der samtidig tages hensyn til, hvad der i sidste instans sker med den retsafgørelse, som skal fuldbyrdes.

4.2. I forslagets artikel 7, stk. 3, præciseres det, at antallet af genparter af attesten som europæisk tvangsfuldbyrdelsesdokument skal svare til antallet af fuldbyrdelsesgenparter af den retsafgørelse i oprindelsesmedlemsstaten, som kreditor får udleveret. I selve forslaget er der imidlertid tale om »bekræftede genparter«, hvor der tydeligvis menes »fuldbyrdelsesdokumenter«. Det er hensigtsmæssigt, at der i teksten udtrykkeligt henvises til eksigible kendelser, der kan attesteres som et europæisk tvangsfuldbyrdelsesdokument. På den ene side findes der i de forskellige medlemsstaters lovgivning forskellige typer genparter af retsafgørelser, som dog ikke altid kan danne grundlag for tvangsfuldbyrdelse⁽⁴⁾. På den anden side er det med rette hensigten at kunne udstede lige så mange genparter af attesten som europæisk tvangsfuldbyrdelsesdokument, som der kan udstedes eksigible genparter af en kendelse. I øvrigt anbefales det, at man i definitionerne i artikel 3 også definerer begrebet »eksigibel genpart«.

4.3. Til forslagets artikel 11, stk. 1, litra b) og artikel 11, stk. 1, litra c) bør tilføjes følgende sætningsled: »eller har nægtet at modtage dokumentet«. Debtors nægtelse af at modtage en forkyndelse må ikke stå i vejen for en procedure, hvis formål er, at der afsiges en kendelse, som opfylder kravene for at kunne modtage attesting som europæisk tvangsfuldbyrdelsesdokument⁽⁵⁾. Samme problem melder sig i forbindelse med artikel 11, stk. 1, litra d), hvor man også bør finde frem til en passende løsning — både under hensyntagen til den særlige karakter af de deri anførte metoder og til disses fremtidige udvikling (hvor der bl.a. kan fremkomme en automatisk meddelelse om modtagelse).

(1) EF-Domstolen 22. november 1977, Industrial Diamond Supplies/Riva, sag 43/77, Sml. 1977, I-2175, pkt. 37 og 38.

(2) EF-Domstolen 22. november 1977, Industrial Diamond Supplies/Riva, sag 43/77, Sml. 1977, I-2175, pkt. 37.

(3) EF-Domstolen 22. november 1977, Industrial Diamond Supplies/Riva, sag 43/77, Sml. 1977, I-2175, pkt. 39.

(4) Efter belgisk lov kan der sondres mellem ikke-underskrevne genparter, bekræftede genparter og en eksigibel genpart af en dom. Efter belgisk ret udstedes der som hovedregel kun en eksigibel udskrift af en kendelse eller en dom til en og samme part (retsplejelovens artikel 1379).

(5) Der henvises til artikel 13, litra a), hvor den antagelse, som der sigtes til i artikel 11, stk. 1, litra b), med rette ikke omtales. Der henvises i den forbindelse til artikel 13, litra b), punkt iii: »hvis dokumentet er forkyndt for en anden person end debitor ...«.

4.4. Begreberne »lovpligtig repræsentant« og »befuldmægtiget« i forslaget artikel 11, stk. 2, bør medtages i artikel 3 (definitioner) og bør tydeliggøres i overensstemmelse med de anførte kommentarer — i det tilfælde, hvor forkyndelsen foretages i en anden medlemsstat. Disse udtryk beskrives ikke nærmere i forkyndelsesforordningen.

4.5. I artikel 12, stk. 1, benyttes der flere vage begreber og udtryk, som i mangel af en nærmere beskrivelse kan give anledning til divergerende fortolkninger, i hvert fald i det tilfælde, hvor forkyndelsen foretages i en anden medlemsstat. Der sigtes til »rimelige bestræbelser på at forkynde« (artikel 12, stk. 1, begyndelsen) og udtrykket »voksne personer« (artikel 12, stk. 1, litra a) og b)). Også sætningen »hvis postkassen egner sig til sikker opbevaring af post« (artikel 12, stk. 1, litra d)) er vag og giver spillerum for forskellige fortolkninger. Med hensyn til artikel 12, stk. 2, henvises der til ovennævnte kommentarer til artikel 11, stk. 2.

4.6. Formuleringen af artikel 15, stk. 1, indeholder en konkret beskrivelse af kravet om »forkyndelse i så god tid, at der kan forberedes et forsvar«. Disse frister skal regnes »fra datoen for forkyndelsen af det indledende processkrift eller et tilsvarende dokument« (slutningen af artikel 15, stk. 1). Tilsvarende frister og udtryk optræder i artikel 15, stk. 2. Afhængig af retssagens konkrete forhold skal det nøjagtige tidspunkt, hvor forkyndelsen finder sted, samt den måde, hvorpå disse frister skal beregnes, være afhængig af henholdsvis lovgivningen i den medlemsstat, som har kompetence til at afsige dom om kravet (når forkyndelsen over for debitor finder sted i den samme medlemsstat), eller lovgivningen i den medlemsstat, hvor der anmodes om forkyndelse (i tilfælde af forkyndelse i en anden medlemsstat). Præciseringen angående dette tidspunkt, som er anført i forkyndelsesforordningens artikel 9, stk. 1, vil være til nytte i sidstnævnte tilfælde. Dette ændrer intet ved det forhold, at det i den foreslåede forordning stadig mangler at blive præciseret, efter hvilken lovgivning fristen på 28 dage skal beregnes — når der er tale om forkyndelse i en anden medlemsstat -(enten i henhold til lovgivningen i den medlemsstat, hvor den retssag, som skal munde ud i et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument, føres, eller i henhold til lovgivningen i den medlemsstat, som anmodes om at foretage forkyndelse). Sigtet hermed er at forebygge enhver tvivl og dermed retsuisikkerhed.

4.7. I den foreslåede artikel 18 bør ordet »retten« udgå. Der findes store forskelle i medlemsstaternes bestemmelser om udfærdigelse af en stævning og om rettens eventuelle medvirken i den forbindelse. Udkastet tilsigter ikke en harmonisering af medlemsstaternes retsplejelovgivning, og de oplysninger, som der refereres til i artikel 18, kan lige så godt meddeles på

anden vis (f.eks. af kreditor selv eller af en foged, der optræder på hans vegne) som via rettens medvirken ⁽¹⁾.

4.8. Den nederlandske udgave af artikel 20, stk. 1, litra a), (i) — »de schuldenaar heeft buiten zijn schuld niet tijdig genoeg van de beslissing tot instelling van een gewoon rechtsmiddel kennis kunnen nemen« (»debitor ... ikke fik kendskab til retsafgørelsen i tilstrækkelig god tid til at kunne indgive en ordinær appel«) — er en uheldig og fejlagtig formulering af det tilsigtede indhold ⁽²⁾, som på engelsk lyder: »did not have knowledge of the judgement in sufficient time to lodge an ordinary appeal«, og som på fransk lyder: »n'a pas eu connaissance de la décision en temps utile pour exercer un recours ordinaire«. Ordene »til at kunne indgive en ordinær appel« bør udgå.

4.9. De betingelser, som opremses i artikel 20, stk. 1, begyndelsen, artikel 20, stk. 1, litra a), (ii) og (iii), og i artikel 20, stk. 1, litra b), om ophævelse af følgerne af en overskridelse af fristen for appel af en retsafgørelse om et ubestridt krav, forekommer at være modstridende. Det er svært at forstå, hvorledes man kan efterleve kravet i artikel 20, stk. 1, litra b) (»debitors indsigelser forekommer ikke helt grundløse«), hvis debitor ikke i tilstrækkelig god tid har fået kendskab til det indledende processkrift eller et tilsvarende dokument til at kunne forberede sit forsvar (artikel 20, stk. 1, litra a), (ii)), eller ikke har fået kendskab til stævningen i tilstrækkelig god tid til at kunne give møde (artikel 20, stk. 1, litra a), (iii)). Dette gælder specielt i det tilfælde, som omtales i artikel 3, stk. 4, litra b), som der henvises til i begyndelsen af artikel 20, stk. 1.

4.10. Udtrykket »retsforlig« (artikel 25), som også anvendes i artikel 58 i Bruxelles-forordning 1 uden at være beskrevet nærmere deri, kunne af tydelighedshensyn medtages i definitionerne i artikel 3 (hvor det i øvrigt allerede implicit figurerer under artikel 3, stk. 4, litra d)).

4.11. I modsætning til andre nylige EF-instrumenter om procedureregler indeholder den foreslåede forordning ingen bestemmelser om udarbejdelse af rapporter om forordningens gennemførelse og ej heller de sædvanlige forslag om ændring af forordningen (jf. artikel 73 i Bruxelles-forordning 1 og artikel 24 i forkyndelsesforordningen). Netop fordi den foreslåede forordning udgør et første skridt i et program, som har til formål at forbedre effektiviteten af foranstaltninger om fuldbyrdelse af retsafgørelser, anbefales det indtrængende, at der medtages en sådan evalueringsbestemmelse.

⁽¹⁾ Belgisk lov forudsætter ikke medvirken af en dommer eller en domstol, førend en stævning forkyndes for en sagsøgt.

⁽²⁾ Jf. tillige kommentaren til artikel 20: »Hvis debitor ikke modtog retsafgørelsen i tide ...«.

5. Konklusioner

5.1. Udvalget udtrykker tilfredshed med den foreslåede forordning:

- Indførelsen af et europæisk tvangsfuldbyrdelsesdokument indebærer betydelige fordele i sammenligning med den eksisterende eksekvaturprocedure. Medvirken af retsapparatet i fuldbyrdelsesmedlemsstaten og de dertil knyttede forsinkelser og omkostninger forsvinder. I kraft af de udstrakte garantier for forsvarets rettigheder bliver det muligt at afskaffe kontrol. En yderligere forenkling består i, at en oversættelse i mange tilfælde er overflødig, fordi der ved attestering som et europæisk tvangsfuldbyrdelsesdokument benyttes flersprogede standardformularer.
- Forordningsforslaget tager hensyn til og er i overensstemmelse med Bruxelles-forordning 1 og forkyndelsesforordningen, som der i øvrigt bygges videre på med det sigte at skabe et europæisk retsområde.

5.2. Den frihed, som gives medlemsstaterne til selv at vælge, om de vil tilpasse de nationale procedureregler til oplæggets mindstestandarder, udgør forslagets akilleshæl. Forhåbentlig vil medlemsstaterne hurtigt indse, at et europæisk tvangsfuldbyrdelsesdokument vil indebære luttet fordele for landets egne

kreditorer, således at lovsættene hurtigt og på passende vis vil blive tilpasset i lyset af mindstestandarderne for procedurer i de lande, hvor dette er nødvendigt.

5.3. Der kan ikke herske tvivl om, at den foreslåede lovgivning udgør et nyt skridt hen imod tilvejebringelsen af et europæisk retsområde, men det skal understreges, at der fortsat resterer en stor indsats, førend man kommer så vidt. Udstrakt harmonisering af nationale procedurebestemmelser (herunder bestemmelser om fuldbyrdelse) trænger sig på. Udvalget har fuld forståelse for de udfordringer, som dette vil indebære, fordi disse bestemmelser har konsekvenser for vanskelige og ømtålelige spørgsmål såsom ligebehandling af kreditorer, forbrugerbeskyttelse, lovgivning om kriseramte virksomheder, konkurs og overdreven gældsætning.

5.4. Udvalget henstiller tillige, at det undersøges, om der ikke skulle kunne udformes tilsvarende regelsæt for alternativ konfliktløsning (ADR). Alternativ konfliktløsning udgør med rette en politisk prioritet for Den Europæiske Unions institutioner og den fornyede interesse for disse metoder fremgår tydeligt af udarbejdelsen af grønbogen om alternativ konfliktløsning på det civil- og handelsretlige område (Bruxelles 19. april 2002 ⁽¹⁾).

⁽¹⁾ KOM(2002) 196 endelig.

Bruxelles, den 11. december 2002.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Grønbog om alternativ konfliktløsning på det civil- og handelsretlige område«

(KOM(2002) 196 endelig)

(2003/C 85/02)

Kommissionen besluttede den 19. april 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Henri Malosse til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 6. november 2002.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 395. plenarforsamling af 11. og 12. december 2002, mødet den 11. december, følgende udtalelse med 91 stemmer for, 1 imod og 2 hverken for eller imod.

0. Resumé af udtalelsen

0.1. Den overordnede tilgang: der foretrækkes en henstilling. Efter tre år bør man dog efter en evaluering af henstillingens virkninger undersøge, om der bør udarbejdes et direktiv eller om man bør fastholde henstillingen.

0.2. Rækkevidden af aftalebestemmelser om alternativ konfliktløsning: Det må erkendes, at dommeren ikke kan pådømme sagen, så længe den faktiske alternative konfliktløsningsproces ikke er iværksat. Denne regel bør dog ikke finde anvendelse på adhæsionskontrakter og, mere generelt, forbrugerkontrakter.

0.3. Suspension af fristen for at anlægge sag: Dette bør anerkendes, når den oprindelige kontrakt indeholder en bestemmelse om anvendelse af alternativ konfliktløsning; dette bør ligeledes gælde i fravær af enhver bestemmelse, men kun fra det tidspunkt, hvor mekanismen vedrørende alternativ konfliktløsning i praksis er sat i værk af parterne.

0.4. De proceduremæssige minimumsgarantier: Fastholdelse af principperne om tredjepartens uvildighed i forhold til parterne, åbenhed, effektivitet, objektivitet og fortrolighed.

0.5. Udfaldet af den alternative konfliktløsningsproces: Det bør overvejes, at man i samtlige medlemsstater harmoniserer aftalebestemmelsernes juridiske beskaffenhed og allerede nu fastsætter, at aftalens retskraft, som opnås i overensstemmelse med hver enkelt medlemsstats lovgivning, i sig selv medfører retskraft i samtlige EU-medlemsstater. »Bruxelles I«-forordningen bør ændres i overensstemmelse hermed.

0.6. Aktørernes status: Det bør fastsættes, at tredjeparter skal have en konkret, grundlæggende uddannelse, som bør følges op af et obligatorisk videreuddannelsesforløb; der bør udarbejdes et sæt europæiske etiske regler for at vejlede tredjeparterne i deres arbejde; tredjeparterne bør samles i organisationer, som godkendes på europæisk plan.

0.7. Tredjeparternes ansvar: De bør tilskyndes til at tegne en ansvarsforsikring enten personligt eller via det organ, der som juridisk person har udpeget dem.

1. Redegørelse

1.1. Den 19. april 2002 offentliggjorde Europa-Kommissionen på opfordring af medlemsstaternes justitsministre en grøn bog i forbindelse med artikel 65 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, hvori det fastsættes, at Rådets foranstaltninger vedrørende samarbejde om civile retlige spørgsmål bl.a. har til formål at forbedre og forenkle anerkendelsen og fuldbyrdelsen af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, samt af afgørelser i udenretlige sager. Den ønsker på denne måde at sikre en bedre oplysning af de kredse, som er berørt af de eksisterende forskrifter, men også at indlede en debat om nødvendigheden af eventuelt at gennemføre fælles europæiske bestemmelser på området.

1.2. I grønbogen omfatter de alternative konfliktløsningsmetoder »Alternative Dispute Resolutions« (ADR) udenretlige tvistbilæggelsesmetoder, men ikke voldgift⁽¹⁾. Metoderne betegner en mindelig proces, som — ofte ved en neutral og uafhængig tredjeparts mellemkomst — gør det muligt for parterne at nå til enighed og finde en løsning på tvisten. De alternative konfliktløsningsmetoder kan generelt opdeles i to kategorier. Når de sorteres direkte under en dommer eller af en dommer overdrages til en tredjepart, er der tale om alternativ konfliktløsning ved en domstol. Når parterne i en konflikt derimod benytter sig af alternative konfliktløsningsmetoder uden for en domstols rammer, er der tale om aftalebestemt alternativ konfliktløsning. Den alternative konfliktløsning har flere funktioner. Den gør det muligt at genetablere dialogen mellem parterne og opretholde forretningsforbindelserne, og den er med til at sikre et retssystem af høj kvalitet samt fredelig løsning på konflikter.

⁽¹⁾ Voldgift er i virkeligheden en form for tvistbilæggelse, der minder mere om domstolsbehandling end om alternativ konfliktløsning, eftersom voldgiftsafgørelser har til formål at træde i stedet for en domstolsafgørelse. Voldgift er i øvrigt underlagt omfattende regulering, både på nationalt og på internationalt plan.

1.3. Der mindes om, at de 15 EU-landes stats- og regeringschefer på de europæiske topmøder gentagne gange har haft lejlighed til at understrege den betydning, de tillægger de alternative konfliktløsningsmetoder, bl.a. i Wien i december 1998, hvor Det Europæiske Råd i sine konklusioner »godkender den handlingsplan, som Rådet og Kommissionen har udarbejdet om oprettelse af et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed« og »opfordrer Rådet til straks at iværksætte de prioriterede foranstaltninger«. På mødet i Tampere den 15. og 16. oktober 1999 fastlagde Det Europæiske Råd ligeledes nye perspektiver for de retlige og indre anliggender, idet det indtrængende opfordrede til, at der blev sat skub i udviklingen af udenretlige procedurer. På topmødet i Lissabon i marts 2000 opfordrede det Kommissionen og Rådet til at overveje, hvordan man kan øge forbrugernes tillid til elektronisk handel, navnlig ved alternative ordninger for bilæggelse af tvister. Endelig blev denne målsætning slået fast igen ved godkendelsen af eEurope-handlingsplanen på mødet i Feira i juni 2000.

1.4. Mere konkret er der i Den Europæiske Union blevet taget en række initiativer på bestemte områder for at udbrede den alternative konfliktløsning.

1.5. De fleste af disse initiativer finder man inden for det forbrugerretlige område. Det stemmer overens med Kommissionens ønske om at sikre forbrugerne et ensartet beskyttelsesniveau. Der henvises til Kommissionens henstillinger af 30. marts 1998 ⁽¹⁾ og af 4. april 2001 ⁽²⁾.

1.6. I forbindelse med vedtagelsen af »Bruxelles I«-forordningen ⁽³⁾ om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område opmuntrede Rådet og Kommissionen — ganske vist ikke i selve forordningen, men i en fælles erklæring ⁽⁴⁾ — desuden til, at medlemsstaterne fortsatte arbejdet med at udbrede alternative metoder til bilæggelse af tvister på det civil- og handelsretlige område, og de understregede den værdifulde supplerende rolle, alternativ konfliktløsning spiller i forhold til de traditionelle domstole, bl.a. i relation til elektronisk handel.

1.7. Direktivet af 8. juni 2000 ⁽⁵⁾ omfatter udtrykkelige bestemmelser (artikel 17) om, at medlemsstaterne skal tilskynde

de organerne for udenretlig bilæggelse af tvister til at handle i forbindelse med tvister i forbrugerforhold ⁽⁶⁾.

1.8. Endelig har Europa-Kommissionen indført to europæiske net bestående af nationale organer med henblik på at lette forbrugernes adgang til mindelig løsning af grænseoverskridende tvister. »FIN-Net« blev indført specifikt med henblik på de finansielle tjenester den 1. februar 2001, mens »EEJ-Net«, der har været i pilotfasen siden den 16. oktober 2001, er et generelt net.

1.9. Derudover har nødvendigheden af at tage højde for den menneskelige dimension i forbindelse med familiekonflikter fået Rådet og Kommissionen til at tage initiativer inden for familieret. I denne forbindelse er overvejelserne om at bruge mægling som et middel til at løse disse konflikter klart et af formålene med forslaget til »Bruxelles II a«-forordningen ⁽⁷⁾.

1.10. I mange EU-medlemsstater skal alle arbejdsretlige konflikter først søges løst ved alternativ konfliktløsning (ofte i form af mægling), og nogle gange er den alternative konfliktløsning det første skridt i domstolsbehandlingen. At metoden med fordel kan anvendes i forbindelse med arbejdsmarkedskonflikter, blev allerede understreget i Den Europæiske Socialpakt fra 1989 ⁽⁸⁾. I sin meddelelse af 28. juni 2000 om en »Social- og arbejdspolitisk dagsorden« ⁽⁹⁾ understregede Kommissionen den alternative konfliktløsnings betydning for moderniseringen af den europæiske sociale model. Efterfølgende pålagde den en ekspertgruppe på højt plan vedrørende arbejdsforhold og tilpasning til forandringer at udarbejde konkrete anbefalinger i denne henseende.

1.11. Alternativ konfliktløsning er således at finde inden for mange områder, men det er ikke desto mindre en kendsgerning, at metoden ikke altid fortolkes på samme måde, hverken indbyrdes mellem EU-medlemsstaterne eller internt i medlemsstaterne. For øjeblikket fremstår alternativ konfliktløsning som et overordnet begreb, om hvilket der anvendes meget forskellig og ofte unøjagtig terminologi. Metodernes mangfoldighed, som ellers ubestrideligt er en af den alternative konfliktløsnings kvaliteter, risikerer derfor at virke som en hæmsko for dens videre udvikling. Der bør således oprettes et område, hvor de alternative konfliktløsningsmetoder kan udvikle sig inden for sikre rammer. I denne forbindelse skal der opstilles en række principper vedrørende proceduremæssige minimumsgarantier, tredjepartens uvildighed og objektivitet samt fortrolighed.

⁽¹⁾ Om de principper, der finder anvendelse på organer med ansvar for udenretlig bilæggelse af tvister på forbrugerområdet, EFT L 115 af 17.4.1998.

⁽²⁾ Om principper for udenretlige organer til mindelig bilæggelse af tvister på forbrugerområdet, EFT L 109 af 19.4.2001.

⁽³⁾ Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, EFT L 12 af 16.1.2001.

⁽⁴⁾ Rådets og Kommissionens fælles erklæring angående forordningens artikel 15 og 73 i mødeprotokollen fra Rådets samling den 22. december 2000, hvor forordningen blev vedtaget.

⁽⁵⁾ Direktiv 2000/31/EF af 8. juni 2000, EFT L 178 af 17.7.2000.

⁽⁶⁾ I øvrigt skal medlemsstaterne i enhver konflikt vedrørende elektronisk handel — også konflikter, som ikke vedrører forbrugerforhold — sikre, at deres retssystem giver mulighed for at anvende de alternative konfliktløsningsmetoder ad elektronisk vej.

⁽⁷⁾ KOM(2001) 505 endelig udg., EFT C, november 2001. Dette forslag til forordning er et supplement til forordning (EF) nr. 1347/2000 af 29. maj 2000, EFT L 160 af 30.6.2000, s. 19 — kaldet »Bruxelles II« — om kompetence samt om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager samt i sager vedrørende forældremyndighed.

⁽⁸⁾ Artikel 13.

⁽⁹⁾ KOM(2000) 379 af 28.6.2000.

1.12. Med dette formål for øje er der blevet iværksat en aktion i samarbejde med flere af medlemsstaternes mæglingscentre⁽¹⁾ inden for rammerne af Grotius-programmet⁽²⁾. Programmet MARC 2000 om europæisk samarbejde med henblik på at fremme virksomhedernes anvendelse af alternative konfliktløsningsmetoder på det civil- og handelsretlige område er ligeledes blevet gennemført og har udmøntet sig i en liste over anbefalinger, som har til formål at fremme en minimumsharmonisering af alternativ konfliktløsning i Europa.

1.13. I forlængelse heraf indeholder den foreliggende grøn bog 21 spørgsmål om opstillingen af grundlæggende principper, der er fælles for samtlige medlemsstater. Disse princippers kurs og indhold skal undersøges nærmere.

2. De overordnede principper, der skal fremmes

2.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs tidligere holdning

2.1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg, som er foregangsmand på området, har meget hurtigt givet udtryk for sin interesse i alternativ konfliktløsning som en supplerende metode til bilæggelse af tvister, der appellerer til det organiserede civile samfunds økonomiske og sociale aktørers ansvarsholdelse i kraft af det, man kunne kalde en funktionel nærhed. Her henvises der især til udtalelsen om »Rådets forordning (EF) om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager«⁽³⁾, udtalelsen om »Forbundsrepublikken Tysklands initiativ med henblik på vedtagelse af Rådets forordning om samarbejde mellem medlemsstaternes retter for så vidt angår bevisoptagelse i sager om civile og kommercielle spørgsmål«⁽⁴⁾, udtalelsen om »Forslag til Rådets beslutning om oprettelse af et europæisk retligt netværk for civil- og handelssager«⁽⁴⁾ samt udtalelsen om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om salgsfremmende foranstaltninger i det indre marked«⁽⁵⁾.

2.2. Behov

2.2.1. Behandlingen af tvister trækker oftere og oftere i langdrag, og omkostningerne er uforholdsmæssigt høje set i forhold til det involverede beløb. Ud over disse klassiske problemer er grænseoverskridende tvister kendetegnet ved ofte komplicerede problemer omkring lov- og jurisdiktionskonflikter. De alternative konfliktløsningsmetoder, som er et perfekt supplement til domstolsbehandlingen, er således primært blevet udviklet for at råde bod på de vanskeligheder, der er forbundet med domstolsadgangen. Med andre ord fremstår

den øgede brug af disse udenretlige metoder til bilæggelse af tvister som en løsning på det stigende antal grænseoverskridende tvister, der skyldes den mere intensive samhandel, ikke mindst som følge af den voksende elektroniske handel, og borgernes øgede mobilitet.

2.2.2. På den anden side må man konstatere, at de alternative konfliktløsningsmetoder først og fremmest har fundet anvendelse i forbrugerspørgsmål samt i forbindelse med arbejdsrelaterede tvister og arbejdsmarkedskonflikter. De er imidlertid lige så anvendelige til bilæggelse af tvister mellem virksomheder. Her ser man handelspartnerens ønske om, allerede før tvisten udløses, at finde et neutralt stædet, hvor de i overværelse af en tredjepart kan fremlægge og diskutere deres respektive interesser. Tilfredsstillende løsninger, som det meget ofte ikke ville have været muligt at nå frem til på anden vis, giver parterne mulighed for at fortsætte deres samarbejde.

2.2.3. Under alle omstændigheder må alternativ konfliktløsning ikke være et middel til at unddrage sig statens retsvæsen, således som EØSU har understreget det, hver gang det har udtalt sig om emnet. Alternativ konfliktløsning skal altid være en mulighed, der er godkendt af begge parter. Denne kendsgerning skal ligge til grund for alle de svar, der gives på grøn bogens spørgsmål. Alternativ konfliktløsning har desuden den fordel, at den tilbyder parterne en alternativ konfliktløsningsmetode, som ikke berører deres grundlæggende ret til domstolsadgang, selv om man ved, at denne generelt er utilfredsstillende (forsinkelser, stor arbejdsbyrde hos domstolene, lang sagsbehandlingstid). Endelig afspejler promoveringen af alternativ konfliktløsning også viljen til at understøtte en civilsamfundsmodel baseret på forligsprincippet, som lægger stor vægt på civilsamfundsaktørerne og -organisationerne.

2.2.4. Spørgsmålet om, hvorvidt der bør ageres på europæisk plan med hensyn til alternativ konfliktløsning, skal besvares i overensstemmelse med proportionalitets- og nærhedsprincipperne. På den ene side bør der ikke fastlægges stive modeller, og det bør være muligt at udvikle de bedst egnede metoder på henholdsvis lokalt, regionalt og nationalt plan. På den anden side skal der tages højde for, at de potentielle konflikter i stadig voksende omfang får en grænseoverskridende dimension i et Europa, som i stigende grad vinder indpas i hverdagen hos de økonomiske aktører (det indre marked, den fælles mønt) og borgerne (rejser, arbejdskraftens bevægelighed, familieforhold). Det er således vigtigt at finde en passende ramme for den alternative konfliktløsnings udvikling på europæisk plan — men forsigtigt. Ud fra denne betragtning er udvalget for en fleksibel indgangsvinkel og anbefaler en parlamentsbeslutning med henblik på at definere en referenceramme og en ramme for tillid, foranstaltninger til fremme og udveksling af god praksis⁽⁶⁾ samt i sidste ende oprettelse af net til alternativ konfliktløsning bestående af europæiske operatører. Vedtagelsen af en række etiske regler på europæisk plan virker i denne forbindelse som en god løsning i forhold til Den Europæiske Unions potentielle rolle og understøtter denne ved udbredelsen af god praksis.

(1) Brussels Business Mediation Centre (BBMC, Belgien), Centre for Effective Dispute Resolution (CEDR, Storbritannien), Netherlands Mediation Institute (NMI, Nederlandene), Union Camere (Italien) og Centre de médiation et d'arbitrage de Paris (CMAP, Frankrig), som er det førende center inden for MARC 2000-programmet.

(2) Dette program letter i kraft af subventioner det retlige og udenretlige samarbejde ved at forbedre staternes viden om de juridiske systemer og retssystemer i de øvrige medlemsstater.

(3) EFT C 117 af 26.4.2000.

(4) EFT C 139 af 11.5.2001.

(5) EFT C 221 af 17.9.2002.

(6) En række medlemsstater har taget sektorbestemte initiativer til at fremme alternativ konfliktløsning (ADR) i form af etablering af rådgivende ADR-myndigheder (bl.a. i Frankrig), ved at sikre finansiering af ADR-strukturer (eksempelvis i de skandinaviske lande), ved at iværksætte erhvervsuddannelsesprogrammer (f.eks. i Portugal), og ved at gennemføre ADR-oplysningskampagner over for befolkningen.

3. Grøn bogens spørgsmål — første analyseelementer

3.1. EU-institutionernes overordnede tilgang til behandlingen af alternativ konfliktløsning (spørgsmål 1, 2, 3 og 4)

3.1.1. Hvad generelt angår den alternative konfliktløsning, risikerer en forordning eller et direktiv at hæmme den alternative konfliktløsnings udvikling, mens en henstilling i højere grad synes at ville kunne bevare dens fleksibilitet. En henstilling vil kunne afstikke juridiske rammevilkår og samtidig betone vigtigheden af, at fælles principper for god praksis og uddannelse af den uvildige tredjepart⁽¹⁾ bliver overholdt. I lyset af de erfaringer, man høster inden for de første tre år efter henstillingens ikrafttræden, bør det imidlertid overvejes at udarbejde et direktiv om proceduremæssige minimumsgarantier. For så vidt angår det særlige punkt vedrørende den alternative konfliktløsnings indgriben i domstolsbehandlingen (dommerens manglende kompetence i tilfælde af aftalebestemmelser om alternativ konfliktløsning, afbrydelse af forældelsesfristen⁽²⁾), vil det formodentlig være nødvendigt i forbindelse med revisionen af »Bruxelles I«-forordningen at overveje indførelse af en række bindende regler derom.

3.1.2. Der stilles spørgsmål om, hvorvidt brugen af alternativ konfliktløsning bør gøres mere generel. Hvis dette sker, bør det understreges, at hver enkelt medlemsstat kan udelukke områder, der efter dens mening er af offentlig karakter, fra den alternative konfliktløsnings anvendelsesområde, således at disse områder henhører under de statslige jurisdiktioners kompetenceområde. En sådan generalisering ville utvivlsomt gøre det lettere at udlede regler for god praksis og fælles overordnede principper.

3.1.3. De traditionelle metoder og online-konfliktløsningsmetoder — der især skal fremmes inden for det forbrugerretlige område — bør behandles i henhold til de samme principper og tilpasses de tekniske særpræg som f.eks. sikkerheden af de oplysninger, der udveksles over internettet.

3.1.4. Brugen af alternativ konfliktløsning inden for familieretten, som allerede har bevist sin berettigelse i flere lande, bør absolut udvikles. Det vil være hensigtsmæssigt at vedtage forslaget til »Bruxelles II a«-forordningen, som lægger større vægt på denne form for anvendelse. Der bør i øvrigt oprettes et net af de familiemæglingorganer i Europa, der er anerkendt af de kompetente nationale myndigheder, justitsministerier og statslige jurisdiktioner med ansvar for familieanliggender.

3.2. Værdien og rækkevidden af aftalebestemmelser om alternativ konfliktløsning (spørgsmål 5, 7 og 8)

Parterne kan allerede ved en kontrakts indgåelse beslutte, at de vil gøre brug af alternativ konfliktløsning. Der stilles spørgsmål om, hvorvidt rækkevidden af aftalebestemmelser om alternativ konfliktløsning bør harmoniseres i alle lande.

(1) Det er grøn bogens benævnelse for den person — forligsmand, mægler... — som træder ind i en alternativ konfliktløsningsproces.
(2) Jf. punkt 3.2 og 3.3.

3.2.1. For det første viser analysen, at en sådan mæglings- eller forligsklausul er forbundet med et resultatkrav, men udelukkende for så vidt angår den faktiske iværksættelse af processen. En sådan klausul bør således forpligte parterne til at forsøge at forhandle sig frem til en løsning ved anvendelse af de overordnede bestemmelser, som alle kontrakter er underlagt. For så vidt angår de parter, der ikke måtte overholde disse bestemmelser, kan deres ansvar i kontraktforhold gøres gældende, og de kan dømmes til at udbetale erstatning. Når først mæglings- eller forligsprocessen er i gang, kan parterne til gengæld kun pålægges kravet om, at man åbent og ærligt skal forsøge at nå til enighed. Parterne kan under ingen omstændigheder tvinges til at nå frem til en forhandlingsløsning. Det skal således stå alle parter frit for at bringe forhandlingsprocessen til ophør, og de kan kun gøres ansvarlige, såfremt det kan påvises, at de har handlet i ond tro.

3.2.2. For det andet kan eksistensen af en sådan klausul kun medføre, at dommeren ikke kan pådømme sagen, så længe den faktiske alternative konfliktløsningsproces ikke er iværksat. Under alle omstændigheder bør denne mulighed ikke kunne finde anvendelse i forbindelse med adhæsiionskontrakter, forbrugerkontrakter og arbejdskontrakter. Visse områders særpræg påviser i virkeligheden, at alternativ konfliktløsning kan være farlig for den svage part, når styrkeforholdet mellem parterne er ulige.

3.3. Afbrydelse af domstolsbehandlingen i tilfælde af brug af alternativ konfliktløsning (spørgsmål 9 og 10)

3.3.1. Man kan forestille sig, at der ved vedtagelse af en sådan regel i medlemsstaterne ville blive skelnet imellem, hvorvidt kontrakten allerede ved sin indgåelse indeholdt en klausul om alternativ konfliktløsning eller ej.

3.3.1.1. I første tilfælde kan begge parter gøre dommeren opmærksom på klausulen om alternativ konfliktløsning, hvilket er nok til at afbryde domstolsbehandlingen. Mægleren bør påse, at mæglingsprocessen ikke står på alt for længe uden at føre til resultater, således at afbrydelsen bliver så kort som mulig.

3.3.1.2. Indeholder kontrakten ikke en sådan klausul, er spørgsmålet lidt mere kildent på grund af to modstridende argumenter. På den ene side er der risiko for, at en af parterne gør brug af den automatiske afbrydelse af forældelsesfristen for at forhale sagen⁽³⁾. Men ville det på den anden side være logisk at straffe de parter, der i god tro ønsker at gøre brug af denne mulighed, når nu ønsket er at fremme brugen af alternativ konfliktløsning? Derfor kan man som en sikkerhedsforanstaltning fastholde kriteriet om den faktiske⁽⁴⁾ iværksættelse af en alternativ konfliktløsningsproces, som afbryder forældelsesfristen.

(3) Denne risiko er derimod mindre, hvis kontrakten indeholder en klausul om alternativ konfliktløsning, da parterne allerede i den indledende fase giver udtryk for et reelt ønske om at gøre brug af en mæglingsinstans.

(4) Det er op til dommeren at fastslå, om processen rent faktisk er iværksat. I denne forbindelse kan han f.eks. bruge afholdelsen af det første møde mellem tredjeparten og parterne som et væsentligt kriterium.

I begge tilfælde gælder det, at hvis ikke parterne indgår en aftale, som bringer deres tvist til ophør, genoptages forældelsesfristen den dag, hvor mægleren erklærer at have afsluttet sin opgave.

3.4. *De proceduremæssige minimumsgarantier (spørgsmål 11, 12, 13, 15 og 16)*

3.4.1. Gennemgangen af Kommissionens to henstillinger⁽¹⁾ fra henholdsvis 1998 og 2001 om bilægelse af tvister på forbrugerområdet viser, at principperne heri vil kunne udgøre et brugbart udgangspunkt.

3.4.2. Mere overordnet ville minimumsgarantierne inden for det civil- og handelsretlige område i forbindelse med alternativ konfliktløsning — som bør indgå i en henstilling (jf. 3.1.1.) — være følgende:

- Princippet om tredjepartens uvildighed (forligsmand, mægler ...) i forhold til parterne. Tredjeparten må ikke have nogen interessekonflikt i forhold til parterne og skal underrette disse om sin uvildighed og uafhængighed, før den alternative konfliktløsningsproces sættes i gang.
- Princippet om åbenhed. Parterne skal under hele den alternative konfliktløsningsproces have adgang til de nødvendige oplysninger (generelle bestemmelser — sprog, tidsplan — forløb, omkostninger, en eventuel aftales værdi).
- Princippet om effektivitet i kraft af let adgang⁽²⁾ og parternes kontrol med omkostningerne.
- Princippet om objektivitet, som bl.a. er ensbetydende med tredjepartens »lige« behandling af begge parter, navnlig med hensyn til oplysninger om processens forløb, retten til at trække sig tilbage på et hvilket som helst tidspunkt og overgive sagen til retssystemet eller andre udenretlige tvistbilægelsesorganer og garantien for lige megen taletid i forbindelse med individuelle samtaler med tredjeparten...
- Princippet om fortrolighed. Parternes samtaler under den alternative konfliktløsningsproces skal ligesom alle øvrige oplysninger være fortrolige — medmindre parterne udtrykkeligt aftaler andet. Fortrolighedsprincippet bør også gælde for resultaterne af den alternative konfliktløsningsproces.

3.5. *Udfaldet af den alternative konfliktløsningsproces (spørgsmål 17 og 18)*

3.5.1. Det er ikke ønskeligt at indføre en »fortrydelsesfrist« før eller efter undertegnelsen af den aftale, som den alternative konfliktløsning er mundet ud i. Dette risikerer nemlig at fordreje den alternative konfliktløsningsproces og sætte parter-

nes loyale adfærd over styr. Under alle omstændigheder pålægger princippet om objektivitet⁽³⁾ tredjeparten at garantere ligevægt mellem parterne gennem hele forløbet.

3.5.2. Aftalebestemmelsernes juridiske værdi bør harmoniseres i alle medlemsstater. Aftalerne er ganske vist altid at opfatte som en form for »forlig«, hvordan de end betegnes i de forskellige lande, men begrebet »forlig« har ikke altid den samme betydning.

Eftersom dette problem rækker ud over rammerne for alternativ konfliktløsning, bør et sådant harmoniseringstiltag undersøges i en europæisk tekst om aftaleret af bindende karakter og med større rækkevidde⁽⁴⁾.

3.5.3. Det bør allerede nu fastlægges, at aftalens retskraft, der opnås i overensstemmelse med hver enkelt medlemsstats lovgivning, i sig selv medfører retskraft i samtlige EU-medlemsstater. Ved revisionen af »Bruxelles I«-forordningen bør denne ligeledes ændres i overensstemmelse hermed på dette punkt.

3.6. *Aktørernes status (spørgsmål 14, 19 og 20)*

Der bør gøres brug af tredjeparter, hvis kvalifikationer og forhandlingskompetence er anerkendt. I denne forbindelse kan henstillingerne bl.a. berøre nedenstående punkter:

3.6.1. Det er nødvendigt, at mæglende tredjeparter har gennemgået en uddannelse, der er relevant og tilstrækkelig fyldestgørende, så de kan udøve deres hverv korrekt og effektivt. Den bør følges op af et obligatorisk videreuddannelsesforløb.

I forbindelse med deres uddannelse vil det uden tvivl være hensigtsmæssigt at lade tredjeparterne deltage i konkrete sager, så de kan få indblik i de forskellige teknikker samt den alternative konfliktløsnings forløb og udfald.

3.6.2. Der bør udarbejdes et sæt europæiske etiske regler for at vejlede tredjeparterne i deres arbejde. Disse regler, som bør knyttes til henstillingen, skal baseres på principperne om uafhængighed, neutralitet, uvildighed, fortrolighed og tredjepartens kvalifikationer.

3.6.3. Der kan overvejes andre muligheder som f.eks. samling af tredjeparterne i organisationer, som kan godkendes på europæisk plan og fungere med økonomisk støtte fra Europa-Kommissionen.

⁽¹⁾ Som nævnt ovenfor.

⁽²⁾ Frem for alt skal anvendelsen af elektroniske midler anbefales.

⁽³⁾ Jf. 3.4.2.

⁽⁴⁾ Eventuelt på sigt i forbindelse med Kommissionens igangværende arbejde vedrørende aftaleret.

3.7. »Tredjeparternes« ansvar (spørgsmål 21)

Indførelsen af særlige bestemmelser om tredjeparternes ansvar synes ikke at være hensigtsmæssig. Det er de almindeligt gældende ansvarsregler, der finder anvendelse i disse tilfælde.

Det er imidlertid i høj grad ønskeligt, at tredjeparterne tegner en ansvarsforsikring enten personligt eller via det organ, der som juridisk person har udpeget dem.

Dette sidste og meget væsentlige punkt skal indgå i de europæiske etiske regler.

Bruxelles, den 11. december 2002.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 68/151/EØF for så vidt angår offentlighed vedrørende visse former for selskaber«

(KOM(2002) 279 endelig — 2002/0122 (COD))

(2003/C 85/03)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 16. september 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede María Sánchez Miguel til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 27. november 2002.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 395. plenarforsamling af 11. og 12. december 2002, mødet den 11. december, følgende udtalelse med 91 stemmer for, 1 imod og 2 hverken for eller imod.

1. Indledning

1.1. Direktiv 68/151/EØF er det første EF-direktiv om handelsselskaber. Dets primære sigte er at tilvejebringe et gunstigt klima for beskyttelse af selskabsdeltagernes og tredjemands interesser i selskaber, hvis hovedkendemærke er selskabsdeltagernes begrænsede ansvar, det vil sige kapitalsselskaber, via den lovbestemte pligt om offentlighed.

1.2. Offentlighedspligten er en følge af pligten til at lade handelsselskaber registrere i de enkelte landes relevante registre. Sigtet er at beskytte dem, der deltager i disse handelsselskaber, og at beskytte tredjemand, som har kontraktlige forbindelser med dem. Offentlighedspligten vedrører tre områder, nemlig stiftelsesoverenskomsten, ansvaret som følge af selskabets registrering og følgerne af ugyldighedserklæring af stiftelsesdokumenterne.

1.3. Offentlighedspligten svarede tidligere til registreringen af handlende i deres respektive organer og sammenslutninger og udviklede sig derefter til en pligt for handelsselskaber til at blive juridiske personer. Registreringspligten indebærer to aspekter, nemlig et internt, som vedrører minimumskravet til kontrakten om stiftelse af handelsselskaber, og et eksternt, som vedrører udpegelsen af de personer eller organer, der skal binde selskabet juridisk og finansielt.

1.4. I det lange tidsrum, som direktivet har været gældende i, er der sket en lang række juridiske og økonomiske ændringer, som gør det nødvendigt at ændre på direktivet. Registreringspligten er udvidet til nye typer selskaber (artikel 1), og der er fremkommet flere tekniske metoder til indsamling og formidling af information (artikel 3), hvilket muliggør en bredere udsendelse af og et bedre kendskab til de registrerede oplysninger, også uden for landenes grænser.

1.5. Den fjerde forenklingsetape blev gennemført på denne baggrund⁽¹⁾. Arbejdsgruppen om selskabsret fastlagde en række henstillinger vedrørende det første og andet selskabsdirektiv, herunder følgende: bedre adgang til de forskellige registres oplysninger og mulighed for at benytte mere end ét sprog, samt en ajourføring af de selskabsformer, for hvilke der gælder registreringspligt. Der skal ligeledes tages hensyn til de ændringer, som indførtes med regnskabsdirektiverne, der indeholder en pligt til offentliggørelse af årsregnskaber via registreringer i handelsregistret.

2. Forslagets indhold

2.1. Forslaget om ændring af direktiv 68/151/EØF vedrører dels det nødvendige i at indføre nye teknologier til arkivering og formidling af oplysninger og bringe disse nye instrumenter i overensstemmelse med de juridiske krav, så de overholder principperne om lovlighed og retssikkerhed, som er uløseligt forbundet med offentlig registrering.

2.2. I første række foreslås det at ændre direktivets indhold, så det kommer til at dække:

- de nye selskabsformer, som skal omfattes af registreringspligten
- de dokumenter og oplysninger, der er omfattet af offentliggørelsesforpligtelsen (regnskabsdokumenter).

Registreringspligten er en følge af nationale bestemmelser, idet der i de nævnte lande er indført nye selskabsformer. Offentliggørelsesforpligtelsen ligger på linje med andre fællesskabsbestemmelser (Rådets direktiv 78/660/EØF af 20.7.1978⁽²⁾, senest ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/65/EF⁽³⁾; Rådets direktiv 83/349/EØF af 13.6.1983⁽⁴⁾, senest ændret ved direktiv 2001/65/EF; Rådets direktiv 86/635/EØF af 8.12.1986⁽⁵⁾, senest ændret ved direktiv 2001/65/EF; Rådets direktiv 91/674/EØF af 19.12.1991⁽⁶⁾ (som er genstand for en kommissionsændring), som pålægger den nævnte forpligtelse.

2.3. Med hensyn til den vigtigste ændring — indførelse af

nye teknologier til registrering og offentliggørelse af registreringer — skal der skelnes mellem følgende forslag:

- System med elektronisk arkivering fra 2007
- Elektroniske bekræftelser af de registrerede dokumenter
- Virkningerne over for tredjemand af de dokumenter, som offentliggøres elektronisk
- Indførelse af mere end ét sprog ved registrering og formidling
- Et krav om at selskabernes handelsdokumenter indeholder nærmere oplysninger om selskabernes registrering.

2.4. Alle disse ændringer har kun formel betydning for registrene, idet de til grund liggende dokumenter forbliver uændrede. Der henvises til, at direktiv 1999/93/EF⁽⁷⁾ om elektroniske signaturer allerede er i kraft, hvilket udgør en garanti for retssikkerheden ved anvendelse af elektroniske systemer til bekræftelse af registeroplysninger.

3. Generelle bemærkninger

3.1. EØSU stiller sig positivt til ændringerne af de gældende bestemmelser, som ligger på linje med forslagene om forenkling af EF-lovgivningen, herunder især dem, der skal skabe sikkerhed omkring handelstransaktioner, og som skal sørge for at alle de, der påvirkes af økonomiske aktiviteter, får de rigtige oplysninger.

3.2. Dog skal det bemærkes, at forenklingen under ingen omstændigheder må røre ved de generelle principper, som følger af traktaten, herunder især den sproglige mangfoldighed, som skal anerkendes, ikke blot internt i medlemsstaterne, hvoraf nogle opererer med forskellige anerkendte regionale sprog, men også mellem medlemsstaterne indbyrdes, således som Kommissionen anfører i sit forslag.

3.3. Et af de emner, som behandles i forslaget, kan afføde retsusikkerhed; der tænkes på den obligatoriske indførelse af et elektronisk system fra 2005 og reglen om elektronisk konvertering af samtlige oplysninger som er registrerede i de foregående 10 år. Nogle af disse kan være af stor betydning, eksempelvis stiftelsesoverenskomsten, som kan være registreret før 10-års-fristen og derfor ikke omfattes af denne forpligtelse.

3.4. For at undgå denne usikkerhed bør der skelnes mellem dokumenter, som der er pligt til at registrere (kravene i artikel 2), og dokumenter, hvis registrering er frivillig, og hvis indhold næsten altid vedrører vedtægterne. Herved ville fristerne kun komme til at gælde for førstnævnte, mens den elektroniske konvertering af de sidstnævnte ville kunne udskydes.

(1) Jf. rapport fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet om »resultaterne af fjerde fase af SLIM« af 4.2.2000 (KOM(2000) 56 endelig).

(2) EFT L 222 af 14.8.1978.

(3) EFT L 283 af 27.10.2001.

(4) EFT L 193 af 18.7.1983.

(5) EFT L 372 af 31.12.1986.

(6) EFT L 374 af 31.12.1991.

(7) EFT L 13 af 19.1.2000.

3.5. Et andet tvivlsspørgsmål i forslaget vedrører dokumenter og oplysninger, som kan påberåbes over for tredjemand (artikel 3, stk. 5 i det gamle direktiv). Den nye formulering af artikel 3, stk. 4 forudsætter, at kendskab til de nævnte dokumenter er erhvervet på en af følgende måder: via offentliggørelse i den nationale offentlige tidende eller ad elektronisk vej. I sidstnævnte tilfælde vil det være vanskeligere at bevise, at tredjemand havde kendskab til det pågældende dokument og at det således kan påberåbes over for tredjemand, med mindre der indføres et system med bekræftelse af adgangen til registret, som gør det muligt at bevise den elektroniske adgang til informationen.

3.6. Med hensyn til udgifterne ved bekræftelse af dokumenter er vi enige i, at de ikke må overstige de administrative omkostninger, som ikke bør indbefatte omkostningerne ved elektronisk registrering.

4. Særlige bemærkninger

4.1. Sigtet med forslaget om ændring af ordningen om offentlighed omkring registrerede selskaber er at udvide virkningerne, inden for det indre marked, ved at det får en grænseoverskridende effekt, så indholdet også kommer til at gå på sprogordningen og anvendelse af elektroniske systemer som registreringsform samt offentlighed omkring de registrerede dokumenter. Dog finder EØSU, at man i alle tilfælde bør værne om retssikkerheden i forbindelserne mellem virksomheder, med afsæt i principperne om gennemsigtighed og lovlighed.

4.2. Da forslaget således er generelt, er det nødvendigt at finde en løsning på nogle forhold, som kan indvirke negativt på forslagens målsætning. I første række kan formuleringen af artikel 3 a), stk. 1 give et andet resultat end det, der tilstræbes, idet medlemsstaterne kan vælge et af de sprog, der er tilladt efter de gældende sprogregler i hver medlemsstat.

4.3. EØSU anmoder Kommissionen om at formulere dette stykke bedre, så det kræves, at medlemsstaterne skal operere med landets officielle EF-sprog ved registrering af de dokumenter, som der sigtes til i artikel 2; dog kan man fastholde den regionale sproglige identitet ved at anvende andre sprog i overensstemmelse med artikel 3, stk. 2.

4.4. Med hensyn til ordningen med elektronisk registrering skal det blot nævnes, at der opstår en uoverensstemmelse i artikel 3, stk. 5, idet man ikke har ændret den oprindelige formulering af direktiv 68/151/EØF, hvor fristen for at gøre kendskab til registrerede dokumenter gældende over for tredjemand i god tro (16 dage) er særdeles lang set i forhold til den nye metode om kendskab til dokumenter. Medlemsstaterne bør kunne afkorte denne frist i lyset af udviklingen i anvendelsen af denne nye teknologi.

4.5. EØSU foreslår, at der i det nævnte stykke indsættes en sætning, som begrænser bestemmelsens anvendelse i registre, der ikke benytter elektronisk registrering og offentliggørelse af dokumenter. Herved opnår man én af de tilstræbte virkninger, nemlig hurtige og generelt gældende lovkrav til offentliggørelse.

Bruxelles, den 11. december 2002.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Gennemførelse af den strukturerede sociale dialog i de paneuropæiske transportkorridorer«

(2003/C 85/04)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 2. marts 2000 under henvisning til forretningsordenens artikel 23, stk. 2, at udarbejde et tillæg til udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationsamfundet, som udpegede Alexander von Schwerin og derefter Karin Alleweldt til ordførere⁽¹⁾. Sektionen vedtog sin udtalelse den 15. november 2002.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 395. plenarforsamling den 11. og 12. december 2002, mødet den 11. december, følgende udtalelse med 94 stemmer for og 3 stemmer hverken for eller imod.

1. Formålet med EØSU's initiativ

1.1. På baggrund af initiativudtalelsen fra marts 2000 om gennemførelse af den strukturerede sociale dialog i de paneuropæiske transportkorridorer⁽²⁾, som er baseret på princip nr. 10 i Helsingfors-erklæringen⁽³⁾ og de deraf udviklede aktiviteter, besluttede EØSU at fortsætte arbejdet og nedsætte en permanent studiegruppe.

1.2. Beslutningen var ikke kun baseret på den succes og gode opbakning, som EØSU har oplevet i samarbejdet med de socioøkonomiske repræsentanter fra Central- og Østeuropa (CØEL), men også på en konstatering, som til stadighed giver anledning til bekymring. Selv om regeringer og EU-institutioner har forpligtet sig til at rådføre sig med de socioøkonomiske grupper, når det drejer sig om udvikling af transportpolitikken, har det i praksis vist sig, at de fleste central- og østeuropæiske lande lader hånt om dette princip. Problemet med manglende afstemning og gennemsigtighed på nationalt plan slår også igennem på internationalt plan og hindrer dermed de socioøkonomiske grupper i at spille en aktiv rolle i forbindelse med den europæiske integration. Fra EU-institutionernes og europæiske organisationers side gøres for lidt for at ændre ved tingenes tilstand. EØSU ønsker med sit initiativ at opfordre til, at der i fremtiden i højere grad sættes ind på dette punkt.

1.3. Formålet med den permanente studiegruppes arbejde er at sikre, at arbejdsmarkedets parter samt miljø- og forbrugersorganisationer inddrages i beslutningstagningen vedrørende fremtidig transportpolitik og infrastrukturinvesteringer i god tid, inden de endelige politiske beslutninger træffes. Dette er det væsentligste formål med de enkelte aktiviteter i korridorerne og på transportområderne.

⁽¹⁾ Ny beskikkelse hvert 4. år.

⁽²⁾ EFT C 117 af 26.4.2000, s. 12.

⁽³⁾ I 1997 i Helsingfors udstedte repræsentanter for Europas stater regeringer og parlamenter og EU's institutioner en fælles erklæring til udvikling af en paneuropæisk transportpolitik. Et af de aftalte principper går ud på, at socioøkonomiske grupper skal høres i forbindelse med udviklingen af transportpolitikken (princip 10).

2. Sammendrag af EØSU's aktiviteter og konklusioner

2.1. Det første møde med offentlig debat blev afholdt den 26. oktober 2002 og konklusionen herpå blev, at gennemførelsen af en reelt integreret transportpolitik lader meget tilbage at ønske.

Der er behov for tiltag på følgende områder:

- Fremme af tilslutningen af regionale transportnet
- Forbedring af miljøbalancen
- Forbedring af transportsikkerheden
- Skabelse af fair konkurrencebetingelser
- Håndtering af strukturændringer i forbindelse med privatisering
- Bedre instrumenter til planlægning af infrastruktur
- Tilvejebringelse af nødvendige finansieringsmidler
- Større gennemsigtighed i forbindelse med information
- Flere høringer og mere social dialog
- Bedre koordinering af aktiviteter på europæisk plan, især med Kommissionen.

2.2. Det er lykkedes EØSU systematisk at udbygge kontakten til regeringernes styringsudvalg. EØSU er nu fast samtalepartner og deltager især i arbejdet i korridorerne IV, X og VII og i styringsudvalget jernbaner i korridor IV.

2.3. Gennem opbygningen af disse forbindelser bliver det muligt for EØSU at deltage aktivt i andre styringsudvalg. Arbejdet med virkeliggørelsen af korridorerne skal dog vejes nøje op mod udvalgets arbejdskapacitet og muligheder.

2.4. Kommission har på utallige opfordringer oprettet et nyt koordineringsforum, som består af formænd for styringsudvalgene samt af repræsentanter for Den Europæiske Transportministerkonference (CEMT) og De Forenede Nationers Økonomiske Kommission for Europa (UN-ECE). EØSU vil også deltage i dette forum.

2.5. Videreudviklingen af korridorerne skal finde sted i løbet af de næste 2-3 år i forbindelse med revisionen af TEN-retningslinjerne. Der er ligeledes planer om en ny, bred rådføring med transportministrene om, hvilken retning der skal vælges, når det gælder paneuropæisk transportpolitik. Dette vil nærmest svare til en opfølgning på Helsingfors-erklæringen. I denne sammenhæng spiller EØSU's arbejde en vigtig rolle og bør inddrages, hvor det er relevant.

2.6. EØSU's aktiviteter har udviklet sig meget dynamisk. Udvalget har bevist, at det i denne forbindelse kan bidrage væsentligt til at fremme den sociale dialog med de socioøkonomiske grupper i Central- og Østeuropa, og er således blevet kontaktpunkt for EU-institutionerne samt regeringer og ministerier.

Denne rolle kan udbygges ved at

- give et mellemfristet tilsagn, bl.a. ved at videreføre en permanent studiegruppe til »Fremme af den sociale dialog i de paneuropæiske korridorer«;
- yderligere forbedre formidlingen af kontakter, informationer og erfaringsudveksling med parterne;
- styrke princippet om dialogkonferencer og sætte forstærket ind i felten samt;
- sikre obligatorisk repræsentation af EØSU og dermed også af de socioøkonomiske gruppers interesser i de relevante fora og styringsudvalg.

2.7. Den politiske og økonomiske betydning af en hurtig virkeliggørelse af korridor X (det tidligere Jugoslavien) og den fortsat usvækkede interesse i at styrke samarbejdet i denne korridor, som vore socioøkonomiske partnere stadig udviser, tilsiger, at den næste dialogkonference afholdes netop her.

3. Status over aktiviteterne siden marts 2000

3.1. Den permanente studiegruppes opstartmøde og åbne debat den 26. oktober 2000

3.1.1. Mens EØSU udbygger sine aktiviteter, og arbejdet i enkelte transportkorridorer udføres og koordineres af de pågældende regeringer, trækker andre aktører sig snarere tilbage eller vælger at prioritere på anden vis. Ifølge Helsing-

fors-erklæringen⁽¹⁾ bør Kommissionens transportgruppe G-24 og OECD varetage overvågningsfunktionen. Gruppen holdt ingen møder mellem januar 1999 og marts 2001, og efter mødet i marts 2001 var mange spørgsmål vedrørende gruppens fremtid stadig ikke afklaret. Der er således opstået et vist vakuum, ikke så meget på grund af tilbagegangen i det samlede antal af aktiviteter, men snarere på grund af kravet om en gennemskelig, koordineret og fælles fremgangsmåde, som var formålet med Helsingfors-konferencen og -erklæringen — som sidste store politiske handling.

3.1.2. Samtidig bliver opgaverne og de konkrete problemer i forbindelse med den fælles transportpolitik set ud fra hensynet til en økonomisk og socialt afbalanceret samhørighed i Europa ikke mindre, snarere større. Med »Helsingfors-processen« er forventningerne — især blandt socioøkonomiske interessegrupper, men også blandt politiske beslutningstagere i regeringer, parlamenter og forvaltninger i de central- og østeuropæiske lande — til bred støtte fra og mere kommunikation med de involverede inden for EU blevet vakt og ser nu ud til ikke at kunne indfries. Høringen i forbindelse med TINA-rapporten i marts 1999, som blev gennemført af EØSU og Kommissionen i fællesskab, var den sidste politiske anledning til en konsultation. Desværre omtales denne høring ikke i den endelige rapport, og den fælles rapport over høringen fra Kommission og TINA-sekretariat blev ikke gjort færdig. Noget sådant fratager de socioøkonomiske grupper i de central- og østeuropæiske lande incitamentet til at tage aktiv del.

3.1.3. Derfor blev der på studiegruppens møde den 26. oktober 2000 afholdt en åben diskussion. Mødet havde til formål at appellere til og sammenføre de mennesker, som varetager de centrale funktioner eller opgaver i hele processen, såsom repræsentanter for Kommissionen, Europa-Parlamentet, Den Europæiske Transportministerkonference, FN's Økonomiske Kommission for Europa, styringsudvalgene samt repræsentanter for de socioøkonomiske grupper fra de central- og østeuropæiske lande udvalgt på baggrund af arbejdskontakter med EØSU⁽²⁾. Diskussionen skulle skabe forståelse for de enkelte aktiviteter og så vidt muligt nærmere fastlægge fælles prioriteter for det fremtidige samarbejde. Det handlede om at skabe en klar, konkret og praktisk ramme for samarbejdets kommende projekter.

⁽¹⁾ Uddrag af Helsingfors-erklæringen: »... Vi anmoder deltagerne om, (...) at tænke på, at for det første skal gennemførelsen af de »midler«, som er oplyst i afsnit IV i denne erklæring, kontrolleres, og for det andet skal det regelmæssigt vurderes, hvorvidt de »mål«, som er beskrevet i afsnit II, er nået. Vi opfordrer i denne sammenhæng Den Europæiske Union, Den Europæiske Transportministerkonference, FN's Økonomiske Kommission for Europa samt partnere i multilaterale og regionale initiativer til at samarbejde ved indsamling af eksisterende oplysninger, til at kontrollere fremskridt i retning af regionale og sektorale mål samt at fremlægge forslag til en mere effektiv gennemførelse på baggrund af de opnåede erfaringer.«

⁽²⁾ Listen over deltagere i mødet den 26.10.2000 figurerer i referat DI 262/2002, som kan rekvireres i TEN-sekretariatet.

3.2. Korridor IV

3.2.1. Siden juni 1999 har de arbejdsmæssige forbindelser til styringsudvalget for korridor IV (regeringerne) fortsat været særdeles gode. EØSU deltager regelmæssigt i møderne: den 29. september 2000 i Wien, den 7. og 8. juni 2001 i Bratislava og den 21. og 22. juni 2002 i Sofia (se fodnote 2, s. 17).

3.2.2. Efter konferencen i Vidin/Bulgarien og Calafat/Rumænien i februar 2000 blev den fælles erklæring, som blev underskrevet i denne forbindelse, sendt videre til lederen af koordinationskontoret for den sydøsteuropæiske stabilitetspagt, Bodo Hombach, og modtaget med interesse. I mellemtiden er der truffet politiske beslutninger om at bygge Donaubroen, og infrastrukturen fremmes således betydeligt. Den 22. maj 2002 afholdt EØSU og styringsudvalget for korridor IV endnu et møde. EØSU erklærede sig parat til at støtte politiske, økonomiske og sociale beslutningstagere på stedet samt til at udnytte de positive impulser, som er opstået på baggrund af udvidelsen af korridoren, på bedste vis til gavn for regionen. Dette tema blev også berørt i en samtale mellem ordføreren og kommissær Günter Verheugen, som støtter udvalgets engagement.

3.2.3. Styringsudvalget jernbaner for korridor IV inviterede EØSU til at deltage i et møde i Athen den 10. og 11. maj 2000. Formålet var at konkretisere det fremtidige samarbejde og udarbejde projektforslag. EØSU's ordfører fremlagde et koncept med konkrete forslag (se fodnote 2, s. 17), som i det store og hele blev modtaget positivt. Dette koncept blev også drøftet med repræsentanter for fagforeningerne på et møde i European Transport Workers' Federation's jernbaneafdeling den 20. september 2000 i Bruxelles. I juli 2001 oprettedes arbejdsgruppen af jernbanefagforeninger fra landene i korridor IV. EØSU's ordfører deltog i gruppens fjerde møde i februar 2002 i Prag. Man vil nu gå i dialog med jernbaneselskaberne om forbedring af grænseovergange og almindelig informationsudveksling. Ønsket om, at EØSU deltager og spiller en formidlende rolle, fremgår klart af et brev til ordføreren.

3.2.4. Sidst men ikke mindst koncentreredes EØSU's arbejde i korridor IV om gennemførelsen af en rundbordssamtale til »fremme af intermodale forbindelser i korridorerne« i forbindelse med Donau-topmødet i Constanza (26. og 27. juni 2002), som blev arrangeret i samarbejde med EIA (European Intermodal Association). Der var ved samme lejlighed mulighed for den første udveksling af synspunkter mellem repræsentanterne for styringsudvalget jernbaner fra korridor IV og fagforeningernes arbejdsgruppe. Dette møde skal være startskuddet til en meningsfyldt diskussion, som vil kunne føre til andre konkrete projekter, og som også vil kunne overføres til andre korridorer. Yderligere resultater og konklusioner for fremtiden bringes i et referat (se fodnote 2, s. 17).

3.3. Korridor III

3.3.1. I begyndelsen af september 2000 blev der på initiativ af Euronatur med Lutz Ribbe som formand afholdt et seminar om spørgsmål i forbindelse med liberalisering af den offentlige nærtrafik i Polen. Den tidligere ordfører Alexander von Schwerin deltog med et indlæg i dette seminar. På baggrund af seminaret opstod initiativet til at afholde en konference i knudepunktet mellem korridorerne III og VI i Katowice/Polen.

3.3.2. Konferencen i Katowice den 19. og 20. marts 2001 fokuserede på temaet »Integrering af regionerne forskellige steder i korridoren, specielt med henblik på planlægning og finansielle aspekter«. Ca. 60 repræsentanter for økonomiske og sociale interessegrupper deltog i konferencen. Det stod klart, at forbindelsen til regionen og de regionale transportnetværk skal være et integrerende led i virkeliggørelsen af korridorerne. På den måde vil miljø, sikkerhed, effektiv finansiel planlægning samt den offentlige nærtrafiks funktionsdygtighed kunne fremmes (!).

3.4. Korridor X

3.4.1. De første kontakter til den dengang endnu »uofficielle« korridor X og dennes styringsudvalg blev allerede etableret i juni 2000 via samarbejdet i styringsudvalget for korridor IV. Først i foråret 2001 fik styringsudvalget for korridor X med underskrivelsen af aftalememorandummet sin officielle status. EØSU deltog for første gang i et styringsudvalgs møde den 26. og 27. april 2002 i Grevena/Grækenland (se fodnote 2, s. 17). Styringsudvalget støttes af et teknisk sekretariat, som er knyttet til Aristoteles Universitetet i Thessaloniki (AUTH), og som tilbyder omfattende analyser og egen internetpræsentation af styringsudvalget.

3.4.2. Styringsudvalget vil i år koncentrere sig om problematikken i forbindelse med grænseovergange og har til dette formål nedsat en arbejdsgruppe, som samarbejder med Generaldirektoratet for Transport og Generaldirektoratet for Beskatning og Toldunionen samt med FN's Økonomiske Kommission for Europa. EØSU er blevet bedt om at deltage i arbejdet.

3.4.3. Den politiske og økonomiske betydning af en hurtig aktivering af korridor X og den usvækkede interesse i at styrke samarbejdet i denne korridor, som vore socioøkonomiske partnere nærer, tilsiger, at den næste dialogkonference afholdes her.

(¹) Se udførligt referat af 11. juni 2001 (DI 261/2002), som kan rekvireres i TEN-sekretariatet.

3.5. Korridor V

3.5.1. I korridor V er der indledt et godt samarbejde med det slovenske jernbaneselskab, med jernbanefagforeningen og med det slovenske transportministerium. I juni 2001 blev der afholdt et arbejds møde i Ljubljana, hvor der blev udarbejdet udkast til konkrete planer for en dialog-konference i oktober samme år. På grund af ændringer i de politiske prioriteringer i Slovenien og EØSU's vanskelige budgetbetingelser blev disse planer dog ikke realiseret.

4. Fremtidige arbejdsområder

4.1. Den permanente studiegruppe til »Fremme af den sociale dialog i de paneuropæiske transportkorridorer« vil arbejde videre med følgende spørgsmål:

- Dialog-konferencerne har stor opbakning. I hvilke korridorer, med hvilket tema og med hvilken målsætning bør der afholdes lignende konferencer?

- Kendskabet til EØSU i denne sammenhæng er stigende. Hvordan kan markedsføringen og synlighedsførelsen af udvalget forbedres yderligere?
- Kontakten til de socioøkonomiske grupper i de central- og østeuropæiske lande skal forbedres. Fagforeningerne begynder nu at indgå tværgående samarbejdsaftaler, men der mangler lignende initiativer for de andre samfundsmæssige interesseorganisationer. Hvordan kan udvalget forbedre sin rolle som talerør, forum og formidler?
- Den permanente studiegruppes arbejde rækker ud over den rene transportpolitik og suppleres af EØSU's andre initiativer. Hvordan kan den interne koordinering i udvalget og samarbejdet forbedres?
- Det er kun relevant, at EØSU deltager i styringsudvalget, hvis der kan tilbydes konkrete aktiviteter. Disse kan ikke længere udformes og gennemføres organisatorisk af ordføreren og sektionens sekretariat alene. Hvilken fremgangsmåde vil kunne anvendes i dette arbejde?

Bruxelles, den 11. december 2002.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

- »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om særlige stabilitetskrav til ro-ro passagerskibe«, og
- »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 98/18/EF af 17. marts 1998 om sikkerhedsregler og -standarder for passagerskibe«

(KOM(2002) 158 endelig — 2002/0074 (COD) — 2002/0075 (COD)) ⁽¹⁾

(2003/C 85/05)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 14. maj 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 80, stk. 2, at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om de ovennævnte emner.

Det forberedende arbejde henvistes til ØSU's faglige sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationssamfundet, som udpegede Eduardo Chagas til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 31. oktober 2002.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 395. plenarforsamling af 11. og 12. december 2002, mødet den 11. december, følgende udtalelse med 94 stemmer for, 1 imod og 1 hverken for eller imod.

1. Baggrund

1.1. Kommissionen fremlagde den 25. marts 2002 et dokument om sikkerhed for passagerskibe i Fællesskabet, som omfattede en række initiativer: Et forslag til direktiv om særlige stabilitetskrav for ro-ro-passagerskibe, et forslag om ændring af Rådets direktiv 98/18/EF af 17. marts 1998 om sikkerhedsregler og -standarder for passagerskibe samt en meddelelse fra Kommissionen om erstatningsansvarsordningen for søfarts-passagerer.

1.2. Følgende foranstaltninger har været gældende siden 1990'erne:

- 98/18/EF Direktiv om sikkerhedsregler og -standarder for passagerskibe ⁽²⁾;
- 98/41/EF Direktiv om registrering af de ombordværende på passagerskibe ⁽³⁾;

— 98/179/EF Forordning om sikkerhedsledelse af ro-ro-passagerfærger ⁽⁴⁾;

— 1999/35/EF Direktiv om obligatoriske sikkerhedstjenester for ro-ro-færger og højhastighedspassagerskibe ⁽⁵⁾.

1.3. Den nye sikkerhedspakke for passagerskibe sigter mod at reducere risikoen for at gentage frygtelige tragedier til søs som Estonia i 1994 og Express Samina i 2000.

1.4. Sigtet med direktivforslaget om særlige stabilitetskrav for ro-ro-passagerskibe er at gøre stabilitetskravene fra Stockholm-aftalen (SA) gældende for alle ro-ro-passagerskibe, uafhængigt af flag, som sejler i fast international rutefart i EU. Formålet er at indføre et ensartet niveau for stabilitetskrav i EU, forbedre denne skibstypes overlevelsessevne i tilfælde af havari og således øge sikkerheden for EU-borgere, der rejser som passagerer og søfarende.

⁽¹⁾ Dette dokument indeholder desuden en meddelelse fra Kommissionen om bedre sikkerhed for passagerskibe i Fællesskabet, som EØSU har taget hensyn til i sin udtalelse på grund af meddelelsens betydning.

⁽²⁾ Rådets direktiv 98/18/EF af 17. marts 1998 om sikkerhedsregler og -standarder for passagerskibe (EFT L 144 af 15.5.1998, s. 1) — EØSU's udtalelse: EFT C 212 af 22.7.1996, s. 21.

⁽³⁾ Rådets direktiv 98/41/EF af 18. juni 1998 om registrering af de ombordværende på passagerskibe, som sejler til og fra havne i fællesskabets medlemsstater (EFT L 188 af 2.7.1998, s. 35) — EØSU's udtalelse: EFT C 206 af 7.7.1997, s. 111.

⁽⁴⁾ Kommissionens forordning (EF) nr. 179/98 af 23. januar 1998 om ændring af Rådets forordning (EF) nr. 3051/95 om sikkerhedsledelse af ro-ro-færger (EFT L 19 af 24.1.1998, s. 35).

⁽⁵⁾ Rådets direktiv 1999/35/EF af 29. april 1999 om en ordning med obligatoriske syn med henblik på sikker drift af ro-ro-færger og højhastighedspassagerskibe (EFT L 138 af 1.6.1999, s. 1) — EØSU's udtalelse: C 407 af 28.12.1998, s. 106.

1.4.1. De nye stabilitetskrav skal gælde for alle nye ro-ro-passagerskibe, der bygges efter den 1. oktober 2004. For skibe, der er bygget før denne dato, indføres der ifølge de fremlagte forslag en indkøringsperiode, som ophører den 1. oktober 2010. De krav, der er opstillet i Stockholm-aftalen, opfyldes pt. af syv af de kontraherende medlemsstater, nemlig Tyskland, Danmark, Finland, Irland, Holland, Sverige og Det Forenede Kongerige. Norge er også aftalepart i Stockholm-aftalen.

1.5. Den foreslåede ændring af direktiv 98/18/EF om sikkerhedsregler og -standarder for passagerskibe har til formål at højne sikkerhedsniveauet for passagerskibe i indenrigsfart ved at indføre strengere stabilitetskrav for ro-ro-fartøjer og nye sikkerhedsretningslinjer for bevægelseshæmmede passagerer. Forslaget omfatter desuden ændringer, der skal ajourføre direktivet og fremme dets gennemførelse, herunder fastlæggelse af en harmoniseret procedure for medlemsstaternes meddelelse af de havområder, hvor de er kompetente.

1.5.1. De nye stabilitetskrav omfatter alle nye ro-ro-passagerskibe, der er bygget efter 1. oktober 2004. For skibe, der er bygget før denne dato, foreslås 1. oktober 2010 som frist for opfyldelse af SA-kravene. Skibe, der ikke overholder denne frist, bør udfases, når de bliver 30 år, og under alle omstændigheder senest 1. januar 2015, forudsat at de opfylder SOLAS 90-kravene.

1.6. I meddelelsen fremsætter Kommissionen sine forslag til forbedring af erstatningsansvarsordningen for skade påført passagerer. I henhold til forslagene bør der indføres obligatoriske forsikringskrav for skibsselskaberne samt fastsættes en objektiv ansvarsgrænse på op til 250 000 EUR pr. passager, og i tilfælde af at skibsselskabet bærer skylden, bør ubegrænset ansvar gøre sig gældende. Det forventes, at det på den diplomatiske konference besluttet at foretage en gennemgang af Athen-konventionen. Derudover behandler Kommissionen i sin meddelelse spørgsmålet om sikkerhed og adgang for handicappede passagerer.

2. Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om særlige stabilitetskrav for ro-ro-passagerskibe

2.1. Generelle bemærkninger

2.1.1. EØSU anerkender, at det er vigtigt, at der inden for rammerne af Den Internationale Søfartsorganisation (IMO) indgås en international aftale. SOLAS 90-bestemmelserne udfylder delvis denne funktion. I mangel af en tilfredsstillende international sikkerhedsordning vil det imidlertid være nødvendigt at træffe en regional foranstaltning på EU-plan — som

foreslået af Kommissionen under iagttagelse af bestemmelserne i IMO-resolution 14, SOLAS 95 — for at tilvejebringe passende sikkerhedsregler og -standarder i forbindelse med transport af passagerer til og fra EU-havne.

2.1.2. EØSU er ligesom Kommissionen og IMO's generalsekretær bekymret over at se, at ro-ro-passagerskibe og øvrige passagerskibe er blevet fortsat større. EØSU er desuden betænkelig ved ekstrapoleringen af bygningsreglerne og den deraf følgende driftssikkerhed for sådanne fartøjer. Trods disse forbehold bidrager Kommissionens forslag ikke desto mindre til en væsentlig forbedring af de sikkerhedsregler og -standarder, der gælder for transport af passagerer på ro-ro-passagerskibe til og fra EU-havne.

2.1.3. Udvalget bifalder i det store hele forslagene uanset Stockholm-aftalens begrænsninger. Det er dog skuffende, at der skulle gå lang tid, før SA-bestemmelserne blev gjort gældende i samtlige medlemsstater. Trods ovennævnte forbehold med hensyn til Stockholm-aftalen og dens begrænsninger, støtter udvalget fuldt ud Kommissionens forslag om at lade samtlige medlemsstater være omfattet for således at garantere EU-borgernes sikkerhed, når de rejser som passagerer eller søfarende på ro-ro-passagerfærger.

2.1.4. Udvalget erkender, at disse forslag ikke vil kunne forhindre sådanne ulykker, men de vil under de angivne omstændigheder forhåbentlig kunne afbøde følgerne og nedbringe antallet af dødsfald.

2.1.5. Udgifterne til forbedring af fartøjer vil næppe være uoverkommelige og i de fleste tilfælde unødvendige. Såfremt en forbedring er påkrævet, frembyder sig muligheden for at forøge det enkelte skibs tonnage, hvilket nødvendigvis vil ske i overensstemmelse med SOLAS 90-kravene og således bidrage til et højere sikkerhedsniveau. Endvidere sikrer ensartet anvendelse af SA-bestemmelserne fair konkurrence blandt operatørerne i medlemsstaterne, uagtet skibets rute, ud over at garantere et højere sikkerhedsniveau for alle EU-borgere, der rejser som passagerer og søfarende.

2.1.6. EØSU noterer sig Kommissionens påpegning af, at bølgehøjder i Middelhavet er sammenlignelige med bølgehøjder i Østersøen, og at bølgehøjder i det østlige Atlanterhav (Frankrigs, Spaniens og Portugals Atlanterhavskyst) er sammenlignelige med bølgehøjder i Vesterhavet og området omkring Den Engelske Kanal. Det er imidlertid ikke udelukkende bølgehøjderne, der er af betydning, men også det forholdsmæssige omfang af skaden på fartøjet, indtrængen af vand, hvad end årsagen er, samt det tilbageværende fribord, der er den afgørende tidsfaktor, når det kommer til sådanne fartøjers overlevelsessevne. Dette blev fastslået i Joint North-West European Research Project: »Safety of Passenger/Ro-Ro Vessels«, Det Norske Veritas, Dok. Nr.: REP-T00-001, af 5.7.1997.

2.2. Særlige bemærkninger

2.2.1. EØSU er indforstået med de datoer, som Kommissionen har fastsat i sit forslag til en indkøringstidsplan for gennemførelse af Stockholm-aftalen i den sydlige del af Europa. Der er mere eller mindre tale om samme tidsplan som den, der blev fastsat for medlemsstaterne i Nordeuropa. Selvom der eksisterer færgeruter, der forbinder medlemsstater med nordafrikanske lande, bør dette i betragtning af de anerkendte universelle sikkerhedsstandarder, der står i forhold til den potentielle risiko, ikke være nogen undskyldning for at forhale gennemførelsen. At fristen er fastsat til 2010, er derfor fuldt ud rimeligt.

2.2.2. Artikel 1 — Formålet er at indføre et ensartet niveau i EU for særlige krav til ro-ro-passagerskibes stabilitet for dermed at forbedre denne skibstypes overlevelsessevne i tilfælde af havari og øge sikkerheden for passager og besætning. EØSU bakker dette mål op, og formuleringen bør derfor fastholdes.

2.2.3. Artikel 2, litra a — EØSU anmoder Kommissionen om at formulere definitionen af »ro-ro-passagerskib« mere præcist, så den imødekommer kravene i både Stockholm-aftalen og SOLAS-konventionen.

2.2.4. Artikel 5, stk. 3 -EØSU bifalder forslagene til en netbaseret procedure for underretning og offentliggørelse af havområder, som vil tilføre systemet større integritet og gennemsigtighed.

2.2.5. Artikel 9, stk. 1 — Kravet om at underrette de kompetente myndigheder i værtsstaten eller -staterne senest 3 måneder, inden et ro-ro-passagerskib indsættes med kort varsel på en given rute, forekommer besværligt og upraktisk. Fristen bør reduceres til 1 måned. I tilfælde af uforudsete omstændigheder, dvs. tekniske problemer, bør der hurtigt indsættes et reserve-ro-ro-passagerskib for at sikre kontinuerlig service og opfylde de fornødne sociale krav. Det bør analogt med Stockholm-aftalens artikel 4 være muligt under specifikke omstændigheder at undtage enkelte ruter fra de særlige kriterier.

2.2.6. Tillæg, Metode for afvikling af modelforsøg, afsnitte 2.1 og 2.2.5.2 (redaktionel ændring) henviser til (SOLAS 90), men burde henvise til (SOLAS). De øvrige redaktionelle ændringer under dette punkt vedrører ikke den danske udgave.

3. Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 98/18/EC af 17. marts 1998 om sikkerhedsregler og -standarder for passagerskibe

3.1. Stabilitet — Generelle og særlige bemærkninger

3.1.1. EØSU glæder sig generelt over forslagene om ændring af Rådets direktiv 98/18/EF.

3.1.2. EØSU noterer sig og bifalder Kommissionens argumenter for at fjerne den nuværende undtagelse for Grækenland.

3.1.3. EØSU noterer sig forslagene vedrørende højhastighedsfartøjer og vedtagelsen af IMO's nye kode for højhastighedsfartøjer. Denne nye kode gælder for alle nye fartøjer, hvis køl er lagt, eller som befinder sig på et tilsvarende konstruktionsstadium den 1. juli 2002 eller senere, men man må ikke glemme, at de eksisterende højhastighedsfartøjer er ustabile. Særlig i tilfælde, hvor begge skrogets køle måtte blive beskadiget, og der ikke er nogen dobbeltbundsbeskyttelse.

3.1.4. Det kan rigtigt nok være vanskeligt at anvende stabilitetskravene på eksisterende ro-ro-passagerskibe i klasse A, B, C og D, men passagerens liv bringes ikke desto mindre i fare. Forslagene kan accepteres, men bør i den aktuelle situation anvendes som minimumskrav.

3.1.5. EØSU bifalder forslagene vedrørende særlige stabilitetskrav for nye ro-ro-passagerskibe i klasse A, B og C, hvis køl er lagt, eller som befinder sig på et tilsvarende konstruktionsstadium den 1. oktober 2004 eller senere.

3.1.6. EØSU glæder sig over, at man i forslaget har fastsat den 1. oktober 2010 som frist for gennemførelse af de særlige stabilitetskrav for eksisterende ro-ro-passagerskibe i klasse A, B, C og D, hvis køl er lagt, eller som befinder sig på et tilsvarende konstruktionsstadium den 1. oktober 2004 eller senere. Udvalget noterer sig, at det ifølge forslaget vil være muligt at forskubbe datoen til 2015, men mener, at en sådan foranstaltning afspejler manglende opmærksomhed på spørgsmålets hastende karakter, og at de økonomiske hensyn tillægges for stor betydning i forhold til EU-borgernes og de søfarendes sikkerhed.

3.1.7. Alder bør i sig selv ikke udgøre et kriterium for udfasning af et skib. Tværtimod bør det være stabilitetskravene og det enkelte fartøjs evne til at opfylde de nødvendige sikkerhedsstandarder. Et skib bør dog underlægges strengere kontrol, i takt med at det bliver ældre.

3.1.8. Hvad angår klasse »C« og »D«, refereres der til en signifikant bølgehøjde på henholdsvis 2,5 meter og 1,5 meter. Dette forekommer med en sandsynlighed på højst 10 %, beregnet over en etårig periode ved helårssejlads eller over en specifik begrænset periode, hvor der udelukkende sejles i den periode. Der ikke desto mindre risiko for højere bølgehøjder. Der bør særlig gøres opmærksom på, at betegnelsen klasse »C« omfatter signifikant bølgehøjde, der overstiger 2,5 meter med en sandsynlighed på højst 10 %, beregnet over en etårig periode ved helårssejlads eller over en specifik begrænset periode, hvor der udelukkende sejles i den periode, og der er derfor god grund til at tro, at sandsynligheden for, at bølgehøjden over en længere periode overstiger 1,5 meter, er væsentligt større. Sådanne fartøjer skal befinde sig højst 15 sømil fra et tilflugtssted og 5 sømil fra en kystlinje, hvor skibbrudne kan søge i land. Disse kriterier er ikke umiddelbart medvirkende til at gøre sådanne fartøjer mere stabile, eftersom beskadigelse eller vandindtrængning vil forhindre dem i at nå frem til et sikkert sted eller til i nødsituationer at modtage hjælp i tide. Kriteriet for fartøjer i klasse »D«, som kan bevæge sig i en radius på 6 sømil fra et tilflugtssted og højst 3 sømil fra kystlinjen, hvor skibbrudne kan søge i land, er ligeledes med til at styrke argumenterne for indførelse af strengere stabilitetskrav uanset skibsstørrelse og driftsområde. EØSU beklager, på baggrund af sit ønske om bedre stabilitetskrav, at Ministerrådet allerede er nået frem til en kompromisløsning og har indvilliget i at lade artikel 6, litra a, stk. 3, udgå.

3.2. *Bevægelseshæmmede passagerer — Generelle og særlige bemærkninger*

3.2.1. EØSU bifalder de fremsatte forslag, der sigter mod at gøre passagerskibe i indenrigsfart sikre og tilgængelige for passagerer med nedsat mobilitet, og er desuden tilfreds med ordlyden. Skibsselskaber har indset behovet og er på visse punkter allerede begyndt at tilpasse passagerskibe og ro-ro-passagerskibe i et forsøg på at tiltrække en aldrende befolkning med en stadig større disponibel indkomst.

3.2.2. Inden for bestemmelserne for et integreret transport-system er det kun fornuftigt at sikre, at ro-ro-passagerskibe kan medtage passager med nedsat mobilitet. Der bør dog klart skelnes mellem nye og eksisterende skibe. Den i artikel 6, litra b, stk. 2, angivne høringsproces bør gennemføres af medlemsstaterne og ikke kun omfatte organisationer, der repræsenterer passager med nedsat mobilitet, men også organisationer, der repræsenterer havneoperatører og redere, såvel som lønmodtagerrepræsentanter.

4. **Skibsselskabers erstatningsansvar over for søfartspassagerer — generelle og specifikke bemærkninger**

4.1. EØSU anerkender, at en revision og opdatering af erstatningsansvarsordningen for søfartspassagerer har været alt for længe undervejs. Det nuværende erstatningsniveau er blevet udhulet af inflationen. Protokollen af 1990 til Athenkonventionen øgede grænsen til 175 000 særlige trækningstigheder (250 000 EUR), hvilket svarer til den grænse, der er fastsat for passagerskibe i 1996-protokollen til konventionen om begrænsning af søretlige krav på skadeserstatning (Convention on Limitation of Liability for Maritime Claims — LLMC). Ingen af disse protokoller er imidlertid trådt i kraft på internationalt plan.

4.2. EØSU bemærker, at der hverken på internationalt eller EU-plan eksisterer ensartede erstatningsansvarsordninger for søfartspassagerer. Enkelte medlemsstater har dog under pres fra offentligheden og medierne ændret deres nationale lovgivning for at sikre indførelse af tilstrækkelige erstatningsniveauer, særlig ved dødsfald.

4.3. EØSU er bevidst om, at der med den diplomatiske konference, som træder sammen i London for at drøfte et udkast til protokol af 2002 om revision af Athenkonventionen vedrørende søtransport af passagerer og gods af 1974, tilstræbes en global ordning. Udvalget erkender, at passende internationale standarder vil være at foretrække, men mener at det er nødvendigt, at der på tværs af EU's medlemsstater sikres en ensartet anvendelse med hensyn til tilfredsstillende erstatningsniveau og -form. Det er derfor fuldt ud hensigtsmæssigt at oprette en passende erstatningsordning for søfartspassagerer som en integreret del af EU's retsrammer for passagerskibe.

4.4. Med hensyn til forhandlingerne i IMO anerkender EØSU, at Kommissionens forslag i store træk følger de samme principper, som de forslag, IMO har fremsat som supplement til Athenkonventionen, nemlig:

- Indførelse af objektivt ansvar for alle risici knyttet til skibets drift;
- Indførelse af erstatningsansvar, som bygger på skyld, for risici, der ikke er umiddelbart forbundet med skibets drift;
- Indførelse af obligatorisk forsikring til dækning af erstatningsansvar;
- Indførelse af mulighed for, at skadelidte kan søge erstatning direkte hos assurandøren;
- Indførelse af en ansvarsgrænse pr. passager, uafhængig af skibets størrelse.

Kommissionen vil være nødt til at sikre, at forslagene ikke indebærer en konkurrencemæssig skævtrækning for færgetransporten.

4.5. EØSU erkender, at det kan være vanskeligt at skelne mellem søfartsrelaterede og ikke-søfartsrelaterede erstatningskrav. Ikke desto mindre anføres det i Kommissionens forslag, i tråd med det nuværende udkast til en ny protokol til Athenkonventionen, at der bør skelnes mellem de to kategorier erstatningskrav. Skade, som skyldes skibets drift, og hvor der er mulighed for, at passagerne har kontrol over hændelserne, er typisk meget begrænsede, og disse bør falde ind under en ordning omfattende objektivt ansvar. Et system, der bygger på forsømmelighed, kan være tilstrækkeligt for ikke-søfartsrelaterede erstatningskrav, f.eks. personskade, der er indtruffet om bord.

4.6. Det er ganske rigtigt, at de fleste passagerskibe er beskyttet finansielt ved »Mutual Protection & Indemnity (P&I) Clubs« (B&I-klub), men der er fortsat brug for obligatoriske krav om forsikringsdækning, som det er tilfældet med skader forårsaget af olieforurening.

4.7. Udvalget ser positivt på, at skadelidte får mulighed for at søge erstatning direkte hos assurandøren. Det kan inden for skibsfart af gode grunde ofte være vanskeligt at finde frem til skibsselskabet, eller dette kan være ude af stand til at opfylde sine økonomiske forpligtelser. Det gælder hovedsageligt »étskibsrederier«, hvor alle selskabets aktiver risikerer at forsvinde med tabet af skibet.

4.8. Da enkelte nationale ruter i nogle tilfælde kan være længere og mere farlige end en tilsvarende international rute, er det ganske rimeligt at sikre, at bestemmelserne i Athenkonventionen med protokollen udvides til at omfatte såvel national søtransport som international rutefart.

4.9. Selvom EØSU håber, at udfaldet af den diplomatiske konference, hvor Athen-protokollen forventes vedtaget, vil

bidrage til at rette op på de mangler, der eksisterer på internationalt plan, risikerer der ikke at være generel opbakning. Det er i lyset af dette og af hensyn til behovet for en tilstrækkelig erstatning for dødsfald eller personskade for passagerer, at Kommissionens forslag om en EU-omfattende ordning er velbegrundet for at kunne yde passagererne de nødvendige garantier.

5. Konklusion

5.1. EØSU erkender, at en international aftale inden for rammerne af IMO er påkrævet, men bifalder samtidig de fremsatte forslag om at udvide bestemmelserne i Stockholm-aftalen til at omfatte samtlige medlemsstater. Udvalget ser dette som et afgørende skridt fremad, men erkender dog, at Stockholm-aftalen i sin nuværende form har begrænsninger.

5.2. EØSU bifalder forslagene om ændring af Rådets direktiv 98/18/EF, men beklager dog, at Ministerrådet allerede er nået frem til en kompromisløsning ved at fjerne artikel 6, litra a, stk. 3.

5.3. Hvad angår IMO's diplomatiske konference i London, som lægger op til en drøftelse af protokoludkastet af 2002 om revision af Athenkonventionen vedrørende søtransport af passagerer og gods af 1974, erkender EØSU, at Kommissionens forslag generelt bygger på de samme principper. Udvalget erkender, at en international aftale er at foretrække, men der er også en betydelig fordel ved ensartet anvendelse af SA-bestemmelserne i EU's medlemsstater.

5.4. EØSU bifalder de fremsatte forslag, der sigter mod at gøre passagerskibe i indenrigsfart sikre og tilgængelige for passagerer med nedsat mobilitet.

Bruxelles, den 11. december 2002.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om anvendelse og kommerciel udnyttelse af den offentlige sektors dokumenter«

(KOM(2002) 207 endelig — 2002/0123 (COD))

(2003/C 85/06)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 24. juli 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 95 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationssamfundet, som udpegede Philippe Levaux til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 31. oktober 2002.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 395. plenarforsamling af 11. og 12. december 2002, mødet den 11. december, følgende udtalelse med 98 stemmer for og 4 hverken for eller imod.

1. Indledning

1.1. Direktivforslaget fastlægger en række minimumsregler vedrørende kommerciel og ikke-kommerciel anvendelse af de dokumenter, som den offentlige sektor ligger inde med, og som er tilgængelige for alle.

1.2. Det er et led i »Europe 2002: »Et informationssamfund for alle« og tager højde for reaktionerne på grønbogen »Information i den offentlige sektor: en vigtig ressource for Europa«, som blev vedtaget den 20. januar 1999.

1.3. EØSU har afgivet udtalelser om disse to dokumenter, henholdsvis den 28. april 1999⁽¹⁾ og den 24. januar 2001⁽²⁾. Der henvises derfor til disse udtalelser, hvori man støttede Kommissionens tiltag og fremsatte nogle forslag, som EØSU fastholder.

2. Generelle og særlige bemærkninger

2.1. Kommissionen understreger betydningen af de informationer, som den offentlige sektor ligger inde med, og som er af afgørende betydning for nye tjenester og udviklingen af de berørte sektorer, som allerede udgør et betydeligt marked.

At lette adgangen til disse oplysninger er afgørende for økonomisk udvikling, oprettelse af virksomheder og skabelse af arbejdspladser, samt for at kunne tage udfordringen fra den internationale konkurrence op.

2.2. EØSU understregede i sin udtalelse af 28. april 1999 om: »Information i den offentlige sektor: en vigtig ressource for Europa — Kommissionens grønbog om information i den offentlige sektor i informationssamfundet« følgende:

2.2.1. At adgang til information: »... ikke blot indebærer, at informationen stilles til rådighed på anmodning, men også gennem aktiv formidling for at give borgerne god information på en rationel måde«⁽³⁾.

EØSU beklager, at Kommissionen ikke tager hensyn til begrebet »aktiv formidling«, og understreger sine forslag til, hvordan direktivets mål lettere kan nås, nemlig gennem:

- rationel udbredelse af kvalitetsinformation med sikring af kontinuitet
- en lige adgang for alle aktører til de administrative informationskilder
- forpligtelse af offentlige myndigheder til at sikre lige adgang.

⁽¹⁾ Se ØSU's udtalelse om »Information i den offentlige sektor: en vigtig ressource for Europa — Kommissionens grønbog om information i den offentlige sektor i informationssamfundet« EFT C 169 af 16.6.1999.

⁽²⁾ Se ØSU's udtalelse om »Europe 2002 — Et informationssamfund for alle — Udkast til handlingsplan« EFT C 123 af 25.4.2001.

⁽³⁾ Se ØSU's udtalelse om »Information i den offentlige sektor: en vigtig ressource for Europa — Kommissionens grønbog om information i den offentlige sektor i informationssamfundet« EFT C 169 af 16.6.1999. Se punkt 3.1.2.

2.2.2. Den offentlige sektors organer: »... bør omfatte ethvert organ — uanset juridisk status — som på opdrag af en offentlig myndighed og under dennes kontrol leverer tjenesteydelser af almen interesse...«, og den offentlige sektor »... bør omfatte statsejede virksomheder, som falder under privatretten, private virksomheder, der har koncession eller bemyndigelse til at forvalte offentlige tjenesteydelser, for hvilke kommerciel udnyttelse er udelukket, samt lovgivende myndigheder og domstole« (1).

Ved en begrænsning af begrebet »den offentlige sektors organer«, som den Kommission foretager, lægger den hindringer i vejen for direktivets virkning og effektivitet.

2.2.3. Retten til adgang: »ØSU anser det for vigtigt, at der fastlægges en detaljeret regulering af adgangsretten og undtagelserne herfra« (2). EØSU fastlagde i udtalelsen ligeledes principperne for disse undtagelser.

EØSU vurderer, at de dokumenter, der i henhold til direktivets artikel 1, stk. 2. og 3., undtages, i alt for høj grad inddrænker arten og kvaliteten af tilgængelige informationer.

EØSU understreger, at dette blandt andet er tilfældet for de dokumenter, der repræsenterer »den europæiske kulturarv«, og som offentlige museer, universitetsbiblioteker og offentlige biblioteker ofte er i besiddelse af.

Direktivet bør, så snart det gennemføres, eller inden for en rimelig tidsfrist også omfatte disse dokumenter, da man ved at gøre dem tilgængelige vil fremme et bedre kendskab til den europæiske kulturarv. Dette vil være med til at skabe fællesskabsfølelse og stolthed og vil fremme følelsen af at høre til Europa.

Samtidig vil udbredelsen heraf have en god indvirkning på de europæiske kulturudvekslinger, kunst- og uddannelsesaktiviteterne og ikke mindst økonomien inden for lokal turisme.

(1) Se ØSU's udtalelse om »Information i den offentlige sektor: en vigtig ressource for Europa — Kommissionens grønbog om information i den offentlige sektor i informationssamfundet« EFT C 169 af 16.6.1999. Se punkt 3.2.1 og 3.2.2.

(2) Se ØSU's udtalelse om »Information i den offentlige sektor: en vigtig ressource for Europa — Kommissionens grønbog om information i den offentlige sektor i informationssamfundet« EFT C 169 af 16.6.1999. Se punkt 3.3.3.

3. Særlige bemærkninger

3.1. Artikel 1: Genstand og anvendelsesområde

EØSU ønsker at foretage en ændring til artikel 1, stk. 2., litra f)

Følgende ordlyd foreslås:

- »Direktivet gælder ikke for: dokumenter i kulturinstitutioner (bortset fra dem, der modtager offentlige støtte), f.eks. arkiver, orkestre, operaer, balletter og teatre. Museer, universitetsbiblioteker og offentlige biblioteker hører under direktivets anvendelsesområde«.

3.2. Artikel 4: Tilgængelighed

EØSU mener, at brugerne vil udvikle nye tjenester, hvis de hos de offentlige myndigheder kan få adgang til oplysninger, der er tilpasset konjunkturudviklingen, og som offentliggøres løbende.

Derfor anmoder EØSU om, at:

- det sidste punktum i artikel 4, stk. 1., med følgende ordlyd: »Det indebærer ikke, at offentlige myndigheder er forpligtede til at oprette eller tilpasse dokumenter for at opfylde anmodningen.« udgår.

EØSU mener tværtimod, at direktivet bør opfordre offentlige myndigheder til at behandle anmodningerne om oprettelse eller tilpasning af dokumenterne og til at svare positivt herpå, i det omfang anmodningerne begrundes med en legitim interesse (offentlig, økonomisk, social, kulturel eller uddannelsesmæssig interesse, eller hvis det er med henblik på videnskabelig forskning eller universitetsuddannelse).

- ændre artikel 4, stk. 2., som følger: »De offentlige myndigheder bør ikke holde inde med at udarbejde en bestemt type dokumenter, hvis disse ofte og regelmæssigt bruges af andre offentlige eller private foretagender, eller bør — hvis dette ikke kan undgås — foreslå alternativer«.

3.3. Artikel 5: Frister og krav i tilfælde af en negativ beslutning

3.3.1. Det fastsættes i artikel 5, stk. 3, at den offentlige myndighed i tilfælde af et negativt svar på en anmodning om anvendelse af offentlige dokumenter skal indsætte en henvisning til indehaveren af rettighederne eller til licensudstederen.

Denne forpligtelse har til formål at meddele den person, der har fremsat anmodningen, hvem han kan henvende sig til for at opnå tilladelse til at anvende de pågældende dokumenter.

EØSU bifalder forpligtelsen, der letter adgangen til og anvendelsen af dokumenterne.

3.3.2. EØSU mener dog, at den nuværende ordlyd af det sidste punktum i stk. 3, der lyder som følger: »Den offentlige myndighed er ikke ansvarlig for henvisningens rigtighed«, ikke kan være til gavn for det tilstræbte mål.

Derfor ønsker EØSU at foretage en ændring til artikel 5, stk. 3, og foreslår følgende: »Såfremt der gives afslag på anmodningen alene på baggrund af artikel 1, stk. 2, litra b), skal den offentlige myndighed indsætte en henvisning til den fysiske eller juridiske person, som er indehaver af rettighederne, eller til den licensudsteder, hvorfra den offentlige myndighed har indhentet det relevante materiale. Den offentlige myndighed er ikke ansvarlig for henvisningens rigtighed, medmindre dokumenterne er tilbageholdt i ond tro«.

3.4. Artikel 6: Gebyrprincipper

3.4.1. Kommissionen anvender i punkt 4 i begrundelsen to begreber:

- »Den lave omkostningsmodel«, hvorefter gebyrer ikke overstiger marginalomkostningerne til reproduktion og formidling, og
- »Omkostningsudligningsmodellen«.

Kommissionen præciserer, at »opkrævning af marginalomkostninger til reproduktion og formidling har den største økonomiske effekt og »velfærdseffekt«.

Som en logisk følge heraf foretrækker Kommissionen derfor den lave omkostningsmodel, hvilket EØSU bifalder.

3.4.2. Ikke desto mindre konkluderer Kommissionen, at »skønt medlemsstaterne opfordres til at tilskynde offentlige organer til at indføre marginalomkostningsudligning for reproduktion og formidling hvor muligt, er det op til medlemsstaterne og de offentlige organer at definere gebyrpolitikken«.

EØSU konstaterer, at direktivets artikel 6 ikke afspejler denne hensigt, eftersom man tværtimod fastholder »omkostningsudligningsmodellen«.

3.4.3. EØSU anmoder Kommissionen om i begrundelsen at præcisere sin holdning og minder om, at man i førertalte udtalelse om grønbogen gav udtryk for, at »der bør skelnes mellem på den ene side information, der har afgørende betydning for borgerne især i forbindelse med udøvelsen af deres demokratiske rettigheder, og som evt. kan stilles til

rådighed gratis eller mod betaling af et beskedent gebyr, og på den anden side information af kommerciel interesse, der bør være tilgængelig mod betaling af omkostningerne ved trykning, ajourføring, datafremhentning og dataoverførsel eller en rimelig markedspris«⁽¹⁾.

3.4.4. EØSU påpeger, at »information, der har afgørende betydning«, især bør omfatte information om:

- forfatninger, lovgivninger, retsakter og retspraksis, der stammer fra myndigheder i EU
- statistiske oplysninger, rapporter og studier af almen interesse
- oplysninger af juridisk og politisk art, såsom referater af forhandlingerne i beslutningstagende eller rådgivende forsamlinger.

Som en start er »information, der har afgørende betydning«, de oplysninger, der udgår fra offentlige administrationer i medlemsstaterne. Medlemsstaterne vil efterfølgende blive anmodet om inden for en rimelig frist og under samme betingelser at stille tilsvarende dokumenter fra deres offentlige myndigheder til rådighed.

I den henseende fremhæver EØSU, at nogle medlemsstater allerede har truffet sådanne initiativer. Et af de nyeste initiativer er Frankrigs dekret nr. 2002-1064 af 7. august 2002 vedrørende en offentlig tjeneste, der har til opgave at offentliggøre lovgivning på internettet. Dekretet blev offentliggjort i »Journal Officiel« den 9. august 2002 og trådte i kraft den 15. september 2002. Det fastsættes heri, at alle dokumenter med »oplysninger, der har afgørende betydning«, skal stilles til rådighed gratis.

4. Konklusioner

4.1. EØSU støtter initiativer, der fremmer udviklingen af et »informationsfund for alle«, som er formålet med »Europe. Det støtter derfor direktivforslaget.

4.2. Imidlertid understreger EØSU, at forslaget i sin nuværende form mangler ambitioner, eftersom de selvplagte begrænsninger med hensyn til tilgængelighed hindrer, at man tilstrækkeligt hurtigt lever op til, at »den digitale videnbaserede økonomi er en kraftig dynamo for vækst, konkurrenceevne og beskæftigelse, samtidig med at den forbedrer borgernes livskvalitet«.

⁽¹⁾ Se ØSU's udtalelse om »Information i den offentlige sektor: en vigtig ressource for Europa — Kommissionens grønbog om information i den offentlige sektor i informationsfundet« EFT C 169 af 16.6.1999. Se pkt. 5.2.

4.3. For at kunne nå de mål, der opstilles i direktivet, anmoder EØSU Kommissionen om at tage mere hensyn til de forslag, der fremsættes i EØSU's udtalelse af 28. april 1999⁽¹⁾ i denne udtalelse, herunder forslagene om:

- ændring af undtagelserne, idet det bør angives, at direktivet omfatter dokumenter, som offentlige museer, universitetsbiblioteker og offentlige biblioteker ligger inde med, og som repræsenterer Europas fælles kulturarv;

(1) Se ØSU's udtalelse om »Information i den offentlige sektor: en vigtig ressource for Europa — Kommissionens grønbog om information i den offentlige sektor i informationssamfundet« EFT C 169 af 16.6.1999.

- ansvarliggørelse af enhver offentlig myndighed eller institution i tilfælde af, at der bevidst udleveres forkerte eller censurerede oplysninger;
- gebyrprincipperne, som bør sigte mod at gøre »den lave omkostningsmodel« mere udbredt;
- at stille »information, der har afgørende betydning«, og som offentlige administrationer i medlemsstaterne er i besiddelse af, til rådighed gratis, hvilket på sigt bør udvides til at gælde for alle offentlige organisationer i medlemsstaterne.

4.4. Endelig anmodes Kommissionen om at inddrage EØSU i den revision, der er forudset i direktivets artikel 12, og i forbindelse med hvilken man bør indføje svarfrister og supplere direktivet for at opnå en større harmonisering af praksis og gebyrer.

Bruxelles, den 11. december 2002.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om forbud mod organiske tinforbindelser på skibe«

(KOM(2002) 396 endelig — 2002/0149 (COD))

(2003/C 85/07)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 30. juli 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 80, stk. 2, at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationssamfundet, som udpegede Anna Bredima-Savopoulou til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 31. oktober 2002.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 395. plenarforsamling den 11. og 12. december 2002, mødet den 11. december, følgende udtalelse med 98 stemmer for og 3 hverken for eller imod.

1. Baggrund

1.1. I mange årtier er der blevet anvendt organiske tinforbindelser i antibegroningsmalinger på skibe. Tributyltin (TBT) er siden 1970'erne blevet anvendt som tilsætningsstof i malinger for at forhindre begroning (med bl.a. røorm, alger og pæleorm) på skibsskrog og på net, der bruges i forbindelse med akvakultur. At tinforbindelserne var til skade for miljøet,

blev først observeret på østersfarme på den franske Atlantkyst sidst i 1970'erne. Siden da er der overalt i verden konstateret øget forekomst af organiske tinforbindelser i marine organismer højere oppe i fødekæden som f.eks. fisk, søfugle og havpattedyr. Det er påvist, at disse kemikalier forårsager hormonforstyrrelser hos visse arter, og at mennesker også risikerer at tage skade på helbredet, hvis de indtager kontaminede fisk.

1.2. Frygten for de TBT-baserede antibegroningsmalinger eventuelle konsekvenser for miljøet har ført til, at der både i USA og andetsteds i verden er truffet lovgivningsmæssige foranstaltninger. Nogle lande har indført strengere regler end andre (f.eks. har Japan helt forbudt brug af TBT-baseret maling).

1.3. TBT-baserede selvpolerende copolymer-malinger (SPC) er i hele verden standardprodukter til antibegroningsbehandling af skibe, idet de (mængdemæssigt) repræsenterer over 70 % af verdensflådens forbrug af antibegroningsmaling⁽¹⁾. For øjeblikket findes der ikke afprøvede alternative bundmalinger, der reducerer begroningen så effektivt som TBT-SPC-baserede malinger; kun de TBT-SPC-baserede malinger er garanteret effektive i indtil fem år. De alternative TBT-frie malinger beskytter højst skibskrogene i 3 år, så der kræves hyppigere tørdokophold og gentagen maling, hvortil kommer, at de muligvis ikke beskytter så godt som de TBT-SPC-baserede malinger og kan have ukendte miljømæssige konsekvenser.

1.4. De alternativer til TBT-baserede malinger, der sælges på verdensmarkedet, er ikke blevet undersøgt tilstrækkeligt. Man har kun evalueret deres kortsigtede toksicitet, ikke den langsigtede toksicitet, der er relevant i forbindelse med vedvarende udsættelse for antibegroningsmalinger.

1.5. Allerede i december 1989 besluttede EU at forbyde, at organiske tinforbindelser markedsføres i EU som biocider til hindring af begroning af skroget på skibe med en længde på mindre end 25 meter.

1.6. I 1990 vedtog Den Internationale Søfartsorganisation (IMO) en resolution, der opfordrede staterne til at træffe foranstaltninger til at begrænse anvendelsen af begroningshindrende malinger med TBT. I november 1999 gik IMO ind for et globalt forbud mod brug af organiske tinforbindelser med biocidvirkning i antibegroningssystemer på skibe fra den 1. januar 2003 og et fuldstændigt forbud mod forekomst af sådanne organiske tinforbindelser på skibe fra den 1. januar 2008.

1.7. Den 5. oktober 2001 vedtog IMO konventionen om kontrol af skadelige antibegroningssystemer på skibe (TBT-konventionen). Med denne konvention forbydes brug af skadelige organiske tinforbindelser i begroningshindrende malinger på skibe, og der indføres en mekanisme, som forhindrer eventuel fremtidig brug af andre skadelige stoffer i antibegroningssystemer.

1.8. Konventionen blev åbnet for undertegnelse den 1. februar 2002. Den træder i kraft 12 måneder efter, at den er ratificeret af 25 stater, der tilsammen repræsenterer 25 % af verdens handelsflådetonnage.

1.9. I resolution nr. 1 fra den internationale konference om kontrol af skadelige antibegroningssystemer på skibe erkendes det, at tiden frem til den 1. januar 2003 muligvis ikke er tilstrækkelig til, at konventionen kan sættes i kraft inden da. Konferencen ønskede, at brug af organiske tinforbindelser reelt ophører pr. 1. januar 2003, og anmodede IMO-medlemsstaterne om at godkende konventionens bestemmelser med største hast. Parallelt hermed er industrien indtrængende blevet bedt om hverken at markedsføre, sælge eller anvende organiske tinforbindelser efter denne dato.

1.10. Umiddelbart efter TBT-konferencen udtalte Det Internationale Skibsfartskammer (ICS), »at spørgsmålet om, om konventionen træder i kraft pr. 1. januar 2003, er ret akademisk, eftersom datoerne 1. januar 2003 og 1. januar 2008 bør betragtes som helt faste for alle skibe, der sejler i international fart«. Selv om viljen til at ratificere TBT-konventionen inden 1. januar 2003 er til stede, er der få stater, der er i stand til at gøre det.

2. Kommissionens forslag

2.1. Den foreslåede forordning er baseret på de grundlæggende krav, der er indeholdt i TBT-konventionen. Den dublerer ikke de gennemførelsesbestemmelser, som medlemsstaterne er forpligtede til at vedtage som undertegnende parter i TBT-konventionen. Endvidere tager forordningen udelukkende sigte på organiske tinforbindelser i modsætning til TBT-konventionen, der er udarbejdet som en rammekonvention, der er baseret på forsigtighedsprincippet.

2.2. Formålet med denne forordning er at begrænse eller eliminere de skadelige virkninger på havmiljøet og menneskers sundhed hidrørende fra organiske tinforbindelser, der fungerer som biocider i antibegroningssystemer på skibe. Kommissionen foreslår, at forordningen vedtages inden slutningen af 2002, uanset om konventionen træder i kraft. Forordningen forbyder anvendelse af organiske tinforbindelser på skibe, der fører en medlemsstats flag, fra den 1. januar 2003 og forbyder generelt aktive organiske tinforbindelser på skibe, der sejler til og fra EU-havne, fra den 1. januar 2008.

2.3. Indtil TBT-konventionen træder i kraft, gælder forbuddet ikke for skibe, der ikke fører en medlemsstats flag. Ifølge Kommissionen er den mest hensigtsmæssige ordning for

(1) CEFIC 1996.

kontrol med anvendelsen af forbuddet mod TBT på skibe den, der er fastsat i direktiv 95/21/EF om havnestatskontrol⁽¹⁾. Direktivet kan imidlertid først bringes i anvendelse over for tredjelandsskibe, når konventionen er trådt i kraft.

2.4. Forordningen fastsætter i overensstemmelse med TBT-konventionen krav om syn og certificering for skibe afhængigt af deres størrelse.

2.5. Kommissionen erkender, at konkurrencevilkårene vil være ugunstige for både EU's skibsredere og skibsværfter i overgangsperioden fra den 1. januar 2003 indtil datoen for TBT-konventionens ikrafttræden. Kommission regner med, at en sådan situation kan undgås ved, at tredjelandsskibe frivilligt overholder bestemmelserne. Endvidere foreslår Kommissionen en fremgangsmåde, hvorved tredjelandsskibe også kan blive omfattet af forordningen, afhængigt af i hvor høj grad de frivilligt overholder bestemmelserne.

3. Generelle bemærkninger

3.1. EØSU fastholder principielt det synspunkt, at skibsfarten som et globalt erhverv bør reguleres af globale standarder, der først og fremmest er udarbejdet og vedtaget på internationalt niveau gennem IMO. EU's rolle bør være at fremme udarbejdelsen af høje internationale standarder og sikre deres effektive håndhævelse i EU.

3.2. EØSU husker tidligere planer om at udvide anvendelsesområdet for direktiv 76/769/EØF⁽²⁾ og den efterfølgende aftale om at afvente udviklingen i IMO og bifalder Kommissionens indfaldsvinkel til gennemførelsen af TBT-konventionen, som går ud på at:

- anbefale medlemsstaterne at undertegne og ratificere TBT-konventionen snarest muligt,

- ændre direktiv 76/769/EØF,

- foreslå, at forordningen tager udgangspunkt i TBT-konventionens principper.

EØSU støtter på denne baggrund fuldt ud forslaget princip om at begrænse anvendelsesområdet til EU-skibe og ikke søge ekstraterritorial jurisdiktion over skibe fra tredjelande.

3.3. EØSU er dog bekymret over de eventuelle økonomiske ulemper for EU-skibe og skibsværfter i overgangsperioden. EØSU understreger, at der i højere grad bør lægges vægt på at sikre hurtig ratificering af TBT-konventionen i EU's medlemsstater, Norge og Island samt de 13 ansøgerlande. Der er i alt tale om 30 lande, som repræsenterer ikke mindre end 30,9 % af verdenstonnagen, hvilket ligger langt over betingelserne for TBT-konventionens ikrafttræden. Det er værd at bemærke, at der blandt de 13 ansøgerlande findes store søfartsnationer (Malta, Cypern) og lande med en betydelig tonnage (Polen, Rumænien, Bulgarien).

3.4. For de stater, som ikke er i stand til at ratificere TBT-konventionen inden den 1. januar 2003, vil gennemførelsen med tilbagevirkende kraft af kravet om »1. januar 2003«, der er fastsat i konventionen og forordningen, kunne være til hindring for ratificeringsprocessen, afhængigt af deres nationale lovgivning. Kravet om anvendelse med tilbagevirkende kraft vil desuden få betydelige økonomiske konsekvenser for nybygning af skibe, der efter planen skal leveres i 2003, og hvor der er indgået kontrakt om, at de skal males med TBT-maling, og for skibe, der efter planen skal være i tørdok og opmales med TBT-maling i 2003. For at minimere konsekvenserne for skibsfarten i EU bør forordningen fritage sådanne skibe, og der bør fastsættes mere fleksible frister for gennemførelsen af forordningen.

4. Særlige bemærkninger

4.1. Artikel 3

4.1.1. EØSU foreslår i artikel 3, stk. 1, litra a) og b), at tilføje ordene »som anløber en medlemsstats havn eller offshore terminal«. Hvis man undlader at pålægge EU-skibe et generelt krav og undtager skibe, der sejler uden for EU, bliver konsekvenserne mindre omfattende. En betydelig del af EU-flåden sejler uden for EU og ville kunne benytte sig af en sådan tidsbegrænset undtagelse.

(1) Rådets direktiv 95/21/EF af 19. juni 1995 om håndhævelse over for skibe, der anløber Fællesskabets havne og sejler i farvande under medlemsstaternes jurisdiktion, af internationale standarder for skibes sikkerhed, for forureningsforebyggelse samt for leve- og arbejdsvilkår om bord (havnestatskontrol) (EFT L 157 af 7.7.1995, s. 1) — EØSU's udtalelse: EFT C 393 af 31.12.1994, s. 50.

(2) Kommissionens direktiv 2002/62/EF af 9. juli 2002 om niende tilpasning til den tekniske udvikling af bilag I til Rådets direktiv 76/769/EØF om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om begrænsning af markedsføring og anvendelse af visse farlige stoffer og præparater (organiske tinforbindelser) (EFT L 183 af 12.7.2002, s. 58) — EØSU's udtalelse om Rådets direktiv 76/769/EØF: EFT C 16 af 23.1.1975, s. 25.

4.1.2. EØSU foreslår, at følgende krav fra artikel 3, stk. 2 (andet punktum) i TBT-konventionen indføres i den foreslåede forordnings artikel 3, stk. 2:

»Medlemsstaterne sikrer ved at vedtage hertil egnede foranstaltninger, der ikke er til skade for skibenes operationer eller operationelle egenskaber, at de skibe, de ejer eller opererer, så vidt det er rimeligt og faktisk gennemførligt, efterlever denne forordning.«

4.2. Artikel 5

EØSU støtter bestemmelsen i artikel 5, stk. 1, om, at skroget kan forsynes med en belægning, som kan hindre underliggende TBT-maling i at lække. Bestemmelsen afspejler den identiske bestemmelse i TBT-konventionen. Forsyning med belægning er at foretrække frem for at fjerne TBT-malingen, f.eks. ved sandblæsning, fordi rester af den fjernede TBT-maling kan påvirke miljøet.

4.3. Artikel 6

Stk. 3 forekommer for pessimistisk, i strid med forventningen om TBT-konventionens snarlige ikrafttræden, og bør derfor udgå. Under alle omstændigheder er sigtet dækket ind i artikel 10.

4.4. Artikel 7

Samme bemærkning til andet afsnit som til artikel 6.

4.5. Artikel 11

EØSU foreslår, at forordningens ikrafttrædelse sker pr. 1. januar 2004, hvilket vil sikre, at afviklingen af anvendelsen af TBT-malinger volder færre problemer, både hvad angår skibenes efterlevelse af bestemmelserne og muligheden for at skaffe nye malinger. En frist på et år vil også gøre det muligt at gennemføre den evaluering af efterlevelsen, der kræves i artikel 10, uden at EU-skibsfarten påføres unødvendigt besvær.

5. Konklusioner

5.1. EØSU deler det almindelige ønske om at mindske de negative miljøvirkninger af brug af skadelige antibegroningsmalinger på skibe og finder, at EU's initiativ bør være i overensstemmelse med principperne i IMO's TBT-konvention, under skyldig hensyntagen til lovgivningsmæssige krav og kommercielle overvejelser.

5.2. Regeringer, der forhandler og vedtager internationale instrumenter, bør sætte sig realistiske mål og opfylde deres forpligtelser, så unødvendige følgevirkninger kan undgås. Medlemsstaterne bør snarest ratificere TBT-konventionen, evaluere efterlevelsen og markedsudsigterne og definere et realistisk mål for supplerende aktioner.

5.3. Et hastigt og totalt forbud mod TBT-malinger bør bygge på en fast overbevisning om, at de nye malinger ikke er lige så farlige eller farligere. For øjeblikket foreligger der ikke beviser hverken for det ene eller det andet. Indtil yderligere erfaringer foreligger, er en konservativ holdning og en vis fleksibilitet på sin plads.

5.4. Gradvis afvikling af anvendelsen af TBT-malinger i overgangsperioden kan forene hensynet til miljøet med hensynet til at bevare EU-flådens konkurrenceevne på verdensplan.

Bruxelles, den 11. december 2002.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om røgaromaer, som anvendes eller er bestemt til anvendelse i eller på fødevarer«

(KOM(2002) 400 endelig — 2002/0163 (COD))

(2003/C 85/08)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 24. juli 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 95 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede Ann Davison til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 29. oktober 2002.

EØSU vedtog på sin 395. plenarforsamling af 11. og 12. december 2002, mødet den 11. december, følgende udtalelse med 95 stemmer for, 1 imod og 6 hverken for eller imod.

1. Resumé af Kommissionens forslag

1.1. Den 15. juli 2002 vedtog Europa-Kommissionen et forslag vedrørende nye procedurer for sikkerhedsvurdering og godkendelse af »røgaromaer«. Røgaromaer anvendes ofte i stedet for frisk røg for at give mad som kød, fisk eller chips en røget smag.

1.2. Røg har en kompleks kemisk sammensætning, der bl.a. afhænger af, hvilken art træ der anvendes, og hvilken metode der anvendes til at frembringe røg osv. Røgede fødevarer giver generelt anledning til en vis sundhedsmæssig bekymring.

1.3. Røgaromaer fremstilles ved at kondensere frisk røg i vand. Den kondenserede røg fraktioneres og renses derefter under fremstillingen af røgaromaer. Som følge af denne rensning anses det generelt for mindre sundhedsmæssigt problematisk at anvende røgaromaer end traditionel røgning.

1.4. Kommissionen foreslår, at der fastsættes en procedure for sikkerhedsvurdering og godkendelse af røgkondensater (de mange eksisterende røgaromaer er kun baseret på et begrænset antal røgkondensater, der findes i handelen). Røgaromaer til EF-markedet fremstilles kun af nogle få virksomheder i og uden for EU. Virksomhederne har hver især kun et meget begrænset antal primærprodukter. Det anslås, at det ikke er mere end 20 produkter, der skal evalueres.

1.5. Ved ansøgning om godkendelse af en røgkondensator skal ansøgeren forelægge detaljeret information om metoden til fremstilling af produktet og om de efterfølgende trin i fremstillingen af afledte røgaromaer, påtænkte toksikologiske undersøgelser og validerede metoder til prøveudtagning og påvisning. Vurderingen foretages af Den Europæiske Fødevarer-sikkerhedsautoritet.

1.6. Kommissionen vil tage stilling til hver enkelt ansøgning på baggrund af resultatet af vurderingen. Kommissionen foreslår, at godkendelserne får en løbetid på 10 år, hvorefter der skal foretages en ny vurdering.

2. Generelle bemærkninger

2.1. Udvalget stiller sig positivt til Kommissionens forslag, da det vil sikre en ensartet og harmoniseret procedure for godkendelse af røgaromaer på EU-plan. Situationen i medlemsstaterne er meget forskelligartet. Nogle medlemsstater har en meget stram godkendelsesprocedure, andre har slet ikke nogen. Forbrugere, industri og alle involverede parter vil få gavn af en gennemsigtig procedure, som er baseret på et højt niveau for beskyttelse af menneskers sundhed og for beskyttelse af forbrugernes interesser.

2.2. Udvalget støtter den foreslåede procedure og især udpegningen af Den Europæiske Fødevarer-sikkerhedsautoritet som det centrale organ for vurdering af røgaromaer.

3. Særlige bemærkninger

3.1. Udvalget støtter oprettelsen af en positivliste over godkendte produkter. Listen vil indeholde en klar beskrivelse og karakterisering af primærproduktet, betingelserne for at anvende det i eller på bestemte fødevarer eller fødevarer-kategorier og den dato, godkendelsen gælder fra. Udvalget bemærker, at denne liste, og alle senere opdaterede versioner, vil blive offentliggjort.

3.2. Ansøgninger om godkendelse skal bl.a. vedlægges oplysninger, der er nødvendige for den videnskabelige vurdering af primære røgkondensater og primære tjærefraktioner. Den person, som er ansvarlig for markedsføringen af produktet, er ligeledes ansvarlig for at tilvejebringe disse oplysninger. De nødvendige oplysninger omfatter toksikologiske undersøgelser af primærproduktet.

3.3. Udvalget er bekymret for, at forekomsten af forskellige analytiske metoder og variation i kvaliteten af disse metoder til at opdage mulige problemer kan underminere de opstillede mål for forslaget om harmonisering af situationen på EU-plan samt et højt niveau for beskyttelse af menneskers sundhed og beskyttelse af forbrugerne. Det er derfor vigtigt at fastlægge strenge kriterier for prøvetagning og prøvning og godkende metoder, som vil sikre sammenlignelighed og høj kvalitet i de resultater, ansøgerne forelægger. Dette nævnes kun som en mulighed i Kommissionens forslag (art. 16, stk. 2 og 3). Udvalget er af den opfattelse, at kun ansøgninger vedrørende produkter, der er vurderet under anvendelse af disse metoder, bør godkendes.

3.4. En godkendelse kan ændres, inddrages eller trækkes tilbage. Dette kan gøres på initiativ af indehaveren af godkendelsen, Den Europæiske Fødevarer sikkerhedsautoritet eller en medlemsstat. Udvalget stiller sig positivt til denne bestemmelse og fremhæver vigtigheden af den. Når først et produkt er på markedet, er det vigtigt at foretage en vurdering af situationen, efter at markedsføringen har fundet sted. Hvis det viser sig, at anvendelsen af et produkt er forbundet med skadelige virkninger på mennesker eller for eksempel på miljøet, og at der er alvorlig og veldokumenteret grund til bekymring, skal det være muligt at begrænse eller forbyde produktets anvendelse, efter at det er blevet godkendt.

Bruxelles, den 11. december 2002.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

3.5. Udvalget har overvejet muligheden for at anbefale, at alle interesserede parter bør have mulighed for at bede Autoriteten om at tage godkendelserne op til vurdering på ny. Udvalget er klar over, at dette kan betyde mere arbejde til Autoriteten, som ville skulle tage stilling til alle anmodninger fra offentligheden. En sådan ændring af Kommissionens forslag vil måske ikke være hensigtsmæssig. Ikke desto mindre anmoder udvalget medlemsstater, Kommissionen, Autoriteten og indehavere af godkendelser om at være åbne og kigge nøje på velbegrundede anmodninger om revurdering af godkendelser.

3.6. Godkendelser, der gives i henhold til den foreslåede forordning, skal fornys hvert tiende år. Udvalget er helt enig i denne bestemmelse. Løbetiden på ti år for godkendelserne er med til at sikre, at der regelmæssigt foretages vurderinger og revurderinger af produkter på markedet.

4. Konklusioner

4.1. EØSU støtter forslaget og hilser det velkommen, men opfordrer samtidig Kommissionen til at overveje udvalgets anbefalinger vedrørende fastsættelsen af strengere kriterier i forbindelse med prøvetagning og prøvning og validerede analytiske metoder for at sikre målsætningen om harmonisering af situationen på europæisk plan.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 94/35/EF om sødestoffer til brug i levnedsmidler«

(KOM(2002) 375 endelig — 2002/0152 (COD))

(2003/C 85/09)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 24. juli 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 95 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede John Donnelly til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 29. oktober 2002.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 395. plenarforsamling den 11. og 12. december 2002, mødet den 11. december, følgende udtalelse med 101 stemmer for og 6 hverken for eller imod.

1. Resumé af Kommissionens forslag

1.1. Rammedirektiv 89/107/EØF om tilsætningsstoffer til levnedsmidler fastsætter, at der skal vedtages særdirektiver med henblik på at harmonisere anvendelsen af forskellige kategorier tilsætningsstoffer i levnedsmidler. Direktiv 94/35/EF om sødestoffer til brug i levnedsmidler indeholder en liste over de sødestoffer, det er tilladt at anvende, de levnedsmidler, de må anvendes i, og betingelserne herfor.

1.2. Direktivet blev vedtaget i juni 1994 og ændret første gang i 1996. Det må nu tilpasses i lyset af den senere tekniske og videnskabelige udvikling.

1.3. De foreslåede ændringer af direktivet går først og fremmest ud på følgende:

1.3.1. Tilladelse af to nye sødestoffer: sucralose og salt af aspartam og acesulfam.

— Sucralose er et sødestof, der fremstilles ved styret chloring af saccharose, og det er ca. 500-600 gange sødere end sukker. Det er nu godkendt i en række andre lande i verden, f.eks. Canada, Australien, Japan og USA. Ifølge producenten har sucralose adskillige særlige fordele i sammenligning med andre allerede tilladte sødestoffer: Smagsprofilen er meget lig sukkers (med mindre bi- og eftersmag af den slags, der ofte findes ved kraftige sødestoffer). Stoffet er stabilt ved fremstillingsprocesser ved høje temperaturer, f.eks. bagning. Det betyder, at forbrugeren kan anvende sødestoffet til hjemmebrug til madlavning og bagning og det lader sig fint blande med sukker.

— Salt af aspartam og acesulfam er et salt af to i forvejen tilladte sødestoffer, aspartam og acesulfam K. Det fremstilles af de to stoffer ved at erstatte acesulfam K's kaliumion med aspartam. Den Videnskabelige Komité for Levnedsmidler har vurderet dets sikkerhed og konkluderet, at dets

anvendelse ikke giver anledning til yderligere sikkerhedsbetragtninger. En af de særlige fordele, som stoffet har ifølge producenten, er, at de sødestoffer, der er bestanddele, ikke kan adskilles. Det medfører en mere stabil produktkvalitet. Saltet foreslås anvendt i levnedsmiddelkategorier, hvor både aspartam og acesulfam K er tilladt.

1.3.2. Nedsættelse af den maksimale anvendelsesdosis for cyklamater ved at forbyde eller reducere anvendelse heraf i visse levnedsmiddelkategorier.

1.3.3. Det foreslås, at Kommissionen får beføjelse til at afgøre, om et givet stof er et sødestof som omhandlet i direktivet.

2. Generelle bemærkninger

2.1. EØSU bifalder Kommissionens forslag, som blandt andet vedrører tilladelse af to nye sødestoffer. Da producenterne — drevet af forbrugernes efterspørgsel, men også på baggrund af medicinsk rådgivning — har udviklet nye sødestoffer, er det i betragtning af vurderingerne fra Den Videnskabelige Komité for Levnedsmidler kun rimeligt, at listen over sødestoffer opdateres.

2.2. EØSU anerkender, at kraftige sødestoffer er til gavn for forbrugere, der ønsker at nedsætte deres sukker- eller kalorieindtagelse, og for diabetikere. En tilladelse af to nye sødestoffer har den fordel, at forbrugeren og fødevarerbranchen kan vælge mellem flere forskellige sødestoffer og dermed nedbringe indtagelsen af de enkelte sødestoffer.

2.3. EØSU understreger betydningen af, at anvendelsen af tilsætningsstoffer reguleres ens i EU. Dermed sikres forbrugeren større valgfrihed og større fødevarer sikkerhed.

3. Særlige bemærkninger

3.1. EØSU udtrykker tilfredshed med, at de to nye tilsætningsstoffer gør fødevarerbranchen i stand til at producere et større udvalg af energireducerede produkter, og at sødestofferne kan anvendes til hjemmebrug til madlavning og bagning.

3.2. EØSU efterlyser sikkerhed for, at den acceptable daglige indtagelse, som Den Videnskabelige Komité for Levnedsmidler har fastsat, ikke overskrides med de foreslåede ændringer af anvendelsen af cyklamater.

3.3. EØSU støtter beslutningen om at give Kommissionen beføjelse til at afgøre, om et givet stof er et sødestof som omhandlet i direktiv 94/35/EF, da det allerede er tilfældet i forbindelse med andre tilsætningsstoffer til levnedsmidler.

3.4. EØSU støtter fuldt ud Kommissionens tætte overvågning af sødestoffers anvendelse og især valget af en positivliste, som direktivet om sødestoffer er baseret på⁽¹⁾. Dog ønsker udvalget at gentage en kommentar fra sin udtalelse om den

⁽¹⁾ Ifølge positivlisteprincippet er kun de sødestoffer, der er opført i direktivets bilag, tilladte.

første ændring af sødestofdirektivet⁽²⁾. EØSU satte dengang samme spørgsmålstejn ved det hensigtsmæssige i at anvende den fælles beslutningsprocedure til ikke alene at ændre listen over sødestoffer, men også listen over alle levnedsmidler, som disse sødestoffer må anvendes i, i betragtning af den tid og energi, det kræver.

3.5. I denne sammenhæng er EØSU tilfreds med, at Kommissionen — med henblik på den planlagte revision af rammedirektiv 89/107/EØF i slutningen af 2002 — er ved at undersøge muligheden for at anvende udvalgsprocedurer i forbindelse med ændring af levnedsmiddelbilagene.

4. Konklusioner

4.1. EØSU udtrykker tilfredshed med, at Den Videnskabelige Komité for Levnedsmidler har vurderet, at de to stoffer kan anvendes som sødestoffer, og konkluderet, at de ikke giver anledning til betænkeligheder vedrørende sikkerheden.

4.2. EØSU støtter Kommissionens forslag om anvendelsen af disse sødestoffer, så de kan tillades på EU-plan.

4.3. EØSU ønsker at understrege, at det er vigtigt, at medlemsstaterne og Kommissionen via Den Europæiske Fødevarer sikkerhedsautoritet foretager en løbende overvågning af sødestoffer for at sikre den højest mulige standard for fødevarer sikkerhed.

⁽²⁾ EFT C 174 af 17.6.1996.

Bruxelles, den 11. december 2002.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 91/68/EØF om styrkelse af kontrollen med transport af får og geder«

(KOM(2002) 504 endelig — 2002/0218 (CNS))

(2003/C 85/10)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 9. oktober 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 95 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede Christos Fakas til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 13. november 2002.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 395. plenarforsamling af 11. og 12. december 2002, mødet den 11. december, følgende udtalelse med 97 stemmer for, 1 imod og 5 hverken for eller imod.

1. Indledning

1.1. Rådet vedtog i midten af 60'erne på grundlag af et forslag fra Kommissionen direktiv 64/432/EØF om veterinærpolitimæssige problemer ved handel inden for Fællesskabet med kvæg og svin. Direktivet blev senere ajourført og ændret ved direktiv 97/12/EF, så der blev taget højde for de nye krav opstået inden for rammerne af EU's indre marked.

1.2. Dengang fandtes der ikke nogen tilsvarende, eller i det mindste ækvivalent ordning for transport af får og geder i Fællesskabet, og heller ikke i 80'erne og 90'erne på grund af den meget begrænsede handel med får og geder i EU, men også fordi der ikke fandtes nogen fælles markedsordning for denne sektor før i begyndelsen af 80'erne.

1.3. Manglen på lovgivning på dette område mærkedes først, efterhånden som EU-handelen med levende får og geder øgedes, navnlig på grund af vedtagelsen af en fælles politik vedrørende fåre- og gedekød i 1991, den gradvise optagelse af nye lande med en betydelig population af får og geder, dvs. Grækenland, Spanien og Portugal, men også på grund af det indre markeds ikrafttræden i 1991.

1.4. I begyndelsen af 90'erne blev direktiv 91/68/EØF om »de dyresundhedsmæssige betingelser for samhandelen med får og geder«, som modsvarede direktiv 64/432/EØF om kvæg og svin således vedtaget, men disse to særskilte lovgivninger svarer ikke fuldstændigt til hinanden

1.5. Forskellene mellem de to ovennævnte lovkomplekser kan opsummeres til de godkendte samlesteder og disses faciliteter, inspektioner og betingelserne for transport af dyr.

1.6. Den tilsvarende lovgivning om får og geder var ikke blevet ajourført grundigt i løbet af 90'erne på trods af, at EU-regelværket løbende blev udvidet til også at omfatte dyresundhedsmæssige betingelser for den interne handel med dyr, dyrevelfærd og sporbarheden til oprindelsesstedet i krisetilfælde.

1.7. Der opstod kraftigt pres for at sidestille den dyresundhedsmæssige ordning for transport af får og geder med ordningen for kvæg og svin under krisen med mund- og klovsyge i 2001, hvor får og geder var af stor epidemiologisk betydning. De er modtagelige for smitte og kan udvikle sig til at være smittebærere, ligesom andre drøvtyggere, og de har ofte kun meget små kliniske tegn, der nemt overses og i mange tilfælde er maskeret af lignende symptomer, som har andre sygdomsårsager.

1.8. Under mund- og klovsygeepidemien i 2001 vedtog Kommissionen særlige beslutninger, der begrænsede afsendelsen fra smitteramte medlemsstater eller disses regioner af levende dyr af modtagelige arter, deres avlsmateriale og produkter hidrørende fra sådanne dyr. Derudover vedtog Kommissionen også fra starten som en sikkerhedsforanstaltning restriktioner for bevægelser i og mellem mund- og klovsygefrige medlemsstater af modtagelige dyrearter. Den 24. april 2001 blev Kommissionens beslutning 2001/327/EF om flytningsrestriktioner for dyrearter, der er modtagelige for mund- og klovsyge vedtaget, og den vil fortsat være i kraft indtil den 31. december 2002. Sidstnævnte beslutning indeholder bestemmelser om styrket kontrol med EU-intern samhandel med får og geder og anvendelsen af mellemstationer oprettet af dyrevelfærdsmæssige grunde.

1.9. Forslaget til ændring af direktiv 91/68/EØF, som ligger på linje med bestemmelserne i beslutning 2001/327/EF, fremkom på baggrund af et behov for en integreret, permanent og langfristet imødegåelse af problemerne i forbindelse med farlige dyresygdomme under transport af får og geder, samt et behov for sammenlægning af spredte lovgivninger, som blev indført under mund- og klovsygeepidemien som en presserende krisestyringsforanstaltning.

2. Den nye lovgivning

2.1. Forslaget indeholder en udskiftning af visse artikeldele samt af hele artikler i direktiv 91/68/EØF, og følgende fastsættes:

- Samlestederne og deres faciliteter.
- Inspektionerne.
- Mærkning, registrering og identifikation af dyr.
- Dyretransporternes længde i den EU-interne samhandel.
- Måden dyrene transporteres på.
- Det kortest mulige ophold på oprindelsesbedriften, så man udelukker hyppige transporter mellem bedrifter.
- Begrænsninger i den tid, dyrene må være indsat på bedrifterne inden afgang til eksport.

2.2. Samlestederne og disses faciliteter skal være godkendt og være identiske med de tilsvarende samlesteder for kvæg og svin for så vidt angår infrastruktur, hygiejne, organisation og forvaltning.

2.3. Transporttiden til salgsstedet må ikke overstige seks dage, undtagen i forbindelse med søtransport, og hviletiden på mellemstationen skal overholde forordning (EF) nr. 1255/97.

2.4. Transitten må kun ske på et godkendt samlested på oprindelsesstedet med mulighed for et yderligere transitcenter i en medlemsstat, når der er tale om slagtedy.

2.5. I forbindelse med får og geder til avlsbrug og opfødning må dyrene ikke opholde sig mindre end 30 dage, eller siden

fødslen hvis de er mindre end 30 dage gamle, på den samme oprindelsesbedrift, før de sendes til en anden medlemsstat.

2.6. Indsættelsen af får og geder på oprindelsesbedriften er ikke tilladt i et lille tidsrum på 21 dage af denne obligatoriske periode, og i forbindelse med klovbærende dyr importeret fra et tredjeland skal der være gået mindst 30 dage, undtagen når de har været fuldstændigt isoleret.

3. Generelle bemærkninger

3.1. EØSU konstaterer, at sigtet med ændringsforslaget i vidt omfang er at ajourføre og uddybe lovgivningen om dyresundhedsmæssig kontrol med den EU-interne samhandel med får og geder i forhold til det gældende regelværk, som er udformet i løbet af 90'erne, for så vidt angår de veterinærpoliti-mæssige betingelser for handel med kvæg og svin. Denne ajourføring anses for nødvendig, fordi der i den lovtæst, der skal ændres, hverken henvises til direktiv 92/102/EØF om identifikation og registrering af dyr, på trods af at det er i kraft og anvendes siden 1992, eller til direktiv 91/628/EØF eller forordning (EF) nr. 1255/97, som indeholder en kombination af betingelser for dyrevelfærd og hygiejne under dyretransporter i det indre marked.

3.2. EØSU mener, at man ud over den formelle ajourføring af den relevante lovgivning i forhold til det gældende regelværk, der er under konstant udvikling, på et fælles grundlag bør udbygge og harmonisere kontrollen med transport af får og geder i EU set i lyset af erfaringerne med mund- og klovsygeepidemien i 2001. Det erindres, at der dengang opstod pres på den interne handel med får og geder, da de blev opfattet som de vigtigste smittebærere.

3.3. Udvidelsen med visse lande fra Central- og Østeuropa kræver ligeledes en revision af ordningen vedrørende dyresundhed i den EU-interne samhandel.

3.4. Under alle omstændigheder konstaterer EØSU, at formålet med ændringerne kun er at forbygge mund- og klovsyge og andre smitsomme sygdomme via kontrol med transport og ved at behandle dyr som modtagelige for sådanne sygdomme. Derfor ville det være nyttigt at gøre det klart, at ændringen ikke indfører foranstaltninger til forvaltning af faren inden for rammerne af lovgivningen om fødevarerikkerhed, idet mund- og klovsyge ikke udgør en farlig sygdom for den offentlige sundhed.

4. Særlige bemærkninger

4.1. I forslaget til ændring betyder samlesteder på linje med eksisterende definitioner i andre direktiver ethvert sted, herunder også bedrifter og markeder, hvor dyr fra forskellige oprindelsesbedrifter samles i partier, og som skal godkendes til den interne samhandel i EU og være under veterinærpolitimæssigt opsyn.

4.2. Inden for rammerne af udbygningen af de i lovgivningsændringen indeholdte krav til faciliteterne er det naturligt, at det på eksisterende samlesteder, såvel i import- som i eksportlande, er nødvendigt at etablere infrastrukturmæssige og organisatoriske strukturer, hvilket er en tidskrævende proces.

4.3. Inkorporeringen af direktivets bestemmelser i medlemsstaternes nationale lovgivninger samt sikringen af de nødvendige embedsdyrlæger, databaser og de administrative strukturer kræver en langvarig forberedelse, som måske overskrider fristen for gennemførelsen af tilpasningerne pr. 31. december 2002.

4.4. Af ovenstående grunde foreslår EØSU Kommissionen at overveje en passende overgangsperiode til omsætningen af direktivet til medlemsstaternes nationale ret og til tilpasningen

til den nye ordning fastlagt for får og geder. Denne overgangsperiode skal tage behørigt hensyn til, at Kommissionens beslutning 2001/327 har været i kraft siden den 24. april 2001 og i sin nuværende version siden marts 2002. Der bør også tages højde for, at handel fra en bedrift til en anden bedrift eller til slagteri ikke hindres på grund af manglende godkendte samlesteder.

4.5. EØSU finder de ovenfor anførte tilpasningstiltag af overordentlig stor betydning, fordi der efter EØSU's opfattelse gives topprioritet til kravet om ensartet gennemførelse af den nye ordning i alle medlemsstater, hvad enten det drejer sig om lande, der traditionelt modtager eller afsender dyr, så der ikke skabes tekniske hindringer i samhandelen i EU på dette område.

4.6. Det er indlysende, at dette betyder, at alle infrastrukturer og tjenester i alle EU-lande fungerer på samme niveau, og at der er tale om ækvivalente former for organisation og transport af dyr såvel på transitsteder som på selve oprindelses- og destinationsstederne.

4.7. EØSU bemærker også, at det under alle omstændigheder er nyttigt med en indgående overvågning af transporten af dyr på bedriftsniveau, før de handles, men at noget sådant samtidig er vanskeligt gennemførligt og indebærer risiko for uregelmæssigheder.

Bruxelles, den 11. december 2002.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 95/2/EF for så vidt angår betingelser for anvendelse af tilsætningsstoffet E 425 konjac«

(KOM(2002) 451 — 2002/0201 (COD))

(2003/C 85/11)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 17. september 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 95 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvises til EØSU's Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede John Donnelly til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 13. november 2002.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 395. plenarforsamling af 11. og 12. december 2002, mødet den 11. december, følgende udtalelse med 97 stemmer for, ingen imod og 6 hverken for eller imod.

1. Indledning

1.1. Direktivet om diverse tilsætningsstoffer (95/2/EF) handler om andre tilsætningsstoffer til levnedsmidler end farvestoffer, sødestoffer og melbehandlingsmidler. Kun tilsætningsstoffer, der opfylder de krav, der er blevet opstillet af Den Videnskabelige Levnedsmiddelkomité, må anvendes i levnedsmidler. Det er først og fremmest forbrugerbeskyttelses-hensyn, der er afgørende for, om et produkt må anvendes.

1.2. Direktiv 95/2/EF tillader i bilag IV, at tilsætningsstoffet E 425 konjac anvendes i levnedsmidler på visse betingelser.

1.3. Adskillige medlemsstater og tredjelande har truffet foranstaltninger til midlertidigt at forbyde markedsføringen af minibægre med gelé, der indeholder E 425 konjac, fordi de udgør en alvorlig risiko for menneskers sundhed. Krav om advarsel via mærkning er ikke tilstrækkeligt til at beskytte menneskers, navnlig børns, sundhed.

1.4. I henhold til artikel 53, stk. 1, i forordning (EF) nr. 178/2002 har Kommissionen ret til at suspendere markedsføringen eller anvendelsen af et levnedsmiddel, der formodes at udgøre en alvorlig risiko for menneskers sundhed, hvis den pågældende risiko ikke kan imødegås på tilfredsstillende vis ved hjælp af foranstaltninger iværksat af de berørte medlemsstater.

1.5. Kommissionen vedtog den 27. marts 2002 en beslutning (2002/247/EF) om suspension af markedsføring og import af gelévarer, der indeholder fødevarerilsætningsstoffet E 425 konjac.

1.6. Med direktivforslaget af 2002⁽¹⁾ om betingelser for anvendelse af tilsætningsstoffet E 425 konjac ønsker Kommissionen at ændre direktiv 95/2/EF om fødevarerilsætningsstoffer således, at tilladelsen til at anvende E 425 i minibægre med gelé og i andre gelévarer trækkes tilbage. Minibægre med gelé

udgør en risiko for menneskers sundhed og kan endog udgøre en livsfare. I det foreliggende tilfælde er advarsel via mærkning ikke tilstrækkeligt til at beskytte menneskers, navnlig børns, sundhed.

2. Generelle bemærkninger

2.1. Anvendelsen af E 425 konjac i gelévarer udgør en alvorlig sundhedsrisiko. I forbindelse med minibægre med gelé er det livsfarligt, og i visse tredjelande er der blevet anmeldt flere dødsfald, især blandt spædbørn, børn og ældre, som skyldes indtagelse af sådanne produkter.

2.2. EØSU mener derfor, at den foranstaltning, Kommissionen foreslår, er passende og stemmer overens med EU's målsætning om at sikre et højt niveau for sundhedsbeskyttelse.

2.3. EØSU er enig med Kommissionen i, at problemet ikke kan løses tilfredsstillende gennem mærkning. Spædbørn og børn kan ikke nødvendigvis læse mærkater.

2.4. Nogle tredjelande har løst problemet ved at kalde produkter tilbage. Kommissionen valgte denne nødløsning i marts 2002. Kommissionen foreslår nu, at der vedtages en permanent foranstaltning. EØSU støtter Kommissionens holdning.

2.5. Tilbagekaldelse af produkter er en hensigtsmæssig, midlertidig løsning på en nødsituation, og kan også anvendes som en forebyggende foranstaltning, men det er ikke nogen god løsning på længere sigt. Fremstillingen og markedsføringen af et produkt, der ikke alene udgør en potentiel sundhedsrisiko, men som er livsfarligt og har været den direkte årsag til mange dødsfald, skal i EU forbydes og bør ikke kun suspenderes.

⁽¹⁾ KOM(2002) 451 af 5.8.2002.

2.6. Endelig har EØSU altid lagt vægt på, at EU's forordninger lever op til de internationale handelsregler. I dette tilfælde mener EØSU ikke, at tilbagetrækningen af tilladelsen til at anvende E 425 konjac i minibægre med gelé og andre gelévarer, udgør nogen handelshindring. Den foreslåede foranstaltning sigter udelukkende mod at forbyde anvendelsen af E 425 konjac i produkter, hvor det udgør en livstruende risiko.

Bruxelles, den 11. december 2002.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 88/407/EØF om fastsættelse af de veterinærpolitimæssige krav i forbindelse med handelen inden for Fællesskabet med tyresæd og indførsel heraf«

(KOM(2002) 527 endelig — 2002/0229 (CNS))

(2003/C 85/12)

Rådet besluttede den 9. oktober 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 37 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af landdistrikterne og Miljø, som udpegede Leif E. Nielsen til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 13. november 2002.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 395. plenarforsamling af 11. og 12. december 2002, mødet den 11. december, følgende udtalelse med 103 stemmer for og 2 hverken for eller imod.

1. Resume af Kommissionens forslag

1.1. Rådets direktiv 88/407/EØF fastsætter en række detaljerede veterinære krav i forbindelse med handel med tyresæd og indførsel heraf.

Kommissionens ændringsforslag har til formål:

- at muliggøre oplagring af tyresæd i sædbanker på andre steder end den tyrestation, hvor sæden blev opsamlet;
- på baggrund af nye videnskabelige data og de nye bestemmelser, som Det Internationale Kontor for Epizootier (OIE) har fastsat, at ændre de dyresundhedsmæssige

betingelser for indsættelse af tyre på tyrestationer, især i forbindelse med infektion med bovin herpesvirus 1 (IBR/IPV) og bovin virus diarré (BVD/MD);

- at forenkle proceduren for godkendelse af tyrestationer i tredjelande. Disse lister over godkendte tyrestationer ændres hyppigt af formelle grunde på grundlag af oplysninger fra myndighederne i tredjelande vedrørende adresse, navn, ny virksomhed mv.;
- at give Kommissionen mulighed for efter komitologiproceduren at ændre bilagene til direktiv 88/407/EØF, som

omfatter tekniske spørgsmål vedrørende godkendelse af tyrestationer og betingelser for indsættelse af tyre på stationerne.

2. Generelle bemærkninger

2.1. Produktion og omsætning af tyresæd og embryoner i EU har hidtil fundet sted i tilknytning til godkendte tyrestationer i regi af kooperativer og foreninger med stærk lokal landbrugsmæssig forankring. Trods uhindret distribution gennem disse omsætningsled af sæd og embryoner fra andre medlemslande og tredjelande, er det muligt gennem udvælgelsen at tilgodese en række specifikke krav i avlsprogrammerne vedrørende f.eks. sundhed, udelukkelse af uønskede genetiske egenskaber eller tilpasning til regionale eller lokale forhold. Omsætning af tyresæd udgør samtidig det økonomiske fundament for avlsarbejdet i kvægavlsforeningerne. I tilfælde af problemer eller skadestilfælde garanterer den gældende ordning med anerkendte tyrestationer tillige en tilsvarende sikkerhed og et tilsvarende produktansvar, hvilket ikke længere ville være muligt, såfremt systemet ændres i dette omfang

2.2. Muligheden for at etablere sædbanker adskilt fra en tyrestation⁽¹⁾ vil medføre en liberalisering af markedet til fordel for en »inseminerings-industri« af mere international karakter, som distribuerer tyresæd og embryoner gennem lokale lagre. Det medfører alvorlig risiko for en underminering af det hidtidige system samt for tiltagende centralisering i udvælgelse, produktion og distribution af avlsmateriale. Konsekvensen kan blive en gradvis ændring af avlsmål og manglende alsidighed i avlsmaterialet med mere »strømlinede produktionsdyr« som resultat, hvilket kan påvirke såvel den fremtidige kvægavl i mere ensidig retning som bestræbelserne for bæredygtig udvikling og et multifunktionelt landbrug i EU. Indskrænkningen af den genetiske mangfoldighed illustreres også af det forhold, at antallet af stamdyr i f.eks. »Holstein-Friesian«-avlens sandsynligvis allerede nu ligger på under 40; Kommissionens forslag kunne indebære en yderligere indskrænkning.

2.3. Selv om der med forslaget stilles samme veterinære krav til sædbanker som for hidtidig opbevaring af tyresæd i tilknytning til tyrestationerne, er distributionen fra sædbank til besætning alene underlagt nationale veterinære krav. En liberaliseret distribution til besætningerne fra lokale sædbanker uden for kvægavlsforeningernes overvågning, kontrol og ekspertise kan medføre øget risiko for udbredelse af smitsomme sygdomme og genetiske defekter.

2.4. Spredning af smitsomme husdyrsygdomme i EU kan få alvorlige konsekvenser. Senest har mund- og klovesygeepidemien i UK med al ønskelig tydelighed vist de mulige socio-økonomiske konsekvenser af denne sygdom. Herudover kan nævnes en række andre smitsomme kvægsygdomme som tuberkulose, brucellose, IBR, BVD, m.v. Der er derfor grund til den størst mulige agtpågivenhed over for alle risikofaktorer, herunder ikke mindst i kontakten til de enkelte besætninger.

2.5. Det indre marked med principiel fri omsætning af levende dyr over større afstande, større besætninger og stærkere koncentrationer af husdyr i visse regioner, øger samtidig risikoen for spredning af smitsomme sygdomme samt de socio-økonomiske konsekvenser af eventuelle udbrud.

2.6. Udtagning, opbevaring, indførsel, distribution og anvendelse af sæd og embryoner udgør i denne forbindelse en alvorlig smitterisiko, hvor der er grund til særdeles strenge kontrolforanstaltninger. En sædportion fra et ejakulat kan f.eks. anvendes til 2000 insemineringer, og en evt. smitte kan spredes til et tilsvarende antal besætninger i flere medlemsstater.

2.7. Ovennævnte aspekter gør sig med stigende kraft gældende efter udvidelsen, herunder ikke mindst for så vidt angår avlsudvikling og mulig dominans af »inseminerings-industrielle interesser« i de nye medlemslande. Hertil kommer præcedens for fremtidige parallelle regelsæt, som f.eks. på svineområdet. Af disse grunde kræver forslaget en mere dybtgående overvejelse af de mulige konsekvenser.

3. Særlige bemærkninger

3.1. Med det foreslåede regelsæt kan en sædbank importere og eksportere sæd og embryoner. Det er derfor nødvendigt at fastlægge klare procedurer for den lokale embedsdyrlæge for kontrollen med overholdelse af reglerne. De gældende bestemmelser om handel med sæd garanterer i tilstrækkelig grad den nødvendige sikkerhed på et højt niveau både for så vidt angår den dyrlæge, der foretager insemineringen, og avlerne, hvilket ikke fuldt ud ville være tilfældet i alle sædbanker.

3.2. Det er nødvendigt at registrere producenterne af tyresæd for at sikre sporbarheden i omsætningsleddene fra udtagning til brug i besætningerne. Det må være et ufravigeligt krav, at omsætningen kun sker »one-way« fra producent til lager og fra lager til kvægbedrift, uden mulighed for returnering.

⁽¹⁾ Der er med det nuværende regelsæt kun mulighed for etablering af »satellitlagre« i tilknytning til en tyrestation.

3.3. Indførelse af sæd og embryoner fra tyrestationer og sædbanker i tredjelande forudsætter sikre kontrolforanstaltninger og mulighed for sporing i tilfælde af risiko for udbrud af smitsomme husdyrsygdomme. Det er bl.a. nødvendigt at sikre registrering og overvågning af tyrestationer i tredjelande, fra hvilke tyresæd importeres til sædbanker i EU, således at de veterinære myndigheder i pågældende medlemsland umiddelbart kan træffe de nødvendige forholdsregler i tilfælde af efterfølgende sygdomsproblemer.

3.4. Med henblik på at effektivisere indsættelsen af tyre til de godkendte tyrestationer foreslås følgende tilføjelser:

- Når undersøgelserne nævnt i forslaget bilag B, kapitel I, stk. 1, pkt. (d) og (e) gennemføres i tyrestationens karantæne eller isolationsstald, skal karantæneperiodens begyndelse regnes fra datoen for indsamling af samples af undersøgelserne i (d) og ikke datoen for modtagelse af resultaterne, hvilket kan være op til to uger senere. Intervallet mellem undersøgelserne nævnt i pkt. (d) og (e) vil således være 21 dage, hvilket svarer til den internationale standard fra OIE.

- Undersøgelserne for campylobacter og trichomonas, som kræver påvisning af bakterier i stedet for serologisk påvisning, bør gennemføres efter 7 dages karantæne, og ikke 21 dage som foreslået. Dette vil muliggøre en tidlig identifikation af inficerede dyr og i tilfælde af infektion gøre det muligt at gennemføre alle undersøgelser inden for karantæneperioden.

3.5. Ifølge forslaget artikel 3 er handel med og indførelse af sæd, som der er udstedt certifikat for i henhold til de hidtil gældende regler, tilladt i seks måneder efter ikrafttrædelsen af direktivet. Formuleringen er uklar i visse sproglige versioner, ligesom den rejser væsentlige spørgsmål vedrørende de eksisterende lagre, som ifølge almindelig praksis normalt anvendes i en længere periode.

4. Konklusion

4.1. Til trods for at ændringsforslagene i flere år har afventet udarbejdelsen af en standard fra OIE, bl.a. vedrørende vaccination for IBR, finder EØSU ikke, at ændringsforslaget vedrørende sædbanker kan godkendes i den foreliggende form. EØSU kan derimod tilslutte sig de tre øvrige ændringsforslag.

Bruxelles, den 11. december 2002.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 66/401/EØF om handel med frø af foderplanter, 66/402/EØF om handel med såsæd, 68/193/EØF om handel med vegetativt formeringsmateriale af vin, 92/33/EØF om afsætning af plantemateriale og formeringsmateriale af grøntsagsplanter bortset fra frø, 92/34/EØF om afsætning af frugtplanteformeringsmateriale og frugtplanter bestemt til frugtproduktion, 98/56/EF om afsætning af prydplanteformeringsmateriale, 2002/54/EF om handel med bederoefrø, 2002/55/EF om handel med grøntsagsfrø, 2002/56/EF om handel med læggekartofler og 2002/57/EF om handel med frø af olie- og spindplanter, for så vidt angår sammenlignende EF-prøver«

(KOM(2002) 523 endelig — 2002/0232 (CNS))

(2003/C 85/13)

Rådet for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 9. oktober 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 37 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede Paolo Bedoni til ordfører uden studiegruppe. Sektionen vedtog sin udtalelse den 14. november 2002.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 395. plenarforsamling den 11. og 12. december 2002, mødet den 11. december, følgende udtalelse med 92 stemmer for og 4 hverken for eller imod.

1. Resumé af Kommissionens forslag

1.1. I de seneste 25 år er der på grundlag af de relevante bestemmelser foretaget sammenlignende prøver for landbrugsafgrøder såsom korn, kartofler, foder- og olie- og spindplanter.

1.2. I de seneste år har de nye bestemmelser om afsætning af formeringsmateriale af frugtplanter, grøntsagsplanter og prydplanter, som blandt andet indeholder nærmere regler om sammenlignende EF-prøver, øget arbejdet i så henseende.

1.3. Medlemsstaterne er enige i, at dette system for efterfølgende kontrol af frø og formeringsmateriale, der markedsføres i Fællesskabet, er et meget vigtigt redskab i bestræbelserne på at harmonisere afsætningen.

1.4. Ovennævnte prøver blev gennemført takket være finansielle bidrag fra Fællesskabet. Formålet med Kommissionens forslag er, af hensyn til gennemsigtigheden, at fastlægge et klart retsgrundlag for sådanne finansielle bidrag gennem fastsættelse af bestemmelser om finansielle EF-foranstaltninger vedrørende sammenlignende prøver, hvilket også indebærer obligatoriske udgifter på EF-budgettet.

2. Generelle bemærkninger

2.1. Inden for EU er gennemførelsen af sammenlignende prøver med henblik på efterfølgende kontrol af frøprøver og formeringsmateriale og deres overensstemmelse med standarden af stor betydning. Det anvendte materiales kvalitet og sundhedstilstand er i høj grad bestemmende for opnåelse af tilfredsstillende resultater inden for dyrkningen af korn, kartofler, foder- og olie- og spindplanter osv.

2.2. Endvidere har man takket være disse prøver eller analyser faktisk en harmonisering af metoderne til kontrol af frø og formeringsmateriale, hvilket er yderst vigtigt dels for at sikre den frie bevægelighed inden for fællesskabet, dels for at give køberne sikkerhed for, at de får frø og formeringsmateriale, som er sundt og af god kvalitet.

3. Særlige bemærkninger

3.1. EØSU kan kun støtte Kommissionens vilje til at fastsætte et klart retsgrundlag for fællesskabets finansielle bidrag til ovennævnte sammenlignende prøver.

3.2. EØSU bifalder især målet om at opnå større gennemsigtighed og sikkerhed og understreger, at medlemsstaterne har anerkendt, at systemet for efterfølgende kontrol er et meget vigtigt redskab i bestræbelserne på at harmonisere markedsføringen.

4. Konklusion

4.1. EØSU bifalder Kommissionens forslag om ændring af de ti nævnte direktivforslag for at fastlægge et klart retsgrundlag for de finansielle bidrag, som Fællesskabet udbetaler for gennemførelsen af sammenlignende prøver af frø og formeringsmateriale.

Bruxelles, den 11. december 2002.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om fastsættelse af standarder for kvaliteten og sikkerheden ved donation, udtagning, testning, behandling, opbevaring og distribution af humane væv og celler«

(KOM(2002) 319 endelig — 2002/0128 (COD))

(2003/C 85/14)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 2. juli 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 152 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkeds-mæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder, som udpegede Adrien Bedossa til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 25. november 2002.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 395. plenarforsamling den 11. og 12. december (mødet den 11. december) følgende udtalelse med 97 stemmer for, 1 imod og 7 hverken for eller imod.

1. Indledning

1.1. Hvert år får mere end 500 000 patienter i Europa transplanteret væv og celler af menneskelig oprindelse.

Transplantationerne består dels af »traditionelle« transplan-tationer, hvis terapeutiske værdi har været anerkendt i årtier (hornhinder, knogler, hud, kar, hjerteklapper, hæmatopoietiske celler), dels af bioteknologier, der er under fuld udvikling.

1.2. Lovgivningen i Europa er langt fra harmoniseret, selv om der er blevet fremsat forskellige henstillinger fra Verdenssundhedsorganisationen og Europarådet, og en række

videnskabelige komitéer og udvalg i Europa har offentliggjort regler for god praksis. Det er således på høje tid at skære igennem. Eftersom sundhedsmyndighederne ikke sørger for en passende kontrol på området, er det i høj grad op til brugeren af materiale af menneskelig oprindelse, afhængigt af det pågældende produkt, at vælge det net af personer, der skal stå for dets udtagning, behandling og levering. Brugeren har ikke mulighed for at kontrollere disse faser og er nødt til at forlade sig på resultaterne af transplantationerne og kollegaers udtalelser. Agtpågivenhed udvises ikke systematisk. Denne situation medfører, at sikkerheden er høj i de stater, der har indført lovgivning på området, og at der er store forskelle landene imellem.

1.3. Det vil være hensigtsmæssigt her kort før udvidelsen og set i lyset af de »globaliserede« forhold at få rettet op på denne situation.

1.4. Den nødvendige europæiske indfaldsvinkel

1.4.1. En stadig større bevægelighed for produkter

Både i og uden for Fællesskabet drives der omfattende handel med både traditionelle transplantater og bioteknologiske produkter. Andelen af importerede transplantater kan eksempelvis nå helt op på 25 %, sådan som det er tilfældet for hornhinder i Frankrig.

1.4.1.1. Eftersom medlemsstaterne ikke har samme forskrifter, er det på nuværende tidspunkt svært at gennemføre en hensigtsmæssig kontrol af importerede produkter, som kan indføres i EU via en medlemsstat uden regulering på dette område og derefter cirkulere inden for EU uden de nødvendige garantier for en passende sikkerhed i sundhedsmæssig henseende. Ensartede forskrifter vil derimod gøre det muligt at opnå en mere sikker og kontrollabel handel.

1.4.2. Store forskelle i de nationale retsforskrifter gør det vanskeligt for producenter eller banker at eksportere til lande uden for EU. Den harmonisering, som er foretaget m.h.t. lægemidler og medicinske anordninger samt anordninger til in vitro-diagnostik, vil blive fulgt i fagkredse og skabe efterspørgsel efter noget tilsvarende.

Det er nødvendigt med en fælles fremgangsmåde, hvis EU ikke skal miste terræn i forhold til andre højtudviklede lande.

1.4.3. Produkter, der kræver et højt sikkerhedsniveau, og som har en stærk etisk dimension

Ligesom enhver form for aktivitet, der gør brug af produkter af menneskelig oprindelse, indebærer disse teknikker en risiko for særlige komplikationer, og navnlig for overførsel af smitsomme sygdomme. Til dem er knyttet en særlig etisk dimension, der vedrører transplantaternes oprindelse, og navnlig respekten for donorens samtykke, donorens anonymitet og donationens vederlagsfrie karakter.

1.4.4. Hvad angår sikkerheden, skal følgende bemærkes:

- Virkningen af de rapporterede tilfælde kan ikke ignoreres. Selv om der i forbindelse med andre sygdomme blot er tale om en restrisiko, kan den dog sammenlignes med den risiko, som førte til tilbagekaldelse eller tilbagetrækning i forbindelse med blodprodukter:

- Udviklingen af de nye bioteknologier sætter skub i handlen, men medfører stigende følgerisici. Forhindringerne bliver stadig større som følge af medlemslandenes retsforskrifter.

- Offentligheden, der blev rystet af sagen om det smittede blod og Creutzfeldt-Jacob-sygdommen, stiller som følge af den stigende mediedækning af sundhedsanliggender højere og højere krav.

2. Udformning af lovgivningen

2.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) er enig med Kommissionen, når denne fastslår i den indledende del af begrundelsen, at der skal indføres en stram, men fleksibel lovgivning, der skal dække samtlige områder, således at der som omhandlet i traktatens artikel 152 kan opnås et højt sundhedsbeskyttelsesniveau, hvad angår kvalitet og sikkerhed, eftersom dette er forbundet med store etiske spørgsmål.

2.2. EØSU er på baggrund af følgende aspekter, som er blevet defineret af Den Europæiske Gruppe for Etik inden for Videnskab og Nye Teknologier, overbevist om, at det er absolut nødvendigt at føre kontrol med betingelserne for handel med humant væv på det europæiske marked:

- Det etiske krav om beskyttelse af sundheden,
- Respekten for det menneskelige legemes integritet,
- Forudgående, informeret og frivilligt samtykke fra den levende donor,
- Beskyttelse af identiteten ved at garantere anonymitet.

Det er desuden nødvendigt at fremme organ-, vævs- og celledonation.

2.3. Donationen bør under disse betingelser forblive vederlagsfri, eftersom der er tale om en solidarisk handling, der fremmer et fælles mål, og som sikrer, at flere stoffer af menneskelig oprindelse står til rådighed.

2.4. EØSU konstaterer, at der på nuværende tidspunkt findes store forskelle mellem medlemsstaterne, når det gælder aspekterne vedrørende donorbeskyttelse, vævsudtagning, vævsbankaktiviteter, bestemmelse af donoregnethed, import af humane stoffer osv., og at disse forskelle er endnu mere markante for ansøgerlandenes vedkommende.

2.5. Siden konferencen i Porto i 2000 og navnlig ekspertkonferencen i Malaga i marts 2002 er man fra eksperthold tilsyneladende omsider blevet enige om nødvendigheden af direktivets indhold, dvs. udarbejdelsen af et fællesskabsdirektiv om fastsættelse af »høje standarder for sikkerheden og kvaliteten ved udtagning, testning, behandling, opbevaring og distribution af humane væv og celler«.

Det er udelukkende, hvad der er tale om her, eftersom det er nødvendigt med en nøje afgrænsning af disse bestemmelser.

3. Regler for hele området

3.1. Fælles generelle, obligatoriske og evolutive regler

3.1.1. Sikkerhedsreglerne defineres på grundlag af de eksisterende regler for god praksis. Disse regler indeholder obligatoriske kriterier for etisk og biologisk udvælgelse af donorer.

3.1.2. Donationerne skal kunne spores, samtidig med at donorens anonymitet skal respekteres i forbindelse med etikettering og ledsagedokumenter, jf. navnlig henstillingerne om sikkerheden ved bloddonation.

3.1.3. De nationale etiske regler vil fortsat finde anvendelse, men kan indeholde referencer til:

- Europarådets bioetiske konvention (operationsrester og levende donorer).
- Europarådets resolution 78-29 om harmonisering af medlemsstaternes lovgivninger om udtagning og transplantation af materiale af menneskelig oprindelse.
- Udtalelse nr. 16 af 7. maj 2002 fra Den Europæiske Gruppe for Etik inden for Videnskab og nye teknologier om humane cellers patenterbarhed.

3.2. *Indførelse af et godkendelses- og inspektionssystem for institutioner, der står for præservering og behandling af humane væv og celler (skal have offentligretlig status)*

- Hører ind under medlemsstaternes ansvar.
- Disse organer godkendes på baggrund af en fælles referenceramme, der er fastsat på EU-niveau, under overholdelse af fællesskabsreglerne. Det er op til den enkelte medlemsstat at kontrollere, at dette er tilfældet.

- Inspektionssystemet skal gælde for alle institutioner.
- Opbygning af en europæisk database gør det muligt at følge importen af produkter i medlemsstaterne.
- Medlemsstaterne fører tilsyn med centralisering på fællesskabsniveau.

3.2.1. Sanktioner

Der bør indføres et sanktionssystem for de institutioner, der ikke overholder reglerne, og som af hensyn til folkesundheden i næste instans kan indebære, at institutionen lukkes.

4. Generelle bemærkninger

EØSU bifalder Kommissionens præcise og detaljerede formulering af anvendelsesområdet.

Det er nødvendigt med en afgrænsning af anvendelsesområdet, eftersom definitionerne er præcise og ikke skal omfatte problemer, der ikke hører ind under folkesundheden, dvs. der er udelukkende tale om anvendelse til formål i eller på det menneskelige legeme.

Donation, udtagning og testning præciseres, eftersom det er nødvendigt at sikre et højt kvalitets- og sikkerhedsniveau i disse faser.

EØSU bifalder således:

- at direktivet ikke omfatter blod og blodprodukter samt humane organer;
- at der skal følges en anden strategi for transplantation af humane organer;
- at direktivet ikke omfatter organer, væv og celler, der anvendes til xenotransplantationer, eftersom disse stadig er på et indledende forskningsstadium;
- at væv og celler, der anvendes som autologt transplantat, er underlagt specifikke bestemmelser, eftersom kvalitets- og sikkerhedshensynene i forbindelse hermed er af en anden karakter;
- at der er knyttet store etiske problemer til spørgsmålet om stamceller, embryonale celler/væv og fosterceller/væv. Der er indtil dato hverken opnået konsensus om eller harmonisering af beslutningerne, men accepteres en særlig anvendelse af disse celler i en medlemsstat, vil de relevante bestemmelser i dette direktiv finde anvendelse.

4.1. *Anvendelsesområde*

EØSU finder, at der er tale om et vigtigt og fuldt berettiget direktiv.

Eftersom der er tale om et bredt anvendelsesområde, der kun vanskeligt lader sig afgrænse, er det nødvendigt at fastlægge klarere definitioner for bedre at kunne skelne mellem homolog (allogen) eller autolog oprindelse og indføre særlige bestemmelser eller undtagelsesbestemmelser.

Anvendelsesområdet skal udvides til at omfatte visse produkttyper, mens der i forbindelse med andre produkttyper bør henvises til særlige bestemmelser.

Forplantningsceller bør ikke være omfattet af direktivets anvendelsesområde, eftersom der her anvendes helt specifikke kvalifikationsprocedurer, som falder ind under lovgivningen om assisteret befrugtning. Det vil sige, at der kan eller bør indføres et specifikt direktiv.

4.2. *Behandling, præservering, opbevaring og distribution af væv og celler til brug for human transplantation*

4.2.1. EØSU bifalder i det mindste to bestemmelser:

Hvis væv og celler beregnet til menneskelig transplantation skal gennemgå en behandlings- eller differentieringsfase er det nødvendigt at anvende supplerende sikkerhedsforanstaltninger.

Hvis denne behandling gør brug af højteknologi som f.eks. vævsteknologiske processer, må dette snarere sortere under en fremtidig særlig lovgivning.

4.3. *Forpligtelser, der påhviler medlemsstaternes myndigheder*

4.3.1. EØSU bifalder den meget strukturerede beskrivelse af de forpligtelser, der påhviler medlemsstaternes myndigheder.

4.3.2. Dette forslag anfægter ikke medlemsstaternes beslutning om at anvende eller ikke anvende en særlig type humane celler eller væv. Er en særlig anvendelse af sådanne celler imidlertid godkendt i en medlemsstat, kræver dette forslag, at alle nødvendige bestemmelser tages i anvendelse for at beskytte folkesundheden og sikre respekten for de grundlæggende rettigheder.

- Den enkelte medlemsstat er fortsat ansvarlig for organisationen af sundhedsvæsenet og tilvejebringelsen af sundhedstjenester.
- Direktivforslaget respekterer de forskellige organisatoriske strukturer, udtagende institutioner og/eller vævsbanker i medlemsstaterne.

— Fastsættelsen af høje kvalitets- og sikkerhedsstandarder øger tilliden blandt EU's borgere, således at adgangen til donationer fra andre medlemsstater lettes.

— Inspektion og godkendelse af nationale strukturer gør det muligt at opnå høje sikkerheds- og kvalitetsstandarder. Dette gælder også for det pågældende personales uddannelsesniveau.

— Det er afgørende vigtigt, at alle væv og celler skal kunne spores fra donor til recipient, og at der foretages overvågning af bivirkninger og uønskede hændelser.

— Den stigende import af væv og celler fra tredjelande bør kun foretages af institutioner, der har fået tilladelse til under opsyn fra tilsynsmyndigheden at kontrollere, at standarderne i disse lande i det mindste er på niveau med de gældende standarder i Den Europæiske Union.

4.4. *Kvalitet, sikkerhed og etiske hensyn ved evalueringen af donoregnethed*

— Høje standarder for kvaliteten og sikkerheden ved udvælgelsen og evalueringen af donor, med det sigte at sikre recipienternes sundhed.

— Effektiv beskyttelse af donorerne og recipienternes rettigheder og helbred. Udveksling og tildeling af væv og celler må ikke medføre økonomisk vinding og skal foregå på frivillig og vederlagsfri basis i overensstemmelse med teksterne fra Europarådet og Den Europæiske Gruppe vedrørende Etik (EGE).

— Udtagning af humane væv og celler skal overholde EU's charter om grundlæggende rettigheder og principperne i konventionen om menneskerettigheder og biomedicin.

— EØSU bifalder betydningen af vævsbanker, som skal sikre kvaliteten og sikkerheden under hele processen.

5. **Særlige bemærkninger**

5.1. Direktivet indeholder klare målsætninger, herunder målsætningen om på europæisk plan at indføre solide og klare retlige rammer, der er gennemsigtige for alle de berørte parter, og generelle regler gældende for hele Den Europæiske Union her forud for udvidelsen.

5.2. Direktivets retsgrundlag defineres (artikel 152 og 4 a).

5.3. Selvom subsidiaritets- og proportionalitetsprincipperne overholdes, fastlægges der som følge af direktivets transnationale dimension en fælles indfaldsvinkel, der kræver effektivt samarbejde og koordinering.

5.4. I direktivet fastlægges der således et retligt og administrativt grundlag for den nuværende spektakulære udvikling, som er karakteriseret ved en stadig voksende strøm af væv og celler af menneskelig oprindelse.

5.5. Med direktivet kommer EU til at spille en forgangsrolle i diskussionerne om dette emne i Verdenssundhedsorganisationen.

6. EØSU's specifikke forslag

6.1. Begrebet »donation« er for afgrænset i forhold til direktivets anvendelsesområde, der tager sigte på såvel autolog som allogen anvendelse. Det foreslås at erstatte »donation« med »udtagning« (fr.: »prélèvement«), der refererer til kirurgiske indgreb, som har til formål at transplantere udtagede og indsamlede elementer, som betegnelse for indsamling af operationsrester til genanvendelse med terapeutiske formål.

Disse begreber træder i stedet for »udtagning« (fr.: »obtention«), som så udelades i resten af direktivet. Dermed harmoniseres terminologien også efter det nuværende direktiv om blod.

Formuleringen »testningen af disse« vil desuden tjene til at præcisere, at testningen vedrører udtagningen og indsamlingen og ikke produktet.

6.2. Udvalget foretrækker »præserving« frem for »opbevaring«, som er mere restriktiv.

6.3. Artikel 1 bør udformes som følger: »I dette direktiv fastlægges standarder for kvaliteten og sikkerheden af humane væv og celler, der anvendes til formål hos mennesket (i stedet for »i det menneskelige legeme«) med henblik på at sikre en høj grad af beskyttelse af menneskers sundhed«, da denne formulering tager sigte på alle former for anvendelse hos mennesket (på og i det menneskelige legeme).

6.4. Artikel 2 er alt for upræcis i sin formulering, når det drejer sig om »industrielt fremstillede produkter«. Bestemmelserne i direktivet bør finde anvendelse på alle produkter bortset fra lægemidler, som f.eks. væv og celler der indgår i medicinsk udstyr.

Det bør også anføres i denne artikel, at lægemidler i forvejen er undtaget fra direktivet fra bearbejdning til distribution. Det er overflødigt at nævne, at behandling, præserving eller distribution af autologe celler, som anvendes til fremstilling af lægemidler, ikke er omfattet af direktivets anvendelsesområde.

6.5. Den nuværende udformning af artikel 3, hvori definitionerne fastlægges, kan udløse en række reaktioner, eftersom eksperter og specialister kan tænkes at foreslå ændringer, der svarer mere til deres opfattelse af anvendelsesområdet. EØSU ønsker i den forbindelse at foreslå følgende bemærkninger:

6.5.1. Hvad angår begrebet »væv«, vil det være hensigtsmæssigt at læne sig op ad den definition, der gives i Europarådets henstilling nr. R(94)1 om vævsbanker: »alle dele af det menneskelige legeme, herunder operationsrester, med undtagelse af organer, blod og blodprodukter, og celler, som anvendes til reproduktion, hår, negle og affald fra den menneskelige organisme er heller ikke omfattet«.

6.5.2. EØSU foreslår, at begrebet »donor« i øjeblikket begrænses til levende og døde personer, eftersom humane stoffer af føtal og embryonal oprindelse kan afstedkomme en omfattende debat i medlemslandene eller en etisk konflikt, der vil være vanskelig at håndtere inden for rammerne af EU.

6.5.3. EØSU bifalder, at organer ikke er omfattet af direktivet, eftersom det ikke er muligt at præservere disse. Et organ gennemgår særlige, specifikke og anderledes procedurer, der er bestemt af transplantationsbehovene.

6.5.4. Efter EØSU's opfattelse bør transporten ikke indgå i definitionen af »distribution«, eftersom der her er tale om en aktivitet, der er særskilt fra distributionen, og som i øvrigt nævnes i artikel 23.

6.5.5. EØSU foreslår, at begrebet »transplantation« erstattes med den gængse terminologi, nemlig »transplantat« (der navnlig anvendes i forbindelse med væv) og »indgivelse« (der f.eks. anvendes i forbindelse med visse celleterapi), og at »recipient« erstattes med »patient«, eftersom »recipient« synes at begrænse definitionen til allotransplantater.

6.5.6. Det er nødvendigt med en yderligere præcisering af »forskudt autolog anvendelse« i lighed med den mere sigende definitionen, der er indeholdt i bloddirektivet (»en transfusion, hvor donor og recipient er den samme person, og hvor der anvendes blod og blodkomponenter, der er udtaget i forvejen«).

6.5.6.1. Der bør fastsættes særlige bestemmelser om:

- autologe celler,
- autologt væv til andre anvendelsesformål,
- operationsrester og placenta,
- væv og celler til kosmetisk kirurgi.

6.5.7. EØSU mener, at det er vigtigt at udarbejde en detaljeret definition af de to begreber »sporbarhed« og »bioovervågning«, eftersom disse udtrykkeligt nævnes i artikel 10 og 11.

- »sporbarhed«: samtlige oplysninger og foranstaltninger, der gør det muligt at følge og hurtigt rekonstruere hver enkelt fase lige fra udvælgelse af donor til terapeutisk anvendelse af væv og celler, herunder udtagning eller indsamling, testning, behandling, præservering og distribution. Sporbarhed giver mulighed for at etablere en forbindelse mellem donor og recipient(er)/patient(er). Den forbindelse skabes gennem en ordning, der respekter donorens anonymitet.
- »bioovervågning«: foretages især på baggrund af oplysninger om sporbarhed og omfatter alle organiserede overvågningsprocedurer vedrørende uønskede hændelser og bivirkninger, der opstår hos donorer, recipienter/patienter, samt vedrørende den epidemiologiske overvågning af donorerne.

7. Generelle forslag

7.1. Titlen: definitionen er ikke fyldestgørende.

7.1.1. Der bør i forbindelse med »udtagning« skelnes mellem:

- udtagning: kirurgisk indgreb, der udføres af et specialiseret team (fra hospitalet eller vævsbanken) på stedet eller et andet sted.
- indsamling: kirurgisk indgreb med henblik på at fremskaffe operationsrester (lårbenshoveder, eksplanterede hjerter) eller placenta, og lægeindgreb med henblik på at tilvejebringe stamceller.
- fremskaffelse (eng.: procurement): administrativ og medicinsk procedure til udtagning af væv eller celler gennem et godkendt organ (vævsbank, sterilisations- eller inaktiveringslaboratorium/, som ikke er vævsbanker, hospitalsenheder inden for celleterapi).

En anden mulighed er at beholde udtagning i hele direktivets tekst og ændre definitionen af udtagning i artikel 3, litra e), ved at gøre brug af de tre ovennævnte begreber.

7.1.2. Opbevaring bør erstattes af præservering (eng.: storage), der definerer hele præserveringsprocessen (dynamisk og teknisk bearbejdningsfase) og opbevaringen (statisk fase, hvor væv og celler bevares i samme tilstand).

7.1.3. Af menneskelig oprindelse bør indsættes i slutningen af titlen, hvorved emnet dækkes helt ind.

7.1.4. Titlen lyder derfor som følger:

»Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om fastsættelse af standarder for kvaliteten og sikkerheden ved donation, udtagning, indsamling, fremskaffelse, testning, behandling, præservering og distribution af humane væv og celler af menneskelig oprindelse.«

7.2. Direktivet beskriver i syv næsten udtømmende kapitler det godkendelsessystem, som de specialiserede institutioner, dvs. vævsbankerne, er underlagt. Heraf fremgår således, at der gives godkendelse til kompetente institutioner.

Det vil imidlertid være hensigtsmæssigt at udarbejde et bilag, der indeholder en autoriseret liste over specifikke produkter, som falder ind under denne kategori, efter enkle procedurer og med hyppig ajourføring for at tage højde for den hastige indvinding af ny viden i sektoren.

7.3. Det bør indføres i direktivets tekst, at der skal foreligge »proceduregodkendelse ved behandlingen af en produkttype (væv/celler)«. Denne godkendelse skal indeholde en beskrivelse af arbejdsmetoder og praksis, for hver produkttype og for hver enkelt fase lige fra udtagning til distribution.

7.3.1. Denne formulering kunne indføres i artikel 20, hvor der udelukkende tales om »standardprocedurer...«.

7.3.2. Denne godkendelse, der kunne gives af de »ansvarlige tilsynsmyndigheder« (som omhandlet i artikel 4, stk. 1), vil sikre sundheds- og kvalitetsstandarderne for transplantater.

7.4. EØSU mener, at det er nødvendigt med et specifikt direktiv, når anvendelsesområdet for disse væv og celler omfatter andre formål, som kræver en øget forskningsindsats og højteknologisk udvikling f.eks. med henblik på behandlinger, der ikke sigter mod at genskabe en funktion, sådan som det er tilfældet ved transplantation af væv og celler, og som kræver cellevækst og særlig differentiering.

7.5. *Aftale mellem vævsbanker og sundhedsinstitutioner, der leverer eller anvender væv (gælder også for celleterapienheder og sundhedsinstitutioner)*

7.5.1. Denne type dokumenter nævnes hverken i artikel 24 (Vævsbankers forbindelser til tredjepart) eller i artikel 25 (Adgang til humane væv og celler).

7.5.2. Disse aftaler, der i de fleste lande er en del af almindelig praksis, regulerer på den ene side forholdet mellem leverandører af transplantater (vævsbanker) og kirurger eller sundhedsinstitutioner, der anvender transplantatet, og på den anden side mellem den udtagende kirurg eller sundhedsinstitution og vævsbanken. Aftalerne har form af kontrakter, der indeholder såvel kvalitative, kvantitative og ansvarsmæssige forpligtelser som regler for etablering af kontakt og transport, fakturering og bilæggelse af tvister.

7.5.3. En sådan praksis bør indføres på europæisk plan og i givet fald indføres i artikel 25 (Adgang til humane væv og celler).

7.6. *Kliniske forsøg*

Det skal være muligt inden for rammerne af direktivet at fortsætte de kliniske forsøg med henblik på anvendelse af væv og celler i behandlingsøjemed, men samtidig bør der indføres særlige bestemmelser, der tager højde for de specifikke karakteristika ved sådanne forsøg (samtykke til udtagning, behandling og anvendelse i forbindelse med kliniske forsøg), såvel som for de gældende regler for biomedicinsk forskning. Der kan ved et klinisk forsøg per definition ikke anvendes en procedure, som i forvejen har opnået produktgodkendelse.

7.7. *Europæisk sundhedscertifikat*

7.7.1. Der bør indføres et »Europæisk sundhedscertifikat« for de vævs- og celleprodukter, der er omfattet af direktivet, og som er blevet bearbejdet i vævsbanker i medlemsstaterne.

7.7.2. Dette certifikat skal indeholde resultaterne af de obligatoriske forsøg og redegøre for de anvendte teknikker med henblik på biologisk godkendelse af produkterne og vil herved lette udvekslingen mellem landene.

7.7.3. EØSU anser det for hensigtsmæssigt at oprette en central databank, som kan indsamle alle tilgængelige oplysninger om godkendte institutioner, om produkter, som vævsbanker eller andre godkendte institutioner ligger inde med eller har forarbejdet, om sundhedscertifikater og om bioovervågning.

7.8. *Uklar sondring mellem vævsbanker og enheder, der beskæftiger sig med bearbejdning af celler*

For at kunne give en mere klar definition af en vævsbank, bør følgende begreber belyses nærmere i direktivet som helhed:

- Vævs- og cellebanker,
- Cellebanker,
- Celleterapienhed,
- Vævscentre,
- Tredjepartsfaciliteter — højteknologiske tjenester.

7.9. EØSU anser konsekvensanalysen for utilstrækkelig og ønsker ikke blot en grundigere analyse, men også afgivelse af en periodisk rapport herom, som kan vise sig nyttig blandt andet i forbindelse med de områder, der udelukkes i det foreliggende forslag, og hvorom Kommissionen agter at fremlægge andre direktivforslag.

8. Konklusion

8.1. Det er tvingende nødvendigt med dette specifikke direktiv. De heri indeholdte bestemmelser er nødvendige og indbyrdes sammenhængende, hvilket også fremgår af den valgte lovgivningstype. Hertil kommer, at disse udvekslinger af væv og celler er baseret på grundlæggende værdier: donorens anonymitet, frivillighed, solidaritet, vederlagsfrie stoffer af menneskelig oprindelse.

8.2. EØSU er enig med Kommissionen i, at man i betragtning af den hurtige videnskabelige udvikling på disse områder bør lade muligheden for regelmæssigt at ajourføre direktivet i takt med den nyeste, dokumenterede videnskabelige udvikling stå åben under overholdelse af princippet om sammenhæng.

8.3. Det bør indføres i selve direktivet, at der skal foreligge en proceduregodkendelse ved behandling af en produkttype (væv/celler). Denne godkendelse skal indeholde en beskrivelse af arbejdsmetoder eller praksis for den enkelte produkttype for hver enkelt fase lige fra udtagning, til produktet er klart til anvendelse. En sådan godkendelse vil bidrage til en beskyttelse af sundheden og sikre kvaliteten af transplantaterne.

8.4. *En klar definition af hver enkelt aktørs ansvar*

Vævsbanken har som regel ansvaret for afgivelsen af et produkt (væv/celle). Til gengæld kan ansvaret for, at et produkt er sundhedsforsvarligt, fordeles på tre kategorier:

- Sundhedsinstitutioner, udtagnings- og indsamlingssted: udvælgelse af potentiel donor, tekniske og sundhedsmæssige betingelser, sporbarhed og bioovervågning.

- Vævsbanker og celleterapienheder: behandlingsproces, mikrobiologisk kontrol (smitsomme sygdomme, bakterier osv.), biologisk og funktionel godkendelse, sporbarhed og bioovervågning.
- Kirurger, der indoperer transplantatet: evaluering af risici i forhold til nytten, ved at veje den hidtidige erfaring med produktet mod patientens akutte behov, sporbarhed.

8.5. Der bør indgås en aftale på EU-plan mellem sundhedsinstitutionerne, der leverer eller anvender væv (det

samme gælder for celleterapienhederne og sundhedsinstitutionerne).

8.6. At bilagene udgør en integreret del af direktivet kan ud fra et administrativt synspunkt blokere for deres regelmæssige opdatering. EØSU mener derfor, at det bør indføres i artikel 29, at der skal foreligge mulighed for at ajourføre bilagene i takt med den videnskabelige udvikling, og at der hvert andet år skal foretages en revision af bilagene.

Bruxelles, den 11. december 2002.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet om en fællesskabspolitik for tilbagesendelse af personer med ulovligt ophold«

(KOM(2002) 564 endelig)

(2003/C 85/15)

Kommissionen besluttede den 14. oktober 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkeds-mæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder. Sektionen vedtog sin udtalelse den 25. november 2002 (ordfører uden studiegruppe: Luis Miguel Pariza Castaños).

På den 395. plenarforsamling den 11. og 12. december 2002 (mødet den 11. december) vedtog Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg følgende udtalelse med 103 stemmer for, 1 imod og 10 hverken for eller imod.

1. Resumé af Kommissionens forslag

1.1. Ifølge Kommissionen er tilbagesendelsespolitikken en integrerende del af indvandrings- og asylpolitikken. Endvidere anfører den, at man på den ene side bør konsolidere kanalerne for lovlig indvandring og sikre adgang til beskyttelse for de personer, der har behov for det, og på den anden side foretage en tilbagesendelse (helst frivillig, men om nødvendigt også tvangsmæssig) af personer med ulovligt ophold. Kommissionen anfører nemlig, at »troværdige trusler om tvangsmæssig tilbagesendelse og efterfølgende håndhævelse heraf sender en tydelig meddelelse til personer med ulovligt ophold i medlemsstaterne og til potentielle ulovlige indvandrere uden for EU, at ulovlig indrejse og ophold ikke vil føre til det stabile

ophold, som de håber«⁽¹⁾. Tilbagesendelsespolitikken er derfor et nødvendigt supplement til den samlede indvandrings- og asylpolitik.

1.2. Kommissionens meddelelse imødekommer også et krav fra Det Europæiske Råd i Sevilla den 21. og 22. juni 2002 om inden årets udgang at vedtage grundlaget for en udvisnings- og hjemsendelsespolitik.

1.3. Kommissionen havde i forvejen lagt op til en bred debat om spørgsmålet med henblik på fastlæggelse af grundlaget for tilbagesendelsespolitikken. I dette øjemed fremlagde den en

---

⁽¹⁾ Punkt 1.2.2 (andet afsnit) i meddelelsen.

grøn bog⁽¹⁾ og satte en debat i gang, som afsluttede den 16. juli 2002 med en konference med deltagelse af organisationer og institutioner fra alle medlemsstaterne og kandidatlandene. Også EØSU deltog i denne konference.

1.4. Den foreliggende meddelelse kommer kun ind på spørgsmålet om tilbagesendelse af personer, som ikke har papirerne i orden (eller personer med ulovligt ophold ifølge den terminologi, Kommissionen selv anvender). Spørgsmålet om tilbagevenden for personer med lovligt ophold, som ønsker at vende tilbage til deres hjemland, og de eventuelle positive aspekter heraf for det pågældende lands udvikling vil først blive taget op i en senere meddelelse.

1.5. Meddelelsen handler især om samarbejdet mellem medlemsstaterne for at gøre tilbagesendelse af personer med ulovligt ophold mere effektiv. Kommissionen peger derfor på behovet for kortsigtede foranstaltninger inden for det operationelle samarbejde og lovforanstaltninger på mellemlang sigt med fastlæggelse af fælles regler såsom gensidig anerkendelse af beslutninger om tilbagesendelse.

1.6. Det operationelle samarbejde på kort sigt mellem medlemsstaterne omfatter følgende aspekter:

- Nye statistiske metoder, herunder offentliggørelse af en omfattende årsberetning med statistikker for asyl og indvandring.
- Direkte kontakt mellem de nationale myndigheder, som forvalter tilbagesendelsesforanstaltningerne.
- Udveksling af erfaring og bedste praksis med udarbejdelse af en håndbog.
- Fælles uddannelsestiltag for personale med ansvar for forvaltning af tilbagesendelse: seminarer, regelmæssige møder osv.
- Forbedre mulighederne for identifikation af personer uden lovligt ophold, som ikke kan eller vil vise legitimation. Derfor foreslås det at oprette en database med scannede foto og rejsedokumenter, som visumansøgerne har indgivet til en medlemsstats konsulat.

- Gensidig bistand mellem de nationale myndigheder i transitsager ved tilbagesendelse, hvor det er nødvendigt at anvende lufthavnene i andre medlemsstater eller rejse gennem en anden medlemsstats område, både i tilfælde af tvangsmæssig og frivillig hjemsendelse.

- Lettelse af arbejdet for de nationale myndigheder med ansvar for indvandring (ILO) i oprindelses- og transitlandene.

- Anvendelse af fælles charterflyvninger for at billiggøre tilbagesendelse af personer med ulovligt ophold.

- Oprettelse af hensigtsmæssige rammer for samordning først og fremmest med udgangspunkt i en større anvendelse af ICONet og dernæst etablering af en teknisk støttefunktion.

1.7. De fælles mindstestandarder, der skal fastsættes på mellemlang sigt for at styrke samarbejdet mellem medlemsstaterne, omfatter følgende aspekter:

- Udvisning af personer, som er blevet udvist fra én medlemsstat, og derefter pågribes i en anden medlemsstat. Dette mål kræver bindende rammebestemmelser, som forpligter denne anden medlemsstat til at fuldbyrde den udvisning, som den første medlemsstat har truffet afgørelse om.

- Mindstestandarder, som skal overholdes i tilbagesendelsesprocedurerne. For eksempel hvilken fremgangsmåde, der skal anvendes, når den udviste lider af en fysisk eller psykisk sygdom, eller hvis der er tale om en gravid kvinde, eller hvis udvisning indebærer, at en familie bliver splittet. Også for de tilfælde, hvor den udviste gør fysisk modstand osv. Det er vigtigt at aftale sådanne mindstestandarder for at sikre, at enhver medlemsstat samarbejder om de udvisningsafgørelser, andre medlemsstater har truffet.

- Mindstestandarder for klart at skelne mellem obligatoriske grunde til udvisning, såsom alvorlig trussel mod den offentlige orden eller den nationale sikkerhed, og andre mindre alvorlige grunde, eftersom den gensidige anerkendelse af udvisningsafgørelserne vil afhænge af udvisningsgrundens alvor. Desuden vil det være nødvendigt med minimumssikkerhedskrav for retligt tilsyn med udvisningsafgørelserne.

- Harmoniserede procedurer i de tilfælde, hvor tidsfristen for en persons lovlige ophold udløber, og denne derefter er at betragte som havende ulovligt ophold.

(1) Jf. EØSU's udtalelse om grønbogen.

- Mindstestandarder for frihedsberøvelse af personer, som står for at skulle udvises. Definition af persongrupper, som ikke må tilbageholdes, såsom børn uden ledsagere og personer under atten år, ældre, gravide, personer med alvorlige handicap osv.
- Regler for udstedelse af udrejsebevis især i tilfælde af frivillig hjemrejse.

1.8. Meddelelsen foreslår integrerede hjemsendelsesprogrammer for at fremme frivillig hjemvendt og en passende integration af den hjemvendte. Der tales om projekter om rådgivning af dem, der vender hjem, hjælp til rejsen tilbage til hjemlandet, støtte til uddannelse og til at finde arbejde, hjælp til at finde en bolig osv. Kommissionen foreslår, at man overvejer foranstaltninger for at få flere til at rejse frivilligt hjem, og at de får tilstrækkelig finansiel støtte til at føre dette forehavende ud i livet. Kommissionen siger, at man bør undersøge muligheden for et finansielt EU-instrument.

1.9. Tilbagesendelsespolitikken er — især når der er tale om tvungen tilbagesendelse — helt afhængig af samarbejdet med oprindelses- og transitlandene. De skal tage imod deres egne statsborgere og de personer, som rejser igennem deres område, hvis disse har opholdt sig ulovligt i en medlemsstat. Samarbejdet med disse lande skal ifølge meddelelsen omfatte følgende aspekter:

- Administrativt samarbejde, som gør det muligt at styrke visse institutioner i oprindelseslandene og udforme reintegrationsforanstaltninger for de tilbagevendte.
- Tilbagesendesaftaler er vanskelige at få i stand, hvis de ikke omfatter særlige incitamenter for de oprindelseslande, som skal indgå dem, og Kommissionen påpeger derfor behovet for at fastlægge sådanne incitamenter.
- Samarbejde med transitlandene, så de tager imod personer, som ikke kan vende direkte tilbage til hjemlandet.

1.10. Kommissionen slutter af med at opfordre Rådet til inden årets udgang at vedtage handlingsprogrammet om tilbagesendelse.

2. Generelle bemærkninger

2.1. Meddelelsen offentliggøres efter den debat, der blev sat i gang med grønbogen om samme emne. EØSU er tilfreds med den lydhørhed, der er udvist ved udarbejdelsen af de

pågældende foranstaltninger. Kommissionen og Rådet bør følge de forskellige forslag op på passende vis. Det noteres med tilfredshed, at Kommissionens meddelelse har taget hensyn til flere af forslagene i EØSU's udtalelse.

2.2. I udtalelsen om grønbogen tog EØSU stilling til hovedparten af de spørgsmål, som Kommissionen havde taget op. Det er derfor ikke nødvendigt at gentage EØSU's forslag i denne udtalelse, som er et supplement til den tidligere.

2.3. Man skal altid huske på, at en person uden papirer ikke er en person uden rettigheder, og at en indvandrer, som ikke har papirerne i orden, ikke er kriminel, selv om vedkommendes situation ikke er lovlig. Der henvises her til meddelelsens punkt 1.2.3, som påpeger det nødvendige i at respektere menneskerettighederne, hvilket også gælder personer »uden papirer«. Hertil hører navnlig også standarder for sociale og økonomiske rettigheder.

2.4. Som nævnt omhandler denne meddelelse næsten udelukkende tilbagesendelse af personer med ulovligt ophold. EØSU har forståelse for, at man må bygge videre på det, der blev fastlagt på Det Europæiske Råd i Sevilla, men understreger endnu en gang, at det er nødvendigt at komme videre med lovgivningsarbejdet, så EU får en fælles politik for indvandring af arbejdstagere, som kan lede indvandringen ad lovlige og gennemsigtige kanaler. Endvidere er der behov for en fælles asyllovgivning.

2.5. EØSU minder Kommissionen om, at det i forskellige udtalelser har påpeget behovet for at tage skridt til regularisering. Tvangsmæssig tilbagesendelse skal, som Kommissionen siger, være et supplement til indvandringspolitikken. EØSU mener, at udvisning og obligatorisk hjemsendelse er en ekstrem foranstaltning.

2.6. Kommissionen har også bebudet en meddelelse om indvandring og udvikling, hvor den vil se på, hvorledes de hjemvendte kan være til gavn for udviklingen i de pågældende lande. EØSU glæder sig over dette initiativ, men mener dog, at man også skal sørge for, at tvangsmæssig tilbagesendelse af personer uden opholdstilladelse bliver til gavn for udviklingen i hjemlandet. Denne tanke lanceres i punkt 2.4 om integrerede hjemsendelsesprogrammer, men formuleringen er for generel.

2.7. I EØSU's udtalelse om grønbogen understregede man allerede behovet for så vidt muligt at satse på frivillig tilbagevenden og kun at ty til tvangsmæssig tilbagesendelse som en sidste udvej. Kommissionen peger i sin meddelelse også på, at det er hensigtsmæssigt at styrke frivillig tilbagevenden, men denne idé kommer ikke rigtigt frem i formuleringen af de konkrete forslag. Den mest omfattende del, og den, der omhandler mere konkrete forslag, er den, der vedrører samarbejdet mellem medlemsstaterne om tilrettelæggelse af tvangsmæssig hjemsendelse.

2.8. En af grundene til, at frivillig tilbagevenden bør fremhæves, er, at de ikke-statslige (humanitære) organisationer kun deltager i frivillige tilbagesendelser. En sådan deltagelse er meget ønskelig og undertiden en forudsætning for tilbagesendelsesprogrammets succes. Ud fra den betragtning kan disse spørgsmål ikke udelukkende behandles i et mellemstatsligt forum.

2.9. En tilbagesendelsespolitik må nødvendigvis baseres på respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder. EØSU har i sin udtalelse om grønbogen understreget, at artikel 3, 5, 6, 8 og 13 i den europæiske menneskerettighedskonvention og artikel 3, 4, 19, 24 og 47 i charteret om grundlæggende rettigheder indeholder detaljerede bestemmelser, som skal overholdes i en politik for tilbagesendelse af personer med ulovligt ophold.

2.10. Frivillig hjemvenden behandles især i afsnittet om integrerede hjemsendelsesprogrammer, men i langt mindre konkrete vendinger. Kommissionen anmodes derfor om at udbygge forslagene vedrørende frivillig tilbagevenden sideløbende med forslagene om tvangsmæssig tilbagesendelse. EØSU bakker op om et EU-finansieringsinstrument til udarbejdelse af tilbagesendelsesprogrammer.

2.11. Det er nødvendigt til enhver tid at sikre effektiv retsbeskyttelse i alle procedurerne for tvangsmæssig tilbagesendelse. EØSU mener, at alle berørte skal have fuld adgang til at appellere en udvisningsafgørelse, og at appellen skal have opsættende virkning. Dette er i sagens natur uomgængeligt: hvis en retsafgørelse falder ud til fordel for klageren, men først offentliggøres efter udvisningen, vil den i de fleste tilfælde ikke få nogen positiv effekt for vedkommende, og retten til effektiv retsbeskyttelse vil blive trådt under fode.

3. Særlige bemærkninger

3.1. Hvis nogle af de forslag, der fremsættes i meddelelsen, gennemføres, før der foreligger en fælles politik og lovgivning til legal kanalisering af indvandring, og en fælles asylpolitik og -lovgivning, vil det være det samme som at starte med at bygge taget. Kommissionen ved det godt, men Det Europæiske Råd i Sevilla har bestemt det således.

3.2. Dette gælder gensidig anerkendelse af tilbagesendelsesafgørelser, så en afgørelse om udvisning, der træffes i én medlemsstat, kan fuldbyrdes i en anden medlemsstat (i de tilfælde, hvor en indvandrer med ulovligt ophold pågribes i en anden medlemsstat end den, som har udvist den pågældende), uden at det er nødvendigt at træffe en ny afgørelse om udvisning⁽¹⁾. EØSU mener, at det er for tidligt at anvende en sådan regel, så længe der ikke er harmoniserede regler og kriterier om fortolkningen af Geneve-konventionen eller om de persongrupper, som har ret til yderligere beskyttelse. Kommissionen anerkender dette i sin meddelelse⁽²⁾. EØSU ønsker en ligevægt mellem foranstaltningerne til begrænsning af ulovlig indvandring og de foranstaltninger, der er nødvendige for, at indvandringen kan foregå lovligt.

3.3. Familiens ret til at blive sammen skal helt klart veje tungere end begrundelsen for udvisning af en person uden lovligt ophold. Derfor skal det her gentages, hvad der allerede er anført i udtalelsen om grønbogen, nemlig at der ikke må beordres udvisning, hvis den indebærer splittelse af en familie.

3.4. Angående de tvangsmidler, der kan tages i anvendelse, når den udviste yder fysisk modstand, nævner meddelelsen, at der er grænser for tvangsforanstaltninger, og at den udvistes fysiske sikkerhed er af den største vigtighed⁽³⁾. EØSU vil gerne understrege, at det ikke er et spørgsmål, om den udvistes fysiske sikkerhed er mere eller mindre vigtig. Under udvisningsproceduren må den fysiske sikkerhed simpelthen ikke bringes i fare. Der er desværre mange mennesker, hvis eneste forbrydelse er, at de er kommet til Europa for at søge arbejde og en værdig fremtid, og som har mistet livet under udvisningen på grund af nogle politifolks hårdhændede fremfærd.

3.5. Meddelelsen gennemgår de begrænsninger, der bør fastsættes for frihedsberøvelse af personer, der skal sendes ud af landet, og imødekommer flere af de forslag, som EØSU fremsatte i udtalelsen om grønbogen, samt forskellige organisationers forslag på den konference, som Kommissionen afholdt den 16. juli 2002. EØSU udtrykker tilfredshed hermed, men vil dog påpege et aspekt, som også er medtaget i ovennævnte udtalelse. Meddelelsen siger, at dem, der tilbageholdes med henblik på hjemsendelse, så vidt muligt skal holdes adskilte fra indsatte i fængsler⁽⁴⁾. Efter EØSU's mening skal det være strengt forbudt at indkvartere personer i fængsler i afventning af udvisning; ulovlige indvandrere, som afventer udvisning, er jo ikke kriminelle.

(1) Punkt 2.3.1 (første afsnit) i meddelelsen.

(2) Punkt 2.3.1 (andet afsnit) i meddelelsen.

(3) Punkt 2.3.2 (fjerde afsnit) i meddelelsen.

(4) Punkt 2.3.5 (syvende afsnit) i meddelelsen.

3.6. Meddelelsen understreger helt med rette, at proportionalitetsprincippet må finde anvendelse i forbindelse med tilbageholdelse før tilbagesendelse. En sådan tilbageholdelse må principielt ikke anvendes som tvangs- eller pressionsmiddel (f.eks. med henblik på fremskaffelse af identitetspapirer).

3.7. I udtalelsen om grønbogen udtrykte EØSU sin holdning til disse spørgsmål. Der skal mindes om, at en tilbageholdelse i afventning af tilbagesendelse ikke må vare længere end 30 dage.

3.8. For at undgå alvorlige vanskeligheder for de berørte personer, er det vigtigt, at EU opstiller en midlertidig liste over

lande, hvortil ingen må tilbagesendes på grund af livsfare, manglende frihedsrettigheder, krig eller humanitære kriser.

3.9. Kommissionen slutter af med at opfordre Rådet til at godkende handlingsprogrammet for tilbagesendelse inden årets udgang i overensstemmelse med mandatet fra Det Europæiske Råd i Sevilla. EØSU ønsker, at Rådet og Kommissionen gør sig overvejelser over det misforhold og den skævhed, der ligger i forsinkelsen af den fælles lovgivning om lovlig indvandring på den ene side og vedtagelsen af så strenge foranstaltninger mod ulovlig indvandring som udvisning og tvungen hjemsendelse på den anden side.

Bruxelles, den 11. december 2002.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Økonomisk styring i EU«

(2003/C 85/16)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 18. juli 2002 under henvisning til forretningsordenens artikel 23, stk. 3, at afgive udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed, som udpegede Ursula Konitzer og dernæst Susanna Florio til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 26. november 2002.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 395. plenarforsamling den 11. og 12. december 2002, mødet den 12. december, følgende udtalelse med 69 stemmer for, 13 imod og 16 hverken for eller imod.

1. Indledende bemærkning

1.1. Europæisk Fælles Akt (1986), Maastricht-traktaten (1992) og Amsterdam-traktaten (1997) har medført en væsentlig udvidelse af Det Europæiske Fællesskabs/Den Europæiske Unions aktiviteter. Men Den Europæiske Union er fortsat en unik konstruktion, hvor der ikke er nogen regering, som tager sig af de klassiske former for statslig handlen. På grundlag af traktaterne og en lang række forskellige aftaler mellem Fællesskabets institutioner og medlemsstaterne og under medvirken af forskellige organer, organisationer og virksomheder har der udviklet sig en for Fællesskabet specifik form for styring (Governance).

1.2. »EØSU er det institutionelle EU-forum, hvor det organiserede civilsamfund høres, repræsenteres, informeres og kommer til orde. Det betyder, at repræsentanterne for medlemsstaternes erhvervs-mæssige, faglige og civile organisationer herved drages ind som fuldgyldige partnere i EU's politikformulering og beslutningstagning«⁽¹⁾. Udvalget deltag derfor som en selvfølge i debatten om, hvordan »styringen« i EU kan forbedres, som den føres i forfatningskonventet som

⁽¹⁾ Resolution til EU-Konventet.

forberedelse til den senere regeringskonference og Fællesskabets udvidelse. (Jf. EØSU's resolution til EU-Konventet — CES 1003/2002).

1.3. EØSU finder det også nødvendigt at afgive en særskilt udtalelse om »økonomisk styring« (Economic Governance) i Fællesskabet — hvilket ikke må forveksles med »økonomisk regering«. At »den økonomiske styring« i Fællesskabet lykkes, er en forudsætning for, at Unionens målsætninger kan realiseres. Som et EU-organ, der råder over særlig sagkundskab i økonomiske og sociale spørgsmål og i kraft af sin sammensætning også kan spille en formidlende rolle mellem de forskellige interessegrupper, finder EØSU det på sin plads med denne udtalelse at yde sit bidrag til at kaste lys over det vanskelige spørgsmål, hvordan »den økonomiske styring« i Fællesskabet kan forbedres.

1.4. Med denne udtalelse konkretiserer EØSU — hvad det forbeholdt sig retten til — de generelle grundtanker om økonomisk politik, som det formulerede i resolutionen af 19.9.2002. Det drejer sig i hovedsagen om følgende:

1.4.1. Samordningen af den økonomiske politik skal bidrage til, at EU's vækst- og jobpotentiale udnyttes bedst muligt.

1.4.2. Kommissionens forslagsret og obligatorisk høring af EØSU i forbindelse med opstillingen af de overordnede retningslinjer for den økonomiske politik skal genindføres.

1.4.3. Fuld beskæftigelse bør udtrykkeligt nævnes i forfatningstraktaten som et af EU's mål, og det bør klarere fremgå af traktaten, at finans- og pengepolitikken skal medvirke til at skabe vækst og fuld beskæftigelse.

1.4.4. EU må skaffe sig de instrumenter, der er nødvendige for at gennemføre Lissabon-strategien. Hertil hører også samordning af den makroøkonomiske politik og strukturpolitikken samt en grundig dialog mellem den makroøkonomiske politiks forskellige aktører.

1.4.5. Forfatningstraktaten bør også omtale tjenesteydelser af almen interesse. Den bør desuden indeholde et bedre retsgrundlag for samordningens udformning og for inddragelsen af arbejdsmarkedets parter og civilsamfundets øvrige berørte aktører. Beslutningsprocessen inden for EU skal tage hensyn til principperne solidaritet, gennemsigtighed, sammenhæng, subsidiaritet, proportionalitet og åbenhed.

2. Debattens baggrund

2.1. Debatten om, hvordan den økonomiske styring i forbindelse med den europæiske integration skal organiseres, er lige så gammel som Rom-traktaterne (1957). I traktaten om oprettelse af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab (EØF) fastlægges der fælles politikker f.eks. vedrørende told, udenrigshandel, transport, landbrug og konkurrence. Men den generelle økonomiske politik betragtes kun som »et spørgsmål af fælles interesse«, og det fastslås, at medlemsstaterne på grundlag af forslag (artikel 103) eller henstillinger fra Kommissionen (artikel 105) samordner deres økonomiske politikker i Rådet (artikel 145).

2.2. Snart blev disse få bestemmelser i traktaten suppleret dels med uformelle aftaler, konklusioner fra Det Europæiske Råd og resolutioner fra Ministerrådet, dels med sekundær lovgivning i form af forordninger, beslutninger og direktiver fra Ministerrådet på grundlag af den eksisterende traktat, dels i visse tilfælde⁽¹⁾ ved ændring af traktaten selv (EØF-traktatens artikel 236).

2.2.1. I overensstemmelse med traktatens regler er den sekundære lovgivning blevet vedtaget på grundlag af Kommissionens forslag (i visse tilfælde også efter Kommissionens henstilling), som oftest efter udtalelse fra Parlamentet (eller i samarbejde med Parlamentet i henhold til EF-traktatens artikel 252 (tidl. artikel 189 C)). I mange tilfælde er der også indhentet udtalelse fra Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU).

2.2.2. Vigtige etaper i tilrettelæggelsen af den økonomiske styring i EU repræsenteres af Rådets afgørelser om tilrettelæggelse af arbejdet i / eller nedsættelse af rådgivende udvalg:

— 18.3.1958 Statutter for Det Monetære Udvalg⁽²⁾;

— 9.3.1960 Udvalget for Konjunkturpolitik⁽³⁾;

— 15.4.1964 Udvalget for Økonomisk Politik på Mellem-lang Sigt⁽⁴⁾;

— 8.5.1964 Udvalget for Budgetpolitik⁽⁵⁾.

2.3. Werner-planen

2.3.1. En ny, stærk impuls gjorde sig gældende efter valutakursændringerne i 1969 (Frankrig og Tyskland), da planen opstod om at skabe en europæisk økonomisk og monetær union (Brandt, Pompidou, konklusionerne fra Det

⁽¹⁾ Navnlig Fællesakten (1986), hvorved Det Indre Marked oprettedes, og Maastricht-traktaten, som etablerede Den Økonomiske og Monetære Union.

⁽²⁾ EFT C 17 af 6.10.1958, s. 390.

⁽³⁾ EFT C 31 af 9.5.1960, s. 764.

⁽⁴⁾ EFT C 64 af 22.4.1964, s. 1031.

⁽⁵⁾ EFT C 77 af 21.5.1964, s. 1205.

Europæiske Råd i Haag den 1. og 2. december 1969). I den forbindelse tilsluttede Rådet sig den 8. og 9. juli 1970 konklusionen i »Werner-rapporten« om oprettelse af en europæisk økonomisk og monetær union. Deri hedder det bl.a.: »Den økonomiske og monetære union indebærer, at de vigtigste beslutninger vedrørende den økonomiske politik træffes på fællesskabsplan, og at de nødvendige beføjelser som følge deraf overdrages fra det nationale niveau til Fællesskabet. Den økonomiske og monetære union kan afsluttes med indførelse af en fælles valuta, der garanterer processens uigenkaldelighed«.

2.3.2. Dette udspil i Werner-planen førte til, at procedurerne med henblik på koordinering af den økonomiske politik blev styrket:

- Sammenlægning af Udvalgene for henholdsvis Konjunkturpolitik, for Økonomisk Politik på Mellemlang Sigt og for Budgetpolitik til et Udvalg for Økonomisk Politik (Rådets afgørelse 74/122/EØF af 18.2.1974);
- Rådets direktiv af 18.2.1974 om stabilitet, vækst og fuld beskæftigelse i Fællesskabet (74/121/EØF);
- Rådets konvergensbeslutning af 18.2.1974 (74/120/EØF).

2.3.3. I henhold til disse retsakter fastlagde Rådet på Kommissionens forslag og efter høring af Parlamentet og EØSU med kvalificeret flertal retningslinjer for den økonomiske politik på mellemlang og på kort sigt. Hvad angår budgetpolitikken blev der vedtaget (fortrolige) »kvantitative retningslinjer« for medlemsstaternes offentlige budgetter.

2.3.4. Men resultaterne af denne forholdsvis strenge koordineringsprocedure blev stærkt svækket af valutauroen, både internationalt og i Fællesskabet, i 1970'erne, som blev udløst af Bretton-Woods-valutasystemets sammenbrud og af den første oliekrise. Dertil kom manglende fremskridt inden for det penge- og valutapolitiske samarbejde tillige med stærkt divergerende syn på den økonomiske politik i de forskellige medlemsstater. Alt dette førte til slut til, at det første forsøg på at danne en europæisk økonomisk og monetær union mislykkedes. Efter det fejlslagne forsøg fulgte en lang periode med høj inflation, utilstrækkelig vækst og stigende ledighed.

2.4. Det Europæiske Monetære System

2.4.1. Først med etableringen af Det Europæiske Monetære System på grundlag af konklusionerne fra Det Europæiske Råd i Bremen den 6. og 7. juli 1978 (H. Schmidt, V. Giscard d'Estaing), beslutning truffet af Det Europæiske Råd i Bruxelles den 5. december 1978 og aftalen af 13. marts 1979 mellem centralbankerne i medlemsstaterne kunne der noteres — ret uformelle — fremskridt hvad angår det penge- og valutapolitiske samarbejde i Fællesskabet.

2.4.2. De mange valutakursændringer inden for Det Europæiske Monetære System i løbet af 1980'erne stillede de fortsat eksisterende divergencer med hensyn til monetær og økonomisk politik til skue. Men de var også anledning til, at man forsøgte at tilnærme medlemsstaternes opfattelser af økonomisk politik til hinanden, og de medvirkede til at skabe større forståelse for, at en fælles institutionaliseret pengepolitik var nødvendig. Et yderligere afgørende fremskridt var, at grundlaget for det indre marked blev tilvejebragt med Europæisk Fælles Akt fra 1987, der også for første gang traktatfæstede Den Europæiske Økonomiske og Monetære Union som en målsætning.

2.5. Maastricht-traktaten

2.5.1. De politiske begivenheder i 1988/1990 (herunder udsigten til tysk genforening) gjorde det muligt — efter de ovenfor beskrevne erfaringer, fejlslag og fremskridt — på ny at tage fat på planerne om at skabe en ægte europæisk monetær union med centraliseret pengepolitik, en europæisk centralbank og fælles valuta. De vigtigste etaper på vejen var Det Europæiske Råd i Hannover (juni 1989), Det Europæiske Råd i Strasbourg (december 1989) (H. Kohl, F. Mitterrand), Delors-udvalgets rapport (juni 1989) og endelig Maastricht-traktaten, der blev undertegnet den 7.2.1992.

2.5.2. Bestemmelserne i Maastricht-traktaten, der trådte i kraft den 1.11.1993, og den politiske vilje i de fleste medlemsstater til at deltage i Den Europæiske Monetære Union banede vejen for fremskridt med hensyn til nominel konvergens (Maastricht-kriterierne) og ikke mindst med hensyn til prisstabilitet, så at det blev muligt pr. 1.1.1999 at etablere Den Monetære Union for — i første omgang — 11 landes vedkommende og at indføre euroen som betalingsmiddel pr. 1.1.2002 for — nu — 12 landes vedkommende. Men i forbindelse med udarbejdelsen af Maastricht-traktaten opgav man de ret strenge koordineringsprocedurer, der var vedtaget i medfør af Werner-planen (se f.eks. Rådets beslutninger af 18.2.1974). Dog gælder i forbindelse med budgetpolitikken bestemmelserne i artikel 101-104 (den konsoliderede traktat), som sammen med stabilitets- og vækstpagten (sekundær lovgivning) skal sikre, at medlemsstaternes budgetpolitik ikke underminerer Den Monetære Unions stabilitetsorienterede pengepolitik (artikel 105). Men disse bestemmelser siger intet om, hvordan den sanerede budgetpolitik kan eller skal anvendes som instrument i den almindelige økonomiske politik.

2.5.3. Hvad angår procedurer til koordinering af den almindelige økonomiske politik står Maastricht-traktaten klart tilbage for de tidligere procedurer. Til trods for Den Monetære Union ligger kompetencen i forbindelse med den almindelige økonomiske politik — i modsætning til, hvad der var tilfældet i Werner-planen og Rådets konklusioner af 8. og 9. juli 1970 — i princippet hos medlemsstaterne. Den fælles interesse er særdeles svagt repræsenteret: Kommissionen har ikke nogen forslagsret, hverken ved opstillingen af »de overordnede retningslinjer for medlemsstaternes økonomiske politikker« eller ved overvågningen af deres efterlevelse (artikel 99); skønt

Rådet træffer afgørelse med kvalificeret flertal, underrettes Parlamentet blot om Rådets beslutninger; modsat, hvad der var tilfældet i konvergensbeslutningen af 18.2.1974 (74/120/EØF), er der ikke nogen bestemmelse om høring af EØSU; heller ikke arbejdsmarkedets parter er officielt inddraget i udarbejdelsen af retningslinjerne for den økonomiske politik (se også pkt. 2.1 »Maastricht-traktatens filosofi« på side 3-4 i EØSU's udtalelse »Samordning af den økonomiske politik på lang sigt«⁽¹⁾).

2.5.4. Mens den fælles valuta ifølge Werner-planen i en vis forstand var tænkt som afslutningen på gennemførelsen af Den Økonomiske og Monetære Union, foreligger der nu en situation, hvor man har toldunion, indre marked og valutaunion, men hvor der inden for den almindelige økonomiske politik klart gælder mindre strenge koordinationsprocedurer, end tilfældet var i Werner-planens første og — planlagte — anden fase.

3. Hvorfor det er nødvendigt at styrke »den økonomiske styring« i EU, og hvordan det lader sig gøre

3.1. Den Europæiske Monetære Union har i forbindelse med vækstafmatningen i 2001/2002 og de internationale kriser inden for det seneste par år (herunder følgerne af den 11.9.2001) forhindret, at der er opstået valutauro i Europa eller ført fundamentalt divergerende økonomiske politikker som i 1970'erne, 1980'erne og begyndelsen af 1990'erne. Det må kaldes en stor succes!

3.2. Alligevel har kravet om bedre koordinering af den økonomiske politik bredt sig inden for de seneste år, og det fremføres også med større styrke.

Også Det Europæiske Råd i Barcelona kom ind på dette behov og krævede i punkt 7 i konklusionerne: (1) bedre statistikker i euroområdet, (2) bedre analyse af det makroøkonomiske »policy-mix« (samspillet mellem pengepolitik, budgetpolitik og lønudvikling) og (3) forbedring af koordinationsprocedurerne. I punkt 1.4 i udtalelsen om »Samordning af den økonomiske politik på lang sigt«⁽¹⁾ har EØSU allerede taget stilling hertil og opfordret Kommissionen til rettidigt at fremlægge omfattende forslag.

3.3. Behovet for at forbedre »den økonomiske styring« i EU og i Den Økonomiske og Monetære Union udspringer navnlig af følgende overvejelser:

3.3.1. Succesen med at sikre prisstabilitet og realisere Den Monetære Union står i modsætning til Fællesskabets vedvarende utilstrækkelige resultater hvad angår vækst og beskæftigelse.

3.3.2. Maastricht-traktatens relative tavshed hvad angår økonomisk politik er der siden blevet kompenseret for på forskellig — men ikke altid lige gennemskuelig — måde. Det drejer sig ikke blot om indskrivningen af beskæftigelsesafsnittet i traktaten (artikel 125-130), men også f.eks. om indførelsen af de forskellige mere eller mindre strukturerede og transparente »processer« (Luxembourg, Cardiff, Köln), om et vanskeligt overskueligt netværk af konsultationer og ordninger vedrørende ikke-obligatoriske udtalelser, om styrkelsen af udvalgenes rolle på bekostning af Kommissionens rolle som repræsentant for fællesskabsinteressen og om etableringen af den uformelle Euro-gruppe i Rådet, der beskæftiger sig med udvikling af policy-mixet og koordinering af den økonomiske politik inden for ØMU'en uden at have nogen traktatfæstet beslutningskompetence (sml. pkt. 2.2 i EØSU's udtalelse om »Samordning af den økonomiske politik på lang sigt«⁽¹⁾). Alle disse initiativer understreger behovet for gennemsigtige, sammenhængende og effektive regler, der er forankret i traktaten.

3.3.3. Det viser sig navnlig stadig tydeligere, at Den Monetære Union med dens centraliserede pengepolitik i Europa gør en ny makroøkonomisk fremgangsmåde nødvendig og mulig (jf. pkt. 7 i konklusionerne fra Det Europæiske Råd i Barcelona). Det indebærer frem for alt et samspil (policy-mix) mellem pengepolitik, budgetpolitik og lønudvikling under hensyntagen til de forskellige aktørers autonomi og under hensyntagen til fællesskabsinteressen. Dette er af stor betydning for udsigterne for væksten og beskæftigelsen. (Den makroøkonomiske dialoges betydning.)

3.3.4. Varetagelsen af fællesskabsinteressen, også på de øvrige områder af den økonomiske politik, stiller ikke krav om overdreven centralisering af den økonomiske politik, men det forekommer rimeligt på ny at overveje den mest hensigtsmæssige kompetencefordeling inden for den økonomiske politik mellem de forskellige niveauer i medlemsstaterne (kommunerne, regionerne/delstaterne, staten/forbundsmyndighederne) og repræsentanten for fællesskabsinteressen. [Dette er et fagligt set vanskeligt tema. Derfor bør der hurtigt nedsættes en ekspertgruppe på højt niveau i lighed med Werner-gruppen (1970) og Delors-gruppen (1988/1989) til at udarbejde konkrete forslag til konventet og den senere regeringskonference.]

3.3.5. Også på området »økonomisk styring« skal Det Europæiske Fællesskab forberedes på det 21. århundredes udfordringer. Hertil hører:

a) Bedre tilrettelæggelse af »den økonomiske styring« bør inden for de nærmeste 10-15 år yde et væsentligt bidrag til tilbagevenden til fuld beskæftigelse (jf. Lissabonmålene) og dermed til det økonomiske grundlag for opretholdelse og videreudvikling af den europæiske samfundsmodel, herunder de vigtigste sociale tjenesteydelser af almen interesse. Det forudsætter, at koordineringen af

⁽¹⁾ EFT C 211 af 17.9.2002, s. 67.

den makroøkonomiske politik og af de mikroøkonomiske strukturpolitikker organiseres bedre og mere gennemsigtigt, og at dialogen mellem den makroøkonomiske politiks aktører uddybes. Ellers kan Lissabon-målene ikke nås.

- b) Tilbagevenden til fuld beskæftigelse på disse vilkår — herunder naturligvis også bæredygtig udvikling — ville i løbet af de kommende 10-15 år ikke blot indebære oprettelse af 30-35 mio. nye arbejdspladser — dvs. næsten lige så mange som der i dag er erhvervsaktive i Tyskland — men ville også forøge Fællesskabets årlige BNP — ud over produktivitetstilvæksten — med et beløb, der næsten svarer til Tysklands BNP eller ca. det dobbelte af ansøgerlandenes nuværende BNP (ekskl. Tyrkiet). Dette kan man også kalde intern udvikling af Fællesskabet! Det er også nødvendigt at gennemføre dette, for at medlemsstaterne bedre kan tackle de demografiske problemer, der vil gøre sig gældende senere i det 21. århundrede.
- c) I forbindelse med Fællesskabets forestående udvidelse er det vigtigt ikke blot at bevare Fællesskabets økonomisk-politiske handlekraft, men også at sikre, at der samtidig med udvidelsen sker en uddybning både med hensyn til det indre marked og på det økonomisk-politiske område. I øvrigt vil den geografiske udvidelse yderligere forhøje BNP-niveauet i Fællesskabet og forøge Fællesskabets fremtidige beskæftigelses- og vækstmæssige potentiale (jf. eksemplet med Irland). Men der må tages højde for risiciene ved udvidelsen og Fællesskabets økonomiske og sociale samhørighed skal fastholdes i overgangsperioden, ligesom Den Monetære Union skal bevare sin økonomisk-politiske handlekraft. I den forbindelse skal man tænke på, at Fællesskabets medlemstal i nogen tid efter udvidelsen sandsynligvis klart vil overstige Den Monetære Unions medlemstal.
- d) Realiseringen af ovennævnte perspektiver vil væsentligt forøge Fællesskabets økonomiske og politiske vægt i verden. For fuldt ud at udnytte dette må Fællesskabet sættes i stand til udadtil at tale med én stemme, også (men ikke kun) på det økonomiske område.
- e) EØSU finder, at overvejelserne over økonomisk styring bør resultere i en ny model, der bygger på en aftalt økonomisk og social udvikling og navnlig tager hensyn til virksomhedernes forskellige karakter, behov og situationer og integrerer de principper, der er indeholdt i det europæiske charter for små virksomheder.

3.4. Et positivt perspektiv

3.4.1. De ovenfor beskrevne overvejelser åbner et perspektiv, hvor Fællesskabet ved frivillig, fælles suverænitetsudøvelse varigt kan virkeliggøre sine mål: frihed og fred, velstand og social udligning. Fællesskabets økonomiske, sociale og politiske model kan på den måde tjene som eksempel på en verden, hvor fordelene ved den internationale arbejdsdeling kan udnyttes uden forringelse af de sociale forhold, og hvor nutidige og kommende truende hegemonier kan forvandles til fredelige partnerskabsrelationer.

3.4.2. Dette perspektiv — en europæisk drøm! — indebærer ikke, at regionale og nationale særpræg og kompetencer skal vige for fællesskabsinstansernes overmagt. Den afbalancerede løsning ligger i, at man i forbindelse med »europæisk styring« og dermed også »økonomisk styring i EU« anvender subsidiaritetsprincippet i begge retninger: De kompetencer, der bedst varetages af de lavere niveauer, bør forblive dér; til gengæld bør så de kompetencer, der bedst — eller måske udelukkende — kan varetages af det højere niveau, også henlægges til dette niveau. Det forudsætter imidlertid også, at det højere niveau sikres den nødvendige demokratiske legitimation. Her ligger der store udfordringer for Det Europæiske Konvent og for den senere regeringskonference.

3.5. Henlæggelsen af kompetencerne til »den økonomiske styrings« forskellige niveauer og aktører bør også afspejle sig i transparente konsultations- og koordinationsprocedurer. Disse procedurer omfatter f.eks. gensidig information for at lære af de bedste løsninger (»best practice«), obligatorisk konsultation af berørte grupper og organer (f.eks. EØSU), den åbne koordinationsmetode, den organiserede dialog mellem autonome aktører (hvor repræsentanten for fællesskabsinteressen bør føre forsedet — f.eks. den makroøkonomiske dialog), transparent anvendelse af »fællesskabsproceduren« (forslag fra Kommissionen, flertalsafgørelse i Rådet under Parlamentets medvirken), men der forekommer også klart centraliserede afgørelser (f.eks. vedrørende pengepolitikken).

4. Konkrete forslag

4.1. Der foreligger en række mere eller mindre konkrete og omfattende forslag til, hvordan »den økonomiske styring« i EU kan forbedres. Først og fremmest må nævnes Kommissionens forslag i

- Meddelelse fra Kommissionen af 7.2.2001 om styrkelse af samordningen af den økonomiske politik i euroområdet⁽¹⁾, som beskæftiger sig med situationen under den eksisterende traktat;

⁽¹⁾ KOM(2001) 82 endelig.

- Meddelelse fra Kommissionen: Et forslag til et fremtidigt EU⁽¹⁾, hvori der stilles forslag om en række vigtige traktatændringer.

Den 19. juli 2002 besluttede Kommissionen endvidere at nedsætte en ekspertgruppe, der skal beskæftige sig med »økonomisk styring i et udvidet EU«. Andre forslag stammer fra de rådgivende udvalg, Den Europæiske Centralbank, ECOFIN-Rådet og Europa-Parlamentet (forslag af 27. juni 2002, foreløbigt: 2002/2062 (INI)).

4.2. Også EØSU har fremsat forslag i forskellige udtalelser (navnlig udtalelsen af 20. marts 2002 om »EØSU's bidrag til de overordnede retningslinjer for medlemsstaternes og Fællesskabets økonomiske politik i 2002«⁽²⁾) og udtalelsen af 29. maj 2002 om »Samordning af den økonomiske politik på lang sigt«⁽³⁾).

4.3. Til grund for de forslag, EØSU fremsætter i nærværende udtalelse⁽⁴⁾, ligger følgende overvejelser:

- Visse forbedringer er mulige uden traktatændringer, men der skal herske gennemsigtighed, og den demokratiske legitimation skal sikres.
- I en række tilfælde forekommer traktatændringer dog nødvendige.
- Sekundær lovgivning ved Rådet (og Parlamentet) på forslag af Kommissionen og efter udtalelse fra EØSU (og Parlamentet — medmindre der foreligger fælles beslutningstagning) bør i højere grad udnyttes som instrument. Med henblik herpå må traktatgrundlaget udvides (f.eks. artikel 99, stk. 5).

4.4. EØSU fremsætter følgende forslag, som ikke indebærer traktatændringer:

4.4.1. Kommissionen bør ikke blot forelægge en oversigt over de eksisterende formelle og uformelle procedurer, »processer« og konsultationer i forbindelse med udformningen og samordningen af den økonomiske politik på fællesskabsplan⁽⁵⁾, men også foretage en kritisk vurdering med henblik på at forenkle dem og forøge deres effektivitet.

4.4.2. Tankerne i Kommissionens meddelelse af 7. februar 2001 om »Styrkelse af samordningen af den økonomiske

politik i euroområdet« om forbedring af samordningen uden traktatændringer bør tages op til fornyet overvejelse i lyset af konventets arbejde og en sandsynlig traktatrevision. Det drejer sig om forslag om at forbedre indholdet af samordningen af den økonomiske politik i euroområdet, f.eks. større hensyntagen til samspillet mellem pengepolitik, budgetpolitik og lønudvikling i euroområdet (policy-mix), udarbejdelse af en række økonomisk-politiske regler, der kan gøre den økonomisk-politiske strategi i euroområdet mere troværdig og forudseelig, forbedring af dialogen mellem dem, der har ansvaret for den økonomiske politik, forudgående information af Kommissionen og de øvrige medlemsstater om nationale økonomisk-politiske foranstaltninger, der kan få indflydelse på euroområdet, osv.

4.4.3. Med henblik på arbejdet i konventet og navnlig på den kommende regeringskonference bør man alvorligt overveje tanken om i lighed med »Werner-gruppen« (1970) og »Delors-gruppen« (1989) at nedsætte en ekspertgruppe på højt plan, der skal beskæftige sig med »økonomisk styring i EU«. Det er en kendsgerning, at Den Økonomiske og Monetære Union ikke ville være kommet i stand uden »Werner-gruppens« og ikke mindst »Delors-gruppens« faglige rådgivning og autoritet. Men indtil videre er hverken »den økonomiske styring« i EU og specielt i Den Økonomiske og Monetære Union, kompetencefordelingen mellem de forskellige niveauer i medlemsstaterne (kommuner, regioner/delstater og staten/forbundsmyndighederne) eller repræsentationen af fællesskabsinteressen ordnet optimalt. Konventet og den senere regeringskonference kan kun have gavn af at lade sig rådgive i disse vanskelige, men for fællesskabsinteressen yderst vigtige spørgsmål af personer med stor faglig kompetence og autoritet.

4.4.4. Bestræbelserne for at sikre en bredere og faglig kompetent offentlig debat — også om spørgsmål i tilknytning til den løbende økonomiske politik i Fællesskabet — bør forstærkes. Til en vis grad kan dette sikres ved et krav om, at EØSU og arbejdsmarkedets parter skal høres om de vigtigste økonomisk-politiske fællesskabsdokumenter, og at Kommissionen offentligt skal kommentere deres udtalelser. Desuden foreslog EØSU i udtalelsen om samordning af den økonomiske politik på lang sigt⁽⁶⁾, at der nedsættes et uafhængigt ekspertudvalg sammensat af sagkyndige fra hele Europa, som skal have til opgave at evaluere EU's økonomiske udvikling og økonomiske politik og på rådgivningsbasis at stimulere analysen og de offentlige debatter ved at fremlægge konstruktiv kritik og forslag. Sigtet er ikke at skabe nye organer, men derimod at forhindre, at de forskellige EU-institutioner opretter

(1) KOM(2002) 247 endelig.

(2) EFT C 125 af 27.5.2002, s. 56.

(3) EFT C 221 af 17.9.2002, s. 67.

(4) Den følgende liste over forslag tager afsæt i pkt. 4 i EØSU's udtalelse af 29. maj 2002 »Samordning af den økonomiske politik på lang sigt«.

(5) Jf. studien »Coordination of economic policies in the EU: A presentation of key features of the main procedures«, der foreligger som nr. 45 i serien »Euro Papers«.

(6) EFT C 211 af 17.9.2002, pkt. 4 (ii).

konkurrerende ekspertudvalg. Det drejer sig om med afsæt i uafhængig ekspertise at lægge op til en offentlig debat om økonomisk-politiske spørgsmål i EU og i Den Monetære Union. Et sådant ekspertudvalg kan oprettes via sekundær lovgivning efter tilpasning af retsgrundlaget i artikel 99, stk. 5.

4.5. EØSU fremsætter følgende forslag, som indebærer traktatændringer ⁽¹⁾:

4.5.1. I artikel 2 bør fuld beskæftigelse udtrykkeligt nævnes blandt målsætningerne, ligesom det bør komme klarere til udtryk, at den økonomiske politik skal yde et væsentligt bidrag til at skabe vækst og beskæftigelse (artikel 3, 4 og 98). Også sociale tjenesteydelser af almen interesse bør optages blandt målsætningerne i artikel 2, og artikel 3, 4 og 16 bør ændres i medfør heraf. Artiklerne 2, 3, 4 og 16 i den konsoliderede udgave af traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab kunne så formuleres som følger:

Artikel 2

Fællesskabet har til opgave ... i Fællesskabet som helhed at fremme en harmonisk, afbalanceret og bæredygtig udvikling af den økonomiske virksomhed, en høj erhvervsfrekvens, der — med respekt for jobkvalitet og arbejdets værdighed — stemmer overens med målet om fuld beskæftigelse, et højt niveau med hensyn til social beskyttelse og sociale tjenesteydelser af almen interesse, ligestilling mellem mænd og kvinder ... samt solidaritet mellem medlemsstaterne.

Artikel 3

Stykke 1. Med de i artikel 2 nævnte mål for øje skal Fællesskabets virke under de betingelser og i det tempo, som er foreskrevet i denne traktat, indebære:

I den følgende opregning strækkende sig fra a) til u) indføres et nyt litra h bis) af følgende ordlyd:

»h bis) udarbejdelse af fælles retningslinjer for den almindelige økonomiske politik og — inden for Den Monetære Unions stabilitetsmæssige ramme og uden at berøre bestemmelserne i artikel 101-105 samt under hensyntagen til de forskellige aktørers autonomi — fremme af et bedre samspil mellem pengepolitik, budgetpolitik og lønudvikling for bedre at sikre fællesskabsinteressen og bidrage til at virkeliggøre målene i artikel 2 vedrørende vækst, konkurrenceevne og beskæftigelse;«

Artikel 4

Stykke 1. uændret — bortset fra, at udtrykket »åben markedsøkonomi« ændres til »åben, social markedsøkonomi«.

Stykke 2. (...) indførelse af en fælles valuta, euroen, og (...) der skal have som hovedmål at fastholde prisstabilitet samt, uden at dette mål berøres heraf, at støtte de generelle økonomiske politikker i Fællesskabet med henblik på at bidrage til gennemførelsen af Fællesskabets mål som fastsat i artikel 2. Herunder respekteres princippet om en åben, social markedsøkonomi med fri konkurrence.

Stykke 3. (...) og en holdbar betalingsbalance, således at de vækst- og beskæftigelsesmæssige mål i artikel 2 kan forfølges på et varigt og sundt grundlag.

Artikel 16

Artiklen er ikke særlig klar. Hvis den skal bevares uændret, kunne der ved slutningen foretages følgende tilføjelse: ... der gør det muligt for dem at opfylde deres opgaver. Dette gælder generelt også for offentlige og private institutioner og virksomheder, der leverer sociale tjenesteydelser af almen interesse.

4.5.2. Subsidiaritetsprincippet bør formuleres mere symmetrisk. Artikel 5 kunne formuleres således:

Artikel 5

Fællesskabet handler inden for rammerne af de beføjelser og mål, der er tillagt det ved denne traktat. I den forbindelse gælder følgende princip: Kompetencer, der bedst udøves af det lokale, regionale eller nationale niveau, bør også forblive på disse niveauer. Kompetencer, som mere effektivt eller udelukkende kan varetages af Fællesskabet, bør henlægges til dette, under hensyntagen til reglerne om demokratisk legitimation og kontrol.

Andet afsnit (»På de områder, som ...«) bevares uændret.

4.5.3. Hvad angår skattepolitik henviser EØSU til udtalelserne om »Skattepolitik i EU — Prioriteringer for de kommende år« ⁽²⁾ og »Direkte erhvervsbeskatning« ⁽³⁾. Problemet med enstemmigheden kan løses ved hjælp af Nice-traktatens procedure »forstærket samarbejde«, der åbner mulighed for, at en gruppe medlemsstater udfører et stykke pionerarbejde i overensstemmelse med fællesskabsreglerne. I traktatens artikel 93 kunne man overveje at løse problemet med enstemmigheden ved hjælp af en tidsfrist.

⁽¹⁾ Jf. den konsoliderede udgave af traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, EFT C 340 af 10.11.1997, s. 173-308.

⁽²⁾ EFT C 48 af 21.2.2002, s. 73 (ECO/072).

⁽³⁾ EFT C 241 af 7.10.2002, s. 75.

Artikel 93

En ændring af denne artikel rejser principielle problemer. Det bør overvejes, om følgende punktum kan føjes til artiklen: ... inden for den i artikel 14 fastsatte frist. Kan der ikke træffes en enstemmig afgørelse, skønt Kommissionen og Parlamentet med flertal har konstateret en alvorlig svækkelse af konkurrencen eller af det indre markeds funktion eller en skadelig skattekonkurrence, kan Rådet 3 år efter denne konstatering og efter høring af EØSU træffe de nødvendige foranstaltninger efter proceduren i artikel 251.

4.5.4. I artikel 98 bør det anerkendes, at også Fællesskabet fører en økonomisk politik. Artiklen kunne formuleres som følger:

Artikel 98

Medlemsstaterne og Fællesskabet fører deres økonomiske politikker med henblik på at bidrage til virkeliggørelsen af Fællesskabets mål, som disse er fastlagt i artikel 2, og i forbindelse med de overordnede retningslinjer, der er nævnt i artikel 99, stk. 2. Medlemsstaterne og Fællesskabet handler i overensstemmelse med princippet om en åben, social markedsøkonomi med fri konkurrence...

4.5.5. Hvad angår artikel 99 bør der ske en vidtgående omformulering, hvor der tages hensyn til følgende aspekter:

- a) I forbindelse med samordningen af de økonomiske politikker skal Kommissionen udtrykkeligt repræsentere fællesskabsinteressen, og den skal udadtil repræsentere Fællesskabet og Den Monetære Union på det økonomisk-politiske område.
- b) Parlamentets og EØSU's roller bør udtrykkeligt fastlægges.
- c) Proceduren for udarbejdelse af de overordnede retningslinjer for den økonomiske politik bør udformes, så den svarer til proceduren for udarbejdelse af retningslinjerne for beskæftigelsespolitikken (artikel 128); bl.a. bør Kommissionen have forslagsret.
- d) I forbindelse med overvågningen af efterlevelsen af de overordnede retningslinjer for den økonomiske politik bør Fællesskabernes Statistiske Kontors rolle og de forskellige koordinationsprocedurer nævnes.
- e) I en overgangsperiode bør et euro-ECOFIN-råd institutionaliseres. Betydningen af samspelet mellem budgetpolitik, lønudvikling og pengepolitik (policy-mix) for realiseringen af vækst- og beskæftigelsesmålene i artikel 2 bør udtrykkeligt fremhæves, og den makroøkonomiske dialog bør institutionaliseres.

- f) I forbindelse med afvigelser fra de overordnede retningslinjer for den økonomiske politik bør Kommissionen kunne give en tidlig advarsel og Rådet vedtage en formel henstilling; i givet fald bør retningslinjerne for den økonomiske politik også kunne opdateres.
- g) Retsgrundlaget for den sekundære lovgivning vedrørende samordning af de økonomiske politikker bør formuleres således, at der via sekundær lovgivning på transparent vis kan tages højde for nye økonomisk-politiske aspekter og foretages detailændringer i koordinationsproceduren m.m., uden at man hver gang enten må ændre traktaten eller udvikle uformelle, ikke-gennemsigtige procedurer og »processer«.

Under hensyntagen til disse overvejelser bør artikel 99 formuleres således:

Artikel 99

Stykke 1. Medlemsstaterne betragter deres økonomiske politikker som et spørgsmål af fælles interesse. Samordningen af de økonomiske politikker sker i Rådet, og Kommissionen repræsenterer i den forbindelse Fællesskabets og Den Monetære Unions økonomisk-politiske interesser (jf. artikel 213). Kommissionen repræsenterer i økonomisk-politiske spørgsmål Fællesskabet og Den Monetære Union udadtil. Hvor traktaten ikke kræver anvendelse af proceduren i artikel 252, høres Parlamentet og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg om alle vigtige økonomisk-politiske spørgsmål.

Stykke 2. Det Europæiske Råd overvejer hvert år den økonomiske situation og den økonomiske politik i Fællesskabet og vedtager konklusioner herom på grundlag af en økonomisk årsrapport fra Kommissionen og under hensyntagen til Rådets udtalelse. (Parallelt med artikel 128).

I sin økonomiske årsrapport tager Kommissionen også stilling til den årlige udtalelse fra det uafhængige europæiske ekspertråd til evaluering af den økonomiske udvikling i Fællesskabet, hvis oprettelse besluttet på grundlag af artikel 95, stk. 5.

Stykke 2 bis. På grundlag af Det Europæiske Råds konklusioner vedtager Rådet på forslag af Kommissionen og efter høring af Europa-Parlamentet og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg en henstilling, hvori de overordnede retningslinjer for Fællesskabets og medlemsstaternes økonomiske politikker fastlægges. Mindst hvert tredje år omfatter denne henstilling alle vigtige områder af den økonomiske politik. Rådet underretter Europa-Parlamentet om sin henstilling.

Stykke 3. Første afsnit uændret, bortset fra slutningen, hvor der formuleres således: ... og mindst en gang årligt foretage en samlet bedømmelse på grundlag af forslag fra Kommissionen.

Sidst i andet afsnit tilføjes følgende: De Europæiske Fællesskabers Statistiske Kontor udarbejder de statistikker, der er nødvendige i forbindelse med denne overvågning; nærmere bestemmelser herom fastsættes på grundlag af artikel 99, stk. 5.

Stykke 3 a) Foranlediget af koordinationsbehovene inden for den økonomiske politiks forskellige områder og af kravet om hensyntagen til fællesskabsinteressen kan der, med respekt for kravet om gennemsigtighed, vedtages forskellige koordinationsprocedurer på grundlag af artikel 99, stk. 5.

Stykke 3 b) Så længe ikke alle Fællesskabets medlemsstater er med i Den Monetære Union, behandles økonomisk-politiske spørgsmål, der har at gøre med Den Monetære Union, i en særlig rådssammensætning (euro-ecofin), der omfatter Den Monetære Unions medlemsstater. På grundlag af rapporter fra Kommissionen og ECB, der også tager hensyn til den udenrigsøkonomiske udvikling, drøfter euro-ecofin-rådet regelmæssigt — under forbehold af bestemmelserne i artikel 101-105 og under hensyntagen til de forskellige aktørers autonomi og til principperne i artikel 4, stk. 3 — hvordan samspillet mellem pengepolitik, budgetpolitik og lønudvikling kan forbedres med henblik på at realisere målene i artikel 2 vedrørende vækst, konkurrenceevne og beskæftigelse. Euro-ecofin-rådet vedtager med kvalificeret flertal blandt sine medlemmer eventuelle henstillinger og andre beslutninger på forslag af Kommissionen. I principielle spørgsmål høres Europa-Parlamentet og EØSU. Nærmere bestemmelser vedrørende euro-ecofin-rådets funktion vedtages på grundlag af artikel 99, stk. 5.

Stykke 3 c) Mindst to gange årligt finder en »makroøkonomisk dialog« sted mellem Rådet, Kommissionen, ECB og de europæiske arbejdsmarkedsparter (jf. artikel 138 og 139); en repræsentant for Parlamentet og en repræsentant for EØSU deltager i møderne som observatører. På grundlag af rapporter fra Kommissionen og eventuelt fra ECB drøftes som led i denne dialog den økonomiske situation, de økonomiske perspektiver og økonomisk-politiske spørgsmål af betydning for Fællesskabet som sådant; hertil hører — under forbehold af bestemmelserne i artikel 101-105 og under hensyntagen til de forskellige aktørers autonomi og til principperne i artikel 4, stk. 3 — forbedring af samspillet mellem pengepolitik, budgetpolitik og lønudvikling med henblik på at realisere målene i artikel 2 vedrørende vækst, konkurrenceevne og beskæftigelse.

Denne dialog skal ikke føre til en forudgående, bindende samordning af budget-, løn- og pengepolitik, men de enkelte aktører og grupper af aktører i den makroøkonomiske politik skal — under fuld respekt for hinandens autonomi — gensidigt informere hinanden om deres vurdering af situationen og om deres planer.

I denne dialog repræsenterer Kommissionen fællesskabsinteressen. Arbejdsmarkedsparterne kan, hvis de ønsker det, lade fælles udtalelser indgå i dialogen; i henhold til artikel 138, stk. 1, yder Kommissionen bistand i forbindelse med dialogen mellem arbejdsmarkedets parter.

På teknisk plan afvikles den makroøkonomiske dialog under forsæde af Kommissionens tjenestegrene, på politisk plan under forsæde af rådsformanden.

Nærmere bestemmelser vedtages i henhold til artikel 99, stk. 5.

Stykke 4) Nyt første afsnit formuleres således: Konstaterer Kommissionen, at der er fare for, at en medlemsstats økonomiske politik afviger fra de overordnede retningslinjer, der er omhandlet i stk. 2, eller at den kan bringe Den Økonomiske og Monetære Unions rette virkemåde i fare, tilstiller den den pågældende medlemsstat og Rådet en tidlig advarsel. Konstateres det som led i proceduren i henhold til artikel 99, stk. 3, første afsnit, at den frygtede situation er indtrådt eller højst sandsynligt vil indtræde, retter Rådet, der træffer afgørelse med kvalificeret flertal på grundlag af forslag fra Kommissionen, de nødvendige henstillinger til den pågældende medlemsstat. Disse henstillinger er offentlige.

Stykke 4) Andet afsnit, nyt: Konstateres det som led i proceduren i henhold til artikel 99, stk. 3, første afsnit, at visse generelle dele af de overordnede retningslinjer, som er omhandlet i artikel 99, stk. 2, må omformuleres på grund af den generelle og/eller internationale økonomiske udvikling, træffer Rådet på forslag af Kommissionen med kvalificeret flertal afgørelse om den nødvendige tilpasning af henstillingen. Denne henstilling er offentlig.

Stykke 4) Andet afsnit bliver nu tredje afsnit. Det bevares uændret bortset fra, at sidste sætning (»hvis Rådet har offentliggjort henstillingerne«.) udgår.

Stykke 5. Ny formulering: På forslag af Kommissionen fastlægger Rådet efter fremgangsmåden i artikel 252 nærmere regler for de koordineringsprocedurer, der er omtalt i artikel 99.

4.5.6. Traktatens artikel 114, der bestemmer, at det gamle Monetære Udvalg skal afløses af Det Økonomiske og Finansielle Udvalg og nærmest tillægger sidstnævnte rollen som en komite af medlemsstaternes faste repræsentanter (artikel 207) på den økonomiske politiks område, men ikke fastlægger dets forhold til Udvalget for Økonomisk Politik (Rådets afgørelse

74/122/EØF af 18.4.1974) eller til Beskæftigelsesudvalget (artikel 130), bør underkastes en grundig revision. For at sikre den nødvendige transparens (og dermed undgå, at der opstår et ikke-gennemskueligt og ikke-kontrolleret magtcentrum) bør

traktaten blot indeholde en rammebestemmelse, mens de detaljerede bestemmelser fastlægges i sekundær lovgivning, der, ligesom i artikel 99, stk. 5, kan vedtages efter proceduren i artikel 252.

Bruxelles, den 12. december 2002.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

- **»Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af Rådets forordning (EØF) nr. 1210/90 for så vidt angår de budgetmæssige og finansielle regler for Det Europæiske Miljøagentur og Det Europæiske Miljøoplysnings- og Miljøovervågningsnet samt om aktindsigt i agenturets dokumenter«,**
- **»Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 178/2002 for så vidt angår de budgetmæssige og finansielle regler for Den Europæiske Fødevarer sikkerhedsautoritet samt om aktindsigt i autoritetens dokumenter«,**
- **»Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1592/2002 om fælles regler for civil luftfart og om oprettelse af et europæisk luftfartssikkerhedsagentur«, og**
- **»Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1406/2002 om oprettelse af et europæisk søfartssikkerhedsagentur«**

(KOM(2002)406 endelig — 2002/0169 (COD) — 2002/0179 (COD) — 2002/0181 (COD) — 2002/0182 (COD))

(2003/C 85/17)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 23. september 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 157 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om de ovennævnte emner.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 395. plenarforsamling den 11. og 12. december 2002, mødet den 11. december, følgende udtalelse med 54 stemmer for og 1 hverken for eller imod.

1. Den nye finansforordning vedrørende EU's almindelige budget ⁽¹⁾ skal træde i kraft den 1. januar 2003. Den indeholder bl.a. en nyskabelse hvad angår de decentraliserede fællesskabs-agenturers budgetmæssigt og finansielle situation.

2. Denne finansforordnings ikrafttræden kræver ændringer i basisretsakterne om oprettelse af de pågældende agenturer, heriblandt følgende:

- Det Europæiske Miljøagentur (København) ⁽²⁾

⁽¹⁾ Rådets forordning (EF, Euratom) nr. 1605/2002 af 25. juni 2002, om finansforordningen vedrørende De Europæiske Fællesskabers almindelige budget (EFT L 248 af 16.9.2002, s. 1) — EØSU's udtalelse: EFT C 260 af 17.9.2001, s. 42.

⁽²⁾ Rådets forordning (EF) nr. 1210/90 af 7. maj 1990 om oprettelse af Det Europæiske Miljøagentur og Det Europæiske Miljøoplysnings- og Miljøovervågningsnet (EFT L 120 af 11.5.1990, s. 1) — EØSU's udtalelse: EFT C 56 af 7.3.1990, s. 20.

— Den Europæiske Fødevarerikkerhedsautoritet⁽¹⁾

— Det Europæiske Luftfartssikkerhedsagentur⁽²⁾

(¹) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 178/2002 af 28. januar 2002 om generelle principper og krav i fødevarerlovningen, om oprettelse af Den Europæiske Fødevarerikkerhedsautoritet og om procedurer vedrørende fødevarerikkerhed (EFT L 31 af 1.2.2002, s. 1) — EØSU's udtalelse: EFT C 155 af 29.5.2001, s. 32.

(²) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1592/2002 om fælles regler for civil luftfart og om oprettelse af et europæisk luftfartssikkerhedsagentur (EFT L 240 af 7.9.2002, s. 1) — EØSU's udtalelse: EFT C 221 af 7.8.2001, s. 38.

— Det Europæiske Søfartssikkerhedsagentur⁽³⁾.

3. Ændringen af de retsakter, hvorved disse agenturer blev oprettet, kræver høring af Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg.

4. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg tilslutter sig Kommissionens forslag.

(³) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1406/2000 om fælles regler om oprettelse af et europæisk søfartssikkerhedsagentur (EFT L 208 af 5.8.2002, s. 1) — EØSU's udtalelse EFT C 221 af 7.8.2001, s. 54.

Bruxelles, den 11. december 2002.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Udvidelsens økonomiske og sociale konsekvenser i ansøgerlandene«

(2003/C 85/18)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 16. og 17. januar 2002 under henvisning til forretningsordenens artikel 23, stk. 3, at afgive udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Eksterne Forbindelser, som udpegede Dimitris Dimitriadis til ordfører med Eva Belabed som medordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 7. november 2002.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 395. plenarforsamling af 11. og 12. december 2002, mødet den 11. december, følgende udtalelse med 98 stemmer for, 2 imod og 3 hverken for eller imod.

Resumé

Denne udtalelse er et håndgribeligt bevis på den særlige interesse, hvormed EØSU følger ansøgerlandenes tiltrædelsesforhandlinger, hvor visse vigtige elementer dog stadig ikke er faldet på plads. Udvidelsen er den største prøvelse, EU har stået overfor siden oprettelsen, men ikke nok med det: det bliver også en kæmpeudfordring at opfylde målsætningerne fra topmødet i Lissabon om at gøre EU's økonomi til den mest konkurrencedygtige i verden.

EØSU støtter i alle henseender udvidelsen og deler det danske formandskabs holdning, nemlig at tidsplanen for udvidelsen af EU skal overholdes i betragtning af de fremskridt, som medlemsstaterne har gjort hver især.

EØSU tilbyder på forskellige måder at hjælpe i forbindelse med udvidelsesproceduren. F.eks. vil det gerne medvirke til at udvikle partnerskaber og hjælpe sociale og faglige organisationer samt små og mellemstore specialvirksomheder i ansøgerlandene med a) at nå et højt produktionsniveau på nationalt plan, b) at indføre en bedre organisationsform gennem tilførsel

af den nødvendige know-how, c) at deltage i løsningen af lokale problemer og d) at tage aktivt del i EU-procedurerne. EØSU går ind for hele denne tankegang og vil i enhver henseende arbejde hen imod dette mål, også efter at ansøgerlandene er blevet en del af EU, eftersom medlemskab ikke vil løse alle ansøgerlandenes socioøkonomiske problemer. EØSU har gennem målsætningerne i sit arbejdsprogram for udvidelsen 2002 forpligtet sig til at fremme udvidelsen som horisontalt tema i alle sine aktiviteter.

1. Indledning

1.1. Udvidelsen er en dynamisk proces hen imod en samling af Europa, der styrker fred, sikkerhed og velstand i hele verdensdelen. I løbet af de sidste 10 år har ansøgerlandene under særligt vanskelige omstændigheder gjort markant betydningsfulde økonomiske og administrative fremskridt hen imod tiltrædelse af EU. Det er dog nødvendigt at fastholde indsatsniveauet, hvis fremskridtene skal konsolideres, ikke mindst de kommende år, som er afgørende både for et vellykket udfald af forhandlingerne om endelig tiltrædelse og for en afhjælpning af de tilpasningsproblemer, som kan opstå i forbindelse med fuld gennemførelse af Fællesskabets eksisterende regelværk (*acquis communautaire*).

Drømmen om et EU med et stort enhedsmarked og over 500 mio. indbyggere (hvis man tæller indbyggerne i ansøgerlandene med) vil kunne realiseres, hvis a) de økonomiske og sociale forandringer i disse lande sker i et højt tempo og uden tilbageslag⁽¹⁾ og b) de socioøkonomiske omstændigheder muliggør det, dvs. hvis borgerne i ansøgerlandene accepterer den nye situation og føler sig sikre i Unionen.

1.2. Ansøgerlandene står over for en dobbelt udfordring: sideløbende med, at de til stadighed må slide i det for at ændre hele deres politiske, økonomiske og sociale system, skal de nu og her gennemføre Fællesskabets eksisterende regelværk (*acquis communautaire*). Det drejer sig om to parallelle, ofte overlappende, og under alle omstændigheder vigtige processer, der pålægges af en hel række forpligtelser over for internationale aktører, der ofte udsender forskellige politiske og økonomiske signaler, hver på baggrund af sine egne strategiske og samfundsmæssige forbilleder. Indtrædelsen i EU vil afhænge meget af overgangsperioden — og omvendt. Ud over de økonomiske og sociale følger af udvidelsen for ansøgerlandene

vil de systemer, som etableres i ansøgerlandene, også have en betydningsfuld indvirkning på EU, når disse bliver medlemmer. Denne indvirkning synes ikke at være blevet erkendt i sin fulde udstrækning af de nuværende medlemsstater.

1.3. På den konference om udvidelsen, der blev afholdt af EØSU den 16. november 2000 i Bruxelles, drøftede forskellige samfundsgrupper den reelle situation og konsekvenserne af ansøgerlandenes medlemskab af EU. Konferencen udsendte et signal til Det Europæiske Råd, de øvrige EU-institutioner og ansøgerlandenes regeringer om behovet for, at den kommende tiltrædelse af nye medlemsstater er solidt forankret i civilsamfundet. Konferencen gav udtryk for sin overbevisning om, at en bæredygtig og frugtbar udvidelse af Den Europæiske Union i stor udstrækning afhænger af, om det lykkes at inddrage disse aktører i tiltrædelsesforberedelserne.

1.4. Under møderne i EØSU om udvidelsen den 5-7. november 2001⁽²⁾ opfordrede medlem af Kommissionen med ansvar for udvidelsen, Günter Verheugen, EØSU til at koncentrere opmærksomheden om de økonomiske og arbejdsmarkedsmæssige konsekvenser af udvidelsen i ansøgerlandene.

1.5. Desuden er medlemmerne af de blandede rådgivende udvalg med ansøgerlandene blevet opfordret⁽³⁾ til at medvirke til, at udvidelsen bliver vellykket for såvel EU som ansøgerlandene. På møderne blev nogle af de vigtigste problemer for ansøgerlandene behandlet og under drøftelserne blev vigtige emner vendt uden begrænsninger — emner som udbetalinger og kvoter til landbruget, regionalpolitik, bureaukratisk offentlig forvaltning, manglende dialog mellem arbejdsmarkedets parter, fri bevægelighed for personer, årsagerne til forsinkelser i udbetalingen af bevillinger fra EU, små og mellemstore virksomheders bidrag til økonomien, begrænset forskning på universitetsniveau, erhvervsuddannelse, dårlig konkurrenceevne og sidst men ikke mindst mangel på information om udvidelsen til borgerne i ansøgerlandene.

1.5.1. Kriterierne, der lægges til grund for evalueringen af fremskridtene i de enkelte lande, sådan som de blev formuleret på topmødet i København 1993, er fortsat gældende den dag i dag. Ansøgerlandene fortsætter med at opfylde de politiske Københavns-kriterier med undtagelse af Tyrkiet. Der er i vid udstrækning gjort fremskridt med hensyn til uddybning og konsolidering af demokratiet, respekt for lov og orden, beskyttelse af menneskerettigheder og en styrkelse af de demokratiske strukturer i de fleste af ansøgerlandene.

(1) Se også EØSU's udtalelser: »Beskæftigelsen og den sociale situation i ansøgerlandene i Central- og Østeuropa«, EFT C 193 af 10.7.2001 og »Opfyldelse af de økonomiske adgangskriterier: udfordringerne for ansøgerlandene i forbindelse med EU-udvidelsen«, EFT C 193 af 10.7.2001.

(2) Proceedings fra møderne om udvidelsen i EØSU 5-7. november 2001.

(3) Konference under udvidelsesugen i EØSU »Mod et partnerskab for økonomisk vækst og sociale rettigheder« (14.-17. november 2000).

1.6. Hele operationens kerne ligger dog i ansøgerlandenes evne til at integrere og omsætte Fællesskabets eksisterende regelværk i national lovgivning. Det er værd at gøre opmærksom på, at mens man har vedtaget et utal af love, der skal gennemføre Fællesskabets regelværk, så ledsages disse ikke af de nødvendige gennemførelsesforanstaltninger, og først og fremmest ved vi ikke, hvad der vil ske, når disse love gennemføres fuldt ud i praksis. Ansøgerlandene søger almindeligvis at opfylde klart definerede mål i forbindelse med udvidelsen, hvilket især hjælper dem med at prioritere og fremskynde visse saneringsprocedurer.

Udtalelsen behandler fortrinsvis følgende emner:

2. Den nuværende økonomiske situation — Omstruktureringer

2.1. Økonomiske data — statistik

2.1.1. For 10 af ansøgerlandene steg det reelle BNP i gennemsnit med næsten 5 % i 2001. I første halvår 2001 konstateredes en opbremsning i stigningen i BNP i ansøgerlandene. Forholdet mellem per capita BNP i de 10 central- og østeuropæiske lande og gennemsnittet i EU (målt i købekraftstandard) var i 2000 39 % mod 38 % i 1999. Ansøgerlandenes samlede bruttonationalprodukt svarer kun til 5 % af EU's BNP⁽¹⁾. De store stigninger i olieprisen fik inflationen til at stige fra 10 til 15 % i 2000. På trods af den forholdsvis gode udvikling steg arbejdsløsheden fra næsten 11 % til 12,5 % i 2000 og til 18 % i 2001 (helt op til 25-31 % i visse egne)⁽²⁾. Stigningen i arbejdsløsheden er et tegn på en negativt virkning af strukturforandringer for arbejdsstyrken, forskydninger i arbejdsmarkedet og et manglende sammenfald mellem disponible og efterspurgte erhvervskundskaber.

2.1.2. Sammenbruddet i de centralistiske økonomier i 1989 og overgangen til et frit marked har skabt en ny opfattelse af økonomiske, sociale og erhvervmæssige procedurer i ansøgerlandene med en fælles økonomisk nyorientering i dem alle fra øst mod vest. I de fleste tilfælde gør borgerne kraftigt modstand mod den voldsomme forandring af de socioøkonomiske vilkår på grund af a) den høje politiske og socioøkonomiske pris for overgangen, b) de offentlige myndigheders ineffektivitet og c) sammenbruddet i økonomiernes indre mekanismer og procedurer.

2.1.3. Reformen af økonomien har skabt nye arbejdspladser i nye brancher, men samtidig er et stort antal job i de traditionelle brancher forsvundet, hvilket har medført en høj arbejdsløshed, utilstrækkelig infrastruktur og dystre fremtidsudsigter i store geografiske områder. Dette er sammen med de finansielle problemer den største udfordring for udviklingen af de pågældende regioner. Der er brug for en koncentreret indsats, hvor alle involverede parter går sammen om at udvikle en strategi for disse regioner og om at skabe de betingelser, der er nødvendige for at kunne tiltrække investeringer og skabe nye arbejdspladser. Ud over foranstaltninger til udvikling af kvalifikationer er det absolut nødvendigt med en aktiv arbejdsmarkedspolitik, bedre infrastrukturer, en afbalanceret politik for sociale ydelser, daglønne og lønninger, så der skabes de nødvendige betingelser for, at investorer kan tilbyde og lønmodtagere bemande de nye arbejdspladser.

2.1.4. Ansøgerlandenes handel har undergået store forandringer de senere år, således at EU nu er den vigtigste handelspartner for de fleste af dem. Som man kunne forvente, har den øgede import af varer og tjenesteydelser skabt underskud på handelsbalancen i de fleste ansøgerlande.

2.1.5. De nye konkurrencevilkår, der følger med EU-medlemskabet, vil højst sandsynlig afstedkomme betydelige omstruktureringer i landenes centrale økonomiske sektorer (f.eks. inden for landbrug, forarbejdningsindustri o.lign.). Særlig betydning skal tillægges forberedelsen af de implicerede aktører på de nye konkurrencevilkår, der følger med udvidelsen, og de sandsynlige konsekvenser heraf for de tilsyneladende »sunde« sektorer.

2.2. Industri — Serviceydelser — Handel

2.2.1. De direkte udenlandske investeringer har bidraget betydeligt til skabe balance i udlandsgælden i samtlige ansøgerlande. De har desuden været en vigtig kilde til oprettelsen af nye arbejdspladser, idet de har forhindrede en dyb krise i beskæftigelsen i såvel store som små og mellemstore virksomheder. Størsteparten af de direkte udenlandske investeringer stammer fra privatiseringer af især offentlige industrivirksomheder, som står for det meste af kapitalindstrømmingen. En femtedel af de direkte udenlandske investeringer i handelssektoren er rettet mod arbejdskrævende brancher som tekstil- og beklædningsindustri, fabrikation af elektriske apparater og biler. De direkte udenlandske investeringer er stadig den vigtigste drivkraft bag udskiftningen af forældet maskinel,

(1) Eurostat — Statistical Yearbook 2002.

(2) DIW-ugerevy 1-2/02: grundlæggende principper for den økonomiske udvikling 2002/2003, Berlin 2002. Statistisk tjeneste: arbejdsløshedstal i regionerne i de centraleuropæiske ansøgerlande, 2000.

indførelse af og oplæring i ny teknologi og nye forvaltningsformer, samt moderne salgsmetoder. Selv om sværindustrien har undergået store forandringer, er den stadig en afgørende økonomisk og social faktor i mange egne, som kræver betydelig støtte, hvis man vil undgå yderligere sociale problemer.

2.2.2. Privatiseringerne har været et nøgleinstrument i overgangsprocessen. De har på mangfoldige måder påvirket sektorer, virksomhedernes størrelse, metoder, det lovgivningsmæssige og institutionelle miljø i de enkelte lande, og gør det fortsat. I mange tilfælde har privatiseringer på trods af produktivitetsforøgelse i konkrete virksomheder skabt øget arbejdsløshed og uligheder i lønniveauet.

2.2.3. Privatiseringerne har bredt sig fra industrien til virksomheder i andre sektorer, såsom almenyttige selskaber, transport- og energiselskaber i forbindelse med en samlet omstrukturering af disse sektorer. Privatisering af bankerne er blevet gennemført i de fleste af ansøgerlandene, men alligevel har man været vidne til statslige indgreb i visse statsbanker med hensyn til driften af disse og udformningen af kreditpolitikken. Opmærksomheden henledes dog specielt på, at der ikke har fundet nogen privatiseringer sted i andre finansielle sektorer i ansøgerlandene. Det skal understreges, at privatiseringerne i kreditsystemet — ikke mindst i banksystemet — ikke har været og ikke altid vil være løsningen på alle økonomiske og sociale problemer.

2.2.4. Der ligger en kæmpe udfordring for ansøgerlandene i at gennemføre og omsætte EU's eksisterende regelværk på transportområdet i national lovgivning. Ansøgerlandene bør derfor hjælpes med den praktiske gennemførelse af transportlovgivningen gennem ensartede støtteforanstaltninger på det administrative og organisatoriske område ⁽¹⁾.

2.2.5. Fraværet af moderne finansielle værktøjer holder investeringerne borte fra den spirende private sektor. I de fleste tilfælde er der behov for yderligere fremskridt, før landene kan optages som medlemmer af EU, så der kan ske en effektiv overførelse af de mekanismer, der fastlægger valutapolitikken. Det er værd at understrege, at den kontrol af driften, som banksektoren er blevet underlagt, ikke modsvares af lignende tilsynsmekanismer i andre sektorer, hvor virksomheder, der fungerer som mellemlid, vil kunne udvikle sig og skabe udvikling og effektivitet. Det er værd at fremhæve, at kontrolmekanismerne ikke er 100 % økonomisk forsvarlige, idet de ofte er skyld i betydelige forsinkelser eller udsættelser af

virksomhedernes aktiviteter. Fraværet af gensidige garantifonde, der kan yde kredit til små og mellemstore virksomheder, er ligeledes med til at øge investeringsrisikoen betydeligt.

2.2.6. De ubegrundede forsinkelser i de nødvendige reformer vedrørende ejendomsret til jord forbliver en afgørende faktor for den manglende udvikling i boligmarkedet, byggeriet og handlen med fast ejendom, hvilket har uheldige konsekvenser for arbejdsmarkedet, udviklingen af små og mellemstore virksomheder, iværksætteriet og fremkomsten af finansielle mellemmand. Dette konkrete problem er desuden en betydelig hæmsko for indskud af indenlandsk og udenlandsk kapital både i de nævnte sektorer og i en mængde andre, ikke mindst fordi det forstærkes af huller i lovgivningen hvad angår ejendomsret.

2.2.7. På det indre marked må der dannes en horisontal infrastruktur, og den, der allerede findes skal styrkes — især infrastruktur, der kan fremme erhvervs klimaet og iværksætteriet. Følgende er eksempler på områder, hvor behovet for forbedringer er stort: markedskontrol, standardisering, certificering og industriel og intellektuel ret.

2.2.8. Konkurrence i bred forstand er i ansøgerlandene blevet praktiseret som økonomisk, socialt og forretningsmæssigt princip siden begyndelsen af 90'erne. De hidtidige fremskridt skal fastholdes, og omstillingen fremskyndes gennem oprettelsen af institutioner, der fører tilsyn med såvel den overordnede ramme for konkurrencen som de enkelte delpolitikker — ligesom i EU's nuværende 15 medlemsstater.

2.2.9. Ansøgerlandene skal være særlig opmærksom på, at den nødvendige innovationskultur mangler, og at det ikke er klart defineret, hvad FoU skal bidrage med i de økonomiske sektorer.

2.3. Små og mellemstore virksomheder

2.3.1. EØSU anser de små og mellemstore virksomheder for at være den vigtigste kilde til udvikling i de central- og østeuropæiske lande på grund af deres smidighed og tilpasningsevne, samtidig med at de er en vigtig faktor for nedbringelsen af arbejdsløsheden. Virksomhederne, og navnlig de små og mellemstore af disse, spiller en vigtig rolle i udvidelsesprocessen. EØSU har vist, at »virksomhedernes bidrag er også væsentlig, for at der kan skabes nye arbejdspladser og øget indkomst, hvilket er en forudsætning for yderligere økonomisk og social udvikling«. Derfor er det specielt vigtigt at tilskynde myndighederne i ansøgerlandene til at fremskynde informationstiltag vedrørende Fællesskabets eksisterende regelværk, der rettes mod virksomhederne, og at fremme iværksætterånden i de små og mellemstore virksomheder.

2.3.2. Små og mellemstore virksomheder har på trods af mangel på erfaring og konkrete finanser vist gode udviklings- og tilpasningsperspektiver og har bidraget med en betydelig

⁽¹⁾ Jf. EØSU's udtalelse om transport/udvidelsen, september 2002.

del til BNP og beskæftigelsen i alle landene. De små og mellemstore virksomheder inden for høj- og informationsteknologi, specialiseret produktion og servicefag tenderer mod samme karakteristika og resultater på beskæftigelsesområdet som de store virksomheder, der har nydt godt af direkte udenlandske investeringer.

2.3.3. Alligevel fungerer de små og mellemstore virksomheder på andre områder i et økonomisk klima, hvor den sorte økonomi ofte har betydelig indflydelse på deres muligheder for at overleve og bevare deres position på markedet. Den sorte økonomis indflydelse på arbejdsmarkedet fører til a) usikre ansættelser, b) lønninger på mindstelønsniveau eller lavere, i nogle tilfælde suppleret med c) ekstrabetaling »i hånden«, d) kontraktløse forhold eller korttidskontrakter uden beskrivelse af arbejdsvilkår eller bestemmelser vedrørende ansættelsesperioden.

2.3.4. EØSU opfordrer Kommissionen til at være mere opsat på at forbedre vilkårene for de små og mellemstore virksomheder i ansøgerlandene og i højere grad fremme iværksætterånd gennem forslag til støtte- og uddannelsesforanstaltninger — altid kombineret med en mere fuldstændig information om EU's politik for små og mellemstore virksomheder.

2.4. Offentlige tjenester

2.4.1. Offentlige tjenesteydelser (almennyttige selskaber) fortjener særlig opmærksomhed. Erfaringerne fra landene i Vesteuropa viser, at en fuldstændig liberalisering af denne sektor, der åbner for konkurrence fra private virksomheder, kan føre til problemer med udbuddet og/eller sikkerheden. I nogle ansøgerlande har højere energipriser gjort det umuligt for husstande at betale elregningen, så strømmen bliver afbrudt, hvilket ved flere lejligheder har ført til sociale uroligheder. Et almindeligt forekommende problem i forbindelse med privatiseringsprocessen er, at etableringen af en lovramme for de sektorer, der tilbyder de pågældende tjenester (transport, energi, telekommunikation) mislykkes, hvorved der opstår risiko for monopoldannelser.

2.4.2. Europa-Parlamentet har understreget, hvor afgørende det er, at der investeres i at udvikle bedre sociale strukturer i CØEL⁽¹⁾. En sådan holdning er en nøgleforudsætning for at undgå mulige vanskeligt håndterbare sociale fænomener i forbindelse med integrationsprocessen.

2.4.3. De offentlige myndigheder har brug for en omgående modernisering i de fleste ansøgerlande, navnlig hvad angår den service, borgerne får, når de henvender sig til det offentlige. Indførelsen af edb i den offentlige forvaltning skal ligeledes veje tungt.

2.5. Landbrug

2.5.1. Det bliver en vanskelig og langvarig proces at integrere landbruget i ansøgerlandene i den fælles landbrugs-politik. Der er stor forskel på situationerne nu i de forskellige ansøgerlande. Landbrugsstrukturerne adskiller sig betydeligt. Også med hensyn til tackling af strukturproblemerne og med hensyn til konkurrenceevnen er der store forskelle. I de fleste ansøgerlande tegner landbruget sig for en væsentlig større del af beskæftigelsen og af BNP end i de nuværende medlemsstater. Landbrugets andel af arbejdsstyrken strækker sig fra 5,1 % i Tjekkiet til 42,8 % i Rumænien (i EU ligger den gennemsnitligt på 4,3 %). Tilsvarende store forskelle gør sig gældende med hensyn til landbrugets andel af BNP, der rækker fra 2,9 % i Slovenien til 15,8 % i Bulgarien (i EU ligger den i gennemsnit på under 2 %).

2.5.2. Tallene viser, at landbrugets økonomiske betydning på den ene side og dets sociale betydning på den anden side må vurderes stærkt forskelligt. En relativt stor del af arbejdsstyrken bidrager med en ret begrænset del af økonomien. Især i landdistrikterne i de arealmæssigt store ansøgerlande som Polen og Rumænien må man være særlig opmærksom på og tage særligt hensyn til landbrugets store betydning for det lokale arbejdsmarked, navnlig fordi arbejdsløsheden i landdistrikterne ligger over gennemsnittet, og det netop dér er vanskeligt at oprette nye arbejdspladser.

2.5.3. Omstruktureringen af visse industrisektorer og den arbejdsløshed, denne har ført med sig i byområderne, har bevirket, at mange borgere i ansøgerlandene er taget ud på landet igen⁽²⁾.

2.5.4. Tallet for den anmeldte beskæftigelse inden for landbruget i de 13 lande er forblevet på 1999-niveauet, idet det er faldet langsomt i de fleste lande, men steget en lille smule i Polen og Rumænien.

(1) Europa-Parlamentets beslutning om hvidbogen af 17. april 1996 om forberedelse af de associerede central- og østeuropæiske landes integration i Unionens indre marked (EFT C 141 af 13.5.1996).

(2) DIW-ugerevy 1-2/02: grundlæggende principper for den økonomiske udvikling 2002/2003, Berlin 2002. Statistisk tjeneste: arbejdsløshedstal i regionerne i de centraleuropæiske ansøgerlande, 2000.

2.5.5. Virkningen af budgettet for den fælles landbrugspolitik på landdistrikterne og på økonomien generelt vil variere kraftigt, alt efter hvordan fondene anvendes. En adskillelse kan få konsekvenser for beskæftigelsen i landdistrikterne, som på sin side vil give sociale problemer, der vil kræve alternative beskæftigelsesmuligheder baseret på uddannelse og efteruddannelse.

2.5.6. Det er almindeligt kendt, at det arbejdskraftintensive landbrug i ansøgerlandene på grund af dets struktur ofte ikke er konkurrencedygtigt. Der er helt klart et større tilpasningspres inden for landbruget i ansøgerlandene. Produktivitetsudvikling er nødvendig, selvom den vil kunne få betydelige sociale og miljøpolitiske konsekvenser.

2.5.7. Udvalget mener, at det er vigtigt til stadighed at fremhæve, at udviklingen af landbruget og landdistrikterne i ansøgerlandene skal følge princippet om bæredygtighed, samt at fortidens fejltagelser ikke må gentages.

2.5.8. Tilrædelsesprogrammerne spiller en vigtig rolle, indtil medlemskabet er en realitet. EØSU støtter decentralisering i forbindelse med gennemførelsen af Ispa-programmet og — ikke mindst i forbindelse med SAPARD-programmet, der, som udvalget understreger, snarest muligt bør være operationelle i alle ansøgerlandene. Særligt beklageligt er det, at SAPARD-programmet i nogle lande først er kommet i gang med betydelig forsinkelse — og under tiden ikke engang i den rigtige form. Dette er en hæmsko for den nødvendige tilpasningsproces og landbrugets omlægning til bæredygtig produktion.

2.5.9. Det Europæiske Råd har den 25. oktober 2002 i overensstemmelse med Kommissionens forslag vedtaget gradvist at indføre direkte støtte til landbrugere i ansøgerlandene. Udvalget går ud fra, at man dermed har taget et vigtigt skridt på vejen mod en vellykket og rettidig afslutning på forhandlingerne om det vanskelige landbrugskapitel. Udvalget håber, at man i ansøgerlandene også vil inddrage de øvrige støtteforanstaltninger, især foranstaltninger til forbedring af agrarstrukturene og til udvikling af landdistrikterne, i vurderingen af denne beslutning.

2.5.10. EØSU støtter bestræbelserne i retning af en videreudvikling af den fælles landbrugspolitik, således at landbruget ud over at opfylde samfundets forventninger, også kan klare de nye udfordringer, der ligger i udvidelsen.

2.5.11. EU-Kommissionen har med sine forslag gjort det klart, at den i øget omfang vil gøre brug af de instrumenter under den fælles landbrugspolitik, der med Agenda 2000 blev sammenfattet i den 2. søjle, og som især skal fremme udvikling i landdistrikterne og landbrugets miljøprogrammer. EØSU har allerede i flere udtalelser understreget, at det i princippet finder denne politik rigtig — og dette gælder ikke mindst for ansøgerlandene.

3. Den nuværende økonomiske situation

3.1. Beskæftigelse

3.1.1. Arbejdsmarkedet viser betydelige forskelle mellem by og land, for så vidt angår den alt i alt større arbejdsløshed. Omstruktureringen inden for de fleste industrisektorer, og udviklingen af tjenester specielt i bykerne, skærper modsætningsforholdet hvad angår beskæftigelse mellem by og land ⁽¹⁾, idet en væsentlig del af lønmodtagerne — især på landet — ikke får de kvalifikationer, som kræves for at leve op til kravene i den nye økonomi, der mere og mere går i retning af serviceerhverv. Ud over de oven for anførte foranstaltninger, som skal udvikle regionerne og lokke investeringer til, bliver det nødvendigt at etablere en ligevægt mellem de job, der udbydes, de kvalifikationer, der kræves, og de lønninger, der gives, med henblik på at udnytte og videreudvikle det menneskelige potentiale, der findes i ansøgerlandene, i den retning, som Lissabon-strategien har anvist.

3.1.2. Modellen for reformerne i tilknytning til samfundsændringerne i CØEL bygger på den forudsætning, at den økonomiske vækst vil foregå i et højt tempo, navnlig gennem udviklingen af en blomstrende privat sektor i økonomien. Indstrømning af direkte udenlandske investeringer og udviklingen af små og mellemstore virksomheder bør anvendes som de vigtigste »støddæmpere« for den uundgåelige afskedigelse af medarbejdere og faldet i levestandarden. På trods af de dramatiske ændringer i økonomiernes struktur og funktion i regionen, er resultaterne meget langt fra forventningerne. I de fleste tilfælde forbliver beskæftigelsesproblemer en grundlæggende afgørende faktor for integrationsprocessens succes.

3.1.3. Den erfaring, man hidtil har kunnet drage af overgangen til en fri økonomi, viser, at høje økonomiske væksttal ikke har ført til oprettelsen af flere og bedre jobs som en automatisk følge af omstrukturings- og moderniseringsbestræbelser. I visse tilfælde (i Polen) er høje vækstrater blevet ledsaget af stadige og ofte forværrede problemer med arbejdsløshed.

⁽¹⁾ EFT C 51 af 23.2.2000.

3.1.4. Væsentlige dele af arbejdskraftreserverne er blevet ramt af den eksplosive udvikling inden for den sorte økonomi og af mangedoblet brug af en praksis hentet fra den sorte økonomi i ellers lovlydige virksomheder. Den kumulative virkning af den frihed, reformerne har skabt som »stødpude« mod fattigdom og grundpille for ro i samfundet, har bidraget til at udbrede korrupsionen og haft alvorlige negative følger for budgetindtægterne og de sociale fondes økonomi. Effekten er betydelig på arbejdsmarkedsmekanismernes effektivitet, og den loyale konkurrence på de fremspirende markeder for varer og arbejdskraft forvrides.

3.1.5. De store udenlandske firmaer har skabt fremskridt for en del af arbejdsmarkedet ved at skabe stabile nye arbejdspladser med højere løn og af højere kvalitet. De hører med til den begrænsede gruppe af selskaber, der investerer i sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen. Ikke desto mindre kan antallet af nye arbejdspladser kun begrænse og ikke helt stoppe arbejdskraftens »udsivning«.

3.1.6. På grund af begrænsninger i det økonomiske miljø, hvor de små og mellemstore virksomheder er aktive, så som let industri, fødevarer, fabrikation, forarbejdning af træ og møbelproduktion, har disse kun i ringe grad været i stand til at opsyge arbejdskraft.

3.1.7. De udenlandske selskabers politik tiltrækker naturligt nok den del af arbejdsstyrken, der har flere kvalifikationer, hvilket eventuelt kan skabe strukturspændinger på de lokale arbejdsmarkeder. Geografiske koncentrationer i de direkte udenlandske investeringer såvel i CØEL som helhed (80 % i Polen, Ungarn og Den Tjekkiske Republik) som internt i de enkelte lande har tendens til at fastholde eller skærpe de regionale uligheder på arbejdsmarkedet. Integrationen af de udenlandske selskaber i den stedlige økonomi er stadig utilstrækkelig, og de afledte resultater heraf (via nye datterselskaber eller underentrepriser) har hidtil kun ydet et begrænset bidrag til jobskabelsen.

3.1.8. Integrationsprocessen og harmoniseringen af standarder, regler og metoder, der indebærer strengere regler, bedre kontrol og øget konkurrence vil presse en sanering igennem og gøre driften gennemsigtig, men kan muligvis få alvorlige negative konsekvenser for beskæftigelsessituationen, hvis der ikke i tide træffes foranstaltninger til at afbøde dem gennem støtte til »sunde« virksomheder.

3.1.9. Sammenfattende kan man sige, at den generelle beskæftigelsessituation og fremtidsudsigterne for denne kræver en beskæftigelses- og arbejdsmarkedspolitik, der går meget

længere end simple »aktive foranstaltninger« og kombinerer skattepolitik, investeringspolitik, uddannelsespolitik m.m., således at der skabes praktisk mulighed for at sikre en stabil beskæftigelse af høj kvalitet.

3.1.10. Faglig uddannelse og brain drain hører til de emner, som har været drøftet med arbejdsmarkedets parter i de blandede rådgivende udvalg. EØSU er forpligtet til at behandle disse emner i detaljer og til at foreslå passende retningslinjer ⁽¹⁾.

3.2. Lønninger

3.2.1. Eftersom lønninger og daglønne stadig er relativt lave, arbejdsløsheden stiger, og de økonomiske problemer ikke tillader høje overførselsindkomster, stilles ansøgerlandene over for større uligheder og permanent fattigdom. I 90'erne uddybedes lønforskellene i ansøgerlandene, og antallet af mennesker, der lever under fattigdomsgrænsen, blev større ⁽²⁾.

3.2.2. De mangeartede økonomiske faktorer og metoder for udførelse af et arbejde skaber tit en mere kompliceret relation mellem løn og samlet indkomst, end man normalt ser. Lønindtægter udgør ofte under halvdelen af den samlede husstandsindkomst (som makroøkonomisk national indikator). Det er ligeledes vigtigt at kaste et blik på fordelingen efter størrelse af lønnen i de enkelte lande. I f.eks. Bulgarien er der tendens til polarisering med koncentration af lønningerne i 1) ringe specialisering/lav løn i industrien, 2) en top omkring middellønnen og endelig 3) en lille stigning omkring de meget høje lønninger (multinationale selskaber, store statsvirksomheder og offentlige forsyningsselskaber, idet den private sektor halter lidt bag efter den offentlige).

3.2.3. Et af resultaterne af de restriktive indkomstpolitikker — med afvigelser fra land til land — er, at man ofte kan konstatere tilsynecomsten af en ny kategori i disse lande: »fattige lønmodtagere«, som er frugtbar jord for sort arbejde.

3.3. Socialsikringsordninger

3.3.1. Mens EU's eksisterende regelværk er begrænset, hvad angår socialpolitik, har ændringerne i ansøgerlandenes socialsikringsordninger været kraftigt influeret af andre internationale organisationer, f.eks. IMF og Verdensbanken, som har en

⁽¹⁾ Proceedings fra møderne om udvidelsen i EØSU 5-7. november 2001.

⁽²⁾ Indlæg ved repræsentant for Europa-Kommissionen på studiegruppemødet den 28.5.2002.

brede procedure for bistand til lande og påvirker reformerne i retning af en social model af privat karakter med ansvar og risikotagningen placeret hos enkeltpersoner.

3.3.2. Selv om Unionen varmt støtter den europæiske socialmodel, der bygger på principperne om social og territorial samhørighed, har den kun begrænset kompetence og mulighed for at øve indflydelse på reformerne og udformningen af disse ordninger. Resultatet er i mange tilfælde, herunder også hvad angår socialsikringen, at den måde, man har skruet det sociale system sammen på, ifølge EØSU's opfattelse ikke egner sig som forbillede for hele Europa ⁽¹⁾. EØSU foreslår, at man er mere opmærksom på disse spørgsmål i forbindelse med rammen for den åbne koordinationsprocedure, som blev vedtaget på topmødet i Lissabon, og som ansøgerlandene allerede er en del af efter topmødet i Barcelona. Ansøgerne kan derfor udforme og udvikle deres socialsikringsordning i overensstemmelse med deres egne behov og således følge principperne bag den europæiske sociale model.

3.4. Arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet

3.4.1. Arbejdsmarkedsdialogen i CØEL er karakteriseret af de samme kombinationer af centrale trepartsaftaler på nationalt niveau og af kollektive bilaterale forhandlinger, der især finder sted i private virksomheder og i nogle tilfælde i arbejdsgivergrupper. Slovenien er her en klar undtagelse, idet sektorale forhandlinger og et system med arbejdsråd her er fremherskende.

3.4.2. Systemet med trepartsforhandlinger er hovedsagelig kommet gennem en model hentet fra udlandet og skyldes et behov for at sikre fred på arbejdsmarkedet i de kritiske faser af overgangsproceduren under afviklingen af det gamle politiske system og indførslen af fundamentet for udviklingen af en markedsøkonomi (uro i forbindelse med liberaliseringer og den første omstrukturering af økonomien). Med stabiliseringen af de nye politiske systemer og markedssystemer er betydningen af den sociale dialog kommet ind i en periode med afmatning, og interessen for dialogen er dalet betragteligt, navnlig fra regeringernes side.

3.4.3. Tiltrædelsesforhandlingerne har givet ny vind i sejlene for udviklingen af et aftalesystem for arbejdsmarkedets parter og har ført til fremskyndelse af indførelsen af arbejdskontrakter på arbejdsmarkedet samt udsigt til, at repræsentanter fra CØEL i fremtiden kan deltage i de europæiske arbejdsmarkedetsråd for multinationale selskaber. Der er ikke desto mindre brug for yderligere tiltag for at sikre, at harmoniseringsprocessen fører til en effektiv integration i hverdagen.

3.4.4. På grund af det øgede pres og tendensen i retning af en individualisering af arbejdsmarkedsrelationerne må videreudviklingen af rammelovgivningen for arbejdsmarkedet overvåges på nært hold, ligesom man skal sikre, at denne udvikles i overensstemmelse med principperne bag den europæiske model, hvor den sociale dialog spiller en central rolle.

3.4.5. Udviklingen bremses også af:

- den begrænsede forståelse for begrebet national suverænitets, når der tages beslutninger af den udøvende eller lovgivende magt og af dennes temmelig hyppige modvilje mod at give reelle oplysninger og rådgive arbejdsmarkedets parter i spørgsmål, der vedrører deres særlige fagområde
- arbejdsmarkedsparternes repræsentation, den manglede lovramme, den opsplittede repræsentation af interesser hos arbejdsmarkedets parter, som bl.a. gør det vanskeligt at træffe fælles beslutninger i forbindelse med den sociale dialog. Der er tegn fra handelsforeningernes side på en sammenslutning af organisationer, men problemet eksisterer fortsat i en række tilfælde i arbejdsgiverorganisationerne
- identitet og klare roller under de nye vilkår.

3.4.6. Hertil kommer yderligere tre felter med alvorlige udfordringer for den fremtidige udvikling af den sociale dialog i overensstemmelse med EU's praksis og niveau:

- fastlæggelse af praktiske forhandlingsbestemmelser både generelt og på sektorielt niveau
- fuld accept og effektiv drift af arbejdsråd på arbejdspladserne
- udvikling af strukturer, mekanismer og procedurer for den sociale dialog i små og mellemstore virksomheder.

4. Lige muligheder

4.1. Lovgivningen i de enkelte ansøgerlande stemmer i det store hele overens med EU-lovgivningens hovedkrav med hensyn til ligestilling mellem mænd og kvinder. Desværre afviger praksis ofte. Ligesom i EU opstår problemerne først og fremmest, fordi økonomiske vanskeligheder rammer mænd og kvinder på forskellige måder ⁽²⁾. Desuden er formidlingen af vigtigheden af ligestilling mellem mænd og kvinder stadig ikke tilstrækkelig god.

⁽¹⁾ »Beskæftigelse, økonomiske reformer og social samhørighed — hen imod et Europa kendetegnet ved innovation og viden« — EFT C 117 af 26.4.2000.

⁽²⁾ Agenda 2000, Bind II: Udfordringerne ved udvidelsen (konsekvensanalyse), s. 46 (KOM(97) 2000).

4.2. Lige muligheder går dog ikke kun på forholdet mellem mænd og kvinder, men på bekæmpelse af enhver form for forskelsbehandling på grundlag af køn, race eller etnisk oprindelse, religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering (EF-traktatens artikel 13). Navnlig for så vidt angår mindretallenes stilling, er der stadig store problemer i ansøgerlandene at tage hensyn til.

4.3. Det bliver nødvendigt at pege på dynamiske tiltag med henblik på at få løst de fortsatte problemer med beskyttelsesbetingelser og -vilkår i visse ansøgerlande, at bekæmpe udnyttelse af kvinder og børn, at skabe ligestilling mellem kønnene og at bekæmpe diskrimination.

4.4. Specielt synes det socioøkonomiske skel mellem sigøjnerne og flertallet af befolkningen af vokse. Der bør træffes særlige foranstaltninger til at lette disses adgang til sociale tjenester og infrastruktur⁽¹⁾.

4.5. Økonomiske og sociale emners etnologiske aspekter skal behandles på en systematisk måde. Erhvervs mulighederne, leve- og arbejdsvilkår, skolegangen, adgangen til offentlige ydelser m.m. er meget anderledes for etniske mindretal. Mindretallene har af flere grunde en tendens til at være lukkede, bl.a. fordi kulturen kan være forskellig, hvad angår økonomiske tilskyndelsesmidler — et systematisk problem, der gør, at en række af EU's politiske foranstaltninger ikke fungerer, fordi de er udtænkt til vestlige lande⁽²⁾.

5. Forbrugerrettigheder

5.1. EØSU støtter bestræbelserne fra civilsamfundets organisationer, ikke mindst forbrugerorganisationerne, der har påbegyndt et besværligt arbejde i ansøgerlandene, som har brug for støtte og opmuntring. EØSU anmoder Generaldirektoratet for Sundhed og Forbrugerbeskyttelse om på enhver måde at støtte forbrugerbevægelserne i ansøgerlandene og at overføre den nødvendige knowhow.

5.2. EØSU følger nøje den lovgivningsmæssige og administrative udvikling inden for forbrugerbeskyttelse, navnlig for så vidt angår fødevarerikkerhed i ansøgerlandene, der har iværksat tiltag i et temmelig vanskeligt miljø og med meget store mangler i den anvendte beskyttelsespraksis.

(1) Det blandede rådgivende udvalg EU-Bulgarien, arbejdspapir om socialpolitikken i Bulgarien.

(2) F.eks. økonomiske ressourcer til, at mindretallene kan bevare deres minoritet.

6. Miljøproblemer

6.1. Miljøbeskyttelse er tidligere blevet prioriteret meget lavt af ansøgerlandenes statsapparat, hvilket har ført til, at bl.a. udviklingen af en sværindustrien har afstedkommet katastrofer — i mange tilfælde uafvendelige katastrofer. I de seneste år er der sket meget positive forandringer. Navnlig inden for den tekniske miljøbeskyttelse er der gjort en mangesidet indsats. Der ligger imidlertid stadig et meget stort arbejde forude, inden EU's miljøkrav er opfyldt, inden miljøbeskyttelsen er integreret i andre politikområder og inden der er sikret en bæredygtig udvikling. EØSU beklager, at den sociale og økonomiske dimension næsten ikke har været nævnt i miljødebatten i ansøgerlandene. Man bør i højere grad interessere sig både for de muligheder, miljøbeskyttelsen giver for at skabe fremtidsorienterede job, og for de sociale spørgsmål, der kan være forbundet med øgede miljøudgifter. EØSU opfordrer Kommissionen til at fremme denne hidtil forsømte proces, til samtidig at bakke op om overførslen af økonomiske midler og know-how til de bestræbelser, som er indledt, samt til rigoristisk at støtte de nødvendige reformer dér, hvor man endnu ikke har indset behovet for beskyttelse og bevarelse af miljøet.

6.2. Miljøbeskyttelse og beskyttelse af økosystemer og dermed bevarelse af en artsrigdom, der stadig er stor mange steder, bør nyde en særlig opmærksomhed i forhold til de andre tiltrædelsesspørgsmål. Udvikling af miljøinfrastruktur og gennemførelse af effektive kontrolmekanismer for gennemførelsen af virkningsfulde regler vil spille en vigtig rolle for ansøgerlandene i den forbindelse.

6.3. EU-institutionerne opfordres til at kigge deres førtiltrædelsesprogrammer og investeringstilskud grundigt efter i sømmene med hensyn til miljøvirkningerne.

7. Sikkerhed

7.1. Borgernes sikkerhed er et afgørende spørgsmål i udviklingsproceduren. Sikkerhed omfatter mere generelt forskellige former for fødevarerikkerhed, nuklear sikkerhed, færdselssikkerhed osv. De samfundsmæssige følger bør undersøges nærmere i forbindelse med gennemførelsen af sikkerhedsforanstaltninger — f.eks. er arbejdsløsheden i Kozlodouli fortsat på 21 %.

8. Sammenfatning og henstillinger

8.1. EØSU bekræfter på ny, at EU's udvidelse er en historisk chance for at forene Europa og dets borgere under et »fælles tag«, der sikrer stabilitet og velstand på kontinentet.

8.2. EØSU er meget bekymret for den stigende EU-skepsis og de store udsving i opinionen i medlemsstaterne og ansøgerlandene.

8.3. EØSU peger på, at en bedre organisering af den offentlige forvaltning, afskaffelse af bureaukrati, bekæmpelse af kriminalitet og indførelsen af smidige og moderne lov-, forvaltnings- og retsbeskyttelsesmekanismer vil medvirke til at øge borgernes følelse af sikkerhed i ansøgerlandene og tiltrække flere udenlandske investeringer samt øge de internationale investorers tillid til disse lande, som har permanent behov for direkte udenlandske investeringer og støtte fra internationale kreditinstitutter.

8.4. EØSU opfordrer til større gennemsigthed i gennemførelsen af EU's programmer og initiativer for ansøgerlandene. Den manglende knowhow og gennemsigthed vil med stor sandsynlighed føre til frådseri af midler.

8.5. EØSU støtter på enhver måde Kommissionens og ansøgerlandenes bestræbelser på med held at fremme omstrukturering i landbruget, som er et nøgleelement i disses landes integration i EU.

8.6. EØSU støtter varmt indsatsen for at oprette og organisere repræsentative organisationer for det organiserede civilsamfund og ikke-statslige organisationer, der er grundelementer i en demokratisk udvikling.

8.7. Det anser ligeledes fri bevægelighed for arbejdstagere, som er et særlig ømtåleligt emne, for et kardinalpunkt for udvidelsesprocessen.

8.7.1. EU har på grundlag af sin fælles holdning allerede indgået aftaler om indvandringsspørgsmål med næsten alle ansøgerlandene. EØSU hilser dette velkommen og udtrykker håb om, at man i løbet af ansøgerlandenes overgangsperioder på enhver måde vil forsøge at gøre fremskridt gennem de nødvendige førtiltrædelsesforanstaltninger med henblik på at sikre, at EU får et effektivt fungerende arbejdsmarked for alle fremtidige EU-medlemsstater.

8.8. EØSU henleder opmærksomheden på, at økonomisk og social konvergens i dag er det vigtigste parameter. Da EU stadig udviser store mangler i forhold til fuldstændig økonomisk, politisk og social integration, vil den øgede differentiering, som en vellykket tiltrædelse af visse lande vil

give, sætte indsatsen for økonomisk og social konvergens mellem de nuværende medlemsstater på prøve, medmindre de nødvendige mekanismer og procedurer fastsættes.

8.9. EØSU tilskynder Kommissionen til i samarbejde med ansøgerlandenes regeringsorganer at fremme bedre oplysning af borgerne vedrørende udvidelsen af EU og den institutionelle ramme for EU's funktion gennem formidlingsaktiviteter med særlig vægt på indførelsen af relevante forskningsretninger i undervisningssystemerne og faglig efteruddannelse i de pågældende lande. EØSU hilser yderligere tiltag velkommen fra ansøgerlandenes side med henblik på en bedre kommunikation med borgerne om forløbet af EU-tiltrædelsesproceduren.

8.10. Iværksætteri er den vigtigste kilde til vækst i ansøgerlandene. Virksomheder — ikke mindst de små og mellemstore virksomheder — spiller en betydningsfuld rolle for udvidelsesprocessen. Virksomhederne leverer et vigtigt bidrag til indkomst- og jobskabelsen, der er forudsætningen for den økonomiske og sociale udvikling. Myndighederne i ansøgerlandene må derfor tilskyndes til hurtigere at formidle informationerne til de virksomheder, der er omfattet af EU's eksisterende regelværk, og til at fremme iværksætteri.

8.11. I ansøgerlandene opererer flere forskellige europæiske og internationale organisationer. Disse institutioner og organisationer repræsenterer forskellige samfundsmodeller og politiske retninger, og det er nødvendigt at samordne deres anvisninger for at sikre, at de fremtidige medlemsstater tilslutter sig den europæiske socialmodel, der er baseret på ideen om social og territorial samhørighed og bekæmper fattigdom og social udelukkelse, hvilket også er det grundlæggende princip for den økonomiske politik.

8.12. På konferencen om udvidelsen i november 2000 blev det foreslået, at EØSU påtager sig en samordnende rolle mellem de forskellige involverede instanser, hvilket passer fint med EØSU's muligheder og indebærer fuld garanti for succes.

8.13. EØSU støtter den kommunikationsstrategi, som Europa-Kommissionen igangsatte i maj 2000, med henblik på en passende informationsformidling i forbindelse med udvidelsesprocessen. EØSU støtter ligeledes varmt inddragelsen i den løbende dialog af EU's institutioner, disses valgte repræsentanter, de politiske ledere og regeringer, arbejdsmarkedets parter og repræsentanter for civilsamfundet i almindelighed, foruden medlemsstaterne og ansøgerlandene.

8.14. EØSU fremhæver betydningen af den rolle, som tredjelande, der er naboer til ansøgerlande, spiller. Her er brug for konkrete prognoser hvad dette emne angår, eftersom der vil opstå nye muligheder og udfordringer efter udvidelsen, som f.eks. frihandelsområder, ulovlig indvandring, toldkontrol og menneskehandel og narkotikahandel. Et udvidet EU vil skulle udvikle relationerne til de fremspirende markeder i nabolandene og finde en fælles tilgang til især det vestlige Balkan, SNG og landene i Levanten og Nordafrika.

8.15. EØSU støtter en styrkelse af den dømmende magts uafhængighed og suverænitæt i ansøgerlandene, hvilket er en garanti for et civilt og politisk systems gnidningsfrie funktion. Bekæmpelse af korruption må fremskyndes, og der kræves

håndgribelige resultater, der kan sikre gennemsigtighed i erhvervslivet med en passende konkurslovgivning.

8.16. I første halvår 2001 besluttede Rådet (økonomi) at mødes med ansøgerlandenes økonomiministre og nationalbankdirektører to gange om året under en form med regelmæssige rapporter til ECOFIN-Rådet om den økonomiske situation i disse lande. EØSU bifalder denne udvikling og tilskynder til at udstrække denne praksis også til de andre sammensætninger af Rådet for på den måde at fremme dialogen med ansøgerlandene, især i lyset af de mål, som blev opstillet af Det Europæiske Råd på samlingen i Lissabon.

8.17. Ansøgerlandene vil skulle forblive i valutamekanismen ERM2 i mindst 2 år. EØSU fastholder sin henstilling, at de nye medlemsstater straks ved tiltrædelsen skal indgå i ERM2 for på den måde at føre disse landes valutapolitik ind i et mere stabilt fællesskabsmiljø.

Bruxelles, den 11. december 2002.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet »Midtvejsrevision af den fælles landbrugspolitik««

(KOM(2002) 394 endelig)

(2003/C 85/19)

Kommissionen for Den Europæiske Union besluttede den 6. december 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede Adalbert Kienle til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 14. november 2002.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 395. plenarforsamling af 11. og 12. december 2002, mødet den 11. december, følgende udtalelse med 82 stemmer for, 3 imod og 10 hverken for eller imod.

1. Indledende bemærkninger

1.1. Debatten om den videre udvikling af EU's fælles landbrugspolitik har en betydning, der rækker langt ud over de økonomiske og sociale spørgsmål vedrørende landbrugssektoren. Den omfatter også aspekter som fødevarer sikkerhed, ernæringsikkerhed og forbrugerbeskyttelse. Landbruget har som langt den største bruger af jorden en væsentlig betydning for miljø- og naturbeskyttelsen. Hertil kommer landbrugets betydning for udviklingen af dynamiske landdistrikter, som byder på en god livskvalitet.

1.2. Landbrugsbedrifterne skal opfylde nogle økonomiske, miljømæssige og sociale krav og skal forene disse under overholdelse af principperne om bæredygtighed og en europæisk landbrugsmodel, der er orienteret mod fremme af et konkurrencedygtigt og alsidigt landbrug. Hvis landbruget ikke er konkurrencedygtigt, vil mange af de samfundsmæssige mål, landbruget stilles over for, ikke kunne opfyldes.

1.3. Der hersker ingen tvivl om, at landbruget og landbrugspolitikken i de seneste år har været genstand for en kritisk offentlig debat af hidtil ukendt omfang og intensitet. Opmærksomheden har mere været rettet mod fødevarer skandalerne og de konklusioner, der må drages deraf: behovet for en bedre fødevarer lovgivning i EU og kvalitets sikringsordninger på alle trin har fået en fuldstændig ny betydning for såvel landmændene som for hele fødevarer kæden. Landmænd, fødevarer industri, forbrugere og politikere vedkender sig disse udfordringer i en ny konstruktiv ånd.

1.4. EØSU har foretaget en indgående, aktuel og proaktiv behandling af den fælles landbrugspolitik og Agenda 2000's funktionsmåde i en række dokumenter, især i initiativudtalelserne »Den fælles landbrugspolitik fremtid« af 20. og 21. marts 2002 og »En politik til konsolidering af den europæiske landbrugsmodel« af 20. og 21. oktober 2000. Særligt værdifuldt i denne forbindelse har det snævre samarbejde med

Europa-Parlamentets udvalg om landbrug og udvikling af landdistrikter været. EØSU har ikke mindst været optaget af at udnytte den øgede interesse hos mange borgere og organisationer til varigt politisk at sikre den europæiske landbrugsmodel, der bygger på et alsidigt landbrug. Den foreliggende udtalelse om Kommissionens meddelelse »Midtvejsrevision af den fælles landbrugspolitik« ligger derfor i forlængelse af EØSU's hidtidige tilgang til dette spørgsmål.

1.5. Aftalen på topmødet i Bruxelles den 24. og 25. oktober 2002, som har banet vejen for den historiske udvidelse af Den Europæiske Union mod øst, har allerede nu skabt klarhed over de finansielle rammer for den fælles landbrugspolitik (markedsordninger og direkte støtte) i tiden indtil 2013, men ændrer intet ved EØSU's vilje til indgående at behandle de udsagn, som fremlægges i meddelelserne og Kommissionens forslag.

2. Nøgleelementer i Kommissionens meddelelse af 10. juli 2002

2.1. Kommissionen henviser i meddelelsen til det mandat, den har fået fra Det Europæiske Råd i Berlin til at forelægge en midtvejsrevision af Agenda 2000. Målene er i alt væsentligt de samme som dem, der blev opstillet på Berlin-topmødet og udbygget på Göteborg-topmødet, især opnåelse af en konkurrencedygtig landbrugssektor, miljøvenlige produktionsmetoder og kvalitetsprodukter, en rimelig levestandard og stabile indkomster for landmændene, bevarelse af kulturlandskaberne, forenkling af landbrugspolitikken samt en samfundsmæssigt accepteret begrundelse for støtte til landmændene for leverede ydelser. I den forbindelse afviser Kommissionen tanken om at afskaffe støtten eller om at renationalisere den fælles landbrugspolitik. Den afviser også tanken om, at EU's landbrug skal forholde sig passivt.

2.1.1. Efter Kommissionens plan skal lovgivningsforslagene fremlægges ved årsskiftet 2002/2003 efter høring af EU-organerne og berørte parter.

2.2. Forslagene sigter mod en yderligere nedsættelse af priserne inden for nogle landbrugsmarkedsordninger. Særlig berørt er korn og ris. Her skal interventionen efter Kommissionens mening kun udgøre et beskedent sikkerhedsnet, som kun sjældent tages i brug. Til gengæld skal udligningsbetalingerne garanteres eller sættes i vejret. Desuden har Kommissionen til hensigt at afskaffe de månedlige forhøjelser for korn uden kompensation. Kommissionen foreslår tillige at afskaffe intervention for rug. Hvad angår hård hvede og tørret foder skal den hidtidige produktionsbundne støtte nedsættes eller ændres til indkomststøtte til landmændene. For nødder foreslår Kommissionen indførelse af et permanent støttesystem med et fast beløb, som kan suppleres af medlemsstaterne op til en fastsat grænse. Inden for mælkesektoren foreslår Kommissionen kun fire forskellige valgmuligheder for den fremtidige udvikling. Selv om Kommissionen ikke fremsætter nogen direkte forslag om oliefrø og oksekød, vil den virkning, som en eventuel afkobling og graduering ville få for disse produkter — samt for mælk — være yderst relevant.

2.3. Kommissionen foreslår en grundlæggende omlægning af det hidtidige system med prisudligningsbetalinger, den såkaldte afkobling. Denne ændring vedrører især betalingerne til markafgrøder, dyrepræmierne og fra 2005 udligningsbetalinger for mælk. Udligningsbetalingerne skal afkobles fra deres nuværende beregningsgrundlag (f.eks. pr. dyr eller pr. hektar dyrket areal) og udbetales som direkte indkomststøtte til landmanden (en generel indkomstbetaling pr. bedrift). Ifølge Kommissionens forslag skal bedriftspræmiens størrelse være baseret på, hvad bedriften hidtil har modtaget af udligningsbetalinger (historisk grundlag). Fremover skal der imidlertid anvendes nye kriterier for alle direkte betalinger. Disse vil således blive nydefineret og i et vist omfang blive »omkøbt« (jf. 2.5).

2.4. Kommissionen ønsker at omlægge flest mulige af de hidtidige udligningsbetalinger til en generel bedriftsbetaling. Ordningen skal gælde for markafgrøder, bælgplanter, stivelseskartofler, oksekød, mælk (fra 2005) og fårekød. Kommissionen foreslår omfattende ændringer i markedsordningen for ris, hård hvede og tørret foder. De nuværende produktionskvoter og plantningsrettigheder vil fortsat gælde. Kommissionens ledende princip er, at landmændene bør gives et større spillerum, når de beslutter, hvilke afgrøder de skal dyrke. I henseende til braklægning foreslås der dog yderligere skærpselser. Kommissionen foreslår indførelse af obligatorisk, langsigtet braklægning (10 år).

2.4.1. Hvis landmanden overfører, sælger eller forpagter jord, foretages der en delvis overførelse af betalingen til den nye landmand (svarende til hektarpræmie). Kommissionen ønsker som hovedregel at sikre, at produktionsafkobling af udligningsbetalingerne ikke anvendes til at omfordele betalingerne mellem bedrifter, produktionstyper, regioner eller medlemsstater. Målet er at sikre, at de nuværende betalinger til landmændene i princippet bevares. Medlemsstaterne bør dog fortsat delvis kunne afpasse bedriftspræmien efter regionale eller nationale gennemsnitsværdier.

2.5. Alle direkte betalinger skal fremover være betinget af, at normer for miljø, dyrevelfærd, fødevarerikkerhed samt for dyrkning overholdes (krydsoverensstemmelse). De direkte betalinger kædes derfor sammen med opfyldelse af kriterier for »god landbrugspraksis«. Kommissionen vil fremlægge konkrete forslag til definition af en fælles EU-ramme for disse normer.

2.6. Endvidere foreslår Kommissionen at indføre et obligatorisk bedriftsrevisionssystem, som vedrører overholdelse af normerne for miljø, dyrevelfærd, fødevarerikkerhed og dyrkning for bedrifter, der modtager over 5 000 EUR om året. Den nuværende konjunkturbestemte jordudtagning skal afløses af en tvungen miljøvenlig udtagning af landbrugsjord i ti år. Da dyrkning af energifgrøder på udtagne arealer skal ophøre, foreslår Kommissionen til fremme af klimabeskyttelsen en CO₂-kredit pr. hektar dyrket jord.

2.7. Den hidtidige frivillige graduering anvendes for øjeblikket kun i Det Forenede Kongerige, mens den er blevet udsat i Frankrig og afskaffet i Portugal, men er planlagt i Tyskland fra og med 2003. Kommissionen foreslår, at der fra 2004 indføres en dynamisk graduering, der skal være obligatorisk for alle medlemsstaterne. De direkte betalinger vil gradvis blive nedsat med 3 % om året til maksimalt 20 % i 2010.

2.7.1. Frigrænsen er på 5 000 EUR for de første to fuldtids årsarbejdsenheder (ÅAE) og 3 000 EUR for hver yderligere beskæftiget. Derved fritages ifølge Kommissionen ca. tre fjerdedele af landbrugene i EU for graduering. Forslaget om et loft over de direkte betalinger på 300 000 EUR pr. bedrift (plus en frigrænse pr. ansat) vil berøre storbedrifter, hvilket nødvendiggør en nøje undersøgelse af konsekvenserne for bedrifter, arbejdspladser og regioner.

2.7.2. Ifølge Kommissionen kræver medlemsstaternes graduering frem til 2006 som hovedregel ingen yderligere nationale midler til medfinansiering, især fordi EU's medfinansieringssats til miljøforanstaltninger i landbruget (også til de foreslåede dyrevelfærdsforanstaltninger) skal forhøjes med 10 procentpoint.

2.8. De midler, der spares ved graduering, skal ifølge Kommissionens forslag indgå i EU-budgettet og derefter omfordes til medlemsstaterne til programmer for udvikling af landdistrikterne (anden søjle). Omfordelingen skal foregå efter kriterier som udnyttet landbrugsareal, arbejdskraft og velstand. Herved kan der forekomme finansielle forskydninger mellem medlemsstaterne. De midler, der spares udover loftet på 300 000 EUR plus frigrænser, skal dog kunne blive i medlemsstaterne og stå til rådighed for foranstaltninger under den anden søjle.

2.8.1. Inden for rammerne af den anden søjle skal der foreslås nye støtteforanstaltninger, især til fremme af fødevarer-kvalitet. Landmænd, der deltager i frivillige kvalitetssikrings- og certificeringsordninger, skal have støtte. Producentensammenslutningers afsætningsaktiviteter og økologiske kvalitetsprogrammer skal tilsvarende have støtte.

2.8.2. Endvidere ønsker Kommissionen at yde støtte til landmænd, som overholder nye normer, der opstilles på områderne miljø, fødevarer-sikkerhed, dyrebekyttelse og arbejdssikkerhed, hvilket skal ske som led i en EU-omspændende nydefinition på god landbrugspraksis. Støtten skal degressivt gradueres over højst 5 år. Også deltagelsen i bedriftsrevisioner skal fremmes.

2.8.3. Endelig foreslår Kommissionen støtte til dyrevelfærdsforanstaltninger med landbrugets miljøforanstaltninger som model. Såvel for miljø- som for dyrevelfærdsforanstaltningers vedkommende skal EU's medfinansiering sættes op fra de hidtidige 50 % (75 % i mål 1-områder) til 60 % (85 % i mål 1-områder).

GENERELLE BEMÆRKNINGER

3. Sigtet med midtvejsrevisionen inden for rammerne af Agenda 2000

3.1. Som nævnt i indledningen har EØSU allerede i sin initiativudtalelse om »Den fælles landbrugspolitik fremtid«⁽¹⁾ beskæftiget sig med mange af de spørgsmål, der nu behandles i Kommissionens meddelelser og forslag vedrørende midtvejsrevisionen af den fælles landbrugspolitik. EØSU har foretaget en entydig vurdering af anvendelsesområdet for Agenda 2000-

beslutningerne og mandatet til at fremlægge en midtvejsrevision: »Beslutningerne fra marts 1999 på topmødet i Berlin om Agenda 2000 gælder indtil udgangen af 2006. Kun den såkaldte midtvejsrevision kan i 2002 og 2003 medføre mindre tilpasninger i de nugældende forordninger. Landbrugserhvervet kan derfor indtil udgangen af 2006 forlade sig på stabile rammevilkår«.

3.2. EØSU mener fortsat, at hverken revisionsmandatet fra Berlin-topmødet eller den forventede markedsudvikling for de fleste produkter berettiger en omfattende reform af den fælles landbrugspolitik på nuværende tidspunkt. Der skal også mindes om forskellige tidligere udsagn fra landbrugskommissæren om, at midtvejsrevision virkelig er en »revision« og ikke en reform.

3.3. I henhold til beslutningerne på Berlin-topmødet i marts 1999 om Agenda 2000 skal der i 2002/2003 foretages en revision for følgende produkters vedkommende: oliefrø, mælk og eventuelt også oksekød i lyset af udviklingen på markederne og i EU's landbrugsudgifter. Agenda 2000 forudsiger ingen ændring i EU's landbrugsbudget i forbindelse med midtvejsrevisionen. Programmerne for landdistriktsudvikling skal underkastes en vurdering i 2003.

3.3.1. Rådet (landbrug) har også anmodet om en revision i følgende sektorer: sukker, humle, oliven, tobak og bestemmelserne for mindre producenter.

3.4. Det blev på Göteborg-topmødet i juni 2001 fastsat, at den fælles landbrugspolitik skal forfølge målet om bæredygtig udvikling. Der skal »lægges større vægt på sunde højkvalitetsprodukter, miljømæssigt bæredygtige produktionsmetoder, herunder økologisk produktion, reproducerbare råvarer og beskyttelsen af biodiversiteten«. På Göteborg-topmødet blev der dog ikke anmodet om at få specifikke spørgsmål behandlet ved midtvejsrevisionen af Agenda 2000.

3.5. EØSU mener, at reaktionerne fra politiske partier, sammenslutninger og medier på offentliggørelsen af midtvejsrevisionen — uanset om de bifalder eller afviser dokumentet eller ser på det med blandede følelser — er afspejlet i bemærkningen fra Schuman-instituttet om, at reformerne udgør den største ændring i den fælles landbrugspolitik 45-årige historie. Midtvejsrevisionens forslag går klart videre end Agenda 2000. EØSU mener, at de især lægger op til en reform efter 2007.

(1) EFT C 125 af 27.5.2002, s. 87-99.

3.6. Efter EØSU's mening er der derfor behov for en grundig og åben debat, før lovforslagene udarbejdes, så det kan vurderes, hvilken prioritet EU's landmænd tillægger en stabil og pålidelig politik, og hvorvidt en så vidtgående landbrugsreform er nødvendig på nuværende tidspunkt og altså tidligere end ventet. EØSU anser det for nødvendigt, at man også tager de mulige konsekvenser for fødevareindustrien og andelsforetagender med i alle overvejelser og reformforslag. Denne debat er også nødvendig, fordi Agenda 2000 ikke blot afstikker handlingsrammerne for EU's landmænd, men også danner grundlag for den kommende EU-udvidelse samt WTO-forhandlingerne.

3.7. EØSU er dog overbevist om, at debatten ikke kan blive indgående, før Kommissionen har fremlagt omfattende analyser af forslagernes konsekvenser. EØSU finder det problematisk, hvis Kommissionen allerede nu presser på med lovteksterne uden at afvente udtalelserne fra Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget.

4. Forslagene vedrørende midtvejsrevisionen

4.1. EØSU bifalder ganske vist generelt Kommissionens mål. Især bifaldes målet om at forankre princippet om alsidighed i den fælles landbrugspolitik som helhed. Det er imidlertid navnlig vigtigt at undersøge, om og i hvilket omfang de foreslåede foranstaltninger i realiteten vil bidrage til at nå disse mål og føre til et alsidigt og konkurrencedygtigt landbrug. En sådan undersøgelse er særlig vigtig, fordi de ændringer af de landbrugspolitiske instrumenter, der foreslås i midtvejsrevisionen, vil føre til vidtrækkende ændringer for landbruget i EU.

4.1.1. EØSU henviser til den uddybede dialog med Kommissionen og Europa-Parlamentet i forbindelse med udarbejdelsen af initiativudtalelsen »Den fælles landbrugspolitik fremtid«. Heri rejste udvalget en række spørgsmål af stor betydning for debatten om midtvejsrevisionen, som beklageligvis endnu ikke er blevet besvaret i tilstrækkeligt omfang. Derfor anser udvalget stadigvæk grundige analyser og studier for at være særligt vigtige.

4.1.2. EØSU beklager tillige, at Kommissionen ikke har benyttet midtvejsrevisionen til at analysere problemet omkring den stigende aldring inden for det europæiske landbrug. I denne forbindelse henvises der til fælleserklæringen fra Europa-Parlamentet, Det Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget af 6. december 2001, hvori der slås til lyd for, at unge landmænd opprioriteres i den fremtidige planlægning, og at

der i forbindelse med midtvejsrevisionen ufortøvet sættes ind med effektive foranstaltninger til fremme og støtte af unge landmænd. EØSU ser frem til nogle konkrete foranstaltninger ved forelæggelsen af forslagene til lovgivning.

4.2. Kommissionens særlige mål om på markedsområdet at begrænse interventionens rolle — især for korns vedkommende — til blot at være et sikkerhedsnet blev allerede opnået med prisnedsættelserne i Agenda 2000. Den offentlige oplagring af korn er blevet drastisk reduceret i de senere år. EØSU tvivler derfor på, at det er muligt at begrunde den foreslåede yderligere 5 %'s nedsættelse af interventionsprisen for korn med udviklingen i markedspriserne, især fordi Kommissionen selv baserer sine prognoser på stabile verdensmarkedspriser. EØSU er bange for, at den foreslåede nedsættelse vil svække og underminere fællesskabspræferencen.

4.2.1. I stedet for uden videre at afskaffe intervention for rug, som Kommissionen foreslår, finder EØSU det absolut nødvendigt at fastsætte nogle overgangs- og ledsageforanstaltninger. Man kunne eksempelvis finde frem til nye mulige anvendelsesmuligheder for rug, såsom øget anvendelse heraf i foder.

4.2.2. Med hensyn til hård hvede er udvalget bange for, at Kommissionens forslag ikke vil føre til den bebudede kvalitetsforbedring, men til betydelige driftsflytninger på bekostning af regioner med ringere udbytte. Udvalget anbefaler derfor, at den nuværende præmie for traditionelle områder kobles snævrere sammen med nogle strenge kvalitetskriterier.

4.2.3. EØSU er enig med Kommissionen i, at det er nødvendigt med et nyt støtteinstrument til nøddeproducenter. Dog mener det, at den foreslåede kompensation ikke er tilstrækkelig til, at de kan konkurrere med importen fra tredjelande.

4.2.4. Endvidere efterlyser EØSU forslag til fremme af produktionen af proteinafgrøder, som der er underskud af i EU, så den bedre kan tilpasses udviklingen i efterspørgslen. I en initiativudtalelse, som fik megen opmærksomhed, opfordrede EØSU til at sætte nyt skub i en EU-plan for proteinafgrøder⁽¹⁾. Den amerikanske regerings nylige massive forhøjelse af pristøtten (såkaldt anticyklisk betaling) til sojabønneproduktion indebærer en fare for, at EU's protein- og oliefrøproduktion bringes endnu mere i defensiven.

⁽¹⁾ EFT C 80 af 3.4.2002, s. 26-34.

4.3. EØSU har gentagne gange bakket op om en styrkelse af landdistriktsudviklingen under den anden søjle i den fælles landbrugspolitik. Hertil hører især individuelle og overordnede investeringsfremmeforanstaltninger, miljøforanstaltninger og udligningsbetalinger til områder med naturbestemte handicap. Kommissionen nævner i sin meddelelse en andel på 16 % (EUGFL-garanti- og udviklingssektionen), som den dog anser for at være for lille. Hvis der skal foretages en afbalanceret vurdering, er det imidlertid også nødvendigt at medtage nationale midler under medfinansieringsordninger og nationale foranstaltninger, der ikke er knyttet til EU-støtte. Der er ingen tvivl om, at foranstaltningerne under den første søjle er af stor betydning for landmændenes indkomster, selv om der også her gør sig store forskelle mellem bedrifter og mellem regioner gældende.

4.3.1. EØSU ser med bekymring, at problemet ud over manglende midler under den anden søjle også består i en yderst ulige fordeling af midlerne mellem regionerne. Dette har allerede ført til konkurrenceforvridninger mellem landmænd i forskellige medlemsstater og regioner. Hvis den anden søjle i den fælles landbrugspolitik udbygges yderligere (gennem graduering), må det sikres, at EU's medlemsstater stiller et mindstemål af nationale midler under medfinansieringsordninger til rådighed. Sker dette ikke, vil påstanden om, at den anden søjle er en del af en fælles landbrugspolitik ikke længere holde stik.

4.3.2. EØSU kan ikke forstå, hvorfor der lige netop i de meget trængende mål 1-områder fortsat kun skal være en begrænset fleksibilitet i anvendelsen af gradueringsprovenuet. Hidtil er de fleste landdistriktsforanstaltninger i disse områder blevet finansieret af EUGFL's Udviklingssektion. Kommissionen bør angive, hvorledes dette finansieringstekniske problem kan forenkles og løses.

4.3.3. EØSU mener, at der i den fremtidige politik for landdistriktudvikling må tages hensyn til samtlige erhvervsaktiviteter i landbruget og til tjenesteydelser og handel, som skaber mange arbejdspladser, samt til miljøet og den fysiske planlægning. Det er derfor nødvendigt at styrke den anden søjle i den fælles landbrugspolitik og at udvikle den europæiske struktur- og socialfond mere med sigte på en integreret politik til fremme af landbomiljøet, hvilket bør omfatte hele viften af økonomiske og samfundsmæssige aktiviteter samt offentlige og private tjenester.

4.4. Kommissionen ønsker at fordele de beløb, der ved dynamisk graduering spares i direkte betalinger (dvs. provenuet fra nedsættelsen af de direkte betalinger, som i sidste ende nedsættes med 20 %), mellem medlemsstaterne efter objektive kriterier (landbrugsareal, landbrugsbeskæftigelse og velstandskriterier). Det er endnu ikke klart, hvilken form disse kriterier konkret vil antage, og hvilken finansiel indvirkning de vil få. Det samme gælder for forskydningerne mellem regionerne og de nuværende medlemsstater.

4.4.1. EØSU påpeger, at nedskæringer i de direkte betalinger og omflytninger under den anden søjle vil lægge et betydeligt pres på landbrugsindkomsterne og nødvendiggøre tilpasninger på bedrifterne. Forslagene om graduering bør undersøges ud fra beslutningerne på topmødet i Bruxelles den 24. og 25. oktober 2002. Da der ikke er nogen fornuftig sammenhæng mellem de foreslåede frigrænser og lofter for bedrifter med forslagene nuværende formulering og de virkninger, der er betinget af bedriftsstørrelse, såsom stordriftsfordele og arbejdsproduktivitet, bør der udarbejdes alternative løsninger.

4.5. Det er endnu vanskeligt at danne sig et klart billede af, hvilken økonomisk indvirkning og hvilken indvirkning på landbrugsstrukturen en fuldstændig produktionsafkobling af de direkte betalinger vil få. Afkobling kan uden tvivl give landmændene større handlefrihed ved afgrødeplanlægningen, og dette må hilses velkomment. De foreslåede restriktioner på braklægning vil dog igen snævre denne handlefrihed ind. I henhold til Kommissionens forslag skal endvidere en række specifikke præmier opretholdes (f.eks. hektarpræmier for ris, hård hvede og fornyelige råstoffer). Noget tilsvarende gælder for kvæg og ammekøer.

4.5.1. EØSU er bange for, at afkobling også vil få vidtrækkende konsekvenser for politikken til udbudsstyring (f.eks. produktionskvoter og præmielofter). EØSU har for nylig understreget, at mængdeorienterede regulativer kan spille en vigtig rolle i forbindelse med sikringen af et bæredygtigt landbrug, især i ugunstigt stillede områder og græsningsområder. Det er derfor så meget desto mere beklageligt, at Kommissionen heller ikke her endnu har fremlagt nogle projektioner.

4.5.2. Det står ikke klart, hvilken indvirkning afkobling vil få på produktionen af planteafgrøder. Der kunne således i fremtiden opstå den situation, at områder, hvor de variable omkostninger overstiger salgsindtægterne, tages ud af produktion. En sådan udvikling ville helt sikkert være i modstrid med målet om at bevare en jævn fordeling af landbrugsdrift. Også inden for dyreavl er det et spørgsmål om, hvorvidt der efter en fuldstændig afkobling stadig vil være et tilstrækkeligt økonomisk incitament til at opdrætte tyre og holde ammekøer. Kommissionen angiver i sine forslag desværre ikke, hvordan den ønsker at løse denne problemstilling.

4.5.3. EØSU gør opmærksom på, at afkoblingens indvirkning på markedet for landbrugsjord og forpagtning er vanskeligt at forudse. 41 % af de dyrkede arealer i EU er forpagtet — om end der er betydelige regionale forskelle. Spørgsmålet rejser sig, om der for disse arealer kan forventes øgede spin-off-virkninger for forpagterne. Opdelingen af de bedriftsrelaterede direkte betalinger efter areal kan alt efter bedriftsstrukturen føre til yderst store forskelle i betalingen pr. hektar. Dette kunne få uønskede bivirkninger for fastsættelsen

af prisen på individuelle jorder og forpagtninger, og sågar resultere i, at arealer lægges brak. Det må også forventes, at afkoblingen vil gøre det vanskeligere at overdrage bedrifter til unge landmænd.

4.5.4. EØSU henleder opmærksomheden på, at indførelsen af den bedriftspræmie, som Kommissionen lægger op til, vil kunne resultere i konkurrenceforvridninger, hvis landmændene benytter de direkte betalinger til at kaste sig over andre markedsområder uden prisstøtte.

4.5.5. Den store spændvidde i betalingen pr. hektar landbrugsjord, der vil følge af den foreslåede afkobling af de direkte betalinger, vil efter EØSU's mening udløse en kritisk debat både i landbrugskredse og i samfundet som helhed, med krav om, at disse betalinger bliver omfordelt eller nivelleret. Under alle omstændigheder deler EØSU ikke uden videre Kommissionens forventning om, at en afkobling af de direkte betalinger i længden vil bevare eller øge offentlighedens accept af denne ordning. Efter EØSU's mening er det nødvendigt at foretage en grundig vurdering for at fastslå, om de rejste spørgsmål ikke vil føre til, at offentligheden sætter yderligere spørgsmålstejn ved de direkte betalinger. Man bør tage dem alvorligt, som frygter, at de foreslåede ændringer af systemet vil betyde begyndelsen til enden på direkte betalinger og dermed på finansieringen af den fælles landbrugspolitik.

4.5.6. EØSU mener, at en fuldstændig afkobling og sammensmeltning af direkte betalinger til en enkelt bedriftspræmie hverken harmonerer med ønsket om et alsidigt landbrug (europæisk landbrugsmodel) eller behovet for en vedvarende sikring af direkte betalinger. Derfor foreslår EØSU, at man nøje overvejer andre muligheder for en videreudvikling af de direkte betalinger, således som det allerede blev foreslået i initiativudtalelsen om den fælles landbrugspolitik fremtid. I disse overvejelser bør også indgå en støtteordning, som kunne omfatte en generel basisbetaling (f.eks. arealrelateret betaling) samt produktspecifikke elementer. Herved ville man kunne tage særligt hensyn til kravene om et konkurrencedygtigt og miljøvenligt landbrug.

4.5.7. EØSU konstaterer, at Kommissionens forslag om at indføre tiårig obligatorisk braklægning i stedet for den nuværende roterende braklægning i praksis støder på store vanskeligheder og manglende forståelse. Derfor bør forslaget tages op til en ny indgående vurdering.

4.6. EØSU har allerede understreget (jf. pkt. 2.3), at Kommissionens afkoblingsforslag faktisk er ensbetydende med en nydefinition eller en »omkøbling«, da de direkte betalinger fremover vil være betinget af, at bestemte normer for dyrkning af jorden, miljøbeskyttelse, dyrevelfærd og fødevarer sikkerhed

overholdes (krydsoverensstemmelse). EØSU kan ikke foretage nogen reel vurdering af situationen, før Kommissionen i nærmere enkeltheder har fremlagt sine idéer om omfanget af krydsoverensstemmelsesreglerne og den ledsagende kontrolprocedure.

4.6.1. EØSU erkender på den ene side, at der må foreligge et ordentligt bevis for EUGFL-midlernes anvendelse, men mener på den anden side, at det er absolut nødvendigt at undgå at pålægge landmændene og myndighederne i medlemsstaterne endnu flere bureaukratiske kontrolprocedurer.

4.6.2. EØSU gør opmærksom på, at landmændene hidtil kun har kunnet få støtte til miljøvenlige foranstaltninger (miljøvenlige jordbrugsordninger), hvis standarden rækker ud over god landbrugspraksis. Kommissionens forslag om indførelse af krydsoverensstemmelseskrav vil skærpe de allerede eksisterende afgrænsningsproblemer i forbindelse med honorering af landbrugets miljødele. EØSU kræver, at miljøkriterierne bliver klare og utvetydige, og at de anvendes på samme måde i hele EU. EØSU anser i særdeleshed løsninger for de EU-standarde, der ligger over de internationale standarder (når markederne først er åbnet) for nødvendige. Dette er nødvendigt, så længe de i EU eksisterende miljøkriterier ikke svarer til de standarder, som kræves ved import af fødevarer. EØSU anser af konkurrencemæssige grunde en kun 5-årig ordning (f.eks. for dyrevelfærd) for utilstrækkelig.

4.7. Forslaget om et EU-bedriftsrevisionssystem er meget vidtrækkende, men er dog stadig alt for ukonkret, til at der kan foretages en seriøs vurdering heraf. EØSU slår dog allerede nu til lyd for, at sådanne revisionssystemer bliver frivillige og så vidt muligt baseres på eller anvender eksisterende dokumentation, så landmændene kan drage nytte af dem i forvaltningen af deres bedrifter. I lyset af erfaringerne med de miljøvenlige jordbrugsordninger går EØSU stærkt ind for, at der i stedet for kontrol- og revisionssystemer udvikles et omfattende system med incitamenter.

5. Yderligere politisk kamp om reformen af den fælles landbrugspolitik

5.1. I forbindelse med alle reformovervejelser er det efter EØSU's mening særdeles vigtigt at være nøje opmærksom på, hvilke muligheder landbrugsbedrifterne har for at tilpasse sig til en ændret landbrugspolitik, og hvilke begrænsninger, der ligger i denne proces. I mange regioner i EU giver den vedvarende afvandring af unge fra landbruget anledning til stor bekymring. Også i forbindelse med målet om et alsidigt landbrug er spørgsmålet om bedrifternes overlevelsessevne i ugunstigt stillede områder (især græsmarker) af væsentlig betydning. Man må ikke glemme, at landbrugsindkomsterne i disse områder er betydeligt lavere, trods ydelse af udligningstilæg til ugunstigt stillede områder. Derfor bør instrumenterne for støtte til disse områder udvikles yderligere, og regionernes egen interesse i at bevare arbejdspladser i landbruget og skabe

alternativ beskæftigelse bør gives et skub. EØSU henviser til, at denne opfattelse kommer til udtryk i Det Europæiske Råds erklæring af 24. og 25. oktober 2002 — især med henvisning til konklusionerne fra Luxembourg-topmødet i 1997 om det nødvendige i at bevare et alsidigt landbrug i hele EU.

5.2. Agenda 2000 begrænsede de midler, der er til rådighed i EU's landbrugsbudget. I de seneste år har udgifterne ligget langt under landbrugsretningslinjen og det loft, der blev fastsat i de finansielle beslutninger, som blev truffet på Det Europæiske Råds møde i Berlin. Betragtelige summer af ubrugte midler i EU's landbrugsbudget er regelmæssigt blevet ført tilbage til de nationale budgetter. Ved hvert skridt, der tages til at reformere den fælles landbrugspolitik, er det velkendt, at medlemsstaterne følger nøje med i, hvilke ændringer sådanne foranstaltninger kunne indebære for deres respektive position som nettobidragyder eller nettomodtager. EØSU gentager sin overbevisning gående ud på, at opretholdelsen af den europæiske landbrugsmodel (alsidighed) og dens udvidelse til at omfatte de nye medlemsstater forudsætter en tilstrækkelig og pålidelig finansiering. Det må derfor undersøges, om reformtiltagene kan finansieres inden for rammerne af den nye finansielle ramme.

5.3. Blandt de eksterne faktorer, som har indflydelse på den videre reform af den fælles landbrugspolitik, skal navnlig nævnes videreførelsen af WTO-forhandlingerne. EØSU anbefaler Kommissionen at stå fast på sin hidtidige holdning om at kæde de klassiske handelsspørgsmål (afvikling af eksportstøtte og intern støtte og forbedret markedsadgang) sammen med ikke-handelsrelaterede spørgsmål og sætte skub i udbygningen af relevante internationale institutioner. Disse drejer sig eksempelvis om forebyggende forbrugerbeskyttelse og internationale standarder for miljø og dyrevelfærd. EØSU er bekymret for, at midtvejsrevisionsforslagene kunne give det indtryk, at EU allerede har opgivet princippet om den »blå boks«. Kommissionen bør absolut ikke gøre for tidlige indrømmelser.

5.3.1. Kommissionens udsagn om, at den vil undersøge den nye amerikanske Farm Bill og dens indvirkning på verdensmarkederne for landbrugsprodukter kommer ikke tydeligt til udtryk i Kommissionens meddelelser om midtvejsrevisionen. Dette er især beklageligt, fordi man i den amerikanske

landbrugspolitik nu betragter Farm Bill 1996-2002, der er baseret på omfattende afkobling og liberalisering, som en forkert tilgang og nu, i den nye Farm Bill, igen lægger mere vægt på markeds- og prisstøtteforanstaltninger.

5.4. Kommissionens rapport om midtvejsrevisionen omtaler kun i forbifarten forslag til forbedring af det europæiske landbrugs internationale konkurrenceevne. Navnlig vil afkoblingen af de direkte betalinger, der af Kommissionen beskrives som værende forenelig med den grønne WTO-boks, ikke just forbedre de europæiske landbrugsvarers konkurrenceevne på verdensmarkederne. Efter EØSU's mening er det derfor nødvendigt at foretage en grundigere analyse og projektion af Kommissions forslag og få fastslået, om de vil sikre EU-landbrugets position på verdensmarkedet.

5.5. Der tales i offentlige kredse ofte om, at en vidtrækkende landbrugsreform er uundgåelig som følge af EU's østudvidelse (og især som følge af de ekstra midler, der vil blive krævet til direkte betalinger). Kommissionen har hidtil modsat sig denne tankegang og slået på, at udvidelsen og den indre reform af den fælles landbrugspolitik bør behandles hver for sig. Hvis Kommissionen ændrer holdning på dette felt, kommer man efter EØSU's mening ikke uden om at inddrage ansøgerlandene i høringerne om midtvejsrevisionen. En mellemliggende reform, som ikke tager hensyn til synspunkterne i de lande, der tiltræder EU om bare to år, vil automatisk blive meget vanskelig at få accepteret og vil besværliggøre tiltrædelsesprocessen.

5.6. Den praktiske gennemførelse i medlemsstaterne af i det mindste nogle af de foranstaltninger, Kommissionen foreslår, især afkoblingen af de direkte betalinger, vil efter EØSU's mening være meget udgifts- og tidskrævende. Det fremgår ikke klart af Kommissionens meddelelser, hvornår de forskellige foranstaltninger skal gennemføres. Dette forekommer dog at være et spørgsmål af væsentlig betydning for den videre debat om forslagene vedrørende midtvejsrevisionen. EØSU mener ikke, at det vil være muligt at reformere systemet med direkte betalinger uden at tage hensyn til markedsordningerne for oksekød og mælk. Udbygningen af Agenda 2002 (en »Agenda 2007«) bør forberedes og drøftes omhyggeligt, da emnet er meget kompliceret, og der vil opstå vidtrækkende konsekvenser.

Bruxelles, den 11. december 2002.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om overvågning af Fællesskabets skove og disses samspil med miljøet (Forest Focus)«

(KOM(2002) 404 endelig — 2002/0164 (COD))

(2003/C 85/20)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 26. juli 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 175 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvises til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede Seppo Kallio til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 13. november 2002.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 395. plenarforsamling den 11. og 12. december 2002, mødet den 12. december, følgende udtalelse med 98 stemmer for, 1 stemme imod og 8 stemmer hverken for eller imod.

1. Forordningens indhold

1.1. Formålet med dette forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning er at indføre en ny fællesskabsordning for overvågning af skovene og disses samspil med miljøet med henblik på beskyttelse af Fællesskabets skove.

1.2. Handlingsplanen er baseret på to tidligere forordninger vedrørende henholdsvis beskyttelse af skovene mod luftforurening ((EØF) nr. 3528/86) og beskyttelse af skovene mod brande ((EØF) nr. 2158/92)⁽¹⁾. Kommissionen foreslår, at anvendelsesområdet udvides, således at kontrolforanstaltninger i tilknytning til dette direktiv fremover vil omfatte biodiversitet, jordbund, klimaændringer og kulstofbinding.

1.3. Kommissionen begrundes den nye forordning med, at alle forslagens overvågningsrelaterede dele har relation til nøgleprioriteterne i det sjette miljøhandlingsprogram og strategien for bæredygtig udvikling. Kommissionen mener, at de forskellige strategier kræver bedre information, så risiciene og usikkerhedsmomenterne kan kortlægges, og der derved kan skabes et grundlag for løsninger og politiske beslutninger. Ifølge Kommissionens forslag udgøres retsgrundlaget udelukkende af traktatens artikel 175.

1.4. Ordningen skal løbe i 6 år, fra den 1. januar 2003 til den 31. december 2008. Der vil blive afsat 13 mio. EUR om året for perioden 2003-2006 til overvågning af luftforureningens indvirkning på skovene og skovbrande, til udvikling af nye overvågningsaktiviteter og til forbedring af overvågningsordningen.

1.5. Gennem den foreslåede rammeforordning ydes der medfinansiering på op til 50 % af de støtteberettigede omkostninger ved overvågningsaktiviteter og databaseplatforme såvel som til undersøgelser, forsøg og demonstrationsprojekter, som medlemsstaterne skal gennemføre som led i deres nationale programmer. Kommissionen finansierer sine egne aktiviteter, f.eks. koordinerings- og evalueringsarbejde samt undersøgelser, projekter og forsøg.

2. Den eksisterende ramme

2.1. Bæredygtigt skovbrug og den nationale kompetence

2.1.1. Ifølge EU's skovbrugsstrategi ⁽²⁾ bør »det overordnede mål for EU's skovbrugsstrategi [...] være at styrke en bæredygtig udvikling og forvaltning af skovene i overensstemmelse med de skovprincipper, der blev vedtaget på FN's konference om miljø og udvikling, og de beslutninger, der er vedtaget på de paneuropæiske ministerkonferencer om beskyttelse af skovene«, idet bæredygtig forvaltning og anvendelse af skovene defineres som »forvaltning og udnyttelse af skove og skovarealer på en sådan måde, at deres biodiversitet, produktivitet, regenereringsevne og vitalitet bevares og deres potentiale opretholdes til nu og i fremtiden at udfylde økologiske, økonomiske og samfundsmæssige funktioner på lokalt og nationalt plan, uden at der sker skade på andre økosystemer«. »Strategien fastlægges og gennemføres inden for rammerne af medlemsstaternes nationale og subnationale skovprogrammer eller tilsvarende instrumenter og — under iagttagelse af subsidiaritetsprincippet — via en indsats fra Det Europæiske Fællesskabs side på områder, hvor det giver en merværdi«.

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse: EFT C 80 af 3.4.2002, s. 45.

⁽²⁾ KOM(98) 649 endelig af 18.11.1998 (ikke offentliggjort i EFT); EØSU's udtalelse: EFT C 51 af 23.2.2000, s. 97-104.

2.1.2. Udgangspunktet for skovbrugsstrategien er subsidiaritetsprincippet. Ansvar for skovbrugspolitikken, en bæredygtig anvendelse af skovene, skovforvaltning og skovbeskyttelse ligger med andre ord hos medlemsstaterne. Det er vigtigt, at medlemsstaterne har størst mulig selvstændig kompetence, når det gælder bæredygtigt skovbrug, fordi dette gør det muligt at anlægge en helhedsmæssig synsvinkel på skovene, som ud over miljøaspektet også omfatter det sociale og det økonomiske aspekt. Respekt for den nationale kompetence gør det lettere at tage hensyn til skovbrugets varierende samfundsmæssige betydning i medlemsstaterne og til skovøkosystemernes og arternes regionale og lokale variationer. EU kan dog, alt efter behov, spille en rolle i forbindelse med harmonisering og koordinering på de områder, hvor EU har kompetence, f.eks. i tilknytning til miljøpolitik, udvikling af landdistrikterne og beskyttelse af den biologiske mangfoldighed.

2.2. Den eksisterende kontrol

2.2.1. I dag foregår indsamling af data og rapportering om biodiversiteten og kulstofbindingen i biomasse inden for rammerne af en række internationale aftaler og internationale og nationale opgørelser, bl.a. i forbindelse med De Forenede Nationers Levnedsmiddel- og Landbrugsorganisation FAO's skovressourceopgørelser (Forest Resources Assessment, FRA), ministerkonferencen om beskyttelse af skovene i Europa (Ministerial Conference on Protection of the Forests in Europe, MCPFE), internationale aftaler som konventionen om biologisk mangfoldighed (Convention on Biological Diversity, CBD) og klimaaftalen (United Nations Framework on Climate Change, UNFCCC) samt nationale opgørelser.

2.2.2. FAO har siden 1946 fulgt med i skovens globale tilstand ved hjælp af skovressourceopgørelser og udsender med nogle års mellemrum rapporter om emnet. Ud over data om skovressourcerne indeholder disse opgørelser også oplysninger om kulstofkredsløbet, skovøkosystemets tilstand, biodiversiteten, skovprodukter og virkningen af skovbeskyttelse, og de landespecifikke rapporter indeholder så vidt muligt også oplysninger om skovens socioøkonomiske funktion.

2.2.3. Som led i ministerkonferencen om beskyttelse af skovene i Europa (MCPFE) har man udviklet seks fælleseuropæiske kriterier, som gennemførelsen af et bæredygtigt skovbrug måles ud fra. De enkelte kriterier karakteriseres vha. såvel kvantitative som kvalitative indikatorer. På grundlag af disse indikatorer har de europæiske lande opbygget deres egne nationale kontrolsystemer for bæredygtigt skovbrug. Mange aktører på området har kunnet udnytte de fælleseuropæiske kriterier og indikatorer i deres definition af og kontrol med bæredygtighed inden for skovbruget.

2.2.4. På den sjette partskonference under konventionen om biologisk mangfoldighed, som fandt sted i Haag i foråret

2002, vedtog man et udvidet arbejdsprogram for skovene (Expanded Work Programme for Forest Biological Diversity). I dette program understreges, at beskyttelsen og forvaltningen af skovens biologiske mangfoldighed er et led i gennemførelsen af den nationale skovbrugspolitik, og at medlemsstaterne har ansvaret for overvågningen. En undersøgelse har vist, at gennemførelsen af og kontrollen med programmerne vedrørende biodiversitet prioriteres højt eller relativt højt i næsten alle lande⁽¹⁾. Så godt som alle de lande, der var omfattet af undersøgelsen, har allerede et program e.l. vedrørende biodiversitet. Under gennemførelsen af programmet skal der tages hensyn til nationale prioriteringer og ønsker samt regionale og nationale behov og særtræk. Gennemførelsen af handlingsprogrammerne kontrolleres nationalt, og landene rapporterer til partskonferencerne om gennemførelsen.

2.2.5. Deltagerne i klimaaftalen (UNFCCC) skal udarbejde nationale opgørelser over drivhusgasser, hvor de enkelte landes menneskeskabte emissionskilder og drivhusgasdræn tælles sammen, opregnes, offentliggøres og regelmæssigt opdateres. De klimapolitiske foranstaltninger, der vedrører skovbruget (Land-use, land-use change and forestry, LULUCF), hænger nøje sammen med såvel landenes klimastrategi som de nationale skovprogrammer.

2.2.6. Under de nationale skovressourceopgørelser indsamles data om skovressourcer, skovens tilstand samt jordbund og vegetation. I de seneste år er skovressourceopgørelserne blevet udvidet til at omfatte biodiversitetsovervågning og indsamling af data om det kulstof, der bindes i skovene og jordbunden. Oplysningerne omfatter bl.a. direkte oplysninger om biodiversiteten samt oplysninger om forhold, der påvirker mangfoldigheden, såsom overfladevegetation, forekommende træarter og jordbundens næringsindhold. Forfatteren til førnævnte undersøgelse, R. Fischer, konstaterer, at landene i forbindelse med overvågning af biodiversitetsprogrammerne primært henter de oplysninger, de behøver, i de nationale skovopgørelser.

2.3. Den Stående Skovkomité

2.3.1. Den Stående Skovkomité, som blev nedsat i medfør af Rådets beslutning nr. 89/367/EØF af 29. maj 1989, har til opgave at styrke samarbejdet mellem Kommissionen og medlemsstaterne på skovbrugsområdet samt understøtte de EU-foranstaltninger på skovbrugsområdet, der gennemføres

⁽¹⁾ Fischer, R.: Overview on national biodiversity monitoring activities within some EU/ICP Forest countries, udkast 7.10.2002.

inden for rammerne af forordningen om udvikling af landdistrikterne. Komitéen skal fremme udveksling af information om skovbrugets situation og udvikling i medlemsstaterne, ligesom den navnlig skal informere Kommissionen om, hvordan EU's politik på forskellige områder påvirker skovbrugssektoren. Den Stående Skovkomité består af repræsentanter for medlemsstaterne, og formanden er en repræsentant for Kommissionen.

3. Bemærkninger

3.1. Skovene spiller en vigtig rolle for klimaet, bekæmpelse af forurening, erosion, oversvømmelser, laviner og jordskred samt for vandressourcerne. Samtidig repræsenterer de et rigt biologisk miljø. De udgør en såvel miljømæssig som økonomisk arv, eftersom de giver fornyelige og bæredygtige ressourcer, når blot de forvaltes hensigtsmæssigt. Det er forskelligt, hvem der ejer skovene, men skovene har et sådant samfundsmæssigt potentiale, at de bør beskyttes, og udnyttelsen af ressourcerne skal ske på en intelligent måde, som gavner udviklingen af landdistrikterne og er i almenvellets interesse. Det er op til de kompetente myndigheder at træffe de fornødne tekniske og reguleringsmæssige forholdsregler, hvad enten der er tale om at bekæmpe skovbrande, forsuring af jordbunden⁽¹⁾, svækkelse af den biologiske mangfoldighed eller andre trusler mod dette specielle miljø, som de menneskelige aktiviteter i løbet af tusinder af år har fået stadig større indvirkning på takket være nye redskaber og nye tekniske hjælpemidler, der har kunnet fremme udnyttelsen.

3.2. EØSU finder det vigtigt at udvikle midlerne til undersøgelse og overvågning af skovene i de enkelte medlemsstater og at koordinere de indsamlede data, så de kan udnyttes mere rationelt i den fælles strategi⁽²⁾. EØSU forholder sig positivt til Kommissionens forslag med forbehold af de følgende bemærkninger og forslag.

3.3. Det er vigtigt at udvikle og videreføre de programmer, der er baseret på forordningerne vedrørende beskyttelse af EU's skove mod luftforurening og skovbrande, som har været i kraft i mere end ti år. For at sikre de indsamlede datas sammenlignelighed er det vigtigt at programmernes grundstruktur holdes uændret.

3.4. Udvikling af kontrollen med skovenes biodiversitet, klimaændringernes virkninger, kulstofbindingen og jordbunden kræver andet og mere end videreførelse og udbygning af

de eksisterende programmer, men der er tale om et supplement, der vedrører samme område og kan baseres på og udvikles ud fra de midler og metoder, der allerede er i brug. Luftforureningen⁽³⁾ og forsureningen af jordbunden udgør uden diskussion de mest alvorlige miljøtrusler mod skovene i EU og ansøgerlandene, og disse spørgsmål må ligesom anerkendelsen af det internationale engagement i forhold til klima, drivhusgasser og biologisk mangfoldighed behandles både på nationalt plan og på en harmoniseret og koordineret måde af medlemsstaterne på EU-niveau. Dette kræver passende former for kontrol, hvis relevans og endelige udgifter man bør vurdere i forhold til alle finansieringsmuligheder, så man opnår den maksimale omkostningseffektivitet.

3.5. De omkostninger, der nævnes i forordningens finansieringsdel, forekommer ikke realistiske, idet man f.eks. endnu ikke ved, hvordan kontrollen skal foregå. Såvel de metoder og midler, der anvendes, som udgifterne til at indsamle data, der er pålidelige og kan bruges som grundlag for den politiske beslutningstagning, skal gøres til genstand for en velunderbygget analyse.

3.6. Ifølge en undersøgelse vil en pålidelig kontrol med biodiversiteten i EU kræve mellem 150 000 og 1,5 mio. observationsområder, hvor det nuværende netværk i tilknytning til vurdering af luftforureningens virkninger består af ca. 7 000 observationsområder⁽⁴⁾. Stillet over for en sådan videnskabelig usikkerhed bør man nærmere fastlægge de faktiske behov under hensyntagen til de muligheder, der er for anvendelse af ny observationsteknologi som satellitter og observationsposter, automatiske målinger og edb i forbindelse med gennemførelse af en brugbar og pålidelig indsamling af information og udarbejdelse af statistikker, der kan understøtte den fælles skovbrugsstrategi.

3.7. De nye medlemsstater optages sandsynligvis i EU allerede i 2004, hvorved EU's skovareal bliver 30 mio. ha større⁽⁵⁾. De fremlagte beregninger siger ikke noget om, hvilke udgifter opbygning og vedligeholdelse af kontrolsystemer i de nye medlemsstater vil indebære. Udvidelse af kontrollen til større områder som biodiversitet, klimaændringer, kulstofbinding og jordbund vil sandsynligvis øge udgifterne væsentligt.

(1) EØSU's udtalelse om Kommissionens meddelelse »Mod en tematisk strategi for jordbundsbeskyttelse« EØSU's udtalelse om beskyttelse af skovene i Fællesskabet mod brande/luftforurening, EFT C 51 af 23.2.2000, s. 24-26.

(2) KOM(98) 649 endelig af 18.11.1998 (ikke offentliggjort i EFT); EØSU's udtalelse: EFT C 51 af 23.2.2000, s. 97-104, pkt. 2.1.1 (EU's skovbrugsstrategi).

(3) EØSU's udtalelse om nationale emissionslofter for luftforurenende stoffer/ozon, EFT C 29 af 23.2.2000, s. 11-17.

(4) Prof. Tomppo, E.: Assessing the Biodiversity of Forests at National and Continental Level, 10.9.2002.

(5) EØSU's udtalelse: EFT C 149 af 21.6.2002, s. 51-59.

I forbindelse med kontrollen af forordningens gennemførelse bør man også være opmærksom på, at de nye medlemsstater skal kunne intensivere overvågningen, ligesom der eventuelt er behov for strukturelle og institutionelle ændringer, hvis de skal kunne gennemføre overvågningen.

3.8. Man skal være opmærksom på, at medlemsstaterne bl.a. som led i forpligtelserne under konventionen om biologisk mangfoldighed og i forbindelse med ministerkonferencen om beskyttelse af skovene i Europa har forpligtet sig til at overvåge situationen for så vidt angår den biologiske mangfoldighed. Også andre internationale organisationer og parter indsamler kontroldata om skovenes tilstand, biodiversiteten og kulstofkredsløbet. EU's instanser bør således bestræbe sig på at udnytte al tilgængelig information, der er indsamlet af medlemsstaterne og internationale institutioner, for at undgå overflødig arbejde og således begrænse udgifterne til udvidelse af de eksisterende systemer og koordinering af procedurerne. I denne forbindelse skal man lægge særlig vægt på gennemførelsen.

3.9. Man bør også undgå overlapning mellem eksisterende overvågning og rapportering baseret på EU's lovgivning og andre aftaler, når det gælder drivhusgasemissioner og -dræn. Hvad angår kulstofproblemet bør man anvende de bebudede retningslinjer vedrørende skovbrugsspørgsmål fra Intergovernmental Panel on Climate Change, IPPC, og de rapporter, som medlemsstaterne skal fremlægge i tilknytning til Kyoto-protokollens indberetningskrav. Disse rapporter skal udarbejdes med den påkrævede hurtighed og præcision. Med hensyn til overvågning af jordbunden bør man henholde sig til Kommissionens forslag til retsakt på dette område.

3.10. Landene har investeret store ressourcer i udvikling og ajourføring af de nationale opgørelser. En omkostningseffektiv overvågning er nu og fremover afhængig af de nationale systemer. Ved at støtte den nationale overvågning kan man undgå afbrydelser og tage hensyn til landenes særtræk uden at spille ressourcer på overlappende systemer, samtidig med at man fortsætter den nødvendige udvikling hen imod harmonisering af den nationale overvågning landene imellem og bedre evne til at opfylde yderligere informationsbehov. EU kunne f.eks. påtage sig at fremme dataenes sammenlignelighed i samarbejde med medlemsstaterne og, om nødvendigt, institutionerne og kompetente internationale parter for at lave en syntese under hensyntagen til andre kilder, fremme et åbent samarbejde og finde frem til bedste praksis samt formulere strategiske politikforslag eller endog forslag til lovgivning.

3.11. Ifølge Kommissionens forslag udgøres retsgrundlaget udelukkende af traktatens artikel 175, der allerede tidligere har fungeret som grundlag for lovgivning på miljøområdet. Den resolution vedrørende skovbrugsstrategien, som EU's ministerråd vedtog i 1998, bekræfter vigtigheden af subsidiaritetsprincippet i forbindelse med skovbrugspolitikken — det princip, ifølge hvilket det primære ansvar og de primære forpligtelser i forbindelse med bæredygtig forvaltning, anvendelse og beskyttelse af skovene ligger hos medlemsstaterne. Også i EU's sjette miljøhandlingsprogram er der et krav om, at strategier og foranstaltninger på skovområdet gennemføres og udvikles under hensyntagen til EU's skovbrugsstrategi og subsidiaritetsprincippet, der vedrører den mest hensigtsmæssige fordeling af kompetencen mellem medlemsstaterne og EU og hænger nøje sammen med proportionalitetsprincippet.

3.12. Et bæredygtigt skovbrug omfatter alle aspekter af bæredygtighed. I bedømmelsen skal den miljømæssige bæredygtighed anskues som ét aspekt af bæredygtigt skovbrug parallelt med den sociale og den økonomiske bæredygtighed. Den skovbaserede og skovrelaterede industri er en af de vigtigste industrisektorer i EU, og denne industri og skovbruget vil i et udvidet EU beskæftige ca. 5 mio. mennesker eller ca. 1 mio. mere end i dag. Det primære ansvar for og de primære forpligtelser i forbindelse med skovenes bæredygtige forvaltning, anvendelse og beskyttelse ligger hos landene selv. Dette er et vigtigt element i de nationale skovprogrammer og -strategier. Medlemsstaterne har ligeledes ansvaret for det faglige niveau i forbindelse med et bæredygtigt skovbrug. Andre økonomiske aktiviteter eller fritidsaktiviteter, såsom indsamling af lægeplanter eller grøn turisme, kan udvikles i skovene, men det kræver, at de traditionelle karakteristika og navnlig mangfoldigheden med hensyn til flora og fauna bevares og holdes i balance. Man bør også fremover give medlemsstaterne mulighed for at udøve denne kompetence i forbindelse med udvikling, anvendelse og beskyttelse af skovene under hensyntagen til samfundets nye krav, når det gælder bæredygtig udnyttelse og miljø.

3.13. I forbindelse med handlingsprogrammerne vedrørende skove og andre naturressourcer, overvågningsprogrammerne og de beslutninger, der træffes på grundlag af overvågningen, bør man være opmærksom på, at den samfundsmæssige betydning af den økonomiske aktivitet, der er baseret på skovene, varierer fra land til land. Det er vigtigt, at EU-lovgivningen tager hensyn til udviklingen af aktivitetsforudsætningerne på dette område i medlemsstaterne.

3.14. Udvikling af informationssystemerne er en målsætning, der bør støttes. I denne forbindelse bør man være opmærksom på, at informationens tilgængelighed skal forbedres, ligesom man bl.a. bør øge udvekslingen af viden og erfaringer om god praksis. Samtidig skal det dog garanteres, at skovejere nyder tilstrækkelig personlig databeskyttelse i forbindelse med udveksling og offentliggørelse af data. Forslaget til forordning skal eksplicit henvise til direktivet fra 1995 om databeskyttelse.

3.15. Ifølge forordningen skal Kommissionen, medlemsstaterne og Den Stående Skovkomité stå for gennemførelsen

sammen med det internationale samarbejdsprogram for vurdering og overvågning af luftforureningens virkninger på skove, det videnskabelige koordineringsorgan og Det Europæiske Miljøagentur. Arbejdsdelingen bør klarlægges, så man undgår dobbeltarbejde, og så medlemsstaternes oplysningspligt ikke mangedobles som følge af forordningen.

3.16. Den Stående Skovkomité bør tildeles en central rolle i forbindelse med gennemførelsen og udviklingen af forordningen, idet komitéen bør have regulerende beføjelser. Den Stående Skovkomité bør fremover også stå for udveksling af viden og debat med offentligheden og de forskellige aktører.

Bruxelles, den 12. december 2002.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen om reformen af den fælles fiskeripolitik (»Vejviser«)

(KOM(2002) 181 endelig)

(2003/C 85/21)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 28. maj 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede Seppo Kallio til ordfører og Eduardo Chagas til medordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 14. november 2002.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 395. plenarforsamling af 11. og 12. december 2002, mødet den 12. december, følgende udtalelse enstemmigt.

1. Indledning

1.1. Færre fisk og fiskerflådens overkapacitet gør sammen med dårlig rentabilitet og faldende beskæftigelse inden for fiskerierhvervet en reform af den fælles fiskeripolitik stadig mere uomgængelig.

1.2. For at kortlægge situationen og skabe grundlag for en debat udsendte Kommissionen i marts 2001 en grøn bog om

den fælles fiskeripolitiks fremtid. EØSU afgav udtalelse om grønbogen i oktober 2001 ⁽¹⁾.

1.3. Med henblik på reformens gennemførelse udsendte Kommissionen i maj 2002 en meddelelse henvendt til Rådet om reformen af den fælles fiskeripolitik (»Vejviser«) ⁽²⁾ med en

⁽¹⁾ EFT C 36 af 8.2.2002.

⁽²⁾ KOM(2002) 181 endelig.

række supplerende dokumenter ⁽¹⁾. I denne udtalelse vil EØSU primært forholde sig til vejviseren, men vil dog i et vist omfang tage hensyn til de supplerende dokumenter, som vedrører »bekæmpelse af ulovligt, urapporteret og ureguleret fiskeri«, »bevarelse og bæredygtig udnyttelse af fiskeressourcerne«, »miljøbeskyttelseskrav i den fælles fiskeripolitik«, »strukturstøtte« og »hasteforanstaltning for ophugning af fiskerfartøjer«.

1.4. Med hensyn til bevarelsen af fiskeressourcerne og forvaltningen af fiskeriet foreslår Kommissionen en mere langsigtet forvaltning af fiskeriet ved hjælp af flerårige rammeprogrammer. I disse rammeprogrammer kombineres fangstovervågning med overvågning af fiskeriindsatsen. Kommissionen foreslår en styrkelse af de tekniske foranstaltninger for at reducere problemet med uønsket fangst. Industrifiskeri bør rettes mod fisk, for hvilke der ikke er noget marked for direkte konsum. Der vil blive foretaget en evaluering af industrifiskeriets indvirkning på de marine økosystemer ud fra et sæt indikatorer, der udvikles i samarbejde med de relevante organer, herunder Det Europæiske Miljøagentur. Fiskeriforvaltningen i Middelhavet bør udvikles. Miljøhensyn bør integreres bedre i fiskeriforvaltningen, og den videnskabelige rådgivning i forbindelse med fiskeriforvaltningen bør forbedres.

1.5. Kommissionen foreslår nye bestemmelser vedrørende tildeling af støtte til fiskerflåden samt foranstaltninger til begrænsning af flådens kapacitet. Muligheden for at yde støtte til oprettelse af ny kapacitet, eksport af fiskerfartøjer og oprettelse af blandede selskaber med tredjelands afskaffes. For at begrænse kapaciteten i fremtiden foreslår Kommissionen, at der fastsættes nye »referenceniveauer«, som er baseret på de endelige mål i FUP IV. Kapacitetens reduktion overvåges regelmæssigt, og der vil blive truffet juridiske foranstaltninger mod medlemsstater, hvis flåde ikke er i overensstemmelse med referenceniveauerne.

1.6. Kommissionen foreslår en videreførelse af den nuværende ordning med 6- til 12-sømilezoner. Kvotefordelingen skal fortsat ske efter princippet om relativ stabilitet. Der foreslås endvidere en klarlæggelse af, om adgangsbegrænsninger (såsom den, der gælder for Shetlandsområdet) virkelig er begrundet i bevarelseshensyn, idet de ellers bør afskaffes.

1.7. Der foreslås nye rammebestemmelser for kontrol og håndhævelse. Systemet omfatter bl.a. en klar fastlæggelse af de berørte parter ansvar. Der foreslås en opstramning med hensyn til erstatning og sanktioner. Kommissionen og de

ationale myndigheder udarbejder en handlingsplan for samarbejde om håndhævelse af foranstaltningerne. Desuden oprettes der en fælles inspektionsstruktur. Kommissionen foreslår endvidere en række gennemførelsesforanstaltninger, hvoraf en af de vigtigste er en udvidelse af den satellitbaserede fartøjsovervågning.

1.8. En af de centrale målsætninger, når det gælder internationalt fiskeri, er at få standstøt fiskeri under bekvemmelighedsflag samt ulovligt, urapporteret og ureguleret fiskeri. Man vil også forsøge at udbygge samarbejdet og indgå fiskeriaftaler med udviklingslande.

1.9. Formålet med strategien på akvakulturområdet er at sikre sunde produkter, fremme en miljømæssigt sund industri samt skabe nye job, specielt i de fiskeriafhængige områder. Den 19. september 2002 vedtog Kommissionen en meddelelse om en strategi for bæredygtig udvikling af europæisk akvakultur ⁽²⁾, som generelt har fået en positiv modtagelse i sektoren.

1.10. Kommissionen erkender, at reformen af den fælles fiskeripolitik vil få store socioøkonomiske konsekvenser, men er ikke i stand til at kvantificere disse konsekvenser nærmere. Det anslås dog, at 28 000 fiskere kan blive påvirket af de foreslåede foranstaltninger. Kommissionen har til hensigt fremover at føre bilaterale drøftelser med medlemsstaterne for at danne sig et billede af omstruktureringens socioøkonomiske virkninger. På grundlag af drøftelserne udarbejdes en handlingsplan til imødegåelse af virkningerne. Strukturfondene omprogrammeres i overensstemmelse med behovene.

1.11. I relation til spørgsmålet om den økonomiske forvaltning af fiskeriet vil Kommissionen arrangere workshops i 2002. Følgende to emner nævnes i denne forbindelse: en ordning med fiskerirettigheder, der kan købes og sælges, samt betaling for retten til at fiske og/eller fiskerisektorens dækning af omkostningerne ved fiskeriforvaltningen.

1.12. Under overskriften »Effektiv beslutningstagning med bred deltagelse« foreslår Kommissionen, at der oprettes rådgivende råd for fiskeriforvaltningen. Hermed vil man sikre bedre deltagelse af alle berørte parter i fiskeriforvaltningen. De rådgivende råd skal bl.a. bidrage til udarbejdelse af en europæisk adfærdskodeks for ansvarligt fiskeri i tilknytning til Den Rådgivende Komité for Fiskeri og Akvakultur. Kommissionen

⁽¹⁾ KOM(2002) 180 endelig, KOM(2002) 185 endelig, KOM(2002) 186 endelig, KOM(2002) 187 endelig og KOM(2002) 190 endelig.

⁽²⁾ KOM(2002) 511 endelig.

foreslår også en forenkling af bestemmelserne vedrørende den fælles fiskeripolitik samt aktioner til fremme af gennemsigthed for så vidt angår medlemsstaternes overholdelse af reglerne.

1.13. Kommissionen foreslår, at der i 2008 foretages en revision af de elementer i den fælles fiskeripolitik, der vedrører bevarelsen af fiskeressourcerne og flådepolitikken.

2. Generelle bemærkninger

2.1. EØSU var enig i den diagnose af situationen i EU's fiskerisektor, der blev præsenteret i Kommissionens grønbog fra 2001, ikke mindst med hensyn til fiskerflådens overkapacitet. Det må være indlysende, at bæredygtigt fiskeri ikke er muligt, hvis fiskerflåden og navnlig fiskeriindsatsen holdes på det nuværende niveau. Efter EØSU's mening er det imidlertid ikke nok med en økonomisk og miljømæssig tilgang, hvis man vil løse problemet. I sin udtalelse om grønbogen⁽¹⁾ understregede EØSU, at fiskeriets betydning for de berørte regioner går langt ud over erhvervets bidrag til BNP. Fiskerisektoren kan ikke bare anskues som genstand for endnu en omstrukturering i EU. Sektoren består langt overvejende af mindre fiskere, hvis aktiviteter generelt respekterer miljøet. Fiskeriet udgør akse for en lang række fællesskaber og aktiviteter og spiller en afgørende rolle med hensyn til social samhørighed og regional forvaltning, ikke mindst i de mest perifere regioner og de regioner, der i dag er stærkt afhængige af fiskeri.

2.1.1. Kommissionen understreger således sektorens ringe rentabilitet og konkluderer, at problemerne kan løses ved drastisk at reducere antallet af fartøjer og fiskere og gøre flåden mere effektiv og rentabel. I lyset af nyere erfaringer med modernisering af fiskerflåder, som medfører en kraftig nedgang i beskæftigelsen uden nødvendigvis at give en tilsvarende reduktion i kapaciteten, bør der gøres mere ud af behovet for at skabe en passende balance mellem fiskerfartøjernes rentabilitet og effektivitet på den ene side og bæredygtig beskæftigelse på den anden. Man må heller ikke glemme, at der ifølge Kommissionens tal er forsvundet 66 000 job i perioden 1990-1998, svarende til 22 % af arbejdsstyrken. EØSU mener, at der bør foretages en tilbundsående evaluering af de sociale konsekvenser af foranstaltningerne i de forskellige forslag fra Kommissionen. De nødvendige støtteforanstaltninger bør vedtages samtidig.

2.2. Bevarelse af ressourcerne og forvaltning af fiskeriet

2.2.1. EØSU anerkender de af Kommissionen foreslåede generelle målsætninger vedrørende bevarelse af fiskeressourcerne og fiskeriforvaltningen. Med hensyn til den umiddelbare, kraftige reduktion af fiskeriindsatsen skal man dog være opmærksom på, at reduktionsbehovet varierer stærkt alt efter fangstområder, flådesegmenter og den flådekapacitet, der er opnået inden for rammerne af FUP IV.

2.2.2. Endvidere skal det bemærkes, at det overvågningssystem, der skal ledsage kvotesystemet, rent administrativt kan blive meget tungt. EØSU foreslår derfor, at overvågningssystemet for fiskeriindsatsen i første omgang udvikles med henblik på de mest overfiskede fiskebestande.

2.3. En ny flerårig ramme for bevarelse af ressourcerne og forvaltning af fiskeriet

2.3.1. Kommissionens forslag om et flerårigt rammeprogram til bevarelse af fiskeressourcerne og fiskeriforvaltning falder helt i tråd med EØSU's udtalelse om grønbogen. Det flerårige rammeprogram vil have en stabiliserende indvirkning på fiskerierhvervet og give fiskerne og fiskeindustrien mulighed for at lægge mere langsigtede planer. EØSU ser hensynet til de perifere og stærkt fiskeriafhængige EU-områders særlige behov som en vigtig tilføjelse.

2.3.2. EØSU understreger betydningen af videnskabelig rådgivning af høj kvalitet i forbindelse med udformningen af de flerårige rammeprogrammer. Ved at hæve rådgivningsniveauet kan man skabe bedre overensstemmelse mellem udtalelserne og de politiske beslutninger. I denne forbindelse ønsker EØSU større samarbejde mellem forskerne og fiskerisektoren med henblik på en klarere og mere stringent vurdering af de videnskabelige data. Et sådant samarbejde bør navnlig etableres inden for rammerne af de rådgivende regionale råd, hvor alle parter er repræsenteret.

2.3.3. Selvom Rådet ikke altid har fulgt den videnskabelige rådgivning og truffet beslutninger, der gavner bevarelsen af havressourcerne, stiller EØSU sig tvivlende til Kommissionens forslag om at udelukke Rådet fra beslutningerne om de årlige fangstmængder og kvoter, når det flerårige program er vedtaget.

⁽¹⁾ EFT C 36, 8.2.2002.

2.4. Styrkelse af de tekniske foranstaltninger

2.4.1. EØSU støtter ibrugtagning af mere selektive fangstredskaber på fiskefartøjer i EU. Da nye fangstredskaber er dyre, gør EØSU opmærksom på, at der er behov for en tilstrækkelig lang overgangsperiode i forbindelse med gennemførelse af ændringer. Desuden foreslås det, at der åbnes mulighed for delvis at finansiere indkøb af moderne, selektive fangstredskaber med strukturstøtte fra EU, da dette vil kunne sætte fart på processen.

2.4.2. Forsøget med forbud mod udsmidning af fisk er i overensstemmelse med EØSU's tidligere henstillinger. Udsmidning af fangst kan ske ud fra forskellige begrundelser, og et forbud er ikke altid hensigtsmæssigt. Forsøgets virkning bliver størst, hvis det kombineres med foranstaltninger til at nedbringe mængden af uønsket fangst, såsom mere selektive fangstredskaber, fangstbegrænsninger på bestemte tidspunkter og bestemte steder samt en frivillig overgang til andre fangstmetoder med forskellige økonomiske incitamenter.

2.4.3. Tekniske foranstaltninger skal være baseret på et dækkende, videnskabeligt bevismateriale. For at give foranstaltningerne større gennemslagskraft bør fiskerierhvervets repræsentanter fra starten tage del i planlægningen af nye tekniske bestemmelser og frivillige tiltag, f.eks. udfasning af visse typer bundtrawl inden for 12-miles fiskerizonen.

2.5. Industrifiskeri

2.5.1. EØSU er enig i, at industrifiskeriet primært skal gælde de arter, der ikke er noget marked for som direkte konsum. Industrifiskeriets indflydelse på andre arter i fødekæden skal klarlægges. Med regionale flerårige forvaltningsplaner vil man i fremtiden kunne styre industrifiskeriet af forskellige arter.

2.6. Fiskeriforvaltning i Middelhavet

2.6.1. EØSU støtter alle bestræbelser på at øge samarbejdet mellem Middelhavslandene om at sikre fiskebestandene og fiskernes livsgrundlag. Indtil der er foretaget en mere grundig analyse, hilser EØSU den meddelelse, som Kommissionen for nylig vedtog om emnet, velkommen, idet den kan indebære en forbedring af den nuværende fiskeriforvaltning i området ⁽¹⁾.

(1) Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-parlamentet om en EF-handlingsplan for bevarelse og bæredygtig udnyttelse af fiskeressourcerne i Middelhavet som led i den fælles fiskeripolitik (KOM(2002) 535 endelig).

2.7. Integration af miljøhensyn i fiskeriforvaltningen

2.7.1. Der skal tages hensyn til miljøaspekterne på alle EU's fælles politikområder, også inden for fiskeripolitikken. I forbindelse med behandling af miljøspørgsmål bør man imidlertid også være opmærksom på den fælles fiskeripolitikks økonomiske og sociale målsætninger.

2.7.2. Der er behov for klare indikatorer til brug i forbindelse med overvågning af miljøbeskyttelsens virkninger og fastlæggelse af, hvor der er behov for en særlig indsats. Miljøets ringe tilstand taler for en hurtig indsats. EØSU glæder sig over Kommissionens forslag om hurtigt at få fastlagt nogle foreløbige indikatorer. Videreudvikling af indikatorerne og overvågningssystemet er en opgave for det internationale videnskabelige miljø i de nærmeste år, f.eks. i Det Europæiske Miljøagentur og Det Internationale Havundersøgelsesråd.

2.7.3. I forbindelse med Kommissionens overvejelser om beskyttelse af hajer, hvaler og havfugle skal der også tages hensyn til forudsætningerne for erhvervets fortsatte eksistens. Samarbejde med fiskerierorganisationerne er helt afgørende, hvis skaderne skal minimeres. Fiskeriet skal afbalanceres efter den miljømæssige bæredygtighed, men dette gælder også andre menneskelige aktiviteter, ikke mindst i kystområderne. De menneskelige aktiviteter kan sammen med miljø- og klimaændringer have betydelig indflydelse på det marine miljø. Med hensyn til omkostningerne ved beskyttelse af vandmiljøet understreger EØSU som i tidligere udtalelser, at man bør følge »foreneren-betaler«-princippet for at minimere de negative konsekvenser af de menneskelige aktiviteter. EØSU vil komme nærmere ind på dette spørgsmål i forbindelse med behandlingen af den strategi til beskyttelse og bevarelse af det marine miljø, som for nylig er blevet fremlagt i form af en meddelelse fra Kommissionen ⁽²⁾.

2.7.4. Indførelsen af en økosystembaseret tilgang kræver indsamling af miljødata i langt større omfang, end det sker i dag, og at data fra forskellige kilder sammenholdes. Derfor hilser EØSU Kommissionens forslag om at give marine økosystemer status som særskilt forskningsområde under det sjette rammeprogram for forskning velkommen.

2.8. En handlingsplan for forbedring af den videnskabelige rådgivning i forbindelse med fiskeriforvaltning

2.8.1. Videnskabelig rådgivning baseret på fiskebestandenes reelle tilstand er det vigtigste grundlag for regulering af fiskeriet. EØSU finder det således yderst vigtigt, at den videnskabelige rådgivning forbedres. Rådgivningen er baseret på analyser

(2) KOM(2002) 539 endelig.

foretaget på grundlag af nationale oplysninger. I de nationale kildeoplysninger er der i dag for mange fiskearters vedkommende så store mangler, at analyserne mere eller mindre må betragtes som gætterier. En forbedring af niveauet, når det gælder de grundlæggende oplysninger samt analysen af dem og den videnskabelige rådgivning, er et langsigtet mål, der også omfatter tredjelands fiskeri i internationalt farvand. EØSU ønsker et bedre samarbejde mellem forskerne og fiskerisektoren.

2.8.2. Indsamling af pålidelige oplysninger vedrørende fiskeri kræver en opstramning af den nationale og internationale fiskerikontrol, krydskontrol af fangstoplysninger fra forskellige kilder samt sanktioner, hvis myndighederne forholdes oplysninger.

2.8.3. EØSU understreger behovet for at styrke forskningen på dette område og stimulere bedre samarbejde og informationsudveksling på europæisk niveau, ligesom der skal sikres tilstrækkelige ressourcer under det sjette rammeprogram for forskning og udvikling.

2.9. Bevarelsespolitikens virkninger for fiskerflåden

2.9.1. I sin udtalelse om grønbogen om den fælles fiskeripolitik's fremtid ⁽¹⁾ bakkede EØSU op om Kommissionens analyse, som viste, at fiskerflåden er for stor. EØSU appellerede til medlemsstaternes og Kommissionens politiske mod og opfordrede dem til at tage udfordringerne op og indlede arbejdet med de nødvendige foranstaltninger, som bør være afbalancerede og udformes i samråd med sektoren, og som navnlig bør omfatte støtte til at dæmme op for eventuelle socioøkonomiske konsekvenser.

2.9.2. EØSU gentog desuden den holdning, man har givet udtryk for i tidligere udtalelser, nemlig at »fiskeriet [ikke] kan [...] analyseres ud fra et snævert økonomisk synspunkt, [...] idet] »fiskeriet og de dertil knyttede erhvervsaktiviteter både i forsynings- og forretningsleddet for de berørte regioner [har] langt større betydning end deres andel af BNP. Fiskeri er krumtappen i en række samfund, og disse spiller en vigtig rolle for den sociale balance og den regionale forvaltning. Værdien af denne rolle kan vanskeligt opgøres økonomisk.«

2.9.3. EØSU understregede ligeledes, at »indsatsen med henblik på gradvis reduktion af EU-flåden [ikke bør] tilsidesætte »behovet for fremdeles at forny og modernisere EU's flåde. Der bør sættes klart ind på at skabe de bedste betingelser

for forarbejdning af råvarerne under bedre vilkår, herunder sikkerhed for mandskabet om bord på fiskerfartøjerne.« Dette er en afgørende faktor i forbindelse med nyorienteringen af den fælles fiskeripolitik, der skal være miljømæssigt, økonomisk og socialt bæredygtig. Samtidig skal man være opmærksom på, at fiskeriet er et af Europas og verdens farligste erhverv med et stort antal arbejdsulykker.

2.9.4. Med forslaget om nye bestemmelser vedrørende tildeling af støtte til fiskerflåden anlægger Kommissionen en strategi, som EØSU har visse forbehold over for. Udvalget stiller sig navnlig tvivlende til det stop for offentlig støtte til modernisering af flåden, der skulle træde i kraft allerede den 1. januar 2003.

2.9.5. Selvom fiskerflåden i nogle medlemsstater er teknisk veludviklet og yderst rentabel, er fartøjerne i andre medlemsstater gammeldags og små med lav fangstkapacitet. På sidstnævnte fartøjer anvendes traditionelle fangstmetoder, der normalt er mere selektive end andre metoder, og som kræver langt mere arbejdskraft. Når man reducerer EU's fiskerindsats skal der tages hensyn til disse forskelle og navnlig til det forhold, at alle foranstaltninger har nogle sociale konsekvenser for de pågældende samfund, som ikke kan måles i penge.

2.9.6. I tidligere programmer vedrørende reduktion af fiskerflåden har de enkelte medlemsstater anlagt forskellige strategier: Nogle har overskredet målsætningen for reduktionen af fartøjer, mens fangstkapaciteten i andre medlemsstater direkte er blevet større. Ifølge Europa-Kommissionens og Eurostats årsoversigt for 2001 var det samlede fald i EU's fangstmængde kun 2 % (6,3 mio. ton), og for mange landes vedkommende var der endog tale om en stigning i fangstmængden.

2.9.7. Selvom støtte ikke kan være en permanent løsning for sektoren, er der efter EØSU's opfattelse faktorer, der taler for at opretholde støtten til moderniseringen af fiskerfartøjerne (arbejdstagernes sikkerhed, arbejds- og levevilkår, kvalitet etc.). De nuværende begrænsninger kan dog bevares, især forbuddet mod forøgelse af fartøjskapaciteten. Som det også konstateres i udtalelsen om grønbogen: »I forbindelse med revisionen af den nuværende FIUF-støtte må man dog holde sig for øje, at der er behov for en modernisering af EU-flåden, og at en integreret og konsekvent politik kun kan sigte mod afskaffelse af bygnings- og moderniseringsstøtte til de fartøjskategorier eller medlemsstater, som bevisligt ikke har opfyldt målene under FUP.«

(1) EFT C 36 af 8.2.2002.

2.9.8. Den Rådgivende Komité for Fiskeri og Akvakultur og Udvalget for den Sociale Dialog inden for Fiskeriet udtrykker samme holdning i deres udtalelser om grønbogen.

2.9.9. Stoppet for støtte til fiskerfartøjer kan også være med til at fremme centraliseringen af EU's fiskerflåde til skade for de mindre fiskere. Yderligere centralisering vil få alvorlige sociale konsekvenser ikke blot for fiskerierhvervet, men også for de forskellige faser i produktionen og for de samfund og erhverv, der er afhængige af fiskeriet.

2.9.10. EØSU finder det dog positivt, at Kommissionen agter at tillade støtte til aktiviteter i tilknytning til fartøjssikkerhed, mere selektive fangstmetoder og kvalitetsforbedringer.

2.9.11. EØSU mener, at små fiskerfartøjer (under 12 meter) skal lades uden for reformens planer vedrørende kapacitetsreduktion.

2.10. Adgang til farvande og ressourcer

2.10.1. EØSU kan tilslutte sig, at den nuværende 6-12 sømiles fiskerizone forbliver under national jurisdiktion. Hvad angår fiskeri uden for 6-12 sømilegrænsen bør Kommissionen gennemføre forhandlinger med alle medlemsstater så hurtigt som muligt. I forbindelse med fiskerimulighedernes fordeling finder EØSU det nuværende princip om relativ stabilitet tilfredsstillende. Samtidig er det dog vigtigt at respektere traktaterne for så vidt angår principperne om lige adgang til og fordeling af fiskeressourcerne.

2.11. Kontrol og håndhævelse

2.11.1. I forlængelse af tidligere udtalelser understreger EØSU betydningen af kontrol i forbindelse med reformen af fiskeripolitikken. Kommissionens og medlemsstaternes ansvar for så vidt angår kontrol og håndhævelse bør fastlægges helt klart. Der bør ske en harmonisering i medlemsstaterne med hensyn til sanktioner og praktisk håndhævelse. EØSU finder det mest hensigtsmæssigt, at beslutninger om kontrolprocedurer fortsat træffes af Rådet.

2.11.2. EØSU støtter en udvidelse af satellitovervågningssystemet, så det kommer til at omfatte mindre fartøjer. I lyset af udstyrets høje pris mener EØSU, at Kommissionen bør påtage sig en del af udgifterne til udstyr og opstilling. For at sikre en effektiv udnyttelse bør Kommissionen sørge for, at der i forbindelse med ibrugtagning af udstyret gives passende undervisning.

2.12. Internationalt fiskeri

2.12.1. EØSU støtter Kommissionens foreslåede målsætning om at styrke det internationale samarbejde og også arbejde for et bæredygtigt og ansvarligt fiskeri i andre farvande end EU's. Stop for fiskeri under bekvemmelighedsflag er en af de vigtigste foranstaltninger, hvis målsætningen om at standse ulovligt, ukontrolleret og ureguleret fiskeri skal nås. EØSU mener, at fælles virksomheder kunne være et redskab i forbindelse med omlægning af fiskerflåden og samarbejde med tredjelande inden for rammerne af samarbejds- og udviklingspolitikken. I denne forbindelse er der behov for bedre koordination i EU mellem den fælles fiskeripolitik og EU's politik vedrørende udviklingssamarbejde, så der skabes helt klare kriterier for sikring af overensstemmelse med strategien vedrørende bæredygtig udvikling.

2.12.2. For at sikre fiskernes beskæftigelse og EU's fødevarerforsyning er der fortsat behov for fiskeriaftaler med tredjelande. Et bæredygtigt fiskeri skal være baseret på fangstovervågning og kontrol af fiskebestandene. EØSU kræver, at den af Kommissionen foreslåede videnskabelige rådgivning om de fiskebestande, der er genstand for fiskeriaftalerne, skal foreligge, inden fangsten indledes. I øvrigt må fiskeriaftaler ikke udgøre en trussel mod tredjelandes eget fiskeri. EØSU mener, at Kommissionen bør få de fornødne ressourcer til at spille en mere aktiv rolle inden for de regionale fiskeriorganisationer på internationalt niveau, så den bedre kan forsvare EU's fiskeripolitik. Fiskeriaftaler har en vigtig beskæftigelseskabende effekt.

2.12.3. EØSU noterer sig, at fiskerisektorens arbejdsmarkedsparter i EU, ETF og Européche, er blevet enige om, at en social klausul skal nævnes i alle fiskeriaftaler med tredjelande, så det sikres, at statsborgere fra tredjelande, der har indgået en aftale, har krav på de samme arbejdsbetingelser som den besætning, der kommer fra EU-lande. EØSU opfordrer kraftigt Kommissionen til at lade en sådan klausul indgå i alle nuværende og kommende aftaler.

2.13. Akvakultur

2.13.1. EØSU mener, at den økonomisk vigtige akvakultur behandles noget stedmoderligt i Kommissionens forslag vedrørende den fælles fiskeripolitik. Det er EØSU's håb, at det særlige

forslag vedrørende akvakultur, der for nylig er blevet fremlagt, vil rette op på denne mangel (1).

2.13.2. EU's import af akvakulturprodukter er vokset støt, og en stor del af forædlingen inden for sektoren er allerede baseret på importfisk. For at selvforsyningsgraden ikke skal falde yderligere, finder EØSU det vigtigt, at EU's egen akvakulturproduktion i det mindste holdes på det nuværende niveau.

2.14. *Den fælles fiskeripolitik's sociale dimension*

2.14.1. EØSU peger på, at reformen af den fælles fiskeripolitik vil få ganske betydelige konsekvenser i de kystområder, der er afhængige af fiskeriet. Man skal være opmærksom på, at for hver erhvervsfisker, der mister sit arbejde, er der også adskillige personer på land, der bliver arbejdsløse. EØSU mener, at de af Kommissionen foreslåede bilaterale forhandlinger og de herpå baserede handlingsplaner er vigtige, når man skal vurdere og modvirke de socioøkonomiske virkninger af reformen af den fælles fiskeripolitik. EØSU noterer sig, at Kommissionen for nylig vedtog en handlingsplan (2), der skal modvirke de sociale, økonomiske og regionale konsekvenser af omlægningen af fiskerierhvervet i EU. EØSU vil tage stilling til denne plan i en senere udtalelse.

2.14.2. EØSU understreger, at der er flere løsningsmodeller, når det gælder den arbejdskraft, der frigøres fra fiskeriet og fiskeforædlingen. Mulighederne afhænger bl.a. af den pågældende regions øvrige beskæftigelsesmuligheder, fiskerbefolkningens aldersstruktur og de muligheder, der er for at få støtte. Kommissionen kan lette medlemsstaternes beslutningstagning ved at indsamle oplysninger fra hele EU om afprøvede beskæftigelsesmodeller og de erfaringer, man har indhøstet i forbindelse hermed. Man bør gøre sig alvorlige overvejelser om den fælles holdning til dette spørgsmål, som de europæiske arbejdsmarkedsparter skal vedtage inden udgangen af 2002.

2.14.3. Samtidig med at man skærer ned på fiskerikapaciteten og stimulerer fiskerne til at gå over i andre erhverv, bør man sikre de tilbageværende fiskeres livsgrundlag og erhvervets videreførelse. Der skal være plads til moderniseringer, ligesom det skal være muligt for unge at gå ind i fiskerierhvervet. Medlemsstaterne bør navnlig vise større vilje til at ratificere STCW-F-konventionen og Torremolinos-protokollen.

2.15. *Økonomisk forvaltning af fiskeriet i EU*

2.15.1. EØSU mener ikke, at det inden for de nærmeste år vil være realistisk at afskaffe systemet med nationale fiskekvoter. Derimod bør man diskutere, hvordan fiskeriindsatsen kan tilpasses efter kvoterne, og hvordan kvoterne kan deles, så fiskerne får det bedste udbytte. Det sociale aspekt og miljøaspektet bør også indgå i diskussionerne om fiskeriforvaltningens økonomiske dimension.

2.15.2. I sin udtalelse om grønbogen (punkt 2.2.7) gav EØSU udtryk for, at man ikke går ind for indførelse af omsættelige individuelle kvoter, idet man understregede risikoen for, at »institutionaliseringen af et sådant system ville være ensbetydende med at koncentrere fiskerettighederne på store virksomheder«, ligesom »det ville være enden på fiskeri med mindre fartøjer og de små og mellemstore virksomheder« med en generel forringelse af fiskernes beskæftigelsessituation til følge. Når Kommissionen arrangerer workshops om dette spørgsmål, bør de indhøstede erfaringer evalueres for så vidt angår omkostninger og fordele og deres indvirkning på beskæftigelsen, så Kommissionen senere kan fremsætte henstillinger. På disse workshops bør man også se på spørgsmålet om betaling for fiskerettigheder.

2.16. *Effektiv beslutningstagning med bred deltagelse*

2.16.1. EØSU støtter oprettelsen af regionale rådgivende råd. Der er dog en risiko for, at disse råd vil blive regionale diskussionsklubber uden praktisk indflydelse. Det er derfor EØSU's holdning, at de regionale rådgivende råd skal have en klart defineret rolle og tage sig af alle spørgsmål, der har indflydelse på fiskeriet i den pågældende region, forudsat at dette ikke undergraver princippet om en fælles EU-politik. Tredjelande med stor betydning for fiskeriet i den berørte region bør have mulighed for at deltage og udtrykke deres synspunkter som eksterne medlemmer på møderne i de regionale rådgivende råd.

2.16.2. EØSU er enig i, at de regionale rådgivende råd skal spille en central rolle i forbindelse med udarbejdelsen af en EF-kodeks for ansvarligt fiskeri. Pga. de store lokale forskelle med hensyn til fangstmetoder er det i denne forbindelse vigtigt at tage hensyn til regionale aspekter. EØSU mener, at regionale rådgivende råd bør oprettes under Den Rådgivende Komité for Fiskeri og Akvakultur og dens arbejdsgrupper.

(1) Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet — En strategi for bæredygtig udvikling af europæisk akvakultur (KOM(2002) 511 endelig).

(2) KOM(2002) 600 endelig.

2.17. Bekæmpelse af ulovligt, urapporteret og ureguleret fiskeri

2.17.1. EØSU støtter foranstaltninger til forbedring af informationsudvekslingen mellem EU og tredjelande og styrkelse af samarbejdet med henblik på at bremse ulovligt fiskeri og fiskeri under bekvemmelighedsflag.

2.17.2. EØSU mener, at EU pga. svage ressourcer i mange udviklingslande til fiskerikontrol bør bistå disse lande med at kontrollere det fiskeri, der finder sted i deres farvande. Bistand bør, som Kommissionen foreslår, ydes efter en vurdering fra gang til gang. Bistand af denne type kunne være et led i de fiskeriaftaler, der indgås med udviklingslande.

3. Konklusioner

3.1. EØSU vil navnlig henlede opmærksomheden på følgende spørgsmål i forbindelse med reformen af den fælles fiskeripolitik og Kommissionens meddelelser:

- Indførelse af flerårige rammeprogrammer i forbindelse med fiskeriforvaltning kan gavne hele erhvervet og give sektoren et klarere billede af fremtiden.
- Videnskabelig rådgivning af høj kvalitet vil få større betydning for alle beslutninger, der træffes i tilknytning til fiskeriforvaltningen; bedre koordinering på europæisk niveau anbefales, således at forskningsindsatsen på området kan styrkes og samarbejdet med fiskerisektoren forbedres.
- Der er behov for større hensyntagen til miljøaspekterne i beslutningstagningen. Når man behandler miljømæssige spørgsmål, skal der omvendt også tages hensyn til den fælles fiskeripolitiks økonomiske og sociale målsætninger.
- EØSU foreslår, at »forurenere betaler«-princippet skal anvendes i forbindelse med dækning af udgifter til miljøforvaltningen, idet der skal tages hensyn til alle menneskelige aktiviteter, der påvirker havmiljøets tilstand og vandets kvalitet.
- Der bør fortsat ydes offentlig støtte til fornyelse og modernisering af fiskerflåden. Støtten kan f.eks. kobles sammen med et krav om samtidig reduktion af fiskerikapaciteten.
- 6-12-sømiles fiskerizoner og princippet om relativ stabilitet udgør fortsat et godt grundlag for regulering af fiskeriet.
- Internationalt samarbejde og bedre kontrol er et krav, hvis målsætningerne i den fælles fiskeripolitik skal nås.
- Man bør være særlig opmærksom på den fælles fiskeripolitiks socioøkonomiske indvirkning på hele det omgivende samfund i kystområderne. Reformen af den fælles fiskeripolitik må ikke undergrave livsgrundlaget for de resterende fiskere eller forhindre unge i at gå ind i erhvervet.
- De regionale rådgivende råd for fiskeriforvaltning hilses velkommen, men de skal have en klart defineret rolle og konkrete opgaver under Den Rådgivende Komité for Fiskeri og Akvakultur og dens arbejdsgrupper.

Bruxelles, den 12. december 2002.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet om Produktivitet: nøglen til konkurrenceevne for EU's økonomier og virksomheder«

(KOM(2002) 262 endelig)

(2003/C 85/22)

Kommissionen besluttede den 24. maj 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Peter Morgan og derefter Ulla Sirkeinen til ordførere. Medordfører var Ernst Erik Ehnmark. Sektionen vedtog sin udtalelse den 27. november 2002.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 395. plenarforsamling af 11. og 12. december 2002, mødet den 11. december, med 71 stemmer for, 1 imod og 7 hverken for eller imod følgende udtalelse.

1. Sammenfatning

1.1. Det fremgår af kommissionsmeddelelsens⁽¹⁾ oversigt over udviklingstendenser, som er opridset i Lissabon-strategien, at produktivitetsvæksten i EU har været langsom og aftagende i forhold til væksten i USA. EØSU erkender, at hvis EU skal blive verdens mest konkurrencedygtige region, kræver det blandt andet, at man inden for en årrække når en produktivitetstilvækst, der er på højde med USA's. Meddelelsen hilses velkommen, da den indsætter produktivitetsmålet i et bredere perspektiv og relaterer det til den særlige udfordring i forbindelse med bæredygtig udvikling.

1.2. At måle og forklare produktivitet og beslægtede spørgsmål er en ueksakt videnskab med mange usikkerhedsmomenter. Især påvirkes produktiviteten af mange forskellige faktorer, hvor relationen til produktivitetsvækst kan være kompleks. Lissabon-strategien tager hensyn til mange vigtige faktorer, men EØSU ønsker at udvide rammerne for debatten til at omfatte andre vigtige spørgsmål, der har indflydelse på produktiviteten.

1.3. EØSU har formuleret visse nøgleaktioner for produktivitetsvæksten i EU. Udvalget understreger, at disse aktioner skal udvikles med det mål at opnå en optimal produktivitetforøgelse, men også skal tage hensyn til den bæredygtig udviklings tre søjler såvel som til Europas sociale og kulturelle arv. De diskuterede tiltag falder ind under fem overordnede rubrikker:

- F&U og innovation,
- indførelse af ny teknologi, især IKT (Informations- og Kommunikationsteknologier),

- udvikling af menneskelige ressourcer,
- ledelses- og arbejdspladsorganisation, samt
- markedsspørgsmål.

1.4. Produktivitet og øget produktivitet er hovedsagelig et resultat af de beslutninger, der træffes i de enkelte virksomheder, og den udvikling, der foregår i virksomhederne. Denne aktivitet bør stimuleres og tilskyndes med alle midler og på alle niveauer — blandt enkeltpersoner, virksomheder samt på lokalt, nationalt og EU-niveau. Sund konkurrence på markedet er især en forudsætning for god produktivitetsvækst.

1.5. EØSU fremsætter en række henstillinger til EU's beslutningstagere og arbejdsmarkedsparterne. Det vigtigste skridt hen imod bedre produktivitetsvækst i EU er fuld gennemførelse af Lissabon-strategien. Andre henstillinger er:

- Kommissionen skal udvikle den analyse, der oprides i meddelelsen, og evaluere tendenser i produktivitetudviklingen i den årlige opfølgning af Lissabon,
- Kommissionen skal hurtigst muligt analysere udvidelsens indvirkning på EU's produktivitet og indføre metoder til udbredelse af information om god praksis i forbindelse med produktivitet,
- medlemsstaterne skal udvikle Luxembourg-processen for aktive arbejdsmarkedspolitikker,
- arbejdsmarkedsparterne på de relevante niveauer skal udvikle politikker og overveje, hvordan man kan stimulere produktivitet, samt udvikle opfølgningsordninger hvad angår uddannelse,

⁽¹⁾ KOM(2002) 262 endelig.

— EU-institutionerne skal forenkle lovgivningen, hvilket er helt afgørende for at forbedre produktiviteten.

1.6. I betragtning af produktivitetens betydning for konkurrenceevnen, den økonomiske vækst, beskæftigelsen og bæredygtig udvikling generelt vil EØSU sætte særlig fokus på det i sit arbejde fremover, herunder arrangere en konference, som hvert andet år skal evaluere fremskridtene i Lissabon-strategien, deriblandt produktiviteten.

2. Betydningen af produktivitet på baggrund af Lissabon-strategien

2.1. Lissabon-strategien har opstillet et meget ambitiøst mål for udviklingen af EU's økonomi, erhvervsliv, arbejdsmarked og miljø. Nøgleordene om, at EU skal være det mest konkurrencedygtige område i verden, har sat fantasien i bevægelse hos mange. Allerede efter to år er det imidlertid tydeligt, at processen ikke gør så gode fremskridt, som man havde håbet. På en række områder er foranstaltningerne til at opfylde Lissabon-målet langt fra tilstrækkeligt udviklede og gennemførte.

2.2. Lissabon-målene er imidlertid formuleret som relative mål, der sammenlignes med andre landes konkurrenceevne. Det betyder, at udviklingen i andre lande vil påvirke evalueringen af, hvilke foranstaltninger der skal træffes for at gøre EU til det mest konkurrencedygtige område i verden senest i 2010.

2.3. At være konkurrencedygtig indebærer især at være produktiv, men konkurrenceevne og produktivitet er adskilte spørgsmål. Mens produktivitet er klart defineret, er konkurrenceevne et bredere spørgsmål, der er åbent for fortolkning. Konkurrenceevne kan ses som en kombination af konkurrencedygtige priser, der opnås gennem øget produktivitet, og konkurrencedygtige omkostningsuafhængige karakteristika. Vækst i produktivitet er resultatet af større produktion fra et givet »input« af arbejdskraft, kapital og andre ressourcer. Som Kommissionen konstaterer, beror økonomisk vækst på akkumulation af menneskelig og fysisk kapital, på vækst i den aktive arbejdsstyrke, og på hvor effektivt disse faktorer anvendes.

2.4. Der er i 1990'erne blevet sat stigende fokus på spørgsmålet om produktivitet i lyset af den overraskende kraftige produktivitet udvikling i USA. I løbet af et årti synes den amerikanske økonomi at have haft held til at øge vækstraten i produktivitet, mens produktivitetens væksten i EU er faldet efter 1995 fra en i forvejen lavere vækstrate. Nylige

statistikker, offentliggjort i november 2002, viser, at produktiviteten pr. time også under den nuværende økonomiske afmatning er fortsat med at vokse i USA. Det understreger, at EU er nødt til at opnå en tilsvarende og så vidt muligt bedre vækst, hvis EU skal blive »den mest konkurrencedygtige region i verden« ved udgangen af dette årti. Dette er uægteligt en stor udfordring.

2.5. Ydermere er EU's problem ikke blot en svag produktivitetsvækst i dag, men at antallet af arbejdstimer er utilstrækkeligt. I lyset af den problematiske demografiske udvikling i EU er der et endnu mere presserende behov for stærk produktivitetsvækst for at sikre økonomisk vækst og vedvarende social velfærd.

2.6. På den anden side kan og bør produktivitet ikke kun ses i lyset af dens bidrag til den samlede økonomiske vækst og konkurrenceevne. Kommissionen har nu fremlagt en meddelelse om produktivitet og slår kraftigt til lyd for, at en produktivitetforøgelse må ses i en bredere sammenhæng. Den bidrager betydeligt til udviklingen af et europæisk samfund med høj økonomisk vækst, vedvarende velfærd for alle, udstrakt social integration og et højt miljøbeskyttelsesniveau.

2.7. Kommissionen fortjener ros for denne ambition om at sætte fokus på det centrale spørgsmål om produktivitet og samtidig sætte det ind i en bredere kontekst. Det faktum, at meddelelsen savner mere præcise henstillinger, gør ikke denne påskønnelse mindre værd.

2.8. Lissabon-strategien beskæftigede sig ikke specifikt med produktivitetsspørgsmål. De indgik i den overordnede ramme for konkurrencedygtighed. Men strategien omfatter de fleste faktorer, som er bestemmende for produktivitetsvækst og relevante strategiske foranstaltninger.

2.9. En fuldstændig gennemførelse af Lissabon-strategien er en forudsætning for at sikre en tilstrækkelig og vedvarende stigning i produktivitet, økonomisk vækst og mere og bedre beskæftigelse.

3. Produktivitetmåling — et håndværk med mange usikkerheder

3.1. Der er blevet gennemført en række videnskabelige undersøgelser om, hvordan produktivitet bør måles. Produktivitet måles som økonomisk præstation i forhold til forskellige inputfaktorer — arbejdskraft, kapital og andre ressourcer. USA

har langt bedre resultater hvad angår arbejds- og kapitalproduktiviteten. Når det gælder bæredygtig udvikling, øko-produktivitet og ressourceproduktivitet, der er en afgørende indikator, har EU på den anden side måske opnået bedre resultater end USA.

3.2. Produktivitetsvækst kan måles pr. arbejdstager — som Kommissionen gør — eller pr. time, som det sker i USA's statistikker. Resultaterne varierer betydeligt afhængig af den valgte metode. USA fører endnu mere over EU's økonomier hvad angår BNP pr. lønmodtager på grund af et meget højere antal arbejdstimer pr. år pr. lønmodtager (den engelske fagbevægelses statistiske undersøgelse for perioden 1997-2002). Måling af produktivitet i forhold til kun en inputfaktor, almindeligvis arbejdskraft, i en enkelt økonomisk sektor eller på virksomhedsniveau giver kun begrænset information og må tolkes korrekt. Hvorom alting er, er der brug for pålidelige data.

3.3. Ydermere tager målingen af BNP hverken hensyn til en eventuel forringelse af naturlige ressourcer eller til forurening, undtagen når der er omkostninger i forbindelse med udbedring af skader. I visse lande, f.eks. Finland, indgår brugen af naturlige ressourcer, målt i volumen, i de offentlige budgetter. Der findes ingen internationalt vedtagne metoder til at måle værdien af dette.

3.4. Der er især problemer med at måle produktiviteten inden for tjenesteydelser, både offentlige og private. Kommissionen gør med rette opmærksom på dette. Problemet er af stor betydning på grund af den store og voksende andel af tjenesteydelser i økonomierne. Desuden bør man være meget mere opmærksom på spørgsmålet om effektivitet inden for den offentlige sektor som helhed.

3.5. De sædvanlige metoder til at måle produktivitet giver ingen klare svar på, hvordan forskellige bagvedliggende faktorer påvirker produktivitetsvæksten. Der er mange forskellige faktorer, og deres relation til produktivitetsvæksten kan være kompliceret og lader sig ikke forklare på en enkel måde, uanset hvor omfattende de undersøges.

3.6. I USA har undersøgelser af produktivitet især fokuseret på faktorerne bag den meget hurtige fremgang i anden halvdel af 1990'erne. Der synes at være generel enighed om nogle af de vigtigste elementer. Heraf er måske det allervigtigste element den massive indførelse af IKT-teknologi og den dermed

forbundne omfattende uddannelse af arbejdsstyrken i IKT-applikationer. Visse iagttagere har påpeget, at mere end en fjerdedel af USA's produktivitetsstigning kan forklares ved IKT-faktoren⁽¹⁾.

3.7. Andre nøglefaktorer er indførelsen af andre højteknologiske teknologier mere generelt, tilgængeligheden af risikovillig kapital, den kraftige støtte til iværksættere og innovation, gode ledelsesmetoder og — også generelt — udviklingen af menneskelige ressourcer.

4. Centrale produktivetsfaktorer i EU-perspektiv

4.1. Produktivitet påvirkes af utallige faktorer af varierende betydning. I denne udtalelse kan kun de, som anses for de vigtigste, diskuteres.

4.2. Produktivitetsstigninger afhænger af praktiske beslutninger og tiltag i virksomheder og på andre arbejdspladser. Intet kan erstatte disse. Offentlige politikker kan øge potentialet og skabe gode betingelser for produktivitetsvækst. Sådanne politikker og beslutninger hører ind under forskellige mandater — delvist EU, delvist medlemsstaterne eller regionerne, og somme tider arbejdsmarkedets parter. Mange indgår i Lissabonstrategien. Begrænsninger i de nationale budgetter kan påvirke de nationale politikkers muligheder for at støtte produktivitetsvækst, f.eks. finansiering af F&U.

4.3. Kommissionens meddelelse om produktivitet fokuserer på et begrænset antal faktorer, især IKT, innovation og iværksætterkultur, udvikling af menneskelige ressourcer og i et vist omfang F&U. Denne tilgang er logisk, men betyder, at diskussionen let kan blive for snæver.

4.4. Spørgsmål som investeringsniveau, tilrettelæggelse af arbejdsplads, politikker for medarbejderindflydelse, skabelse af innovationsfremmende arbejdsmiljøer, nye former for samarbejde mellem universiteter og erhvervsliv, samt nye måder, hvorpå risikovillig kapital kan stilles til rådighed, bør være led i en bredere tilgang til produktivitetsvækst i EU.

4.5. EØSU henstiller, at initiativer til udformning af en politik, der sigter på at forbedre produktivitetsvæksten i EU, kommer til at omfatte faktorer som de ovennævnte.

⁽¹⁾ Økonomisk rapport fra USA's præsident, januar 2001.

5. Øget produktivitet i EU

5.1. I det følgende forsøges formuleret en række centrale politikker, der kan være med til at skabe produktivitetsvækst i EU. Disse politikker må udvikles med henblik på at opnå en optimal produktivetsforbedring, men bør også tage hensyn til alle tre søjler i politikken for bæredygtig udvikling såvel som til de økonomiske og sociale traditioner inden for EU-området. På den anden side bidrager produktivitetsvæksten, direkte og indirekte, også til opnåelsen af en bæredygtig udvikling.

5.2. Aktionerne falder ind under fem overordnede rubrikker: F&U og innovation, indførelse af ny teknologi, især IKT, udvikling af menneskelige ressourcer, ledelses- og arbejdspladsorganisation samt markedsspørgsmål. Disse områder hænger tæt sammen.

5.3. F&U og innovation

5.3.1. Langsigtede F&U-politikker skal fastlægges i samarbejde med virksomhederne og den offentlige sektor, og der skal ydes støtte til udvikling af grundlæggende applikationer. Man kan drage nytte af forskeres viden, når der skal formuleres effektive politikker og tiltag med henblik på at øge produktiviteten.

5.3.2. Gode resultater kan opnås ved at knytte forskning tæt sammen med praktiske behov. Et eksempel er det finske produktivetsprogram, som omfatter 13 projekter, der er blevet udviklet i samarbejde mellem virksomheder, den offentlige sektor og forskere. Projekterne omfatter bl.a. udvikling af praktiske instrumenter til produktivetsudviklingsprojekter, såsom analysemetoder, indikatorer, undervisningsmateriale og lønmodeller.

5.3.3. Der skal udformes et innovationsvenligt klima på arbejdspladsen: Der er et stort potentiale for innovation i det daglige arbejdsliv, baseret på fortløbende forbedringer og arbejdstagernes aktive deltagelse. Der er brug for innovation i selve arbejdslivet.

5.3.4. Kompetencecentre er ikke lette at skabe, men når det lykkes, tiltrækker de kvalificerede medarbejdere og iværksættere inden for højteknologi, der sammen kan sætte gang i innovation og produktivitet. EU bør endvidere overveje tilskyndelsesprogrammer, så man kan tiltrække højtuddannede arbejdstagere fra andre lande, f.eks. i form af udvekslingsprogrammer.

5.3.5. Kommissionen har noteret sig Rådets beslutning om at anbefale en kraftig forøgelse af ressourcer til F&U, navnlig inden for den private sektor. EØSU bifalder beslutningen og

understreger, at medlemsstaternes regeringer har et medansvar for at føre denne vigtige langsigtede forpligtelse ud i livet og heller ikke må svække den i tider med strenge krav til de nationale budgetter. EØSU vil desuden understrege, at rammeprogrammet for F&U må knyttes tæt sammen med udviklingen af nye konkurrencedygtige teknologier.

5.3.6. De nuværende politikker vedrørende uddannelse af nye forskere synes aldeles utilstrækkelige i forhold til de behov, der vil opstå i lyset af den samlede Lissabon-strategi. Nye initiativer er nødvendige, hvis man skal garantere udbuddet af forskere i både den offentlige og den private sektor.

5.4. Indførelse af ny teknologi

5.4.1. Indførelse af avancerede teknologier i produktionen skal tilskyndes, både i den offentlige og private sektor. Ifølge Kommissionen og flere andre kilder giver ny teknologi, navnlig IKT-teknologi, store muligheder for at øge produktiviteten i alle sektorer. Det er vigtigt med en fortsat og tilbundsående undersøgelse af dette spørgsmål.

5.4.2. Indførelse af ny teknologi kræver almindeligvis tilpasning af færdigheder og arbejdsomlægning. Undertiden bliver arbejdspladser nedlagt, mens nye oprettes i andre økonomiske sektorer. Arbejdstagernes accept af disse forandringer og vilje til at tilpasse sig bør indgå i den langsigtede politik, herunder spørgsmål som arbejdstagerindflydelse, sikkerhedsnet, videreuddannelse på arbejdspladsen, aktive arbejdsmarkedspolitikker, osv.

5.4.3. e-Europe-initiativet skal gennemføres fuldstændigt, herunder også foranstaltninger med henblik på mere bredbånd, e-forvaltning, telekommunikationsinfrastruktur og sikkerhed.

5.4.4. Små og mellemstore virksomheder finder det ofte svært at finansiere indførelsen af ny teknologi. God vejledning bør tilrettelægges og eventuelt bør der ydes støtte for at lette brugen af innovative finansieringsmetoder.

5.5. Udvikling af menneskelige ressourcer

5.5.1. Udvikling af menneskelige ressourcer er en af de grundlæggende faktorer i enhver politik vedrørende produktivitet og omfatter en række forskellige foranstaltninger:

5.5.2. Uddannelse i IKT-teknologi

- Der bør sikres gode muligheder for livslang uddannelse — bl.a. bør mulighederne for at bruge skatteincitament udforskes, f.eks. skattefradrag for midler, der bliver sat til side til fremtidig uddannelse.
- Voksne, hvis oprindelige uddannelse er utilstrækkelig, bør have mulighed for videreuddannelse.
- Universiteter og andre højere læresteder samt tekniske institutter bør støttes, så de kan deltage mere aktivt i videreuddannelse på højere niveau af arbejdstagere.

5.5.3. Der bør etableres iværksætterorienterede uddannelser for studerende på videregående og højere sekundære uddannelser.

5.6. Ledelses- og arbejdspladsorganisation

5.6.1. Den afgørende udfordring for virksomheders og andre organisationers ledelse med henblik på at forbedre produktiviteten er at sikre, at organisationen og arbejdspladsen kan tilpasse sig.

5.6.2. Produktivetsfremgang skal stimuleres på arbejdspladserne med de forskellige metoder, der er til rådighed, f.eks. uformelle og formelle aftaler om produktivitet mellem arbejdsgiver og arbejdstagere.

5.6.3. Man skal undersøge, hvilken effekt det har på arbejdspladsen, at man sætter større fokus på produktivitet, og evt. skal der udvikles redskaber til at modvirke negative effekter.

5.6.4. Trepartsaftaler kan spille en vigtig rolle, især inden for uddannelse og forskning. Regeringerne må spille en aktiv rolle for at skabe støttesystemer, f.eks. hvad angår skatteincitament og andre incitament.

5.6.5. Videreuddannelses tilbud skal udvikles vedrørende forvaltning af produktivetspolitikker, især for ledere af SMV'er.

5.7. Markedsspørgsmål

5.7.1. Der skal oprettes velfungerende arbejdsmarkeder uden hindringer for arbejdstagernes bevægelighed. Et afgørende spørgsmål i den forbindelse er bedre ordninger for anerkendelse af faglige kvalifikationer inden for EU.

5.7.2. Et fleksibelt arbejdsmarked bliver af mange, på grundlag af erfaringerne fra USA og andre lande, betragtet som et vigtigt element for at sikre en bedre produktivetsvækst. Andre understreger, at tryghed i ansættelsen ikke kun er i overensstemmelse med den europæiske sociale model, men også styrker produktivitet, fordi den støtter vidensopbygning i virksomhederne.

5.7.3. Offentlig støtte på nationalt såvel som på EU-plan bør accepteres, når markeds kræfterne ikke giver tilstrækkeligt incitament. Eksempler på dette er indsatsen inden for F&U og risikofinansiering. Nystartede virksomheder og små og mellemstore virksomheder har brug for effektive typer af risikofinansiering. Offentlig støtte kan med fordel kanaliseres sammen med eller gennem private finansieringskilder, der har den fornødne viden og ekspertise.

5.7.4. Sund konkurrence på markedet er en forudsætning for god produktivetsvækst. Der hviler et tungt ansvar på Kommissionens skuldre for at fremme og bevare effektive konkurrencepolitikker i hele EU.

5.7.5. Netværksforbindelser mellem virksomheder bør fremmes. Erfaringer fra mange regioner, f.eks. det nordlige Italien, viser, at specialisering og netværksforbindelser kan øge produktivetsniveauen betydeligt.

5.7.6. Mulighederne for at øge produktivitet i både den offentlige og private servicesektor bør undersøges og relevante politikker udvikles. Det er i henhold til Lissabon-strategien afgørende, at man færdiggør det indre marked for tjenester. Indførelse af konkurrenceelementer i leveringen af offentlige tjenester vil øge disses produktivetsvækst, men man må samtidig sikre lige adgang til tjenesterne, samt at de er af høj kvalitet, alment tilgængelige og overkommelige i pris.

6. Politikkenstillinger til EU

6.1. Det er ikke svært at opridse, hvilke faktorer der er de vigtigste, hvis produktivitet i EU skal styrkes. Et antal af disse faktorer er allerede blevet medtaget i Lissabon-strategien. Det egentlige problem er at generere synergivirkninger og en vedvarende høj produktivetsvækst. Virksomhederne og deres arbejdstagere spiller de centrale roller. Offentlige politikker kan støtte dem. EØSU fremsætter følgende henstillinger til EU's officielle beslutningstagere og arbejdsmarkedets parter på de relevante niveauer.

6.2. EØSU understreger, at det vigtigste skridt hen imod bedre produktivitetsvækst i EU er fuld gennemførelse af Lissabon-strategien.

6.3. EØSU henstiller, at Kommissionen på basis af den foreliggende meddelelse og de kommentarer, som denne vil foranledige, videreudvikler sine analyse-, benchmarking- og indrapporeringemetoder for produktivitetsudvikling med henblik på at stimulere produktivitetsfremmende foranstaltninger. Virkefeltet bør desuden udvides til også at omfatte en analyse af effektiviteten inden for den offentlige sektor.

6.4. EØSU foreslår, at Kommissionen tager initiativ til eller støtter yderligere undersøgelser af de forskellige faktorer og mekanismer, der er en forudsætning for produktivitetsvækst. Især spørgsmålene om øko-produktivitet og IKT's rolle samt andre kvalitative aspekter af produktiviteten bør undersøges yderligere. Ydermere er det nødvendigt at udvikle forskning og metoder for at løse det problem, der er med at inkludere omkostningerne ved forringelse af naturlige ressourcer og øget forurening i nationale regnskaber og BNP.

6.5. EØSU henstiller, at spørgsmålene om produktivitet, såvel som bæredygtig udvikling, bliver et integreret element i den årlige opfølgning af den samlede Lissabon-strategi.

6.6. EØSU har taget klart og detaljeret stilling til forenkling af EU-lovgivningen. En forstærket indsats for forenkling af lovgivningen såvel som for gode styreformer er generelt nødvendigt, hvis produktiviteten i alle dele af økonomien skal forbedres.

6.7. EØSU opfordrer Kommissionen til hurtigst muligt at analysere udvidelsens indvirkning på produktivitetsvæksten i hele EU fremover. Produktivitetsudvikling i kandidatlandene er en udfordring, men ser også ud til at give mulighed for stor potentiel fremgang. Ved tiltrædelsen vil produktivitetsniveauet

i EU falde, men vækstpotentialet vil øges betydeligt. Et springende punkt er tidspunktet for de nye medlemsstaters eventuelle deltagelse i ØMU'en.

6.8. EØSU foreslår, at Kommissionen udvikler en effektiv metode til indsamling og udbredelse af information om god/bedste praksis med henblik på at forbedre produktivitetsvæksten.

6.9. EØSU anser det for vigtigt, at Luxembourg-processen for aktive arbejdsmarkedspolitikker videreudvikles.

6.10. EØSU anerkender, at arbejdsmarkedets parter på lokalt og nationalt niveau spiller en nøglerolle, når det gælder planlægning, gennemførelse og generel støtte til politikker for øget produktivitet.

6.11. EØSU henstiller, at arbejdsmarkedets parter overvejer forskellige former for uformelle eller formelle aftaler, der kan stimulere produktiviteten. EØSU har noteret sig det arbejdsprogram, der er blevet vedtaget under den sociale dialog, og bifalder, at det giver arbejdsmarkedets parter mulighed for også at fokusere på produktivitetsvækst og konsekvenserne for de europæiske samfund.

6.12. EØSU påpeger vigtigheden af, at de europæiske arbejdsmarkedsparters fælles syn på livslang uddannelse for arbejdstagere udmøntes i konkrete foranstaltninger.

6.13. EØSU vil for eget vedkommende:

- især lægge vægt på produktivitetsudviklingen, når udvalget afgiver sin udtalelse om opfølgningen af Lissabon-strategien på forårstopmødet,
- hvert andet år afholde en konference om Lissabon-strategien og
- eventuelt udarbejde initiativudtalelser om produktivitet.

Bruxelles, den 11. december 2002.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg udtalelse om »EU's udvidelse og konsekvenserne for Det Indre Marked«

(2003/C 85/23)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 17. januar 2002, under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at afgive en tillægsudtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Eva Belabed til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 6. november 2002.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 395. plenarforsamling af 11. og 12. december 2002 (mødet den 12. december) følgende udtalelse med 77 stemmer for, 12 imod og 7 hverken for eller imod.

Sammendrag

A. Udvidelsen er set fra en politisk, samfundsmæssig og økonomisk synsvinkel af stor betydning for Unionens fremtid. Den frembyder en enestående mulighed for at sikre varig fred og stabilitet i Europa.

B. Selv om omstillingsprocessen kræver betydelige ofre af befolkningen og er forbundet med væsentlige økonomiske og sociale omvæltninger, står udvidelsesprocessen foran de afsluttende forhandlinger.

C. Set i lyset af de fremskridt, der er gjort i de enkelte lande, deler EØSU udvalget det danske formandskabs opfattelse, at tidsplanen for udvidelsen skal overholdes.

D. Et udvidet indre marked vil indebære utallige økonomiske fordele og styrke Europas konkurrenceevne globalt set, hvis det lykkes at udnytte det eksisterende potentiale i stedet for at lade det ligge uudnyttet hen. Her menes også i vid udstrækning udnyttelsen af den arbejdskraft, der er til rådighed.

E. Det er afgørende for den folkelige accept af udvidelsen, at fordelene ved denne rent faktisk kan mærkes i befolkningen.

F. Den indsats, der pågår med henblik på at udvikle kapaciteten inden for forvaltning og retsvæsen, skal fortsat fremskyndes og støttes, således at Unionens lovgivning ikke kun eksisterer på papiret, men også anvendes og følges i praksis.

G. Til at håndtere de økonomiske og sociale omvæltninger, der opstår i forbindelse med overtagelsen af Fællesskabets regelværk og integrationen af samfundene, har begge sider bl.a. foreslået at iværksætte overgangsbestemmelser. På denne

måde muliggøres en blidere integrationsproces, men samtidig sker der en opdeling af det indre marked, hvorfor overgangsbestemmelser bør anvendes med forsigtighed.

H. At der ydes effektiv støtte til omstrukturingsprocessen, og at der også efter tiltrædelsen sker en udligning af de økonomiske og sociale forskelle mellem de gamle og de nye medlemsstater er en væsentlig forudsætning for at opnå en sammenhængende økonomisk og social udvikling af den samlede nye Union inden for rammerne af Lissabon-målsætningerne. Alle Unionens politikker bør sigte på at udligne de eksisterende forskelle mellem de gamle og de nye regioner så hurtigt som muligt.

I. Der bør træffes særlige foranstaltninger for grænseregionerne. Grænseoverskridende strategier og samarbejdsaftaler er en forudsætning for, at det potentiale, der ligger i disse regioner, kan udnyttes, men også for at modvirke en uheldig udvikling.

J. Der findes adskillige specifikke førtiltrædelsesprogrammer, og nogle af ansøgerlandene deltager også i EU-programmer og -aktioner, der støtter tiltrædelsesbestrebelse. Men nogle af disse programmer er så komplicerede og tidskrævende, at de på grund af de omfattende bureaukratiske regler stort set ikke finder anvendelse. Det bør derfor undersøges, om disse foranstaltninger kan forenkles.

K. Udvalget støtter selv processen ved gennem Observatoriet for Det Indre Marked (Markedsobservatoriet) at afholde høringer i ansøgerlandene samt ved at samarbejde med arbejdsmarkedets parter i disse lande. Der er desuden med PRISM-databasen (»Progress Report on Initiatives in the Single Market«) skabt et informationsinstrument, der indeholder dokumentation om relevante initiativer i forbindelse med udviklingen af det indre marked. ØSU har fremsat flere forslag i forbindelse med udviklingen af det indre marked, heriblandt forslaget om oprettelse af koordinationscentre for det indre marked i ansøgerlandene.

1. Indledning

1.1. Udvidelsen er af stor betydning for Den Europæiske Unions fremtid, da den frembyder en enestående mulighed for at sikre varig fred og stabilitet i Europa, og det er en historisk chance for at forene de europæiske stater på et fælles demokratisk værdigrundlag. Ud over den langsigtede sikring af fred og politisk stabilitet i Europa, der må betragtes som den primære af en række bevæggrunde, er processen også forbundet med talrige økonomiske og samfundsmæssige muligheder og udfordringer.

1.2. Selv om omstillingsprocessen kræver betydelige ofre af store dele af befolkningen i kandidatlandene og ofte er forbundet med væsentlige økonomiske og sociale omvæltninger, er tiltrædelsesforhandlingerne med de ti ansøgerlande (Slovenien, Ungarn, Slovakiet, Den Tjekkiske Republik, Polen, Litauen, Estland, Letland, Cypern og Malta) allerede så fremskredne, at et endeligt forhandlingsresultat er nært forestående. Situationen i Cypern og Malta skiller sig af historiske årsager noget ud, da disse to lande ikke har skullet igennem et systemskifte. Bulgarien og Rumænien står foran et større genopbygningsarbejde og har selv valgt først at tiltræde senere. Den geografiske og politiske situation i den fremtidige enklave Kaliningrad er allerede blevet behandlet af Udvalget.

1.3. Efter Kommissionens vurdering vil alle disse lande, med undtagelse af Bulgarien og Rumænien, inden for kort tid være i stand til at begå sig i konkurrencen på det indre marked. Disse otte lande har en funktionsdygtig markedsøkonomi. Også på områderne forvaltning og retsvæsen er der gjort store anstrengelser for at skabe de nødvendige rammebetingelser for en integration i et samlet indre marked. I denne sammenhæng bør det ikke glemmes, at netop tiltrædelsesperspektiverne har medvirket til en fremskyndelse af omstillingsprocessen. Derfor er det afgørende, at unødige forsinkelser og hermed forbundne skuffelser i ansøgerlandene undgås.

1.4. Ligesom det danske formandskab⁽¹⁾ er udvalget af den opfattelse, at tidsplanen for udvidelsen skal overholdes. Det er ganske vist forskelligt, hvilke fremskridt der er gjort i de enkelte lande. De lande, der opfylder Københavnskriterierne, vil efter de afsluttende forhandlinger kunne indtræde på det planlagte tidspunkt.

1.5. Den strøm af lovbestemmelser, krav og regler, der følger i kølvandet på den økonomiske samkøring af den hidtidige Union med ansøgerlandene, er denne gang en større

udfordring, end det var tilfældet ved tidligere optagelser af nye lande. I forhold til tidligere udvidelser ligger de nye udfordringer i

- i) (befolkningens og den arealmæssige) størrelse,
- ii) den videreudvikling og forbedring, der er sket i selve Unionen siden de seneste optagelser, og
- iii) ansøgerlandenes relativt svage økonomiske formåen (først og fremmest hvad angår BNP pr. indbygger).

1.6. Den udvidede Union vil adskille sig væsentligt fra det nuværende EU-15. Med udvidelsen til 27 lande øges Unionens areal med 34 %, og befolkningstallet vokser med 28 %, mens BNP kun stiger med 5 %. Som resultat heraf vil BNP pr. indbygger statistisk set falde med 18 %. Indkomstforskellene mellem lande, regioner og personer vil øges markant. Det vil tage mellem 10 og 30 år at opnå reel konvergens mellem bruttonationalprodukterne i de hidtidige medlemsstater og ansøgerlandene. Det vil i øvrigt ikke være tilstrækkeligt at opnå økonomisk konvergens (det være sig nominel og reel), det er også nødvendigt i vid udstrækning at skabe konvergens på det sociale område⁽²⁾.

1.7. Udvalget er fortsat af den opfattelse, at det udvidede indre marked vil byde på talrige økonomiske fordele⁽³⁾. Tilpasningsbestrebelse fra begge sider vil resultere i et integreret indre marked. Særligt vil områderne handel og afsætning profitere af det større antal producenter, leverandører og forbrugere. Der vil åbne sig helt nye muligheder for (grænseoverskridende) samarbejde og andre samarbejdsformer, rekruttering af leverandører, opnåelse af stordriftsfordele, øget kundenæthed osv. Administrative lettelse og forbedret service i kølvandet på moderniseringen af den offentlige forvaltning vil medvirke til øget vækst og give bedre adgang til specielt virksomheds-, skatte- og forvaltningsretten. Etableringen af et revisions- og forvaltningsvæsen samt udviklingen af et netværk af uafhængige skatte- og økonomiske rådgivere vil ligeledes bidrage til, at landenes tilpasning til det indre marked lykkes.

1.8. Udvidelsen af Den Europæiske Union åbner op for en dynamisk økonomisk vækstproces og styrker Europas konkurrenceevne i den globale økonomi. Der er god mulighed for, at det samlede udbytte af udvidelsesprocessen langt vil overstige omkostningerne i forbindelse hermed. Fordelingen af såvel udbytte som omkostninger i forbindelse med udvidelsen er imidlertid afgørende for den folkelige accept. Konsekvenserne af udvidelsen kan være meget forskellige for forskellige

⁽¹⁾ Den danske beskæftigelsesminister på EØSU's plenarforsamling den 18.7.2002.

⁽²⁾ Gruppen af Ekspertter på Højt Plan om Økonomiske og Arbejds-mæssige Følger af de Industrielle Ændringer i EU. Udkast til foreløbig rapport, 16.11.2001.

⁽³⁾ »EU's udvidelse og konsekvenserne for Det Indre Marked — (Markedsobservatoriet)«, udtalelse fra EØSU, EFT C 329 af 17.11.1999.

økonomiske sektorer og regioner samt have et meget forskelligt tidsmæssigt forløb. ØSU bifalder Kommissionens bestræbelser på at øge fokus på de muligheder, der er forbundet med udvidelsen. Samtidig er det også afgørende for udvidelsens succes, at der tales åbent om de hermed forbundne risici og udfordringer, for kun på denne måde er der mulighed for at bidrage til at overvinde disse.

2. Fællesskabets regelværk

2.1. I forbindelse med udvidelsen skal ansøgerlandene indarbejde gældende fællesskabsret i den nationale lovgivning og herefter gennemføre bestemmelserne i praksis. Dette udgør en stor udfordring for landene. På denne baggrund har en række ansøgerlande under forhandlingerne udtrykt forbehold, som navnlig skyldes de høje omkostninger hertil.

2.2. Indarbejdelsen og gennemførelsen af EU's regelværk lattes betydeligt, hvis der er tale om en stat med et tidssvarende og serviceorienteret forvaltningsapparat og retsvæsen. Udvalget tilslutter sig derfor Kommissionens opfattelse, at det er af stor betydning, at forvaltningskapaciteten og retsvæsenet i ansøgerlandene udbygges indtil tiltrædelsestidspunktet, således at Unionens lovgivning ikke kun eksisterer på papiret, men også anvendes og følges i praksis.

2.3. Til dette formål er det nødvendigt at opbygge egnede strukturer og ressourcer samt iværksætte kvalificerings- og belønningsforanstaltninger inden for områderne forvaltning og retsvæsen. Herudover skal borgerne have mulighed for at orientere sig om gældende retsregler og standarder samt om anke- og klagemuligheder på relevante informationskontorer og andre kontorer, der som de første modtager nye informationer, og endvidere anvende disse i praksis. Udvalget bifalder, at kapaciteten inden for forvaltning og retsvæsen styrkes ved hjælp af de iværksatte aktionsplaner og programmer.

2.4. I denne forbindelse tales der meget lidt om det øgede antal officielle sprog i det fremtidige EU. Udvalget påpeger, at dette resulterer i en finansiell og personalemæssig ekstrabyrde, som det er nødvendigt at tage højde for, og opfordrer Rådet til at tage dette spørgsmål op.

2.5. Som følge af tekniske, økonomiske eller politiske betænkeligheder lægges der på følsomme områder i EU's regelværk fra begge sider op til overgangsfrister indtil den fuldstændige indarbejdelse af regelværket. Udvalget er optimistisk, hvad angår ansøgerlandenes evne til at håndtere de fortsatte udfordringer, som optagelsen i Unionen indebærer, på samme måde som de har håndteret den hidtidige omstillingsproces. Samtidig udtrykker Udvalget forståelse for, at det på nogle områder kan tage længere tid at overgå til det indre markeds regler end den tid, der er til rådighed indtil tiltrædelsestidspunktet.

2.6. Set i dette lys er aftaler om overgangsfrister et praktisk alternativ både for de nuværende og de fremtidige medlemsstater. Da aftaler om overgangsfrister virker hæmmende for et ensartet indre marked, skal sådanne aftaler imidlertid begrænses til det omfang, som er nødvendigt for en social og økonomisk acceptabel tilpasningsproces, og de skal være så kortvarige som muligt. Mens overgangsfristerne gælder, skal målrettede anstrengelser desuden iværksættes og støttes, således at den nødvendige tilpasning kan finde sted. De følsomme områder for det indre marked omfatter bl.a.:

2.6.1. Frie kapitalbevægelser: Der er i alle ansøgerlande bevilget overgangsfrister for udlændinges erhvervelse af landbrugsarealer. Herudover er man enedes om en femårig overgangsfrist, hvad angår erhvervelse af sekundærboliger. Overgangsfrister er vigtige på disse to områder, da det for mange ansøgerlande er følsomme områder, og ansøgerlandene sandsynligvis under alle omstændigheder med en vis tidsmæssig forskydning må regne med stigende priser her.

2.6.2. Hvad angår arbejdskraftens frie bevægelighed er holdningerne meget forskellige. Her har udvalget allerede tidligere slået fast, at der bør træffes forholdsregler til styring af de ventede vandringer, i såvel tidsmæssig som geografisk og sektoriel henseende, og at eksisterende overgangsforanstaltninger til begrænsning af arbejdskraftens frie bevægelighed og den frie udveksling af tjenesteydelser regelmæssigt bør kontrolleres og håndteres fleksibelt og med regionale og sektorielle forskelle for øje⁽¹⁾. EU har i sin fælles holdning taget hensyn til, at arbejdskraftens frie bevægelighed er et meget følsomt område, og har allerede aftalt overgangsbestemmelser med næsten alle ansøgerlande. Udvalget hilser dette velkomment og udtrykker håb om, at der arbejdes ihærdigt med de relevante forberedende foranstaltninger i den pågældende periode for således at kunne opnå et fælles arbejdsmarked, der fungerer for alle fremtidige medlemsstater.

2.6.3. Gensidig anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer og afskaffelse af diskrimination og restriktioner for adgangen til og udøvelsen af erhverv er stadig en udfordring. Det er i denne sammenhæng ligeledes vigtigt at koordinere de sociale sikringssystemer samt at koordinere og samarbejde på indkomstskatområdet.

2.6.4. Personkontrollen ved grænserne vil fortsætte en vis periode efter udvidelsen. Det er en forudsætning for ophævelsen af de indre grænser, at ansøgerlandene opfylder alle betingelser for gennemførelse af Schengen-reglerne. Dette gælder især et nationalt Schengen-informationssystem (SIS). Af tekniske og operationelle årsager vil Schengen-reglerne dog efter al sandsynlighed næppe være gennemført fuldt ud på tiltrædelsestidspunktet. Set i lyset af tidsplanen for indførelse af anden generation af Schengen-informationssystemet (SIS II),

⁽¹⁾ »Fri bevægelighed for arbejdstagere i det indre marked«, udtalelse fra EØSU, EFT C 155 af 29.5.2001.

om efter en aktuel vurdering tidligst kan tages i anvendelse mod slutningen af 2005, er det usandsynligt, at der kan træffes en beslutning om ophævelse af kontrollen ved de indre grænser før dette tidspunkt. Schengen-evalueringen tager også sin tid. Det er dog også nødvendigt at fortsætte personkontrollen set i lyset af overgangsbestemmelserne for tobaksbeskatninger. (Se punkt 3.3.2.5.)

2.6.5. Den frie bevægelighed for varer

2.6.5.1. På landbrugsområdet er der på en række punkter, der er relevante for det indre marked, fra ansøgerlandenes side anmodet om overgangsfrister vedrørende EU's fytosanitære og veterinære bestemmelser, og disse er foreløbig til dels blevet bevilget. Med få undtagelser har alle ansøgerlande anmodet om overgangsfrister på gennemsnitligt tre år fra tiltrædelsestidspunktet til at omlægge de levnedsmiddelforarbejdende virksomheder. Hvis disse overgangsfrister godkendes, er det dog en forudsætning, at produkter i overgangsfasen forbliver på de respektive ansøgerlandes markeder og ikke distribueres på EU-plan.

2.6.5.2. På trods af, at det på nuværende tidspunkt er umuligt at få et detaljeret overblik over området, da der stadig finder bilaterale forhandlinger sted, kan det forudses, at de bevilgede overgangsfrister for landbrugsprodukter vil kunne hæmme varenes frie bevægelighed. Det vil være nødvendigt med varekontrol ved eller bag de nationale grænser for at overvåge, at bestemmelserne overholdes. Det kan frygtes, at der vil opstå forsinkelser ved grænserne mellem de gamle og nye medlemsstater på grund af overgangsbestemmelserne og den grænsekontrol, der er nødvendig i forbindelse hermed. Udvalget erkender nødvendigheden af grænsekontrol, men peger på, at omfattende forsinkelser kan medføre store økonomiske omkostninger.

2.6.5.3. Udvalget går i denne sammenhæng ind for, at alle nødvendige foranstaltninger træffes, således at de høje standarder for europæisk fødevarer sikkerhed tilgodeses. Der bør findes en løsning på følgende problemområder: Etablering af tilstrækkelige kontrolforanstaltninger langs de ydre grænser, overholdelse af EU's strenge regler for sundhedsbeskyttelse på BSE-området, sikring af drikkevandets kvalitet, tilpasning af fødevarer virkninger til EU-standarder og overholdelse af EU's regler på dyrebekyttelsesområdet. Etableringen af grænsekontrolsteder ved EU's ydre grænser for veterinære og andre kontroller forudsætter, at de nødvendige bygninger, udstyr og personale er til rådighed.

2.6.5.4. Hvad angår certificeringssystemer, støtter Udvalget Kommissionens forslag om ⁽¹⁾, at ansøgerlandene skal være

aktive og fuldgyldige medlemmer af CEN og CENELEC senest pr. december 2003. På denne måde kan certificeringer ske efter et ensartet system for at forenkle processerne og undgå det ekstra tidsforbrug, der opstår, når der anvendes forskellige systemer, og som ville udgøre en uoverskuelig belastning for specielt SMV'er.

2.6.6. Den frie udveksling af tjenesteydelser: De fleste ansøgerlande har fået bevilget overgangsfrister med hensyn til finansielle tjenesteydelser, herunder restriktioner for mindre andelsbanker, lave mindstekrav for kapitalreserver for andelsbanker, pensionsfonde etc. Herudover er datoen for ophævelsen af restriktioner på kapitalbevægelserne mellem medlemsstater og tredjelande fastsat til 31. december 1999. Alle restriktioner på de frie kapitalbevægelser før denne dato udgør varige begrænsninger for kapitalbevægelserne i de nye medlemsstater til eller fra tredjelande.

2.7. For at sikre, at det fremtidige fælles indre marked rent faktisk fungerer, bliver det nødvendigt at styrke grænsekontrollen. Denne kontrol skal følge ensartede EU-standarder. Dette kræver tiltag med hensyn til uddannelse, lønvilkår, anvendelse af fælles regler og kontrol med overholdelsen af disse regler.

2.8. Gennemførelsen af Fællesskabets samlede regelværk i den udvidede Union er en historisk udfordring. Ti år efter den planlagte fuldførelse af det indre marked for de 15 lande i EU er væsentlige områder stadig ikke gennemført. I lyset heraf udgør videreudviklingen af den allerede harmoniserede eller standardiserede lovgivning i det indre marked i henhold til målsætningerne fra Lissabon en særlig udfordring. Det er afgørende for Den Europæiske Unions fremtid og målsætningen om at opnå forbedrede leve- og arbejdsvilkår, at Fællesskabets retten og Fællesskabets politikker tilpasses nye udviklinger, og Fællesskabets regelværk til stadighed moderniseres. Det er vigtigt at sikre sig, at denne proces ikke går i stå.

2.9. Udvalget er enig med Kommissionen i, at forvaltningskapaciteten i de nye medlemsstater også efter tiltrædelsen regelmæssigt bør tilpasses regelværkets ændrede krav. Det er nødvendigt løbende at forbedre de lovgivningsmæssige rammer, hvad angår konkurrenceret, forbrugerbeskyttelse, arbejds- og sociallovgivning osv. for at kunne drage fuld nytte af overgangen fra et lukket system til et system med social markedsøkonomi. Processen med at etablere tilstrækkelig forvaltningskapacitet standser således ikke ved tiltrædelsen. Kommissionens bestræbelser på at støtte de nye medlemsstater med særlige overgangsfaciliteter også efter tiltrædelsen hilses velkommen ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Europa-Kommissionen: »Evaluering af strategien for det indre marked 2002« (KOM(2002) 171 endelig).

⁽²⁾ KOM(2002) 700 endelig »På vej mod den udvidede Union«.

2.10. Videreudviklingen af Fællesskabets regelværk afhænger også af den valgte beslutningsprocedure. Det bør undersøges, om den nuværende ganske komplicerede beslutningsprocedure, som navnlig er baseret på den ny stemmевægtning i Rådet, der blev vedtaget i Nice 2000, kan gøres mere gennemskuelig og effektiv. Mange rundspørger har vist, at borgernes utilfredshed med Den Europæiske Union ofte hænger sammen med den manglende gennemskuelighed i beslutningsprocesserne. Problemet med politiske processer, der opfattes som uigennemsigtige, vil let kunne forværres i en udvidet Union med 27 medlemsstater. Yderligere forbedringer på dette område vil have stor betydning for et borgernes Europa.

2.11. En modernisering af EU's regelværk vil sluttelig først og fremmest kunne opnås gennem en tilnærmelse af økonomiske og sociale kriterier medlemsstaterne og ansøgerlandene imellem. Jo hurtigere økonomiske og sociale forskelle kan udlignes, desto bedre muligheder er der for ensartet videreudvikling og fremskridt i Europa. Alle Unionens politikker, herunder også strukturfonden⁽¹⁾, bør inddrages for hurtigst muligt at udligne eksisterende forskelle mellem de gamle og de nye regioner og muliggøre en sammenhængende økonomisk og social udvikling af den samlede nye Union inden for rammerne af Lissabon-målsætningerne, der sigter mod, at Europa i det næste årti fremstår som det mest dynamiske og konkurrencedygtige, videnbaserede økonomiske område under hensyntagen til de for Europa grundlæggende principper om social og territorial samhørighed. På denne måde skabes forudsætningerne for en videreudvikling af Unionen, både hvad angår et økonomisk område som det indre marked og områder som socialpolitik, forbruger- og miljøbeskyttelse, der ses som et supplement til politikken for det indre marked⁽²⁾.

3. Udvikling, chancer og udfordringer på udvalgte områder

3.1. Kerneområderne i politikken for det indre marked såsom passende harmonisering, gensidig anerkendelse, gennemførelse, overholdelse og håndhævelse af fællesskabsretten, problemløsning og standardisering suppleres nu af socialpolitik samt forbruger- og miljøbeskyttelse. Euroen og udvidelsen udløser også en ny integrationsdynamik⁽¹⁾. Nedenfor behandles de delområder, der — set ud fra ønsket om at fordele udbyttet af udvidelsen — har betydning for det indre marked og for, at udvidelsen lykkes. Det udvidede indre marked bør indebære håndgribelige fordele for borgerne, både i disses egenskab af forbrugere samt i deres rolle som arbejdstagere eller erhvervsdrivende.

3.2. Strukturomlægning og økonomisk udvikling

3.2.1. Kandidatlandenes økonomier oplever store omvæltninger i forbindelse med omstillingsprocessen. Ud over omlægningen af det økonomiske system fra planøkonomi til markedøkonomi skal den økonomiske struktur moderniseres, hvad angår vægtning af sektorerne landbrug, industri og tjenesteydelser. I løbet af omstillingsprocessen har adskillige gamle tunge industrier og mono-industrier, særligt på kul- og stålområdet, vist sig ikke at være konkurrencedygtige. Dette gælder især stålindustrien i Polen, Republikken Tjekkiet, Slovakiet og Ungarn. Disse industrier er i stort omfang koncentreret i enkelte regioner, hvilket får massive økonomiske og sociale konsekvenser for disse regioner i forbindelse med omstruktureringen.

3.2.2. Virksomhederne i de gamle medlemsstater vil også til en vis grad opleve en forstærket konkurrence i det udvidede indre marked. Disse udviklinger udgør en betydelig udfordring for det ensartede indre marked, som er ét af Unionens væsentligste mål. Vi må benytte alle de værktøjer, vi har til rådighed, til at udnytte det økonomiske potentiale og støtte den økonomiske vækst. Europa kan ikke lade dette potentiale ligge udnyttet hen, men må udnytte det, hvis Europa vil drage fordel af det indre marked og udvikle sig til det mest konkurrencedygtige økonomiske område.

3.2.3. Økonomiske foranstaltninger, hvad enten det er på området virksomhedsfremme, fremme af iværksætterånd, støtte til SMV'erne, konkurrencepolitik, teknologipolitik, navnlig inden for informations- og kommunikationsteknologi, aktiv arbejdsmarkedspolitik, beskæftigelsespolitik, strukturpolitik eller en målrettet makroøkonomisk politik (så vidt der er mulighed herfor på europæisk plan), skal målrettes mod at medvirke til at udnytte det økonomiske potentiale, der til en vis grad ligger udnyttet hen, samt de chancer, der opstår som følge af det nye, udvidede indre marked.

3.2.4. Det er af særlig stor betydning, at den arbejdskraft, der fritstilles som følge af omstruktureringen, forberedes til nye opgaver ved hjælp af målrettede foranstaltninger. En aktiv deltagelse i Unionens programmer, særligt inden for omskoling og kvalificering, samt livslang uddannelse er væsentlige forudsætninger for, at strukturomlægningen kan håndteres, og Lissabon-målsætningerne kan realiseres. Dette ville samtidig medvirke til at holde de sociale konsekvenser af omstruktureringen på et så lavt niveau som muligt.

3.2.5. Grænseregionerne står over for særlige udfordringer. Udvalget bifalder derfor EU's foranstaltninger til fremme af grænseregionerne, der skal støtte strukturomlægningen i disse

(1) »Strategi for den økonomiske og sociale samhørighed i EU«, udtalelse fra EØSU, EFT C 241 af 7.10.2002.

(2) Europa-Kommissionen: »Evalueringsrapport om strategien for det indre marked 2002« (KOM(2002) 171 endelig).

områder i kraft af udbygget infrastruktur, målrettede kvalificeringsforanstaltninger for arbejdstagere og fremme af små og mellemstore virksomheder⁽¹⁾. Herudover har naboregionerne og arbejdsmarkedets parter allerede indledt initiativer til et samarbejde på tværs af grænserne. Disse initiativer bør udbygges og støttes.

3.2.6. Det forekommer i denne sammenhæng især formålstjenligt at udvikle grænseoverskridende strategier for udvikling af grænseregionerne samt at udnytte de erfaringer, der er gjort i de nuværende EU-lande, eksempelvis samarbejde mellem regioner efter mønsteret Saar-Lor-Lux, i hvilken region der med deltagelse af alle relevante aktører er blevet fastlagt faste strukturer for samarbejde og for udvikling af regionen. Blandt andet er der blevet etableret et grænseoverskridende økonomisk og socialt udvalg i regionen.

3.2.7. Landbrug

3.2.7.1. En akilleshæl i udvidelsen er landbruget. I nogle lande er landbrugets andel af de samlede økonomiske aktiviteter betydeligt større end i de nuværende 15 EU-lande. Desuden er der store forskelle mellem landbruget i Unionen og i ansøgerlandene, f.eks. hvad angår kvalitetsspørgsmål i mælkeproduktionen med heraf følgende konsekvenser for varenes bevægelighed og fødevarekvaliteten.

3.2.7.2. Der er divergerende meninger, hvad angår de af Kommissionen foreslåede betingelser for anvendelsen af den fælles landbrugspolitik i kandidatlandene. Set i lyset heraf er Kommissionens reformforslag fra juli 2002 af særlig stor betydning for den fremtidige udvikling. Den foreslåede ændring af den fælles landbrugspolitik væk fra kvantitativ produktionsfremme over mod en økologisk orientering, fremme af kvalitet og hermed også mindre strukturer, sikring af landmændenes indtjening samt først og fremmest mod støtte af strukturomlægningen og udviklingen af landdistrikterne er et skridt i den rigtige retning.

3.3. Modernisering af markeder og bedre rammebetingelser for virksomheder

3.3.1. Privatisering og liberalisering

3.3.1.1. Privatiseringer har været et vigtigt instrument i omstillingsprocessen. I de tilfælde, hvor privatiseringer har ført til, at udenlandske virksomheder har investeret i vigtige økonomiske sektorer og således har ført kapital og knowhow ind i landet, har de medvirket til en eksplosiv økonomisk udvikling. De pågældende virksomheders succes med bl.a. at øge produktiviteten har imidlertid i vidt omfang ført til

fritstilling af arbejdstagere og en stigning i arbejdsløsheden, hvilket nu skal bekæmpes med makroøkonomiske midler og økonomisk støtte fra det offentlige side.

3.3.1.2. I adskillige tilfælde er privatiseringer blevet gennemført meget hurtigt og uden de nødvendige lovgivningsmæssige og institutionelle rammebetingelser⁽²⁾. Dette har haft uønskede bivirkninger, især inden for forsyningspligtigheder og på det infrastrukturelle område. Forsyningspligtigheder er ikke kun en væsentlig faktor for øget livskvalitet i befolkningen, men også for tiltrækning af investorer og således for udviklingen og konkurrenceevnen i hele regioner. Investorer foretrækker de regioner, der kan tilbyde et passende udbud af forsyningspligtigheder.

3.3.1.3. Særligt i kandidatlandenes randområder med en mindre udviklet infrastruktur udgør netop infrastrukturer en afgørende faktor for indhentningen af efterslæbet og sikringen af samhørighed i et udvidet Europa. De øst- og centraleuropæiske regioner, byer og kommuner befinder sig i et usædvanligt stærkt spændingsfelt mellem makroøkonomisk forpligtelse og øget konkurrence og står desuden over for budgetmæssige flaskehalse, således at der i vidt omfang er en tendens til, at disse sektorer og ydelser nedprioriteres og dereguleres.

3.3.1.4. Denne udvikling står over for politiske bestræbelser i Unionen på at privatisere forsyningspligtigheder og deregulere traditionelle infrastrukturelle områder som trafik, energi, telekommunikation, vand, renovation og miljø for at virkeliggøre det indre marked og forbedre forbrugernes muligheder. I denne sammenhæng er der en tendens til at overse, at forsyningspligtigheder har visse karakteristika, der gør dem uegnede til udelukkende at udbydes efter markedskriterier. Tværtimod er det nødvendigt at opstille klare rammebetingelser (forpligtelser af hensyn til almenvellet og driftsprincipper), der skal sikre, at disse ydelser står til rådighed i den nødvendige kvantitet, kvalitet og kontinuitet.

3.3.1.5. Set i dette lys anbefaler udvalget, at der tilstræbes ligevægt mellem almeninteresse og konkurrence⁽³⁾. Da private udbydere i første række er interesserede i en passende fortjeneste og ikke i udviklingen af regioner, bør der defineres rammebetingelser og regler, der er nødvendige for udviklingen af regioner, således at alle udbydere, uanset om disse er offentlige eller private, kan operere på ens betingelser inden for rammerne heraf.

⁽¹⁾ »Fri bevægelighed for arbejdstagere i det indre marked«, udtalelse fra EØSU, EFT C 155 af 29.5.2001.

⁽²⁾ John Nellis, »Time to Rethink Privatisation in Transition Economies?«, Verdensbanken, 1999, samt Joseph Stiglitz, »Die Schatten der Globalisierung«.

⁽³⁾ »Forsyningspligtigheder«, udtalelse fra EØSU, EFT C 241 af 7.10.2002.

3.3.1.6. Hele sektoren for forsyningspligtigheder i Unionen er underlagt en vedvarende tilpasnings- og moderniseringsproces. For at sikre forsynings sikkerheden og tage hånd om almenvellets interesser er der blevet etableret regulerende myndigheder i de enkelte medlemsstater, som ved hjælp af følgelove regulerer liberaliserings-, afmonopoliserings- og privatiseringsbestræbelserne. Liberaliseringen har vidtrækkende konsekvenser for, hvilken nytte forbrugerne har af et bestemt produkt, og i hvor høj grad produktet står til rådighed samt for produktets pris og betalingsbetingelser.

3.3.1.7. Ansøgerlandene har endnu ikke taget disse skridt hen mod en øget liberalisering. De er stadig bagud med hensyn til etableringen af regulerende institutioner og tilpasningen til de internationale energimarkeder på grund af en forældet produktion og prissystemer, der er tilpasset energiintensive industrielle forbrugere. De har derfor anmodet om overgangsfrister. Bevægelsen hen imod en åbning af de hidtil beskyttede markeder vil kun få det forventede positive resultat, hvis det lykkes at udnytte de forlængede frister til udbygning af nationale regulerende myndigheder. Disse myndigheder bør have tilstrækkeligt stor lovgivningsmæssig, teknisk og økonomisk støtte til at kunne påtage sig at varetage både forbruger-, ejer- og medarbejderinteresser.

3.3.2. Skatter

3.3.2.1. EU's skattesystemer har endnu ikke tilpasset sig faktorer som globaliseringen, den økonomiske integration af det indre marked og valutaunionen. Udvidelsen stiller ligeledes nye krav til skattesystemerne, og i første linje drejer det sig om overtagelse af de eksisterende EU-direktiver.

3.3.2.2. Ligesom på andre områder kan overgangsbestemmelser på skatteområdet være en hjælp til at afbøde markante negative økonomiske og sociale konsekvenser for ansøgerlandene og medvirke til en glidende integration af kandidatlandene i det indre marked. Overgangs- og undtagelsesregler bør dog anvendes med forsigtighed for ikke at øge risikoen for konkurrence på skatteområdet, hvilket ville have skadelige konsekvenser for de offentlige budgetter, og for at forhindre konkurrenceforvridning.

3.3.2.3. Udvalget henleder opmærksomheden på, at en udhuling af skattegrundlaget netop ikke vil være fornuftig i forbindelse med udvidelsesprocessen hverken for ansøgerlandene eller de hidtidige medlemsstater. Det ville nemlig indskrænke staternes handlingsmuligheder, der er af afgørende betydning netop i en så omfattende reformproces. I så fald ville dette kunne påvirke den politiske accept af udvidelsen i de nuværende medlemsstater i negativ retning.

3.3.2.4. Udvalget slår i denne sammenhæng til lyd for, at skattesystemerne udvikles på en sådan måde, at de eksisterende hindringer for det indre marked skaffes af vejen, og at skattekonkurrence, særligt hvad angår erhvervsbeskatning, forhindres, samtidig med at der tilvejebringes midler til at takle opgaverne og udfordringerne i det udvidede EU, og den økonomiske og sociale samhørighed sikres. Disse bestræbelser bør fortsættes under udvidelsesprocessen. Undtagelsesregler som f.eks. den skattemæssige særbehandling af internationale koncerner, der praktiseres i nogle lande, kan sætte disse bestræbelser på spil og er ikke forenelige med eksisterende EU-ret, hvorfor de må afvises.

3.3.2.5. Det er ligeledes betænkeligt at indrømme undtagelsesordninger eller gavmilde overgangsordninger med hensyn til moms og forbrugsafgifter, da et lavt skatteniveau som følge af produkternes geografiske nærhed og/eller lette transport sammen med et lavt prisniveau ville kunne føre til konkurrenceforvridning og samtidig øge risikoen for smugleri og opblomstring af det sorte marked. Der er eksempelvis aftalt overgangsordninger med samtlige kandidatlande på tobaksbeskatningsområdet. Udvalget bifalder den kontrol af tobaksbranchen, som i den forbindelse skal foretages af kandidatlandene samt, at de eksisterende medlemsstater skal kunne indføre mængdebegrænsninger. Den i denne sammenhæng nødvendige grænsekontrol med persontrafikken risikerer ganske vist at begrænse personers frie bevægelighed, men er nødvendig for at komme smugleri til livs.

3.3.2.6. Kommissionens bestræbelser på at forhindre særlige økonomiske zoner i kandidatlandene bør støttes. Udvalget henleder i denne sammenhæng opmærksomheden på Letland, der har erklæret sig parat til at indlede initiativer for at komme på omgangshøjde med EU's regelværk. Sådanne skridt vil også være nødvendige at tage i andre lande. Kommissionen vil følge nøje med i disse bestræbelser. Kommissionens aktiviteter til at forhindre særlige økonomiske zoner er yderst fremmede for udviklingen af et udvidet indre marked, da det kun på denne måde kan lade sig gøre at imødegå risikoen for konkurrenceforvridning. I stedet for disse særlige økonomiske zoner bør egnede forholdsregler på det regional- og strukturpolitiske område støtte regionernes udvikling.

3.3.3. SMV

3.3.3.1. Det må forventes, at større virksomheder med en stor omsætning vil få en forbedret konkurrenceevne i det fremtidige fælles marked. Herudover har de eksportvirksomheder, der i forbindelse med åbningen mod øst har lært at tilpasse sig vilkårene på udenlandske markeder, en fordel frem for de virksomheder, der hidtil ikke har haft forretninger ud over egne landegrænser.

3.3.3.2. Etableringen af en virksomhedsstruktur med små og mellemstore virksomheder i ansøgerlandene var en væsentlig forudsætning for at forbedre beskæftigelsessituationen og afbøde de negative konsekvenser af virksomhedslukninger og nødvendige omstruktureringer i de tidligere, overdimensionerede industriområder. De uundgåelige afskedigelser blev opvejede af SMV'ernes nøglerolle, et fald i levestandarden blev forhindret, og bestræbelserne på at undgå sociale spændinger blev støttet.

3.3.3.3. SMV'erne arbejder imidlertid under vanskelige betingelser, hvilket har ført til udbredelse af måneskinsarbejde og ugunstige arbejdsvilkår i nogle SMV'er. For at hjælpe denne sektor til at opfylde de i Unionen gældende betingelser for SMV-virksomhed og arbejdsvilkårene for de arbejdstagere, der beskæftiges af dem, er det ud over en styrkelse af arbejdsmarkedets parter — det gælder både på arbejdsgiver- og på arbejdstagerside — nødvendigt at gennemføre støtteforanstaltninger og -programmer. Her er der på den ene side tale om økonomisk støtte og på den anden om uddannelses- og efteruddannelses tiltag samt etablering og forenkling af de administrative strukturer.

3.3.3.4. Da den sociale dialog hverken er fyldestgørende på virksomhedsniveau eller på brancheplan, er arbejdsrelationerne fuldstændigt individualiserede. Fagforeninger, kvindeforbund og kirkelige organisationer gør f.eks. opmærksom på, at navnlig ansatte inden for handel oplever en mærkbar forringelse af deres arbejdsvilkår (f.eks. 16 arbejdstimer pr. dag, ingen fridage på søn- og helligdage) og hermed forbundne negative konsekvenser for familielivet. Udvalget er bekymret over denne udvikling og går ind for iværksættelse af foranstaltninger til implementering af en velfungerende social dialog.

3.3.3.5. Hvad angår små virksomheder, har EØSU i sine udtalelser fra 2000 og 2002⁽¹⁾ om det europæiske charter for små virksomheder understreget disses store betydning for kandidatlandenes økonomiske og sociale udvikling, bl.a. i forbindelse med erhvervsuddannelse og jobskabelse. De specifikke støtteforanstaltninger, som efterlystes i de ti henstillinger i det europæiske charter for små virksomheder — undertegnet af kandidatlandene i april 2002 (Maribor) — bør sættes i værk. Med dette for øje bør man fremme samarbejdet mellem de små virksomheders organisationer i kandidatlandene og i de nuværende EU-medlemslande.

3.3.4. På det transportpolitiske område er vejtrafikken i EU et følsomt område — særligt set fra borgernes synsvinkel. Et fælles indre marked vil uundgåeligt medføre et øget

transportvolumen. Af samme årsag er udfordringerne for Unionen på det trafikpolitiske område desto større, da trafikpolitikken på den ene side skal søge at fastlægge egnede, miljøvenlige og socialt bæredygtige rammebetingelser for den nødvendige transport med en fornuftig balance mellem de forskellige transportformer (jernbaner, vejtrafik, vandveje...), men samtidig skal tilvejebringe egnede trafikpolitiske foranstaltninger og økonomiske incitament, således at unødigt transport forhindres, og den nødvendige transport gennemføres så omkostningsneutralt og miljøvenligt som muligt. Da de (arbejds)retlige og økonomiske vilkår inden for denne sektor er så forskellige, kan der desuden forekomme forvridninger og uønskede udviklinger. Derfor må det anbefales at intensivere samarbejdet med kandidatlandene på dette område allerede før optagelsen.

3.3.5. Hvad angår konkurrencepolitikken, står især stålindustrien i Polen, Republikken Tjekkiet, Slovakiet og Ungarn i fokus. Stålproduktionen i Central- og Østeuropa skønnes kun konkurrencedygtig i begrænset omfang. Den omfattende statslige støtte er konkurrencepolitisk set betænkelig, og det samme gælder forsømmelsen af miljøtiltag, som slår igennem på priserne. Ansøgerlandene påpeger, at der ville opstå massive sociale problemer, hvis støtten ophævedes, og at stålet hovedsageligt eksporteres til Rusland. Udvalget anerkender denne argumentation, men henleder opmærksomheden på, at det netop derfor er nødvendigt at gennemføre omstruktureringer inden for stålindustrien inden tiltrædelsen. For at undgå overgangsfrister på dette område og heraf følgende konkurrenceforvridning som følge af uløste problemer på tiltrædelsestidspunktet er det vigtigt at handle nu.

3.3.6. På mellemlang sigt skal de fremtidige medlemsstater også tage stilling til deltagelse i den Økonomiske og Monetære Union. Erfaringerne fra Østtyskland viser, at det er vigtigt at undersøge forudsætningerne grundigt, for at indførelsen af euroen kan lykkes, og at en deltagelse ikke bør besluttes over hals og hoved. Indledningsvis kan de fremtidige medlemsstater tilslutte sig valutakursmekanismen, der tillader svingninger på +/- 15 %. På dette område henviser Udvalget i øvrigt til sin udtalelse om »Udvidelsens konsekvenser for ØMU'en«.

3.4. Selv om de måske ikke umiddelbart genkender sig selv under denne betegnelse, således som udvalget definerede den i sin udtalelse⁽²⁾ fra 2000, har socialøkonomiens organisationer (andelsselskaber, gensidige selskaber, velgørende sammenslutninger, forvaltnings sammenslutninger, ONG'er) spillet en meget vigtig rolle med hensyn til at udfylde lakunerne i det offentlige støtte til marginaliserede grupper i samfundet. Men frem for alt har de spillet og spiller de — i varierende, men

⁽¹⁾ EØSU udtalelser om charteret: EFT C 204 af 18.7.2000 og EFT C 48 af 21.2.2002.

⁽²⁾ EØSU's udtalelse om socialøkonomien, EFT C 117 af 26.4.2000.

stedse væsentlig grad — en katalysatorrolle for offentlig deltagelse og demokratisering i samtlige de lande, som er berørt af udvidelsen. I betragtning af, hvor skrøbelige deres strukturer for øjeblikket er, og hvor fragmentarisk og isoleret de hver især optræder, ville det efter udvalgets mening være direkte katastrofalt, hvis socialøkonomiens organisationer og virksomheder i ansøgerlandene fik lov til at sygne hen eller forsvinde. Dette ville medføre enorme sociale, politiske, finansielle og kulturelle omkostninger ikke blot for disse lande, men også for EU's nuværende medlemsstater. Udvalget slår derfor til lyd for, at der søsættes en »udviklingsfond for socialøkonomien« i de nuværende og fremtidige medlemsstater med henblik på at understøtte denne vigtige bidragyder til social, økonomisk og demokratisk samhørighed i den udvidede Union.

3.5. Øget livskvalitet for borgerne

3.5.1. Socialpolitik og beskæftigelse

3.5.1.1. Udvidelsen kan kun lykkes, hvis borgerne i både de nuværende medlemsstater og ansøgerlandene støtter processen. Dette kræver, at udvidelsen også er et socialt projekt. Socialpolitikken har udviklet sig til at være en af de supplerende politikker for det indre marked; den europæiske samfundsmodel med principperne om social og territorial samhørighed bør udgøre en væsentlig faktor i udformningen af omstillingsprocessen i ansøgerlandene. Den økonomiske vækst, der kan forventes i ansøgerlandene, skal også udnyttes til styrkelse af de sociale sikringssystemer.

3.5.1.2. Målet om fuld beskæftigelse, der blev vedtaget i topmødebeslutningerne i Lissabon, bør også forfølges konsekvent på alle politiske områder i en udvidet Union. Udvalget bifalder i denne sammenhæng, at kandidatlandene allerede deltager i Unionens relevante programmer og aktionsplaner på dette område. (desuden bekæmpelse af fattigdom).

3.5.1.3. I kapitel 13 »Socialpolitik og beskæftigelse« har nogle kandidatlande anmodet om overgangsfrister med hensyn til sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen. Udvalget står som nævnt principielt forstående over for overgangsfrister, men minder dog om, at det foretrækker en restriktiv anvendelse af disse for at undgå konkurrenceforvridning i det indre marked og en kvalitativ forringelse af den europæiske samfundsmodel. På den anden side er Udvalget klar over, at mange SMV'er ikke økonomisk set ville være i stand til at leve op til regelværket. Indtrædelsen i EU vil sandsynligvis kræve omfattende investeringer særligt af SMV'erne i de nye medlemsstater for at kunne opfylde kravene i EU's regelværk.

3.5.1.4. Hidtil er det lykkedes Unionen at etablere mindstandarder på en række centrale områder ud over bestemmelser vedrørende vandrende arbejdstagere og ligebehandling. Der er således blevet vedtaget en række arbejdsretlige direktiver, der strækker sig fra beskyttelse af arbejdstagernes sundhed, arbejdstid, årlig ferie, barselsorlov og forældreorlov til teknisk beskyttelse af arbejdstagerne. For det første er det naturligt, at der skal ske en stadig revision og tilpasning af de harmoniserede områder til nye vilkår. Fremover vil det imidlertid i endnu højere grad være nødvendigt at fastsætte EU-regler på andre områder som f.eks. beskyttelse mod afskedigelse eller enkeltaspekter af den kollektive arbejdsret. Det er desuden uomgængeligt til stadighed at videreudvikle den europæiske samfundsmodel også — ja, måske netop — i en udvidet Union for at bevare kvaliteten af denne model.

3.5.2. Social dialog

3.5.2.1. Et væsentligt element i den europæiske model er inddragelsen af arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet i alle spørgsmål af relevans for dem. Udvalget hilser det således velkomment, at Kommissionen har konsulteret arbejdsmarkedets parter og repræsentanterne for civilsamfundet i ansøgerlandene i mange spørgsmål og opfordrer ansøgerlandenes regeringer til at følge dette eksempel. Mange ansøgerlandenes regeringer har stadig problemer med at inddrage arbejdsmarkedets parter og civilsamfundets organisationer tilstrækkeligt i udvidelsesprocessen.

3.5.2.2. Det er samtidig bekymrende, at både arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer i kandidatlandene står forholdsvis svagt, og at den bilaterale sociale dialog, dvs. kollektive forhandlinger og aftaler mellem arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer, endnu ikke er tilstrækkeligt veludviklet. En styrkelse af disse organisationer er nødvendig for en velfungerende social dialog.

3.5.2.3. En optræning af støtten fra organisationerne i de »gamle« medlemsstater kunne bidrage hertil, og det samme kunne etableringen af økonomiske og sociale udvalg. Det ville også være ønskeligt at styrke den sociale dialog på europæisk plan, navnlig ved at lade arbejdsmarkedets parter i ansøgerlandene deltage regelmæssigt i Udvalget for Den Europæiske Sociale Dialog fra 2003, sådan som det foreslås af de europæiske arbejdsmarkedsparter i deres arbejdsprogram for 2003-2005, der blev fremlagt på topmødet om den sociale dialog i Genval den 28. november 2002. Det er i den forbindelse nødvendigt at sikre, at SMV'ernes og de små virksomheders repræsentative organisationer får deres plads i dette udvalg.

3.5.3. Sociale sikringsystemer

3.5.3.1. Samtidig med at kandidatlandene skal overtage EU's regelværk, er de i gang med at omstille hele deres økonomiske og samfundsmæssige system, bl.a. med støtte fra Verdensbanken og Den Internationale Valutafond. Verdensbanken og Valutafonden agerer på grundlag af den amerikanske samfundsmodel og har samtidig et væsentligt bredere mandat end EU, hvis regelværk på mange områder er knap så udviklet. EU, hvis medlemsstater karakteristiske, om end forskellige, sociale systemer, lægger stor vægt på den europæiske samfundsmodels principper om social og regional samhørighed. Unionen spiller imidlertid kun i ringe omfang en rolle i disse reformer, fordi der ikke er traktat- og lovgivningsmæssigt grundlag herfor (regelværket omhandler kun i ringe grad dette område). Derfor sigtes der på disse områder, bl.a. hvad angår de sociale systemer, hen imod en samfundsmodel, der efter udvalgets opfattelse ikke egner sig som forbillede for Europa⁽¹⁾. Udvalget opfordrer til, at der sættes øget fokus på disse spørgsmål inden for rammerne af den åbne koordinationsmetode, der blev udviklet i Lissabon, og som ansøgerlandene blev inddraget i i Barcelona.

3.5.3.2. Denne EU's begrænsede lovgivningsmæssige kompetence fører også til, at de aspekter af udformningen af de sociale systemer (f.eks. pensionssystemer), der har relevans for det indre marked, f.eks. kapitalmarkedseffekter eller konsekvenser for arbejdstagernes mobilitet skrider godt fremad, mens de grundlæggende spørgsmål om udformningen af de sociale systemer ikke drøftes systematisk og grundigt nok.

3.5.4. Forsyningspligtigheder

3.5.4.1. Der gennemføres ikke blot liberaliseringer og dereguleringer på europæisk plan med sigte på virkeliggørelsen af det indre marked på traditionelle infrastrukturelle områder som trafik, energi, telekommunikation, vand, renovation og miljø, men også på området sociale tjenesteydelser, samt inden for sundheds- og uddannelsesvæsenet og i forbindelse med finansielle tjenesteydelser.

3.5.4.2. Ansøgerlandene har til en vis grad endnu ikke taget disse skridt mod en øget liberalisering og har anmodet om overgangsfrister. Udvalget påpeger, at tiltagene til åbning af disse landes hidtil beskyttede markeder kun vil føre til de ønskede positive resultater, hvis der tages behørigt hensyn til både forbruger-, ejer- og medarbejderinteresser samt til forsyningspligtighedernes specifikke karakteristika.

3.5.4.3. Forsyningspligtigheder har nemlig visse særtræk, der gør dem uegnede til udelukkende at blive udbudt på markedsvilkår. Det bør derfor fastslås, i hvilke sektorer og i hvilket omfang konkurrencereglerne og reglerne for det indre marked kan finde anvendelse på forsyningspligtigheder. I denne sammenhæng bør der tages hensyn til, at der er tale om ydelser, der har stor betydning for menneskers livskvalitet og sociale sikkerhed. Det er derfor ikke uden betydning, om, i hvilket omfang og i hvilken kvalitet, befolkningen har adgang til disse ydelser.

3.5.4.4. Desuden gælder det om at forhindre dannelsen af nye monopoler/oligopoler samt en konkurrencesituation med dumpingpriser. Europa har i stedet brug for konkurrence på lige vilkår og en ikke-diskriminerende behandling af offentlige, sociale og kommunale virksomheder.

3.5.5. Miljøspørgsmål

3.5.5.1. Miljøområdet er i vidt omfang omfattet af fællesskabslovgivning, hvad enten det handler om fastsættelse af generelle miljøkrav eller miljøkvalitetsstandarder (emissionsgrænseværdier), produktionsrelaterede foranstaltninger (emissionsgrænseværdier) eller generelle procedurebestemmelser. I fællesskabsretten opereres der inden for miljøpolitikken med en stor grad af fleksibilitet, der i sidste instans sigter mod at fremme Fællesskabets økonomiske og sociale udvikling samt sikre en afbalanceret udvikling i regionerne. Selv om enkelte medlemsstater på denne måde kan inddrages ganske vidtrækkende dispensationsmuligheder i forbindelse med specifikke direktivforslag, må det ikke glemmes, at sådanne muligheder for undtagelsesbestemmelser alt for let bliver udnyttet til det yderste — særligt i den udvidede Union.

3.5.5.2. I lyset af de miljøbelastninger, der i vidt omfang findes i ansøgerlandene, og som stadig skal håndteres, er der i stor stil blevet anmodet om overgangsfrister i forbindelse med gennemførelsen af EU's regelværk på dette område. Udvalget peger i denne sammenhæng på, at et intakt miljø udgør et af de vigtigste elementer i opretholdelsen og udviklingen af livskvaliteten, og at det må tilstræbes at rette op på miljøbelastninger og -risici, f.eks. i forbindelse med kernekraftværker, og undgå sådanne fremover. Undtagelses- og overgangsregler i stort omfang ville ikke blot føre til konkurrenceforvridning, men også have en uheldig virkning på miljøets fremtidige udvikling samt besværliggøre en kontinuerlig videreudvikling af Fællesskabets miljølovgivning efter princippet om bæredygtighed.

3.5.6. Også på forbrugerbeskyttelsesområdet er der også sket betydelige forbedringer for Europas forbrugere i de seneste årtier. Ud over centrale bestemmelser om forbrugersikkerhed og forbrugersundhed er der først og fremmest opnået store fremskridt inden for beskyttelse af forbrugernes økonomiske interesser. Her kan direktivet om ansvar for mangelfulde

(1) »Beskæftigelse, økonomisk reform og social samhørighed — mod et innovations- og videnbaseret Europa«, udtalelse fra EØSU, EFT C 117 af 26.4.2000.

produkter fremhæves⁽¹⁾. Ikke mindst som følge af BSE-krisen var det nødvendigt at opdatere direktivet og udvide dets anvendelsesområde til også at gælde landbrugsprodukter. Det skal sikres, at der stadig sker sådanne forbedringer af forbrugerbeskyttelsen i en udvidet Union. Et vist pres fra forbrugerne kan desuden føre til, at udviklingen fortsætter.

3.6. Før tiltrædelsen

3.6.1. Ud over ansøgerlandenes begyndende deltagelse i Unionens programmer findes også specifikke førtiltrædelsesprogrammer. Her kan især nævnes Twinning-programmet, der forbereder administrationen på sine fremtidige opgaver. Som følge af ovennævnte behov for videreudvikling og tilpasning af administrationen også efter tiltrædelsen vil dette program fortsat være efterspurgt.

3.6.2. Blot må det i denne sammenhæng beklages, at afviklingen af programmerne i mange tilfælde er så kompliceret, at potentielle ansøgere skræmmes bort, eller at de ikke har mulighed for at håndtere en deltagelse. Således er SAPARD-programmet til omstilling af landbruget stadig ikke taget i anvendelse af en række ansøgerlande på trods af, at landbruget

---

(1) Direktiv 85/374/EØF som ændret ved direktiv 1999/34/EF, EFT L 283 af 6.11.1999.

uden tvivl er én af de sektorer, hvor der er størst behov for handling. I denne sammenhæng henleder udvalget opmærksomheden på sine forslag om videreførelse og reform af strukturpolitikken og strukturfonden⁽²⁾.

3.6.3. Udvalget fremlagde allerede i forbindelse med sin første udtalelse til dette emne⁽³⁾ en række forslag med sigte på ikke bare at forberede ansøgerlandene til det indre marked, men også give dem mulighed for at forberede sig på den fremtidige udvikling i dette marked. Opmærksomheden bør i denne forbindelse særligt rettes mod forslaget om at etablere koordinationscentre for det indre marked og kontaktpersoner for virksomheder og borgere.

3.6.4. Udvalget gennemfører med jævne mellemrum egne høringer i ansøgerlandene med deltagelse af relevante økonomiske og sociale grupper. Udvalget har desuden med PRISM-serveren skabt et instrument, der dokumenterer væsentlige relevante initiativer i forbindelse med udviklingen af det indre marked, og som står til rådighed på udvalgets hjemmeside til orientering.

---

(2) »Strategi for den økonomiske og sociale samhørighed i EU«, udtalelse fra EØSU, EFT C 241 af 7.10.2002; »Samhørighedspolitikens fremtid«, udtalelse fra EØSU, EFT C 241 af 7.10.2002.

(3) »EU's udvidelse og konsekvenserne for Det Indre Marked«, udtalelse fra EØSU, EFT C 329 af 17.11.1999.

Bruxelles, den 12. december 2002.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

396. PLENARFORSAMLING AF 22. OG 23. JANUAR 2003**Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg forslag til udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg Mod en tematisk strategi for bæredygtig anvendelse af pesticider«***(KOM(2002) 349 endelig)**(2003/C 85/24)*

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 1. juli 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 175 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvises til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede Staffan Nilsson til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 7. januar 2003.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 396. plenarforsamling den 22. og 23. januar 2003, mødet den 23. januar, følgende udtalelse med 74 stemmer for, 2 stemmer imod og 11 stemmer hverken for eller imod.

1. Resumé

1.1. EØSU støtter Kommissionens bestræbelser på at udarbejde en tematisk strategi for pesticider i den foreliggende meddelelses ånd. Strategien bør omfatte såvel foranstaltningerne i de eksisterende direktiver som yderligere foranstaltninger. EØSU mener desuden, at samfundets behov for pesticider bør omtales, både hvad angår karakter og betydning.

1.2. De nye foranstaltninger, der i fremtiden foreslås inden for strategiens rammer, bør indeholde fælles EU-kriterier, retningslinjer og andre parametre for, hvilke foranstaltninger der skal træffes, men selve udformningen af handlingsprogrammerne bør være et nationalt anliggende.

1.3. Et centralt element i foranstaltningerne for at begrænse risiciene for miljø og sundhed er uddannelse og rådgivning af landmænd, landarbejdere, sæsonarbejdere og andre brugere. EØSU mener, Kommissionen bør overveje delvis at finansiere foranstaltningerne via en mindre afgift på pesticider.

1.4. Det er rigtigt at fokusere på, at farerne ved pesticider skal reduceres, men man bør samtidig være opmærksom på,

at en reduktion af den anvendte mængde kemikalier også kan have en positiv effekt.

1.5. Revisionen af direktiv 91/414/EØF hilses velkommen, og elementer som substitutionsprincippet og regionale forsøg opfattes som positive.

2. Indledning

Mange forbrugere sætter spørgsmålstegn ved anvendelsen af pesticider i landbrugsproduktionen. I miljøorganisationer er der stor modstand, idet man ønsker en hurtig og betydelig reduktion i anvendelsen. For landbruget er anvendelsen af pesticider som oftest et nødvendigt element i beskyttelsen af afgrøder mod angreb fra skadedyr, svampe og plantesygdomme, der kan ødelægge eller forringe høsten. Samtidig udgør produktionsindustrien en vigtig aktør, når det gælder fortsat forskning og udvikling af bedre og mere sikre pesticider, hvad enten de er kemiske eller biologiske. Kommissionens og medlemsstaternes arbejde med dette spørgsmål bør således gives høj prioritet.

3. Resumé af Kommissionens meddelelse

3.1. I det sjette miljøhandlingsprogram nævnes udarbejdelsen af en tematisk strategi for bæredygtig anvendelse af pesticider. Kommissionen har nu offentliggjort en meddelelse, der udgør et led i arbejdet med denne strategi. Herudover indbød man interesseorganisationer til en konference den 4. november 2002, hvor strategien blev diskuteret. Alt materiale og alle indlæg ligger på Kommissionen internetside, hvor offentligheden også kan komme med kommentarer.

3.2. Strategien tager sigte på at reducere pesticidernes indvirkning på miljø og befolkningens sundhed, samtidig med at behovet for en tilstrækkelig god plantebeskyttelse tilgodeses. Målsætningerne er følgende:

- at minimere farer og risici for sundhed og miljø i forbindelse med pesticidanvendelse,
- at forbedre kontrollen med anvendelsen og distributionen af pesticider,
- at nedbringe koncentrationerne af skadelige aktive stoffer, navnlig ved at erstatte de farligste med sikrere (herunder ikke-kemiske) alternativer,
- at fremme landbrugsdrift uden eller med begrænset brug af pesticider,
- at etablere et gennemskueligt system for indberetning og overvågning af udviklingen, herunder opstilling af passende indikatorer.

3.3. Kommissionen nævner, at man i meddelelsen koncentrerer sig om anvendelsen af plantebeskyttelsesmidler, navnlig inden for landbruget. Selvom der i miljøhandlingsprogrammet tales om pesticider, går man ud fra, at det hovedsagelig er plantebeskyttelsesmidler, der er tale om. Begrebet »pesticider« er en almen betegnelse for de produkter, der anvendes i og i et vist omfang uden for landbruget (på jernbaneskråninger, i parker og som detailhandelsvarer). Hovedparten er kemiske produkter, men pesticiderne omfatter både kemiske og biologiske midler.

3.4. Meddelelsen indeholder en analyse af de nuværende regler i EU. I meddelelsen lægges der vægt på sammenhængen med andre politikområder og initiativer på EU-niveau, ligesom der tages hensyn til udvidelsen og EU's internationale forpligtelser. Desuden omtales eksempler på foranstaltninger, der allerede er truffet af visse medlemsstater og har vist deres virkning, og der fremlægges forslag til mulige foranstaltninger inden for rammerne af den tematiske strategi.

3.5. Efter høringsprocessen videreudvikler Kommissionen den tematiske strategi og beskriver alle påtænkte foranstaltninger i løbet af 2003 med henblik på at forelægge Rådet og Parlamentet strategien til godkendelse i begyndelsen af 2004.

4. Generelle bemærkninger

4.1. EØSU ser positivt på Kommissionens initiativ vedrørende udarbejdelse af en strategi for bæredygtig anvendelse af pesticider. Da de kemiske midler, der spredes, er miljøfremme-

de og kan være skadelige, er det hensigtsmæssigt at fokusere på at reducere risiciene. Det overordnede, langsigtede mål bør være at gøre landbruget mindre afhængigt af pesticider. Man bør i udviklingen fokusere på forskellige biologiske alternativer, planternes egen resistens og dyrkningsmetoder, der kan reducere pesticidanvendelsen. Samtidig har landbruget i dag brug for pesticider til bekæmpelse af forskellige skadedyr og plantesygdomme. Kommissionens meddelelse udgør således et vigtigt skridt i retning af en mere bæredygtig anvendelse.

4.2. Miljø og sundhed påvirkes naturligvis ikke kun af pesticider, men af en lang række aktiviteter og stoffer. Derfor bør risiciene ved pesticider i strategien sættes i relation til risiciene i forbindelse med andre samfundsmæssige aktiviteter.

4.3. Kommissionen har på en god og overskuelig måde beskrevet de fordele og ulemper, der er forbundet med pesticider. Det er EØSU's vurdering, at de fleste af Kommissionens forslag er miljø- og sundhedsmæssigt begrundede og desuden mulige at gennemføre. Det konstateres, at der tages hensyn til økonomiske og sociale aspekter, hvilket bidrager til at styrke accepten af afbalancerede foranstaltninger. EØSU støtter Kommissionens fortsatte indsats, som skal munde ud i præsentationen af en tematisk strategi i 2004.

4.4. EØSU mener ikke, at denne strategi skal fungere som supplement til den eksisterende lovgivning, såsom direktiv 91/414/EØF, men som en »paraply«, der både omfatter eksisterende lovgivning og forslag til ny lovgivning. Det er vigtigt, at Kommissionen gør den kommende strategis rolle helt klar.

4.5. Selvom Kommissionen i et afsnit beskriver fordelene ved anvendelse af pesticider, savner man en beskrivelse af de positive effekter, der er et direkte resultat af muligheden for at bekæmpe skadedyr og plantesygdomme i landbruget. Disse effekter består i, at fødevarerproduktionen kan opretholdes på et tilstrækkeligt højt niveau med hensyn til kvantitet, kvalitet og variation blandt afgrøderne, hvilket er positivt for fødevarerforsyningen. Også spørgsmålet om, hvordan priserne på fødevarer påvirkes af adgangen til pesticider, bør belyses i en kommende strategi. Havde det ikke været for disse positive sider, kunne man blot udfase anvendelsen af pesticiderne inden for en overskuelig periode.

4.6. EØSU mener, der er behov for en mere udførlig beskrivelse af truslerne end den, Kommissionen fremlægger; man er nødt til at se på den egentlige årsag til, at man anvender pesticider. For at forstå dette kræves et godt kendskab til de problemer, landbruget har med ukrudt, svampe og insekter. EØSU mener, at den kommende strategi bør indeholde en beskrivelse af truslerne og en vurdering af, i hvilket omfang ukrudt, svampe og insekter i øjeblikket påvirker høstudbyttet, hvor store skaderne ville blive, hvis man benyttede de alternative metoder, man kender i dag, og hvordan fraværet af pesticider ville påvirke fødevarerforsyningen og fødevarerpriserne i Europa.

4.7. Under arbejdet med at reducere de risici, der er forbundet med pesticider, vil der opstå en konflikt mellem forskellige miljømål. F.eks. står klimapåvirkningen ved mekanisk bearbejdning over for risiciene ved anvendelse af pesticider. I en pesticidstrategi bør der tages stilling til sådanne konflikter.

4.8. Meddelelsen fokuserer på at reducere risiciene ved anvendelse af pesticider, men det er vigtigt, at en strategi også tager sigte på at begrænse anvendelsen. For landbruget er pesticider en indsatsvare. Anvendelse kan reduceres gennem bedre udnyttelse, anvendelse efter behov, bedre teknik og andre foranstaltninger i tilknytning til anvendelsen. Det kan ikke udelukkes, at risiciene er mindre ved reduceret anvendelse.

4.9. Handel og fødevarerindustri har taget selvstændige initiativer og indført regler, der stiller krav til landbrugets anvendelse af pesticider. Flere butikskæder, fødevarervirksomheder og landbrugskooperativer stiller leveringsbetingelser til landmændene for at fremme deres varemærker, hvilket kan påvirke anvendelsen af pesticider. Forbrugernes valg og dermed de krav, der stilles til handelen og fødevarerindustrien, har afgørende indflydelse på produktionsmetoderne inden for landbruget. Hertil kommer, at forbrugerne ofte foretrækker fødevarer med et indbydende udseende, hvilket øger tilskyndelsen til at holde afgrøderne fri for skadedyr og plantesygdomme. Sammenlignet med en lovstyret udvikling kan en markedsstyret udvikling imidlertid fremme en nedgang i anvendelsen af pesticider og en bæredygtig udvikling på området.

5. Særlige bemærkninger

5.1. I kapitel VI præsenterer Kommissionen de mulige elementer i en fremtidig tematisk strategi for pesticider. De forskellige forslag kommenteres nærmere i det følgende, idet de afsnit i meddelelsen, der henvises til, er angivet i parentes:

5.2. (1a) EØSU er tilhænger af, at der udarbejdes nationale programmer, og lægger særlig vægt på, at landmændene og deres organisationer, landarbejdere og den kemiske industri tager del heri. Det er dog vigtigt, at de foranstaltninger, der træffes, bygger på fælles kriterier og retningslinjer m.v., så konkurrencen i det indre marked ikke skævvrides. Mange af de yderligere foranstaltninger, Kommissionen foreslår i strategien, bør indarbejdes i de nationale programmer. Disse programmer bør evalueres med faste intervaller.

5.3. (1b) Når der træffes specielle forsigtighedsforanstaltninger i særlig følsomme områder, f.eks. vandbeskyttelsesområder og Natura 2000-områder, er det vigtigt, at der tages hensyn til lokale forhold. EØSU finder det positivt, at der udarbejdes fælles regler og minimumsniveauer, hvilket dog kræver, at detaljerne omkring den påkrævede beskyttelse udformes efter de lokale forhold. Det er både rimeligt og afgørende for individets ret, at der ydes erstatning for ændret grund- og dyrkningsværdi, hvis den hidtidige anvendelse af jorden påvirkes. I det omfang disse områder kræver ekstra beskyttelse, bør det fremgå af habitatdirektivet (92/43/EØF) eller rammedirektivet for vand (2000/60/EF) med tilhørende direktiver, som tilsammen behandler den samlede trussel.

5.4. (1cd) EØSU mener, det er vigtigt løbende at øge samfundets viden om, hvilke risici der er forbundet med pesticider, og hvad der kan gøres for at reducere disse risici. Et aspekt, Kommissionen ikke tager op, er, hvordan man skal kunne måle ikke blot på pesticidrester i vand, men også deres nedbrydningsprodukter. En fremtidig tematisk strategi bør skitsere, hvad i den nuværende indsats, der bør ændres eller udbygges.

5.5. (2abc) Det er vigtigt, at man ikke opbygger dyre indberetningssystemer, hvis ikke de tjener et klart formål. De oplysninger, brugerne skal indberette, bør være af en sådan karakter, at de oplever det som produktionsteknisk hensigtsmæssigt at indsamle dem.

5.6. (2d) I forbindelse med indsamling af emballage med pesticidrester er det vigtigt, at de lovgivningsmæssige rammer bygges op på en sådan måde, at indsamling kan kombineres med indsamling af andet farligt affald, f.eks. batterier, affaldsolie og lysstofrør. Der er flere gode eksempler på, hvordan man i forskellige medlemsstater (bl.a. Tyskland og Belgien) har gennemført indsamlingskampagner for gamle pesticider og deres emballage.

5.7. (2ef) EØSU støtter indførelsen af et system med jævnlige tekniske inspektioner af udbringningsudstyr og krav om uddannelse og certificering for alle pesticidbrugere (landmænd, landarbejdere, sæsonarbejdere m.v.). Flere undersøgelser i forskellige medlemsstater peger på, at uddannelse og rådgivning af brugere kan mindske risikoen betydeligt. Uddannelse bør også kunne tage sigte på at øge kundskaberne om og forståelsen af den eksisterende lovgivning. Uddannelse og certificering bør gøres obligatorisk.

5.7.1. (2) Angående punkterne 2 a-f agter Kommissionen inden for to år efter vedtagelse af strategien at fremsætte forslag til relevante obligatoriske krav. Endvidere foreslår Kommissionen, at overholdelsen af de foreslåede krav skal kunne kædes sammen med den fælles landbrugspolitik via såkaldt krydsoverensstemmelse. Dette indebærer, at støttemodtagerne ikke får udbetalt deres støtte, hvis de bryder visse bestemmelser, i dette tilfælde regler vedrørende brug af pesticider. EØSU har i sin udtalelse om midtvejsrevisionen af den fælles landbrugspolitik givet udtryk for, at man ønsker et mere konkret billede af reglernes udformning, inden man for alvor kan bedømme krydsoverensstemmelsesreglerne. Der må også foretages en vurdering af, om det vil være rimeligt, at samme overtrædelse resulterer i både strafforfølgelse og fratagelse af støtte.

5.8. (3) Processen vedrørende evaluering af aktive stoffer med henblik på eventuel indføjelse i bilag 1 i direktiv 91/414/EØF bør fortsat prioriteres højt, og yderligere forsinkelser kan ikke accepteres. Kommissionen foreslår, at det nævnte direktiv suppleres med et substitutionsprincip, hvilket er en fornuftig udvikling, hvis man løbende vil reducere miljø- og sundhedsrisiciene i forbindelse med brug af pesticider. EØSU kræver, at Kommissionen i sit forslag angiver rimelige frister i forbindelse med udfasning af stoffer i overensstemmelse med substitutionsprincippet, så producenterne får en sikkerhed og tilskyndes til at udvikle nye, mindre skadelige stoffer.

5.8.1. I forbindelse med udbygningen af direktiv 91/414/EØF er det også vigtigt at vurdere, hvorledes afprøvningen af forskellige stoffer kan gøres mere effektiv. Det kan f.eks. ske gennem regionale forsøg, som selvfølgelig ikke må undergrave de enkelte landes beslutningskompetence. En regional forsøgsprocedure vil indebære, at visse produkter med begrænset anvendelsesområde, som i dag måske trækkes tilbage fra markedet af økonomiske årsager, fortsat kan få adgang. EØSU mener, at det er de stoffer, der indebærer de største miljø- og sundhedsrisici, der skal væk fra markedet, og ikke nødvendigvis de stoffer, der har få brugere.

5.9. (4a) Det er positivt og meget vigtigt at støtte dyrkningsmetoder, hvor afhængigheden af pesticider er mindre. Det er også vigtigt, at der er åbenhed med hensyn til at støtte flere forskellige metoder, der på hver sin måde reducerer brug og risici. EØSU har i sin initiativudtalelse om »Den fælles landbrugspolitik fremtid«⁽¹⁾ peget på forskellige metoder til styrkelse af miljøaspektet i landbrugspolitikken. Den såkaldte »anden søjle« i landbrugspolitikken giver medlemsstaterne mulighed for at yde kompensation til de landmænd, der er i stand til at begrænse risiciene i forbindelse med kemiske plantebeskyttelsesmidler. Foranstaltninger kan også finansieres via Den Europæiske Socialfond eller en harmoniseret afgift på pesticider.

5.10. (4b) I forbindelse med udviklingen af god skik i landbruget er det vigtigt, at der tages hensyn til de eksisterende normer for håndtering af pesticider. Hvis der indføres regelsystemer, som brugerne af tekniske eller videnskabelige årsager ikke kan leve op til, kriminaliserer man brugerne, hvilket ikke gavner det fortsatte arbejde med forbedringer, hvor brugernes engagement er væsentligt.

5.11. (4c) En afgift på pesticider kan begrundes med et ønske om dels at reducere anvendelsen, dels at finansiere bestemte aktiviteter kollektivt. Da mange af de foranstaltninger, Kommissionen foreslår, kræver ressourcer, er det rimeligt, at pesticidbrugerne står for en del af udgifterne. Man kunne således lægge en lille afgift på hvert kilo anvendt aktivt stof for at finansiere en del af de foreslåede foranstaltninger, f.eks. information og uddannelse. Selv en mindre, harmoniseret afgift vil give betydelige ressourcer til de nationale programmer

⁽¹⁾ EFT C 125 af 27.5.2002, s. 87-99.

for begrænsning af risici. For at undgå, at det europæiske landbrugs konkurrenceevne påvirkes negativt i forhold til omverdenen, er det vigtigt at arbejde for, at tilsvarende afgifter også indføres i andre lande.

5.12. Kommissionen opgiver, at momssatserne for pesticider varierer mellem 3 og 25 %. EØSU mener, at en forudsætning for et velfungerende indre marked med lige konkurrencevilkår er en harmonisering af ikke blot afgifter, men også momssatser.

5.13. (5) En passende indberetning af resultaterne af de gennemførte foranstaltninger er nødvendig, hvis man skal kunne foretage en evaluering og gennemføre forbedringer. Det er således vigtigt, at indikatorerne siger noget om resultaterne af den forbedrende indsats. For at måle ændringer, når det gælder restkoncentrationer i fødevarer eller i blodet hos brugerne, kan man foretage kemiske analyser. Med hensyn til indberetning vedrørende risikobegrænsning for økosystemer

og vandmiljø støtter EØSU Kommissionens forslag om at finde frem til indikatorer, der ikke fokuserer på den anvendte mængde, men primært tager hensyn til stoffernes egenskaber og anvendelse.

5.14. (6) De foranstaltninger, der foreslås i ansøgerlandene er rimelige, og det gælder blot om at finde passende finansieringsmetoder. Man bør være bevidst om, at en modernisering af ansøgerlandenes landbrug rimeligvis vil føre til øget anvendelse af pesticider. EØSU mener, at Kommissionen bør følge særlig nøje med i udviklingen i ansøgerlandene. Der bør udarbejdes systemer for indsamling og uskadeliggørelse.

5.15. (7) EU bør ikke acceptere, at importerede produkter har højere restkoncentrationer end man tillader, når det gælder varer, der er produceret i EU. Det er ikke kun et spørgsmål om retfærdige konkurrenceregler, men primært et folkesundhedsspørgsmål. EØSU støtter derfor det arbejde, der gøres i Kommissionen i denne henseende.

Bruxelles, den 23. januar 2003.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

BILAG

til Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Følgende ændringsforslag blev forkastet under forhandlingerne, men opnåede mindst en fjerdedel af de afgivne stemmer:

Punkt 4.5

Andet punktum ændres som følger:

»Disse effekter består i, at fødevareproduktionen kan opretholdes på et tilstrækkeligt højt niveau med hensyn til kvantitet, og kvalitet blandt afgrøderne, hvilket er positivt for fødevareforsyningen.«

Begrundelse

De muligheder, som pesticiderne skaber, har været en medvirkende årsag til den genetiske udarmning, der er sket af arter og sorter.

Afstemningsresultat

For: 27, imod: 44, hverken for eller imod: 11.

Punkt 5.2

Første punktum ændres som følger:

»EØSU lægger særlig vægt på, at landmændene og deres organisationer, landarbejdere, miljø- og forbrugerorganisationer samt den kemiske industri tager del heri.«

Begrundelse

I forbindelse med udarbejdelsen af nationale programmer er en bred deltagelse fra de berørte organisationer i samfundet helt uomgængelig.

Afstemningsresultat

For: 25, imod: 55, hverken for eller imod: 3.

Punkt 5.9

Efter andet punktum indføres nyt punktum:

»... reducerer brug og risici. Under den såkaldte første søjle i den fælles landbrugspolitik bør støtten desuden fordeles på en sådan måde, at man fremmer en reduktion i pesticidanvendelsen i landbruget som sådan. EØSU har i sin...«

Begrundelse

Fordelingen af støtte under den fælles landbrugspolitik første søjle har afgørende indflydelse på landmændenes valg af dyrkningsmetoder og afgrøder. Dermed har den også afgørende indflydelse på nødvendigheden af og omfanget af en senere pesticidanvendelse.

Afstemningsresultat

For: 26, imod: 53, hverken for eller imod: 5.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »XXXI Beretning om Konkurrencepolitikken 2001«

(SEK(2002) 462 endelig)

(2003/C 85/25)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 29. april 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Paulo Barros Vale til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 19. december 2002.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 396. plenarforsamling den 22. og 23. januar 2003 (mødet den 22. januar) følgende udtalelse med 120 stemmer for, 9 imod og 5 hverken for eller imod.

1. Indledning

1.1. Beretningen indledes med en understregning af, at håndhævelsen af konkurrencereglerne er en af Kommissionens vigtigste opgaver og af central betydning for, at det indre marked kan udfylde sin økonomiske funktion. Der lægges vægt på den store rolle, som konkurrencepolitikken spiller for etableringen af en stadig mere afbalanceret og retfærdig europæisk ramme, som med den stigende globalisering af økonomien får endnu større betydning.

1.2. Med indledningens opremsning af de vigtigste emner, som behandles, introduceres indholdet af beretningen som helhed, nemlig reglerne for karteller, monopoler, EU's udvidelse, statsstøtte og den betydning, alle disse foranstaltninger bør tillægges som instrumenter til gavn for de europæiske borgere.

2. Generel baggrund

2.1. Med sidste fase i euroens indførelse og den hidtil største udvidelse af EU er der behov for modernisering af reglerne for

karteller, monopoler, fusioner og statsstøtte, for at Kommissionen kan tilpasse sine tiltag til de hurtigt skiftende økonomiske forhold.

2.1.1. I denne forbindelse vil sikring af lige vilkår på de nye markeder, hvor konkurrencen endnu ikke er fuldt etableret, fortsat være et prioriteret indsatsområde for Kommissionen.

2.2. Med globaliseringen af markederne står vi nu med globale fusioner, som gør det nødvendigt at intensivere det internationale samarbejde mellem forskellige organer, såsom Det Internationale Konkurrencenetværk.

2.3. Vedtagelsen af resultattavlen for statsstøtte og indførelsen af et offentligt tilgængeligt online-statsstøtteregister er vidnesbyrd om de væsentlige forbedringer, der er sket på dette område i 2001.

2.4. Den foreliggende beretning omhandler de store indsatsområder under konkurrencepolitikken, som henhører under Kommissionen, og som vedrører væsentlige hindringer for den frie konkurrence. Beretningen nævner dog ikke andre mekanismer, som måtte indvirke på andre skævvridende faktorer, der set med europæisk målestok har meget stor betydning.

2.5. Ligeledes forekommer der ikke at være noget samarbejde mellem Kommissionens forskellige generaldirektorater om at skabe en samordnet politik for at fremme fri konkurrence, som rækker ud over de i beretningen nævnte elementer, der behandles i punkt 3.2.1, 3.2.2, 3.2.3 og 3.2.4 i denne udtalelse. EØSU mener, at det ville være en god ide at anføre, om der findes procedurer af denne art, som gør det muligt at behandle spørgsmål af stor betydning for sikringen af en effektiv fri konkurrence.

3. Beretningens hovedemner

3.1. Generelt kan beretningen beskrives som værende meget omfattende ikke kun fordi den indeholder mange oplysninger, men også fordi den fremlægger utallige eksempler fra det virkelige liv, spørgsmål, der til stadighed, rejses, og forslag til løsninger, og den er således udtryk for Kommissionens intense aktivitet i 2001. I det år var der i alt 1 036 nye sager, lidt færre end i 2000, hvor tallet var på 1 211. Der afsluttedes 1 204 sager, hvorved forsinkelserne i nogen grad blev indhentet.

3.2. XXXI Beretning om Konkurrencepolitikken 2001 har samme tematiske opbygning som beretningen for 2000, idet den er delt op i fem store kapitler, hvor hovedemnerne behandles. Nedenfor redegøres kort for disse emner.

3.2.1. Karteller og monopoler (artikel 81 og 82), statsmonopoler og monopolretigheder (art. 31 og 86)

3.2.1.1. Moderniseringen af rammelovgivningen for konkurrence, især reglerne for anvendelsen af artikel 81 og 82 er stadig på Kommissionens dagsorden. I september 2000 vedtoges et forslag til en ny gennemførelsesforordning for disse artikler.

3.2.1.2. I maj 2001 understregede Rådet under en bred debat den betydning, som netværket af konkurrencemyndigheder har for sikringen af en konsekvent gennemførelse af disse regler i alle medlemsstater.

3.2.1.3. Et andet vigtigt skridt i 2001 var vedtagelsen af et nyt udkast til regler, der skal gøre det lettere at afsløre og

udrydde karteller, især dem der vedrører prisfastsættelse. Som led i bekæmpelsen af karteller blev retningslinjerne for bødefritagelse eller bødenedsættelse⁽¹⁾ revideret efter fem år.

3.2.1.4. Hemmelige karteller er fortsat blandt de begrænsninger, der er mest skadelige for konkurrencen, men 2001 blev et rekordår for kartelafgørelser, hvilket fremgår af den kraftige stigning i antallet af sager, der blev behandlet.

3.2.1.5. Kommissionen vedtog i december en rapport om evaluering af gruppefritagelsesforordningen for teknologioverførselsaftaler (»gruppefritagelsesforordningen«). Rapporten konstaterer, at gruppefritagelsesforordningen anvender kriterier, der i højere grad vedrører aftalens form end dens faktiske virkninger på markedet. Denne forordning ansås for at være for detaljeret, og anvendelsesområdet trængte til en revision.

3.2.1.6. Kommissionen vedtog i december en meddelelse om aftaler af ringe betydning, der ikke mærkbart begrænser konkurrencen efter EF-traktatens artikel 81, stk. 1 (»bagatelmeddelelsen«). Heri defineres aftaler, som ikke er forbudt i henhold til traktaten, klarere og mere udtømmende.

3.2.1.7. I maj 2001 traf Kommissionen en afgørelse om høringskonsulentens kompetenceområde under behandlingen af visse konkurrencesager, som skal styrke dennes uafhængighed og beføjelser (høringskonsulenten vil udelukkende være tilknyttet kommissæren for konkurrence).

3.2.1.8. Udviklingen i konkurrencen i de enkelte sektorer beskrives indgående i beretningen, idet der lægges særlig vægt på energisektoren (herunder især liberaliseringen af el og gas), posttjenester, telekommunikation, transport (i luften, over vand og på skinner), medier, salg af biler, finansielle tjenesteydelser (gennemførelsen af konkurrencepolitikken skal gøre de europæiske finansielle markeder mere konkurrencedygtige og effektive), informationssamfund og Internet, sport samt lægemidler.

3.2.2. Fusionskontrol

3.2.2.1. I 2001 registreredes en lille tilbagegang i antallet af fusioner (efter en syvårsperiode med hastig vækst), som vel at mærke ikke afspejlede en svækkelse af Kommissionens indsats på dette område. Til trods for de lidt færre anmeldelser — Kommissionen traf i alt 339 endelige afgørelser — blev der i årets løb nedlagt forbud mod fem fusioner (hvilket er det hidtil største antal forbudsbeslutninger inden for et enkelt år)⁽²⁾.

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse: EFT C 48 af 21.2.2002.

⁽²⁾ Senere blev to af disse beslutninger annulleret af Domstolen.

3.2.2.2. De løsninger, man fandt frem til i 2001, var ikke begrænset til umiddelbar genskabelse af effektive konkurrencevilkår for at bane vejen for nye konkurrenter. Kommissionen var åben over for andre løsninger inden for afhændelse såvel som andre forpligtelser af mere kompliceret art end simpel afhændelse.

3.2.2.3. Samtidig blev der i 2001 gjort betydelige fremskridt sammenlignet med de løsninger, der blev valgt i 2000, især hvad angår gennemførelsen af dem fra de virksomheders side, som var involveret i godkendte fusioner.

3.2.2.4. Det overordnede mål med fusionskontrollen er at beskytte forbrugerne mod virkningerne af monopol og dominerende stilling (højere priser, lavere kvalitet, mindre produktion, mindre innovation).

3.2.2.5. Definitionen af det relevante geografiske marked er et centralt element i konkurrenceanalysen. I 2001 analyserede Kommissionen de markedsdefinitioner, som den havde fastlagt i sine fusionsafgørelser i de foregående fem år. Kommissionen foretog også detaljerede undersøgelser af produktmarkederne og konkluderede, at hverken definitionen af det geografiske marked eller af produktmarkedet kan foretages på basis af en statistisk analyse, hvor man udelukkende ser på de aktuelle markedsandele, men må tage udgangspunkt i en analyse af de dynamiske faktorer, der gør sig gældende i en konkret industrigren.

3.2.2.6. På fusionsområdet var den vigtigste udvikling offentliggørelsen i december af grønbogen om revision af fusionsforordningen⁽¹⁾, der ser på de nye udfordringer, som globale fusioner rejser, indførelse af euroen og udvidelsen af EU til 25 medlemsstater eller flere.

Der foreslås ændringer af materiel, proceduremæssig og juridisk art:

3.2.2.6.1. Hvad kompetence angår foreslår Kommissionen indførelse af automatisk EU-kompetence i sager, der ellers skal anmeldes parallelt i tre eller flere medlemsstater. Dette ville fjerne omsætningstærsklerne.

3.2.2.6.2. Det foreslås også i grønbogen at forenkle reglerne for henvisning af sager gennem en passende fordeling af opgaverne mellem Kommissionen og medlemsstaterne.

3.2.2.6.3. Virksomhedernes praksis har udviklet sig, hvilket berettiger en ajourføring af fusionsbegrebet. Grønbogen peger på de vanskeligheder, der er på dette område, men foreslår nogle ændringer i de nugældende bestemmelser, især om fusioner bestående af flere transaktioner. Endvidere åbner

grønbogen en debat om fordelene ved at anvende dominans-testen, som fastlagt i den nuværende forordning, til vurdering af fusioner, men den når ikke frem til nogen konklusion.

3.2.2.6.4. Der foreslås forskellige proceduremæssige forenklinger, især i sager, hvor der ikke er nogen konkurrencemæssige hensyn, men som vedrører venturekapitaltransaktioner.

3.2.2.6.5. Endelig skal det bemærkes, at Kommissionen har opbygget et samarbejde med tredjelande på konkurrenceområdet, som kulminerede med oprettelsen af et Internationalt Konkurrencenetværk. I 2001 registreredes også en ny udvikling i henvisningen af fusionsanalyser til de nationale myndigheder.

3.2.3. Statsstøtte

3.2.3.1. Nødvendigheden af yderligere at nedbringe den samlede støtte og omdirigere støtten mod de horisontale mål, der er af interesse for Fællesskabet, blev understreget på Det Europæiske Råds møde i Stockholm i marts 2001.

3.2.3.2. Blandt de fremskridt, der er sket mht. gennemsigtighed, kan nævnes et nyt offentligt tilgængeligt statsstøtte-register og offentliggørelsen af resultattavlen for statsstøtte.

3.2.3.3. Man har også taget fat på at forenkle statsstøtteprocedurerne, især for ukomplicerede sager.

3.2.3.4. I oktober 2001 vedtoges et forordningsforslag om fritagelse for anmeldelse af statsstøtte med henblik på jobskabelse.

3.2.3.5. Kommissionen har vedtaget en meddelelse om statsstøtte og risikovillig kapital, der skal fremme tilvejebringelsen af risikovillig kapital i de forskellige medlemsstater, hvilket illustrerer, hvorledes disse regler kan tilpasses markedsudviklingen.

3.2.3.6. Kommissionen har altid lagt stor vægt på kontrollen af statsstøtte i form af skatteordninger. Skattefordele for visse aktivitetstyper, såsom finansielle tjenester og *off-shore* aktiviteter, bør fortsat overvåges nøje. Denne form for statsstøtte bør også følges på nærmeste hold i forbindelse med EU's udvidelse.

⁽¹⁾ EØSU har allerede afgivet positiv udtalelse om dette emne, EFT C 241 af 7.10.2002.

3.2.3.7. I denne del af beretningen behandles statsstøttebe- grebet. Her fastsættes princippet om afvisning af alle de sager, hvor statsstøtte forvrider eller risikerer at forvride konkurrencen ved at begunstige visse virksomheder eller produktioner.

3.2.3.8. Beretningen kommer ikke ind på problematikken omkring den direkte EU-støtte til virksomhederne, der må betragtes som offentlig støtte. Det er derfor nødvendigt, at Kommissionen fremover behandler dette spørgsmål på passende vis.

3.2.4. Tjenesteydelser af almen økonomisk interesse

3.2.4.1. Betydningen af tjenesteydelser af almen økonomisk interesse understreges endnu en gang, især på grund af den rolle, de spiller for fremme af social og territorial samhørighed i EU, dvs. som et vigtigt element i den europæiske samfunds- model.

3.2.4.2. Det Europæiske Råd i Laeken i december 2001 tilskyndede til større retssikkerhed ved anvendelsen af konkur- renceretten i forbindelse med tjenesteydelser af almen økono- misk interesse. Det foreslås også, at der skal være en bedre koordinering af fremgangsmåderne for finansiering af tjeneste- ydelser af almen økonomisk interesse og kontrollen med statsstøtte såvel som regelmæssig evaluering af sådanne tj- nester.

3.2.4.3. For at sikre større gennemsigtighed vil Kommissio- nen behandle tjenester af almen økonomisk interesse i et særligt afsnit i sin årlige beretning.

3.2.4.4. I 2001 videreførte Kommissionen i overensstem- melse med retningslinjerne fra Det Europæiske Råd i Lissabon i marts 2000 sin indsats for at liberalisere markederne (for gas, el, posttjenester og transport) gennem fremlæggelse af nye lovforanstaltninger og kontrol med gennemførelsen af den gældende EU-konkurrenceret.

3.2.4.5. Forberedelse og forhandling af de nye medlemssta- ters tiltrædelsesproces, bilateralt samarbejde (især med USA, Canada og andre OECD-lande) og multilateralt samarbejde var de vigtige områder, som prægede Kommissionens indsats i 2001 inden for tjenester af almen økonomisk interesse.

3.2.4.6. Kommissionen rapporterer jævnligt om de frem- skridt, der gøres i de enkelte kandidatlande.

3.2.5. Fremtidsperspektiver

3.2.5.1. Der fremlægges et forslag til ny gennemførelses- forordning til EF-traktatens artikel 81 og 82⁽¹⁾.

3.2.5.2. Kommissionen bebuder en ajourført og revideret meddelelse om håndhævelse.

3.2.5.3. Den høring, der blev indledt med offentliggørelsen af grønbogen om revision af fusionsforordningen⁽²⁾, fort- sættes.

3.2.5.4. Enkle statsstøttesager skal behandles hurtigere og nemmere, og procedurer og regler skal gøres mere gennemsig- tige.

3.2.5.5. På den internationale front vil Kommissionen fortsat arbejde på at fremme det bilaterale samarbejde med sine udenlandske modparter (USA, Canada og Japan) og samtidig udforske mulighederne for at udbygge det multilatera- le samarbejde.

4. Konklusioner/Anbefalinger

4.1. I lyset af den kommende udvidelse finder EØSU det bydende nødvendigt, at Kommissionen viger kandidatlandene større opmærksomhed, så det sikres, at de samme regler anvendes lige effektivt i hele EU.

4.2. I forbindelse med den kommende udvidelse vil EØSU gerne vide, om CØEL reelt kan opfylde alle bestemmelserne i EU's konkurrenceret, når det tages i betragtning, hvorledes statsstøtte til visse virksomheder tidligere er blevet praktiseret i disse lande.

4.3. EØSU mener, at der er et presserende behov for at indføre et nyt, mere effektivt og decentraliseret system, som er mindre bureaukratisk. Dette forudsætter, at de nationale myndigheder påtager sig et større ansvar på konkurrenceområ- det — uden dermed at underminere Kommissionens undersø- gelses- og kontrolbeføjelser — for at styrke det indre marked og sikre virksomhederne lige vilkår.

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse: EFT C 155 af 29.5.2001.

⁽²⁾ EØSU har allerede afgivet positiv udtalelse om dette emne, EFT C 241 af 7.10.2002.

4.3.1. Hvad angår den ensartede anvendelse af disse regler skal det bemærkes, at anmeldelse ikke er obligatorisk, og at aftaler altid betragtes som lovlige, hvis de ligger under den fastsatte markedsandel.

4.4. Eftersom afsløring af hemmelige karteller er en af nøgleelementerne i konkurrencepolitikken, er EØSU enig i, at det er uomgængeligt at styrke og udvide Kommissionens undersøgelsesbeføjelser.

4.5. EØSU støtter Kommissionens forslag om en automatisk EU-kompetence, som anført ovenfor i punkt 3.2.2.6.1, da dette vil sætte Kommissionen i stand til at gribe direkte ind i sådanne situationer og dermed fremme lige konkurrencevilkår i Europa i forbindelse med fusioner.

4.6. Med den hastige globalisering af markederne mener EØSU, at der er et stigende behov for samarbejde mellem de ansvarlige myndigheder i de forskellige lande og/eller de økonomiske blokke med ansvar for konkurrencekontrol. Dette samarbejde må udvikles yderligere enten inden for WTO eller på andre mindre formelle niveauer, ikke mindst når det tages i betragtning, at der er behov for at undgå spændinger og skabe konsensus mellem forskellige begreber/værdier, der gør sig gældende på de forskellige regionale markeder.

4.7. EØSU er enig i, at det vil være positivt, hvis gruppefritagelsesordningen for teknologioverførselsaftaler ophører med at fungere som en »spændetrøje« som beskrevet i beretningen og i stedet bidrager til at fremme mere effektive og afbalancerede transaktioner.

4.8. EØSU finder, at meddelelsens mere økonomi-baserede tilgang til bagatelaftaler er en positiv udvikling, og det gælder også afbureaukratiseringen, som især vil være til gavn for mindre virksomheder.

4.9. EØSU tillægger det stor betydning, at der etableres mekanismer til styrkelse af konkurrencen, især på stærkt regulerede markeder, hvor konkurrencen ikke er særlig skrap, og hvor forbrugerne er stærkt afhængige af nogle få leverandører.

4.10. Efter EØSU's mening ville det være en god ide, om Kommissionen i sin beretning klart redegjorde for, hvordan kandidatlandene har forberedt sig på konkurrence, især på det retlige område.

4.11. Kommissionens beretning kommer ikke ind på spørgsmålet om konkurrencevilkårene inden for de liberale erhverv. I betragtning af de følger, som dette spørgsmål kan få, mener EØSU, at Kommissionen bør se nærmere på dette spørgsmål og om nødvendigt skride ind.

4.12. Hvad angår sport, herunder især fodbold, vil EØSU gerne på baggrund af boks 5 i Kommissionens beretning henlede opmærksomheden på, at de nævnte sanktioner kan hindre arbejdskraftens fri bevægelighed og dermed forvride konkurrencen. Kommissionen bør se nærmere på alle aftaler, som truer arbejdstagernes fri bevægelighed.

4.13. Efter EØSU's mening bør Kommissionen sørge for at udbrede kendskabet til konkurrencereglerne og informere om, hvorledes overtrædelser kan anmeldes, således at offentligheden, som er en af de vigtigste allierede i bekæmpelsen af konkurrencebegrænsende adfærd, bliver opmærksom på dette spørgsmål og får kendskab til, hvorledes en sådan adfærd anmeldes.

4.14. Det er efter EØSU's mening vigtigt, at reglerne og kriterierne for analyse af de relevante geografiske markeder er klare og gennemsigtige.

4.15. For at gøre det lettere og mere behageligt at læse Kommissionens beretning foreslår EØSU, at eksemplerne fremover placeres sidst i beretningen, så man hurtigere kan få et overblik over indholdet.

4.16. Der er spørgsmål, som ganske vist ikke direkte henhører under Generaldirektoratet for Konkurrence, og som ikke er behandlet i forbindelse med hovedemnerne i beretningen, men som efter EØSU's opfattelse alligevel burde medtages i analysen af konkurrenceproblematikken. Her tænkes nærmere bestemt på konkurrencen mellem SMV og store virksomheder, mellem rand- og/eller ugunstigt stillede regioner og andre mere gunstigt beliggende regioner, mellem rige og fattige lande, mellem den europæiske og amerikanske retlige ramme, herunder især regnskabsregler og disses indvirkning på muligheden for at skaffe kapital på børserne.

4.17. I lyset af markedernes globalisering må EU's fusionsforordning nødvendigvis revideres i betragtning af den stadig mere globaliserede kontekst, hvori handelstransaktionerne afvikles, og der må etableres et samarbejde med de internationale organer, som kan hjælpe Kommissionen med at gennemføre forebyggende foranstaltninger for at opretholde konkurrencen.

4.18. Det følger af punkt 3.2.2.6.3 i nærværende udtalelse, at en bedre og klarere definition af begreberne helt sikkert vil bidrage til en mere konsekvent og effektiv gennemførelse af fusionskontrollen.

4.19. Det er efter EØSU's mening yderst vigtigt, at der i forlængelse af de spørgsmål, der blev rejst i grønbogen, tages fat på reformen af fusionsforordningen efter en åben fremgangsmåde, hvor alle berørte (virksomheder og medlemsstater) opfordres til af fremlægge konstruktive bemærkninger.

4.20. Der vil efter EØSU's mening være fordele forbundet med at inddrage de nationale myndigheder i fusionssager, da disse myndigheder normalt har et bedre kendskab til de pågældende sektorer og markeder. Ikke desto mindre bør det stå helt klart, at Kommissionen har kontrolbeføjelsen.

4.21. Styrkelsen af denne form for samarbejde vil utvivlsomt mindske risikoen for uoverensstemmelser og manglende konsekvens i de trufne beslutninger.

4.22. Et andet vigtigt spørgsmål er efter EØSU's opfattelse den konkurrenceforvridning, der kan følge med fusion og opkøb af banker. Dette begrænser antallet af konkurrenter og kan få alvorlige konsekvenser for forbrugerne, især mht. adgang til låntagning.

4.23. Ligeledes kan de store distributører forvride konkurrencen gennem deres stærke forhandlingsposition, hvorved de kan holde såvel deres leverandører som deres mindre direkte konkurrenter i skak. Kommissionen bør også være opmærksom på dette problem, når den ser på misbrug af dominerende stilling.

4.24. Når det gælder statsstøtte, er det efter EØSU's mening nødvendigt at gøre en større indsats i forbindelse med den praktiske gennemførelse de allerede vedtagne regler for risikovillig kapital og bistand til SMV's låntagning samt videreføre revisionen af politikken for støtte til beskæftigelse, forskning og udvikling og store regionale investeringsprojekter.

4.25. Det er vigtigt med en effektiv kontrol af statsstøtte, som kan sikre, at midlerne anvendes effektivt og bidrager til en stærk økonomisk ramme, blandt andet gennem skabelse af bæredygtige beskæftigelsesmuligheder for EU's borgere.

4.26. I henseende til resultattavlen for statsstøtte mener EØSU, at det vil være en god ide at indføre forudgående og efterfølgende vurdering af støtteordninger.

4.26.1. Selv om der findes et offentligt statsstøtterejster, er det vanskeligt tilgængeligt, enten fordi meget af informationen kun foreligger på ét sprog, eller på grund af den måde, informationen er struktureret på. EØSU foreslår, at den side, der indeholder denne information, gøres mere overskuelig og gennemsigtig, og at der indføres en søgemekanisme.

4.27. EØSU går ind for, at man fortsætter bestræbelserne for at forenkle, modernisere og præcisere EU-reglerne for statsstøtte.

4.27.1. De ressourcer, som Kommissionen hermed sparer, bør koncentreres om de alvorligste tilfælde af konkurrenceforvridning.

4.28. EØSU mener, at udarbejdelsen (efter planen i 2002) af EU-retningslinjer for statsstøtte til virksomheder, der skal yde tjenester af almindelig økonomisk interesse, vil styrke retssikkerheden.

4.29. Endelig udtrykker EØSU tilfredshed med Kommissionens store indsats, men påpeger dog behovet for, at processen forberedes grundigt og udtømmende.

5. Den del af konkurrencepolitikken, som vedrører fusioner, blev for nylig ramt af et alvorligt tilbageslag med Domstolens afgørelser, som annullerede tidligere afgørelser om disse spørgsmål, især i to bekendte sager: Schneider-Legrand og Tetra-Laval.

5.1. Disse afgørelser udspringer af Domstolens påvisning af, at kvaliteten af den tekniske information, Kommissionens afgørelser byggede på, var klart mangelfuld.

5.2. Kommissionen tenderer mod at retfærdiggøre disse domstolsafgørelser, men samtidig indrømmer den, at der er nogle svagheder i systemet, og sågar at der er behov for at ansætte en cheføkonom til at koordinere dette område under dens kompetence og ansvar.

5.3. EØSU indhentede i den forbindelse en række oplysninger fra Kommissionen om det personale, budget og

teknisk-økonomiske informationsgrundlag Generaldirektoratet for Konkurrence har til rådighed:

- Personale:
  - økonomer — 71 personer
  - jurister — 141 personer
  - diverse universitetsuddannede (matematikere, ingeniører, humanister) — 59 personer
  - personale med anden uddannelse — 187 personer
- årligt budget (år 2002): 1 414 417 EUR (bortset fra personale)
- Gennemførelse af eksterne undersøgelser: 31 undersøgelser til et beløb af 939 475 EUR.

5.4. EØSU konstaterede endvidere følgende:

- Generaldirektoratet for Konkurrence er en meget vigtig indtægtskilde for Kommissionen, blandt andet via bøder, som i 2001 løb op i 2 mia. EUR, men disse midler bliver ikke i et omfang, der står mål hermed, anvendt til ordentligt at underbygge de afgørelser, det træffer.
- Generaldirektoratet for Konkurrence benytter meget lidt eksterne specialiserede organer hverken til at indsamle og behandle teknisk-økonomisk information som grundlag for deres afgørelser eller til at underbygge deres holdninger, når de anfægtes i retten.

Bruxelles, den 22. januar 2003.

- Generaldirektoratet for Konkurrence udnytter ikke godt nok den teknisk-økonomiske information, som de nationale konkurrencemyndigheder råder eller kan råde over (på dens anmodning).
- De store fusioner, som Kommissionen skal tage stilling til, involverer meget store økonomiske interesser og enorme summer, hvilket giver de involverede aktører mulighed for at erhverve et vægtigt bevismateriale (studier af økonomisk art, internationale konsulentvirksomheder) og specialiserede jurister med stor kompetence og kapacitet. Kommissionen kan tilsyneladende ikke sætte ind med så mange midler for at underbygge sit arbejde.
- De virksomheder, som efter de gældende regler har brug for Kommissionens tilladelse til at gennemføre fusioner eller overtager, skal ikke betale for den offentlige tjenesteydelse i den forbindelse, hvorimod der altid skal betales retsgebyrer ved behandling tvister.

5.5. En omlægning af Generaldirektoratet for Konkurrence, som den ansvarlige kommissær indrømmer er nødvendig, bør efter EØSU's mening bygge på en række undersøgelser, som bør omfatte: anvendelsen af dets personale- og budgetressourcer samt måderne, hvorpå disse om nødvendigt kan styrkes; sikringen af generaldirektoratets uafhængighed i udøvelsen af dets funktioner; den teknisk-økonomiske og juridiske informations kvalitet og grundighed som beslutningsgrundlag og juridisk underbygning af Kommissionens afgørelser; de fastsatte fristers forenelighed med de krav, der stilles til kvalitet og grundighed i den indsamling og behandling af information, som er udslagsgivende for afgørelserne.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

BILAG

til Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Følgende ændringsforslag blev forkastet under forhandlingerne, men opnåede over en fjerdedel af de afgivne stemmer:

Punkt 4.12

Udgår.

Begrundelse

Beretningen betegner de regler, som erhvervskamrene for de liberale erhverv har fastlagt, generelt som konkurrencebegrænsende. Det kan hverken anses hensigtsmæssigt eller sagligt begrundet, hvis EØSU indtager den modsatte holdning, især fordi både Europa-Parlamentet (Udvalget om Retlige Anliggender og Det Indre Marked) og EF-Domstolen i beslutninger og afgørelser har behandlet reguleringen af liberale erhverv og anset disse for principielt tilladelige og formålstjenlige.

Beretningen kommer ikke ind på andre mere vidtrækkende spørgsmål om udarbejdelse og videreførelse af regler for de liberale erhverv som f.eks. særlige tillidsforhold og hensyntagen til almenvellet. På grund af spørgsmålets komplicerede karakter ville en redegørelse herfor under alle omstændigheder gå ud over dokumentets rammer og forskyde dets vægtning radikalt.

Afstemningsresultat

For: 31, imod: 80, hverken for eller imod: 12.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg udtalelse om »Arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene »Fremme af sprogindlæring og sproglig mangfoldighed««

(SEK(2002) 1234)

(2003/C 85/26)

Europa-Kommissionen besluttede den 25. november 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg udpegede på sin 396. plenarforsamling den 22. og 23. januar 2003, mødet den 23. januar, Renate Heinisch til hovedordfører og vedtog følgende udtalelse med 105 stemmer for, 4 stemmer imod og 4 hveken for eller imod.

1. Indledning

1.1. Behovet for at forbedre sprogindlæringen gennem handling på EU- og medlemsstatsplan er blevet anerkendt af stats- og regeringscheferne, der i Barcelona i marts 2002 opfordrede til en yderligere indsats for at forbedre de grundlæggende færdigheder, navnlig ved at lære mindst to fremmedsprog fra en meget tidlig alder. Denne opfattelse lå også bag den opfordring, som Rådet (uddannelse) rettede til medlemsstaterne den 14. februar 2002 om at træffe konkrete foranstaltninger til fremme af den sproglige mangfoldighed og sprogindlæringen samt Rådets opfordring til Kommissionen om at udarbejde forslag på disse områder senest i begyndelsen af 2003.

1.2. I artikel 22 i EU-charteret om grundlæggende rettigheder af 7. december 2000 hedder det, at Unionen respekterer den kulturelle, religiøse og sproglige mangfoldighed.

1.3. I 2001 afvikledes Det Europæiske Sprogår, som blev en stor succes og satte gang i tusindvis af aktiviteter, der inddrog flere hundred tusinde borgere over hele Europa i at fremme sprogindlæring og sproglig mangfoldighed. Det medførte en udbredt entusiasme for at lære fremmedsprog og øgede manges motivation med hensyn til personligt at deltage i studier af andre sprog og kulturer.

2. Generelle bemærkninger

2.1. Ifølge Europa-Kommissionens arbejdsprogram for 2003 (ultimo oktober 2002) skal Lissabon-processen videreføres, hvilket indebærer

- udvikling af egnede procedurer for livslang læring og e-learning (f.eks. fælles arbejdsprogram vedrørende almen og faglig uddannelse, informationsfund for alle);

- vedtagelse af et nyt handlingsprogram for e-learning;
- forelæggelse af en handlingsplan til fremme af et flersproget Europa.

Med handlingsplanen til fremme af sprogindlæring reagerer Kommissionen på erfaringerne fra Det Europæiske Sprogår og med udnyttelsen af sprogårets resultater.

EØSU finder det positivt og forbilledligt, at Kommissionen ikke betragter »de europæiske år« (livslang læring og sprogåret) som isolerede aktioner, men gør deres resultater op og tager hensyn til dem i uddannelsesprogrammerne. EØSU støtter denne fremgangsmåde.

2.2. Ligeledes er det uomgængeligt, at EU med udvidelsen med 12 nye medlemsstater for øje må fokusere på den sproglige praksis i EU.

Derfor bifalder EØSU, at EU vil fremme sprogindlæring. Sprogene må ikke skabe grænser og barrierer for den globale integration og kommunikation. Grundlaget for, at EU opstiller uddannelsesmæssige mål, er EF-traktatens art. 149 og art. 150. Medlemsstaternes ansvar for undervisningsindholdet og for uddannelsessystemernes udformning antastes ikke.

2.3. EU må reagere flersproget på den kommende udfordring. Kun på den måde kan folkenes kulturelle identitet og de regionale forskelle og dermed Europas kulturelle rigdom bevares; samtidig tages der hensyn til subsidiaritetsprincippet.

»Et menneske, der kan to sprog, er lige så meget værd som to mennesker« (Kong Karl V 1338-1380).

2.4. Det er EØSU's opgave at fremme arbejdstagernes mobilitet og at arbejde for, at de sproglige grænser ikke hindrer gensidig forståelse og solidaritet, og at Europas sproglige og kulturelle mangfoldighed bevares. Alle Europas sprog har samme kulturelle værdi.

3. Konklusioner

3.1. EØSU støtter Kommissionens bestræbelser på at fremme sprogindlæringen og den sproglige mangfoldighed, under hensyntagen til subsidiaritetsprincippet. EØSU understreger, at solide kundskaber i modersmålet er af stor betydning for indlæring af fremmedsprog (jf. resultaterne fra Pisa).

3.2. EØSU kræver intensivt samarbejde mellem medlemsstaterne med henblik på at udvide indlæringsnetværk og sikre kontinuerlig udveksling af information om egnede metoder, didaktiske fremskridt, undervisningsmaterialer og læreruddannelse og -videreuddannelse.

3.3. EØSU kræver styrkelse af den sproglige mangfoldighed via målrettede foranstaltninger inden for alle fællesskabsprogrammer (regional-, beskæftigelses- og social- og arbejdsmarkedspolitik, forskning og udvikling, informationssamfundet...), herunder

- støtte til tekstning af film via Media-programmet;
- støtte til oversættelse af litterære værker til andre sprog via programmet KULTUR 2000.

3.4. EØSU mener dog, at sprogindlæringen navnlig bør støttes via programmerne SOKRATES og LEONARDO DA VINCI. Der bør gennemføres særlige projekter, som kan sikre

- bedre kvalitet i sprogundervisningen
- tilvejebringelse af nyt undervisningsmateriale
- sammenligning mellem undervisningsprogrammer uden for skolens regi
- lettere adgang for alle borgere til sprogtilbud
- sprogindlæring for alle aldersklasser
- fremme af regionale sprog og mindretalssprog.

I den forbindelse mener EØSU, at samarbejde mellem uddannelses- og forskningssektoren vil være nyttigt.

3.5. EØSU opfordrer til at støtte påbegyndelse af sprogindlæring allerede før skolealderen via hertil egnede projekter.

3.5.1. I den forbindelse bør nye metoder som sprogindlæring ved hjælp af musik indoptages i EU's projekter (eksempler fra Schweiz og Frankrig).

»Vil man bringe forskellige mennesker sammen, må man finde et fælles sprog«. Musik er uden tvivl et sådant fælles sprog. »Musik kan påvirke sprogudviklingen både i forbindelse med modersmålet og ved indlæring af fremmedsprog« (Donata Elschenbroich »Weltwissen der Siebenjähri-gen«).

3.5.2. Det er vigtigt at sikre fælles sprogtilbud for forældre og børn. Det er et værdifuldt integrationsbefordrende initiativ. Den første sprogformidling finder sted i familierne.

EØSU betragter fremme af sprogindlæring som et modtræk mod vold og fremmedfjendtlighed i den tidlige barndom (børnehavegrupper kan omfatte op til 20 nationer) — forebyggende initiativ.

3.5.3. EØSU kræver grænseoverskridende samarbejde i børnehavesektoren mellem forældre, pædagoger og lærere. Bevidstgørelsen om sprogindlæring skal indledes meget tidligt, og grundlaget for livslang læring skal lægges i førskolealderen.

3.6. EØSU kræver revision af uddannelsesplanerne for fremmedsprogsindlæring fra førskolealderen til universiteterne og kræver, at studerende, der senere skal undervise i fremmedsprog, forpligtes til at gennemføre en del af deres studium i udlandet.

3.7. EØSU foreslår, at alle skoleelever opfordres til at indlægge et udlandsophold som et obligatorisk element i deres skoleforløb.

3.8. EØSU kræver bedre sprogundervisning og ikke bare flere timer til rådighed. Desuden bør der i højere grad inddrages indfødte lærere.

3.9. Som led i livslang læring og voksenundervisning kræver EØSU særlige videreuddannelsesprogrammer for forældre og ældre medborgere under hensyntagen til deres forskellige indlæringsmæssige situationer. European label for innovative projects in language teaching and learning bør bevares.

3.10. EØSU kræver, at valget af de to fremmedsprog ud over modersmålet skal være frit.

3.10.1. EØSU støtter programmet »Lær naboens sprog«.

3.10.2. EØSU er klar over, at det store flertal af forældrene vælger engelsk som børnenes første fremmedsprog.

EØSU betragter engelsk som lingua franca, men er sig bevidst, at ethvert lingua franca har sine begrænsninger (det åbner ikke mulighed for virkelig at forstå andre kulturer). Som følge af de givne forhold vil flertallet af europæerne med tiden sandsynligvis komme til at tale engelsk.

3.10.3. EØSU finder det nødvendigt at tænke nærmere over valget af officielle sprog og arbejdssprog og at vække interesse blandt de unge for job i sprogsektoren (tolkning, oversættelse m.v.).

3.11. Efter EØSU's opfattelse er der på forskellige områder mangler ved gennemførelsesbestemmelserne hvad angår brugervenlighed, transparens og rettidig udlevering af dokumenter og formularer, ligesom gennemførelsesbestemmelsernes gyldighed bør forlænges.

3.12. EØSU kræver større transparens i forbindelse med koordination mellem Kommissionen og de nationale instanser.

3.13. EØSU opfordrer Kommissionen til at støtte udbredelse af egnet undervisningsmateriale af høj kvalitet via europæiske net.

3.14. EØSU betragter det som sin opgave at informere de organisationer og sammenslutninger, der er repræsenteret i det, om behovet for at fremme sprogindlæring og at opfordre dem til at betragte det som deres opgave at støtte alle borgere i at lære sprog og at give dem mulighed herfor ved hjælp af indlæringsnetværk.

Koordineringen af undervisningstilbudene må undersøges (kommunikativ/integrativ metode).

Derfor finder EØSU det nødvendigt, at det selv inddrages i gennemførelsen af programmerne, arrangerer høringer, formidler information og bevidstgør organisationerne på europæisk plan. Meningsdannelsen kan koordineres og formidles via EØSU. Denne metode har større chancer for at føre til resultater end brede konsultationsstrukturer (fristen indtil 31.1.2003 er for kort), og den er i overensstemmelse med Kommissionens og EØSU's proceduremæssige traditioner.

EØSU danner bro mellem EU og civilsamfundet. Medlemmerne repræsenterer det vidt forgrenede organiserede civilsamfund i EU, og EØSU forsvarende således princippet om retten til europæisk borgerskab, hvori sprogindlæring indgår som et grundlæggende element.

Bruxelles, den 23. januar 2003.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om »En informations- og kommunikationsstrategi for Den Europæiske Union««

(KOM(2002) 350 endelig)

(2003/C 85/27)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 2. juli 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede at udpege Ernst Ehnmark til hovedordfører.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 396. plenarforsamling den 22. og 23. januar 2003 (mødet den 23. januar) følgende udtalelse med 32 stemmer for, 1 stemme imod og 1 hverken for eller imod.

1. Resumé af udtalelsen

1.1. EU er på vej ind i en afgørende fase med store forandringer. Unionens borgere føler sig ikke tilstrækkelig informeret om EU's arbejde og om de forandringer, som finder sted eller debatteres. For at rette op på denne situation har Kommissionen fremlagt et forslag til en ny og styrket informations- og kommunikationspolitik, der udpeger fire prioriterede informationstemaer og som sigter på at forbedre koordinationen i informationsarbejdet mellem EU-niveau og nationalt niveau.

1.2. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) hilser forslaget velkommen. Det er et godt program for yderligere udvikling af informations- og kommunikationsarbejdet. Det er vigtigt, at informationsindsatsen dækker alle EU's aktiviteter og fremhæver værdierne og visionerne bag udviklingen af Unionen. EØSU finder imidlertid, at der er tre vigtige punkter at overveje:

- Strategien tager ikke hensyn til den rolle, som arbejdsmarkedets parter og det organiserede civilsamfund kan spille i informations- og kommunikationsarbejdet om EU's aktiviteter.
- De foreslåede fire informationstemaer er velvalgte, men miljø og bæredygtig udvikling mangler på listen — selv om EU's borgere klart betragter miljøspørgsmål som et område, hvor EU bør tage et særligt ansvar.
- Strategien bør også mere tydeligt fokusere på uddannelsessektoren og ungdomsorganisationer.

1.3. Endelig understreger EØSU, at man bør se på de spørgsmål, der påvirker borgernes hverdag, eftersom de er konkrete udtryk på det personlige niveau for, hvad EU foretager sig. EØSU vil selv videreudvikle sit informations- og kommunikationsarbejde.

2. Hvordan overkommer man uvidenheden?

2.1. For EU's fremtid er det altafgørende, at Unionens borgere kender og forstår de visioner, som har formet Unionens udvikling, samt EU-institutionernes målsætninger og arbejde. Især i den nuværende periode med udvidelsen og debatten om EU's fremtid er det vigtigt at overvinde de barrierer af uvidenhed, som eksisterer i brede dele af befolkningen. Kun med kraftig opbakning fra velinformerede borgere vil Unionen være i stand til at klare de udfordringer, der ligger forude.

2.2. Undersøgelser har gang på gang vist, at der fortsat eksisterer betydelige barrierer af uvidenhed. For blot at nævne et enkelt eksempel: Ifølge Eurobarometeret følte 83 % af EU's borgere sig ringe eller slet ikke informeret om udvidelsen så sent som i foråret 2002. Andre undersøgelser tegnede et tilsvarende billede. Trods betydelige forskelle mellem medlemsstaterne imellem er det generelle indtryk, at Unionen er på vej ind i en afgørende overgangsperiode med borgere, der er alt for dårligt informeret.

2.3. Opbygning af viden om Unionen er et langsigtet arbejde. At skabe forståelse tager nok endnu længere tid. Det kræver tid at vænne sig til Unionen og de visioner, der ligger bag den.

2.4. Kommissionen har fremlagt en ambitiøs informations- og kommunikationsstrategi, der gradvis skal gennemføres i løbet af 2003. Det er grundlæggende et program for en rullende indsats, der skal fremme borgernes kendskab til og forståelse af EU og dens institutioner og deres arbejde.

2.5. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg hilser forslaget velkommen. Det er et vigtigt skridt fremad hvad angår information til borgerne om EU's aktiviteter. Det fokuserer på nøglespørgsmål i EU-debatten og EU's udvikling og har som mål at nå ud til store grupper i samfundet.

2.6. EØSU understreger, at information til offentligheden om EU og EU's aktiviteter bør være objektive og målrettet mod specifikke situationer og målgrupper. Strategiforslaget overvejer imidlertid ikke at skelne mellem almen information om EU-aktiviteter, information om lovgivning, der fastlægges på EU-niveau og som gennemføres på nationalt niveau, og information om spørgsmål, hvor EU-institutioner lægger op til debat og dialog som led i forberedelsen af kommende lovgivning. Information om borgernes rettigheder og pligter er ikke det samme som mere generel information om aktiviteter. Kommunikationstiltagene må være fleksible og relaterede til specifikke situationer. Der bør tages større hensyn til disse spørgsmål, når strategien videreudvikles.

2.7. Den nylige aftale om offentlig deltagelse i videreudviklingen af EU's arbejde inden for miljøområdet er et meget godt eksempel på, hvordan dialog og høring kan integreres i EU-institutionernes arbejde. Dette bør udvikles yderligere som et særligt aspekt af spørgsmålet om, hvordan offentlighedens deltagelse i EU's arbejde kan styrke kendskabet, forståelsen og opbakningen på dette område.

2.8. I sidste ende kan uvidenheden i stor udstrækning overvindes ved at skabe kanaler for deltagelse og dialog. At inddrage borgerne i debatter og høringer er en effektiv metode til at gøre borgerne villige til og interesserede i at modtage information. Den nylige debat om styreformer har understreget behovet for større åbenhed og deltagelse. En aktiv informations- og kommunikationsstrategi er et vigtigt redskab i de bestræbelser.

3. En platform for en rullende udvikling

3.1. EØSU er enig i informations- og kommunikationsstrategiens overordnede struktur. Det er vigtigt, at strategien understreger behovet for information om de værdier og

visioner, som ligger bag Unionens udvikling. Det er vigtigt, at informations- og kommunikationsaktiviteterne sættes ind i et bredere perspektiv, så man undgår fragmentering. At det er nødvendigt at informere om strukturerne og at strukturere informationen er en konklusion, man har draget i mange kommunikationssammenhænge.

3.2. Strategien er baseret på, at der udvikles et tæt samarbejde mellem EU-niveauet og det nationale niveau. Tanken er, at strategien i en vis grad skal baseres på EU-niveauets og det nationale niveaus fælles planlægning af informationstiltagene.

3.3. Forudsætningen for en vellykket informations- og kommunikationsstrategi er, at den tager hensyn til mange forskellige dimensioner. Det er især vigtigt at opnå støtte fra de øvrige institutioner og organisationer, der har kapacitet til at nå ud til borgerne. Mange forskellige aktører og vedtagelsen af to- eller tretrinnsstrategier øger chancen for, at budskaberne når frem.

3.4. Strategien fokuserer på samarbejde mellem EU-institutioner og medlemsstaternes regeringer og gør i en sidebemærkning endvidere opmærksom på behovet for samarbejde med andre institutioner end medlemsstaternes regeringer. EØSU havde også gerne set, at der var blevet taget større højde for dette aspekt i den foreslåede strategi. Da målet er at øge kendskabet og forståelsen blandt borgerne generelt (og ikke kun blandt meningsdannere), er det afgørende at nå ud via mange forskellige aktører (organisationer, netværk, institutioner på både lokalt, regionalt og nationalt niveau). Faktisk vil succesen af den samlede informationsindsats sandsynligvis i stor grad afhænge af, om der inddrages mange forskellige aktører på nationalt og lokalt niveau.

3.5. EØSU kunne især godt have tænkt sig en analyse af, hvordan arbejdsmarkedets parter og det organiserede civilsamfund aktivt kan være med til at fremme kendskabet til og forståelsen af EU's aktiviteter. Opinionsledere har som kun få andre aktører en evne til at nå ud til græsrodsniveauet. Det organiserede civilsamfund bør indbydes til at tage aktiv del i gennemførelsen af informations- og kommunikationsstrategien.

3.6. EØSU bifalder den store indsats for at styrke Europa-Parlamentets betydning i samarbejde med de nationale parlamenter.

3.7. Blandt de vigtigste temaer for informationsstrategien om et eller to år angives udvidelsen som nummer et. Det er imidlertid værd at notere, at informations- og kommunikationsstrategien ikke nævner behovet for specifikke og målrettede tiltag i de nye medlemsstater og i de tre ansøgerlande.

3.8. Der vil være brug for en systematisk evaluering og opfølgning. Der bør gøres en særlig indsats for at inddrage universitetsinstitutter og forskere i evalueringen.

4. Prioriterede informationstemaer

4.1. De vigtigste informationstemaer, som Kommissionen foreslår udviklet, fokuserer på EU's politiske prioriteter i de kommende år. Alt i alt foreslår Kommissionen fire prioriterede informationstemaer:

- Udvidelsen,
- EU's fremtid,
- et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed,
- EU's rolle i verden.

4.2. EØSU giver sin fulde støtte til valget af disse fire prioriterede informationstemaer. De står alle i forgrunden i den nuværende EU-debat i medlemsstaterne, og de hænger tæt sammen. De afspejler også den erfaring, at alt for mange temaer skaber uklarhed snarere end klarhed. Det sidste af temaerne bør bl.a. omfatte den globale effekt af EU's udformning og af EU's prioriteter og aktiviteter. Bæredygtig udvikling kan nævnes som ét eksempel i denne forbindelse.

4.3. Selv med det in mente er EØSU imidlertid overrasket over, at den vigtige miljøsektor ikke specifikt er nævnt på prioriteringslisten. En række opinionsmålinger har vist, at EU-borgerne betragter miljøspørgsmål som et område, hvor EU bør påtage sig et særligt ansvar. Denne opbakning fra græsrodsniveauet er et godt argument for at inkludere miljøet som prioriteret tema.

4.4. Miljøspørgsmål indgår også i en bredere politik for bæredygtig udvikling. På det ene møde i Det Europæiske Råd efter det andet har man understreget, hvor vigtigt det er at udforme politikker for bæredygtig udvikling og sikre offentlighedens opbakning. EØSU finder det logisk, at der tages hensyn til spørgsmål vedrørende bæredygtig udvikling i strategiens gennemførelse. I lyset af den løbende udvikling af informations- og kommunikationsindsatsens prioriterede temaer bør bæredygtig udvikling betragtes som et overordnet prioriteret tema for 2004 og fremefter.

4.5. Miljøet og bæredygtig udvikling er spørgsmål, som er tæt forbundet med EU-borgernes hverdag. Fødevarer sikkerhed, forbrugerbeskyttelse og borgernes rettigheder er andre spørgsmål, der er vigtige i hverdagen. Selv om sådanne spørgsmål tackles i mere specifikke informationstiltag af Kommissionens

forskellige generaldirektorater eller af andre EU-institutioner, bør de også integreres i den samlede informations- og kommunikationsindsats. De spørgsmål, der påvirker borgernes hverdag, er en konkretisering af EU's aktiviteter på det personlige niveau. Værdien af dem må ikke undervurderes.

5. Måltretning af informationen

5.1. Strategiforslaget understreger helt korrekt, at informationen bør målrettes mod særlige målgrupper og særlige situationer. EØSU kan kun være enig heri. I hvilket omfang det i realiteten er muligt at målrette informationen er imidlertid både et spørgsmål om ressourcer og organisation.

5.2. Ét vigtigt aspekt er, at informationen ikke blot skal tilpasses målgrupper, men bestemte målgrupper i de enkelte medlemsstater. Der er, for blot at nævne et enkelt eksempel, visse oplagte forskelle, man skal være opmærksom på, når man henvender sig til målgrupper blandt arbejdsmarkedets parter i de forskellige medlemsstater. Referencerammerne er forskellige, måden at udtrykke sig på er forskellig, og kanaler og aktører er forskellige — det er derfor vigtigt at tilpasse informationen til målgrupperne i de enkelte medlemsstater.

5.3. En løsning på behovet for mere målrettet information er at udvikle samarbejdet mellem EU-institutioner, institutioner på nationalt niveau og det organiserede civilsamfund, herunder arbejdsmarkedets parter. Det organiserede civilsamfund har ikke kun forudsætningerne for at nå ud til, men også udpege særlige tiltag over for deres målgrupper. Det organiserede civilsamfund kan på grund af dets strukturer nå ud til både meningsdannere og den brede offentlighed.

5.4. Ifølge strategien skal der målrettes mod ungdomsorganisationer og uddannelsessektoren. EØSU er enig heri. Det ville imidlertid have været nyttigt, hvis disse spørgsmål var blevet behandlet mere udførligt. EØSU foreslår, at en særlig del af informations- og kommunikationsstrategien bør udformes med henblik på målet om at tilvejebringe relevant og inspirerende information om EU's aktiviteter til skolerne. Skolesektoren som helhed må betragtes som en af den samlede strategis nøglemålgrupper. Hvis denne del af strategien ikke lykkes, vil der i høj grad ligge problemer forude (jf. EØSU's udtalelse om uddannelsens europæiske dimension)⁽¹⁾.

5.5. EØSU så også gerne en mere udførlig plan for samarbejdet med ungdomsorganisationer i medlemsstaterne. Det ville gøre det muligt at nå ud til bredere ungdomsgrupper end man kan via massemedier eller andre mere generelle kommunikationsaktiviteter.

⁽¹⁾ EFT C 139 af 11.5.2001, s. 85.

5.6. En anden vigtig målgruppe, som fortjener særlig opmærksomhed, er pensionister, hvoraf mange er aktive i forskellige organisationer. Pensionisterne repræsenterer et værdifuldt informations- og kommunikationspotentiale som forelæsere og skribenter, og kan med deres erfaring give informationsindsatsen et historisk perspektiv.

6. Organisationsaspekter

6.1. EØSU går stærkt ind for, at der etableres et koordinationsforum mellem EU-institutionerne med henblik på at gennemføre informations- og kommunikationsstrategien. Dette er vigtigt, hvis man skal opnå synergieffekter og udnytte de tilgængelige ressourcer effektivt.

6.2. Hver EU-institution udvikler sin egen informations- og kommunikationsstrategi inden for de overordnede rammer, som fastlægges af Kommissionens strategi og det koordinerede forum. Det faktum, at nye tiltag planlægges i fællesskab af EU-institutionerne, betyder selvfølgelig ikke, at de enkelte institutioner skal holde op med at udvikle deres egne planer.

6.3. Strategiforslaget foreslår forskellige former for koordination mellem EU-niveauet og det nationale niveau (hovedsagelig regeringsniveauet). Kommissionen overvejer at udarbejde et aftalememorandum med hver enkelt medlemsstat. Formålet med dette memorandum skal være en »politisk bekræftelse af den gensidige aftale mellem EU og medlemsstaterne om at arbejde sammen om at skabe en bedre udbredelse af generel information om EU-forhold«.

6.4. Det er muligt, at der senere vil være behov for en sådan formalisering af samarbejdet om udbredelse af generel information om EU-aktiviteter. EØSU forventer imidlertid, at de involverede institutioner vil finde det relevant at samarbejde uden en sådan formalisering, som i sig selv kan tolkes som et alt for vidtgående skridt i koordinationen af informations- og kommunikationsaktiviteter.

6.5. EØSU understreger ydermere vigtigheden af tæt samarbejde mellem netværkene af informations- og kommunikationsmedarbejdere i EU-institutionerne og relevante institutioner på nationalt niveau. Det kan konstateres, at visse medlemsstater allerede evaluerer deres egne organisationsmæssige løsningsmodeller på nationalt niveau hvad angår information om EU-aktiviteter. I forbindelse med videreudviklingen af den overordnede informations- og kommunikationsstrategi bør der tages hensyn til de tiltag og løsninger, der vælges på nationalt niveau.

7. EØSU's rolle

7.1. EØSU har i kraft af sine medlemmer og de organisationer, udvalget repræsenterer, et enestående netværk af kontakter, der omfatter alle dele af samfundet. I årenes løb har EØSU udviklet sine forudsætninger for at fungere som bindeled mellem EU-institutionerne og den brede offentlighed i medlemsstaterne. Især har EØSU søgt at udvikle sin kapacitet til at organisere og lede vidtspændende fora og høringer om aktuelle spørgsmål af særlig vigtighed.

7.2. For nylig afholdt EØSU forskellige større arrangementer i form af høringer og debatter vedrørende emner såsom menneskerettigheder på arbejdspladsen, bæredygtige udviklingsstrategier for EU og landbrugspolitikker i EU.

7.3. EØSU har udviklet sin egen informations- og kommunikationsstrategi, der er udformet af den kommunikationsgruppe, som blev oprettet inden for EØSU for nogle få år siden.

7.4. EØSU er observatør i den interinstitutionelle informations- og kommunikationsgruppe. EØSU finder det naturligt, at udvalget inddrages i gruppens arbejde som fuldgyldigt medlem.

7.5. EØSU agter at videreudvikle sin kapacitet til at være en aktiv brobygger og informationsaktør i alle dele af EU's arbejde, hvor EØSU selv er involveret. Der står meget på spil i de kommende år: EU-borgerne har en ret til at blive informeret og hørt om de vigtige spørgsmål fremover.

Bruxelles, den 23. januar 2003.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 92/81/EØF og direktiv 92/82/EØF med henblik på indførelse af en særlig afgiftsordning for dieselolie, der anvendes som brændstof til erhvervsformål, og med henblik på tilnærmelse af punktafgifterne på benzin og dieselolie«

(KOM(2002) 410 endelig — 2002/0191 (CNS))

(2003/C 85/28)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 4. september 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed, som udpegede Philippe Levaux til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 26. november 2002.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 396. plenarforsamling den 22. og 23. januar 2003, mødet den 23. januar, følgende udtalelse med 67 stemmer for, 29 imod og 6 hverken for eller imod.

1. Indledning

1.1. Forslaget til direktiv har til formål: »at indføre særlige afgiftsordninger for brændstoffer, der anvendes i erhvervsmæssigt øjemed, i modsætning til dem, der er gældende i forbindelse med privatforbrug« og »med tiden at få indført en højere harmoniseret afgift på dieselolie til erhvervsformål. Dette vil mindske konkurrenceforvridningen transportørerne imellem«.

1.2. For at indfri disse mål foreslår Kommissionen at ændre to direktiver, der siden 1992 har dannet grundlag for en EU-afgiftsordning for mineralolier:

- Rådets direktiv 92/81/EØF om harmonisering af punktafgiftsstrukturen for mineralolier,
- Rådets direktiv 92/82/EØF om indbyrdes tilnærmelse af punktafgiftssatserne for mineralolier.

Disse direktiver, der allerede er ændret ved direktiv 94/74/EF, indeholder bestemmelser om en minimal afgiftssats for hver form for mineralolie, alt efter hvordan den anvendes, som brændstof, industrielt, kommercielt eller til opvarmning.

1.3. Kommissionen konstaterer, at minimumsafgifterne ikke er blevet taget op til en nyvurdering siden 1992, og at de reelle afgiftssatser varierer meget fra medlemsstat til medlemsstat. Hvad dieselolie angår, ligger de på mellem 245 og 750 EUR pr. 1 000 liter.

1.3.1. Kommissionens forslag: Dels foreslås afgiftssatsen på »dieselolie til erhvervsmæssig brug« gradvis hævet betydeligt, idet der fastsættes en centralsats på 350 EUR for 1 000 liter (minimumssatsen er i dag på 245 EUR).

- Udsvingsmarginen omkring centralsatsen fastsættes til ca. 100 EUR for at tage højde for de aktuelle udsvingsmarginer mellem medlemsstaterne.

- En årlig ajourføring af centralsatsen efter det foregående års harmoniserede forbrugerprisindeks (EU-15). Denne indeksering kan højst være på 2,5 % årligt.

- En gradvis årlig reduktion af denne udsvingsmargin med henblik på at nå frem til en harmoniseret sats for Fællesskabet i 2010.

1.3.2. Dels foreslås en forhøjelse af minimumssatsen på brændstoffer til privatbrug, således at der bliver tale om samme afgiftssats for dieselolie og benzin.

1.4. Kommissionens argumenter i begrundelsen og betragtningerne til forslaget til direktiv er bl.a.:

- behovet for at mindske konkurrenceforvridningen i transport af varer og befordring af passagerer;
- miljøhensyn;
- de beskedne omkostninger ved foranstaltninger for industrien, borgerne og ansøgerlandene såvel som for retssikkerheden, hvad angår de økonomiske, budgetmæssige og miljømæssige virkninger.

2. Generelle bemærkninger

2.1. EØSU er altid gået ind for en politik, der sigter mod at åbne markederne og indføre fri afbalanceret konkurrence. Det støtter således enhver foranstaltning, der kan mindske eller fjerne unfair konkurrenceforvridninger, som stiller nogle operatører bedre end andre. Dette er formålet med nærværende direktivforslag, og EØSU står derfor bag Kommissionens målsætninger med forbehold af nedenstående bemærkninger.

2.2. EØSU konstaterer, at der i direktivet nok tages højde for situationen i ansøgerlandene, men ikke for konkurrence fra tredjelande som f.eks. Rusland, Ukraine eller Tyrkiet.

2.2.1. Udvalget foreslår, at Kommissionen følger Schweiz' eksempel ⁽¹⁾ og indfører en afgift for anvendelse af EU's vejnet for tunge lastbiler fra tredjelande, der skal betales ved grænsen til det udvidede EU.

2.3. EØSU finder det dog vigtigt at minde om, at forskellen i afgiftssatser ikke er den eneste kilde til konkurrenceforvridning inden for vejtransport. Der er fortsat også forskelle medlemsstaterne imellem med hensyn til lønniveau, og til tider også hvad angår den faktiske arbejdstid og køretider, fordi kontrollen stadig lader meget tilbage at ønske.

2.3.1. Hvad angår punktafgifterne skriver Kommissionen, at de kun udgør en del af brændstofafgifterne. For at fjerne effekten af en mængde forskellige skattebestemmelser minder Kommissionen om, at det i hvidbogen »Den Europæiske transportpolitik frem til 2010 — De svære valg« foreslås »at indføre progressive satser for anvendelse af transportinfrastruktur og styrke kohærens i beskatningssystemet ved senest i 2003 at indføre en enhedssats for brændstoffer, der anvendes til erhvervsformål i forbindelse med transport på vejnettet ...«.

2.3.2. Det haster efter udvalgets mening med at indføre et sammenhængende skattesystem omfattende samtlige skatter og punktafgifter på brændstof til erhvervsbrug. Nærværende forslag til harmonisering af punktafgifterne bør udgøre en del af et forslag til en sådan samlet beskatning.

2.4. Eftersom indtægterne fra disse afgifter opkræves på nationalt eller regionalt niveau, må harmoniseringen nødvendigvis være ensbetydende med en forhøjelse, men man kan i dag konstatere, at fastfrysningen af Fællesskabets minimumssats siden 1992 har skærpet forskellene medlemslandene imellem, hvilket EØSU beklager. Dette er baggrunden for forslaget om en centralsats for dieselolie på 350 EUR (en forhøjelse på 42 % i forhold til minimumssatsen på 245 EUR). EØSU kan godt forstå, at det er nødvendigt med denne forhøjelse, der vil give de fleste medlemsstater og regioner ekstra skatteindtægter, som øremærkes til finansiering af overførsel af transport fra vejtransport til andre transportformer, der er mere miljøvenlige (jf. beskrivelsen i hvidbogen).

2.5. Kommissionen mener, at man skal mindske trafikken ved at hæve transportomkostningerne gennem en forhøjelse af punktafgifterne. Udvalget vil i den forbindelse gerne pege på, at gods- og persontransport opfylder et behov: når handlen

øges, stiger efterspørgslen efter transport (jf. hvidbogen om transportpolitik frem til 2010). Denne handel ses i øvrigt som tegn på en god og sund økonomi — og udvidelsen kan kun få handelen til at vokse yderligere. På denne baggrund må formålet med forhøjelsen af punktafgifterne ikke være at mindske transportefterspørgslen, men at tilvejebringe øgede indtægter, der kan mindske de negative miljøvirkninger, forudsat at midlerne benyttes til dette formål.

2.6. Udvalget har længe og gentagne gange vist med sine udtalelser, at det, for så vidt angår transport over lange afstande, er tilhænger af overførsel af gods fra vejtransport til andre transportformer, der bruger mindre forurenende energi, såsom transport med jernbane, ad de indre vandveje og »ad motorvejene til søs«.

2.6.1. Udvalget vil gerne benytte denne lejlighed til at minde om, at gennemførelsen af retningslinjerne i hvidbogen »Den Europæiske transportpolitik frem til 2010 — De svære valg« bør fremskyndes.

2.7. Med henblik på større effektivitet og med afsæt i Kommissionens ønske om at gennemføre »foreneren betaler«-princippet foreslår udvalget, at merindtægter fra forenerens betaling af ny infrastruktur anvendes til på mellemlangt sigt at afhjælpe forurenende trafikophobninger.

2.8. Derfor opfordrer udvalget Kommissionen til at lade den harmoniserede forhøjelse af skatter og punktafgifter bidrage til en innovativ løsning på den gordiske knude, der ligger i finansieringen af infrastruktur (jf. hvidbogen om transportpolitikken frem til 2010 — anden del — kapitel II), ved at oprette en »EU-fond for infrastruktur« baseret på permanente indtægter (f.eks. 1 cent pr. liter benzin, eller 10 EUR pr. ton). Disse indtægter skal -uafhængigt af indtægterne fra kilometerafgifter på benyttelse af infrastruktur, som er undervejs i et kommende rammedirektiv -hvert år tilflyde »EU-fonden for infrastruktur« De opkræves i medlemsstaterne og overføres hvert år til EU's budget. Fonden vil yde hjælp enten i form af direkte støtte eller i form af rentenedsættelse til de i transporthvidbogen prioriterede projekter, som skal ajourføres i 2004.

2.9. Samtlige indtægter fra dieselolie til erhvervsformål, herunder også midlerne til denne fond, skal komme fra medlemsstaternes indbetaling af kommende overskud fra indkrævningen af skatter og punktafgifter og svare til den årligt beregnede forskel mellem de faktisk anvendte satser for skatter og punktafgifter i de enkelte medlemsstater og satserne i figuren i punkt 3.2 i begrundelsen til direktivforslaget.

(1) Jf. hvidbogen »Den Europæiske transportpolitik frem til 2010 — De svære valg« (KOM(2001) 370 endelig, Anden del, kapitel II Problemet med finansieringen, pkt. C).

I euro for 1000 liter (februar 2002)

	B	DK	D	GR	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
Euro super	507	548	624	296	396	574	401	542	372	627	414	479	560	510	742
Diesel	290 (*)	370 (*)	440 (*)	245	294	376	302 (*)	403	253 (*)	345 (*)	282	272	305 (*)	337 (*)	742 (*)

(*) Diesellole med et svovlindhold på under 50 ppm.

2.9.1. For eksempel vil beskatning af det samlede forbrug af diesellole og benzin til gods- og persontransport på ca. 300 mio. tons om året (kilde: Eurostat) og en opkrævning af 10 EUR pr. ton udelukkende til EU-fonden for infrastruktur give en årlig indtægt på 3 mia. EUR, hvilket svarer til 90 mia. EUR over 30 år.

2.10. Forvaltningen af fonden kunne overlades til Den Europæiske Investeringsbank, der så vil kunne yde tilskud fra fonden til projekter, som Kommissionen prioriterer og Europa-Parlamentet og Rådet godkender, enten ved at yde rentegodtgørelser for de bevilgede lån eller ved at træde ind som økonomisk garant for de projektansvarlige.

3. Særlige bemærkninger

3.1. EØSU bifalder samtlige betragtninger i direktivforslaget, der udgør en detaljeret begrundelse for forslaget, men foreslår dog, at overgangsperioden frem til 2010 forkortes med 1 eller 2 år.

3.2. I forlængelse af forslaget om at løse den gordiske knude, der ligger i finansieringen af transportinfrastruktur, på samme måde som man har gjort det i Schweiz, opfordrer EØSU Kommissionen til blandt betragtningerne at tilføje en passus, der f.eks. kunne formuleres som følger:

»Gennemførelsen af de projekter, der er prioriteret i hvidbogen »Den europæiske transportpolitik frem til 2010 — De svære valg« kræver adgang til betydelige likvide finansieringsmidler. Til dette formål hensætter medlemsstaterne i forbindelse med forhøjelsen af skatter og punktafgifter frem til 2010 et beløb på 10 EUR pr. ton eller 1 cent pr liter brændstof, som anvendes til gods- eller persontransport.

Denne faste indtægt overføres til en særlig infrastrukturfond, som oprettes under EU's budget.

De årligt opkrævede beløb anvendes udelukkende til de projekter, som prioriteres i Kommissionen i forbindelse med revisionen af hvidbogen i 2004. Alt efter projektets art og i overensstemmelse med bestemte kriterier (bæredygtig udvikling, økonomisk rentabilitet, de pågældende medlemsstaters andel af finansieringen m.m.) vil denne fond yde tilskud og om nødvendigt en rentegodtgørelse, som Den Europæiske Investeringsfond, der forvalter fonden, skal stå for.»

3.3. Artikel 1 i direktivforslaget: Godkendt.

3.4. Artikel 2 i forslaget til direktiv: Godkendt, men under forbehold af indholdet i artikel 5, som udvalget foreslår tilføjet nedenfor.

3.5. Udvalget anmoder Kommissionen om at tilføje en artikel 3 med bestemmelser vedrørende iværksættelse og drift af en »EU-fond for infrastruktur« som defineret ovenfor.

3.6. Artikel 3 i direktivforslaget bliver artikel 4. Udvalget godkender denne artikel.

3.7. Udvalget anmoder om, at der indføres en ny artikel 5 vedrørende overvågning af gennemførelsen af direktivet på følgende konkrete områder:

- gennemførelse af artiklerne om de harmoniserede punktafgifter over de næste 10 år med en statusrapport efter 5 år, der bl.a. omfatter en særlig undersøgelse af situationen i de nye medlemsstater efter udvidelsen den 1. januar 2004 og af anvendelsen af den indeksering af centralsatsen, som fastsættes i artikel 2 i direktivet;
- overvågning af oprettelsen af en EU-fond for infrastruktur og anvendelsen af skatter og punktafgifter, som opkræves med henblik på at gennemføre prioriterede projekter.

Udvalget ønsker at blive inddraget i arbejdet på begge disse områder.

3.8. Artikel 4 bliver artikel 6. Udvalget godkender denne artikel.

3.9. Artikel 5 bliver artikel 7. Udvalget godkender denne artikel.

4. Konklusioner

4.1. EØSU godkender bestemmelserne i direktivet i deres helhed, dog med de ovenfor beskrevne tilføjelser, som kan opsummeres i fire foranstaltninger:

- overgangsperioden forkortes med et eller to år, så man når frem til en centralsats i 2008 eller 2009;
- der indføres efter Schweiz' forbillede en afgift for anvendelse af EU's vejnet, der skal betales af tredjelandes

lastbiler ved grænsen til EU. Indtægterne herfra skal tilflyde EU's budget;

- der oprettes en EU-fond for infrastruktur, der finansieres af en EU-afgift på 1 cent pr liter (ca. 10 EUR pr. ton, svarende til 3 mia. EUR om året) og af afgifterne på lastbiler fra tredjelande;
- forvaltningen af summen på 3 mia. EUR samt afgifterne på lastbiler fra tredjelande overdrages til Den Europæiske Investeringsbank, der skal anvende midlerne til at yde rentegodtgørelse eller tilskud til lån, der finansierer gennemførelsen af transportinfrastrukturprojekter, som Europa-Parlamentet og Rådet giver høj prioritet i 2004.

Bruxelles, den 23. januar 2003.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

BILAG I

til Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Nedenstående ændringsforslag blev sat til afstemning samlet og forkastet under debatten (art. 54, stk. 3, i forretningsordenen):

Punkt 2.1

I sidste punktum erstattes »med forbehold af nedenstående bemærkninger« med:

», men mener ikke, at tiden er moden til at tage stilling til Kommissionens konkrete forslag til harmonisering af dieselaftgifterne. Der er desuden flere vigtige spørgsmål af principiel og praktisk karakter, som ikke er tilstrækkeligt udførligt behandlet i Kommissionens forslag.«

Begrundelse

Gives mundtligt.

Punkt 2.1.1

Nyt punkt tilføjes:

»Udvalget mener ikke, at det kan tage stilling til Kommissionens forslag af følgende årsager:

- der må ikke træffes afgørelse om forslaget til direktiv om afgiftsordninger for dieselloie, førend Kommissionens kommende rammedirektiv om infrastrukturbeskatning er kendt og analyseret;
- Kommissionen har endnu ikke påvist, hvorledes den foreslåede ordning med at afkoble afgifterne på dieselloie til erhvervsformål fra afgifterne til private formål kan fungere i praksis;
- Kommissionen har undervurderet de vigtige principspørgsmål, som bringes på bane i forslaget med hensyn til en ændring fra en mindstesats til en central-/harmoniseret sats.«

Begrundelse

Gives mundtligt.

Afstemningsresultat

For: 40, imod: 58, hverken for eller imod: 5.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om inspektion og verifikation af god laboratoriepraksis (GLP) (kodificeret version)«

(KOM(2002) 529 endelig — 2002/0233 (COD))

(2003/C 85/29)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 28. november 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 95 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Adrien Bedossa hovedordfører.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 396. plenarforsamling af 22. og 23. januar 2003 (mødet den 23. januar) enstemmigt følgende udtalelse.

Indledning

Der er et klart behov for at revidere EU's lovgivning på området. En sådan revision bør ske med jævne mellemrum.

Målsætningerne for dette direktivforslag er klare og enkle til dette formål, og de sigter først og fremmest mod at opnå nogle konkrete resultater.

Denne formelle revision af kodifikationen vedrørende inspektion og verifikation af god laboratoriepraksis sigter mod at forenkle og forbedre metoderne, i og med at den ikke alene er rettet mod fremtiden, men også den eksisterende lovgivning.

Særlige bemærkninger

EØSU støtter initiativet bag dette direktivforslag af følgende grunde:

- Selv om det er naturligt, at man først og fremmest ønsker at fjerne forældede retsregler, er det nødvendigt at lade regelforenklingen gøre EU-lovgivningen mere klar og gennemsigtig.

- En regelmæssig ajourføring af kodifikationen skaber retssikkerhed, således at lovgivningen kan anvendes på et givet tidspunkt og i forbindelse med et givet spørgsmål.
- Forenklingen er vigtig i relation til det indre marked: den manglende harmonisering af retsreglerne udgør en væsentlig hindring og kan i forbindelse med god laboratoriepraksis give anledning til adskillige indsigelser.
- Forenklingen kommer som kaldet her umiddelbart forud for udvidelsen.
- Dette direktiv, som omhandler god laboratoriepraksis, er nødvendigt, selv om det kun har formel karakter, eftersom lovgivning på dette område er særdeles påkrævet.
- Endelig er direktivet et skridt i den rigtige retning, idet det fremskynder forenklingen og kodificeringen af den eksisterende lovgivning og tillader endvidere at vurdere virkningen af lovtekster.

Endelig er den konsoliderede ramme for redaktionen en virkelig god ting.

Bruxelles, den 23. januar 2003.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om indbyrdes tilnærmelse af lovgivning om anvendelsen af principper for god laboratoriepraksis og om kontrol med deres anvendelse ved forsøg med kemiske stoffer (EØS-relevant tekst) (kodificeret version)«

(KOM(2002) 530 endelig — 2002/0231 (COD))

(2003/C 85/30)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 28. november 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 95 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede at overdrage det forberedende arbejde til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug og udpegede Adrien Bedossa til hovedordfører.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 396. plenarforsamling den 22. og 23. januar 2003 (mødet den 23. januar) enstemmigt følgende udtalelse.

1. Indledning

1.1. EF-retsakter, som ofte ændres — af og til på en temmelig usystematisk måde — må kodificeres, hvis de skal være klare og gennemskuelige.

1.2. Revisionen skal koncentrere sig om den gældende lovgivning, men også skue frem og sigte på at forenkle og forbedre metoderne.

2. Principper

2.1. Formålet med dette direktivforslag er at tilnærme, samle og rationalisere bestemmelser i EF-retsakter i en enkelt kodificeret version, der som minimum følger princippet om sammenhæng, klarhed og god forståelse af EU-lovgivningen.

2.2. Kodificeringen skal klart påvise, at den gør den gældende ret enklere, mindre tvetydig og mere gennemskuelig.

2.3. Hensigten med direktivforslaget er at sammenskrive tekster, der har været kodificeret i mere end 15 år, og kun foretage de formelle ændringer, som forenklingsprocessen kræver.

2.4. Kodificeringsforslaget er udarbejdet ved hjælp af EU-Publikationskontorets edb-system. Der er tale om en konsolidering af de gældende bindende forskrifter på dette område i en mere læselig og synlig form.

3. Anvendelsesområde

3.1. Mens idéen med systematisk udvikling af god laboratoriepraksis er at opnå forsøgsresultater af god kvalitet, er formålet med dette direktiv at sikre, at alle EU's medlemsstater gensidigt anerkender resultaterne, at spare tid og ressourcer og at undgå ofte kunstige tekniske hindringer og unødige gentagelser af forsøg. Der er tale om områder, som den offentlige mening er meget følsom over for: offentlig sundhed og/eller miljøet.

— Principperne for god laboratoriepraksis anvendes på indholdet i lægemidler, kosmetiske produkter, veterinærlægemidler, pesticider, tilsætningsstoffer til levnedsmidler og foder samt industrikemikalier.

— Principperne for god laboratoriepraksis anvendes på forsøg i laboratorier, væksthuse og i felten.

— God laboratoriepraksis i kodificeret form er et krav fra en oplyst og meget følsom offentlighed, der ønsker indsigt.

4. Generelle bemærkninger

4.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg er helt enig i de principper, som nævnes for etablering af god laboratoriepraksis.

— God laboratoriepraksis er en generel forpligtelse for alle laboratorier i EU, som udfører disse forsøg for at evaluere sikkerheden for mennesker, dyr og/eller miljøet.

4.2. EØSU bifalder Kommissionen, når den i sit forslag beskriver behovet for inspektioner og kontrolafprøvninger i overensstemmelse med god laboratoriepraksis, hvilket også anbefales af Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling (OECD).

EØSU bemærker dog, at OECD's anvendelsesområde er større. Det kan føre til tvetydigheder.

4.3. EØSU bifalder, at der udtrykkeligt åbnes mulighed for tilpasning af principperne for god laboratoriepraksis.

4.4. EØSU har noteret sig, at en medlemsstat kan anvende beskyttelsesklausuler, når den finder, at principperne for god laboratoriepraksis og kontrol er utilstrækkelige, og beslutte at indføre et midlertidigt forbud mod produktet. Kommissionen og medlemsstaterne skal underrettes herom.

4.5. EØSU ønsker, at dette direktiv træder i kraft hurtigst muligt.

5. Særlige bemærkninger om OECD's principper for god laboratoriepraksis

5.1. I bilag 1 gives en kort og præcis beskrivelse af god laboratoriepraksis og en liste over fagudtryk, som definerer:

- god laboratoriepraksis,
- forsøgslaboratoriets organisation,
- sikkerhedsproblemer, som kan og/eller bør løses,
- selve teststoffet: referencestof, batch eller vehikel.

5.2. God laboratoriepraksis:

- beskrivelse af hver enkelt forsøgsdeltagers kompetence og ansvarsniveau,
- vejledning om god forsøgspraksis, især om kvalitetssikring og dennes afgørende rolle for forsøgets gennemførelse,
- tilstedeværelse af uafhængige kvalitetssikringsmedarbejdere,
- deltagelse af eksterne evalueringsekspertter i hele processen,

- præcise, detaljerede, gennemskuelige og offentligt tilgængelige referater af høj kvalitet,
- standardforskrifter for faciliteter, som skal overholdes nøje, især proceduren for bortskaffelse af affald, opbevaring og vedligeholdelse af arkiver og materialer,
- særlig opmærksomhed om definition og sporbarhed, identifikation og anvendelse af testsystemerne, især de biologiske,
- standardisering af alle forskrifter for forsøgets afvikling, herunder kvalitetssikring, så forsøget kan fortolkes tværfagligt,
- gennemførelsen af forsøget skal følge en plan, som giver en let forståelig redegørelse for indhold, dato, metoder og hovedpunkter,
- registrering og referater af forsøget kan være fortrolige, men dets gennemførelse og især rapporten om resultaterne skal præsenteres i en publikation, der følger bestemte regler (offentlig tilgængelig, type, præcision, fremlæggelse af resultater, resumé), så der kan foretages en kritisk undersøgelse med en positiv og/eller kontradiktorisk dialog til følge.

6. Særlige bemærkninger

6.1. EØSU ser positivt på denne fremgangsmåde, som er nødvendig og går i den rigtige retning.

6.2. EØSU bemærker, at Kommissionen

- lovgiver på dette område, fordi det er nødvendigt,
- vælger det rette instrument og fremskynder lovgivningsprocessen,
- forlanger en hurtig gennemførelse og en effektiv anvendelse,
- fremskynder forenklingen og kodificeringen af eksisterende tekster.

6.3. EØSU bifalder disse principper, men er ikke helt sikker på, at de nuværende gennemførelsesmekanismer er tilstrækkeligt effektive.

6.4. EØSU konstaterer, at forslaget ikke indebærer en deregulering, men en bedre lovgivning. Hvis den er let tilgængelig, nødvendig, relevant, objektiv, enkel, stabil og gennemskuelig, er den også mere effektiv, da effektivitet afhænger af kvalitet.

6.5. EØSU er sikker på, at bestemmelserne i dette direktiv desuden er indbyrdes kompatible, effektive og rentable.

Bruxelles, den 23. januar 2003.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 78/660/EØF, 83/349/EØF og 91/674/EØF om årsregnskaber og konsoliderede regnskaber for visse selskabsformer og forsikrings-selskaber«

(KOM(2002) 259/2 endelig — 2002/0112 (COD))

(2003/C 85/31)

Rådet besluttede den 19. juli 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 44, stk. 7, at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede at henvise det forberedende arbejde til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug og udpegede Guido Ravoet til hovedordfører.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 396. plenarforsamling af 22. og 23. januar 2003, mødet den 22. januar, følgende udtalelse med 72 stemmer for og 1 imod.

1. Indledning

1.1. I meddelelsen af 13. juni 2000 om »EU's regnskabsstrategi: Vejen frem« foreslog Kommissionen, at alle børsnoterede virksomheder i EU forpligtes til at udarbejde deres konsoliderede regnskaber i overensstemmelse med International Accounting Standards (IAS) senest fra 2005. Dette skridt har til formål at gøre kapitalmarkederne generelt mere effektive og derved mindske selskabernes kapitalomkostninger. Hermed svarer meddelelsen til handlingsplanen for finansielle tjenesteydelser, som Det Europæiske Råd i Lissabon den 23. og 24. marts 2000 krævede skulle være gennemført før 2005. I meddelelsen foreslås det, at medlemsstaterne får mulighed for at udvide anvendelsen af IAS til ikke-børsnoterede finansieringsinstitutter og forsikrings-selskaber, idet sigtet er at øge sammenligneligheden i hele sektoren og at garantere effektivt og målrettet tilsyn.

1.2. Kommissionens meddelelse er inddelt i to dele: Indførelse af IAS-standarder i EU på den ene side og de eksisterende EU-regnskabsdirektivs afstemning efter IAS-standarder på den anden.

1.3. Med henblik på første del vedtoges »Europa-Parlamentets og Rådets forordning om anvendelse af internationale regnskabsstandarder« den 19. juli 2002. Denne forordning indeholder en godkendelsesmekanisme, som er en forudsætning for anerkendelse af IAS i EU.

1.4. Det hedder i forordningen, at alle børsnoterede virksomheder fra 1. januar 2005 skal udarbejde deres konsoliderede årsregnskaber i overensstemmelse med de IAS-standarder, som er godkendt til brug i EU. Medlemsstaterne får mulighed for at tillade eller kræve, at ovennævnte selskaber også udarbejder deres ordinære årsregnskaber i overensstemmelse med IAS, samt til at tillade eller kræve, at også andre selskaber

anvender vedtagne IAS. I sin udtalelse af 17. september 2001 påpeger udvalget, at man bør være opmærksom på de sociale informationer, som skal stilles til rådighed for arbejdstagerne ⁽¹⁾.

1.5. Med henblik på gennemførelse af anden del skal de eksisterende EU-regnskabsdirektiver afstemmes efter IAS-standarderne. Det er denne afstemning, der er genstand for denne udtalelse. Det skal bemærkes, at direktiv 86/635/EØF om bankers og andre penge- og finansieringsinstitutters årsregnskaber og konsoliderede årsregnskaber oprindeligt ikke skulle være omfattet af disse ændringer. Efter drøftelser i Rådet er dette direktiv imidlertid medtaget i forslaget. Følgende direktiver skal således ændres:

- Rådets fjerde direktiv 78/660/EØF af 25. juli 1978 om årsregnskaberne for visse selskabsformer
- Rådets syvende direktiv 83/349/EØF af 13. juni 1983 om konsoliderede årsregnskaber
- Rådets direktiv 86/635/EØF af 8. december 1986 om bankers og andre penge- og finansieringsinstitutters årsregnskaber og konsoliderede regnskaber
- Rådets direktiv 91/674/EØF af 19. december 1991 om forsikringssektors årsregnskaber og konsoliderede regnskaber.

1.6. Ifølge Kommissionen vil direktiverne spille en væsentlig rolle i IAS-forordningens mekanisme til vedtagelse af IAS-standarderne. Ifølge Kommissionen er det ligeledes meningen, at årsregnskabsdirektiverne skal udgøre grundlaget for regnskabslovgivningen for virksomheder, som ikke udarbejder årsregnskaber eller konsoliderede regnskaber i henhold til vedtagne IAS efter IAS-forordningen. De vedrører også områder, som falder uden for IAS-forordningen (f.eks. krav om revision og udarbejdelse af årsberetning). Direktiverne vil fortsat være gældende på disse områder.

1.7. På et begrænset antal områder kommer bestemmelserne i årsregnskabsdirektiverne, som har været stort set uændrede i over tyve år, i karambolage med IAS. Med dette forslag vil Kommissionen rydde disse uoverensstemmelser af vejen. Forslaget fjerner alle uoverensstemmelser mellem direktiv 78/660/EØF, 83/349/EØF, 86/635/EØF (tilføjet) og 91/674/EØF og IAS pr. 1. maj 2002.

2. Oversigt over direktivforslagets indhold

2.1. Fjerde direktiv om årsregnskaber for visse selskabsformer

2.1.1. Medlemsstaterne får mulighed for at tillade eller kræve, at yderligere oversigter såsom en pengestrømsanalyse kan indgå i årsregnskabet.

2.1.2. Medlemsstaterne får i overensstemmelse med IAS mulighed for at tillade eller kræve, at præsentationen af beløbene i posterne i resultatopgørelse og status henviser til substansen i de transaktioner eller forhold, der aflægges beretning om, i stedet for at henviser til den juridiske form. Sådanne tilladelser eller krav kan begrænses.

2.1.3. Medlemsstaterne kan tillade virksomheder, at balancen opgøres i henhold til kravene i IAS. Samtidig foregribes en fremtidig reform af resultatopgørelsen.

2.1.4. IAS fastsætter mere strikse regler for hensættelser end det fjerde direktiv. Direktivforslaget begrænser hensættelser ifølge IAS for selskaber, som anvender IAS, men opretholder status quo for ikke-børsnoterede selskabers årsregnskaber.

2.1.5. I overensstemmelse med IAS-38 gives der mulighed for at revurdere faste immaterielle aktiver.

2.1.6. Medlemsstaterne kan tillade, at begrebet »dagsværdi« eller »fair value«, som direktiv 2001/65/EF indførte i regnskabsdirektiverne, udvides til andre aktiv-kategorier (eventuelt kun i konsoliderede årsregnskaber), og at ændringer i denne værdi medtages i resultatopgørelsen.

2.1.7. Den grundlæggende pligt til at udarbejde en årsberetning, som indeholder en pålidelig redegørelse for virksomhedens forretningsmæssige udvikling og dens stilling udvides. Der skal nu også medtages en omtale af selskabets præstationer og de vigtigste risici og usikkerhedsmomenter, som selskabet er udsat for. Hvis det er nødvendigt for at få et pålideligt billede af selskabets udvikling, præstationer og stilling, skal der udover de finansielle oplysninger også gives en analyse af relevante miljømæssige, sociale og andre aspekter.

2.1.8. I de tilfælde, hvor der offentliggøres uddrag af årsregnskabet, nedfældes det i direktivforslaget, at det, udover om revisors udtalelse er forbeholden eller uforbeholden, eller revisor ikke har været i stand til at fremsætte en revisionsudtalelse nu også skal anføres, om den eller de eksterne revisorer i deres udtalelse har peget særligt på bestemte forhold, uden at dette har givet anledning til forbehold i revisionsberetningen. Samtidig tilstræber direktivforslaget en yderligere harmonisering af revisionsberetningerne.

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse: EFT C 260 af 17.9.2001.

2.1.9. Der lægges op til en justering som følge af euroens indførelse.

2.1.10. Børsnoterede virksomheder kan ikke længere opnå undtagelser fra visse forpligtelser.

2.2. Syvende direktiv om konsoliderede regnskaber

2.2.1. Ifølge IAS betragtes et selskab som et datterselskab, hvis det kontrolleres af et moderselskab, uanset om der foreligger en kapitalinteresse i selskabet. Den nuværende bestemmelse i direktivet om, at der skal foreligge en interesse, udgår, så direktivet bringes i overensstemmelse med IAS.

Samtidig ophæves bestemmelserne i direktivet om, at et selskab ikke må medtages i moderselskabets konsoliderede regnskaber, såfremt dets aktiviteter afviger så meget fra moderselskabets, at konsolideringen ikke ville give et retvisende billede af hele gruppen af selskaber, der indgår i konsolideringen. Dette anses nu for aldrig at være tilfældet.

2.2.2. Bestemmelser svarende til dem i punkt 2.1.1, 2.1.7, 2.1.8 og 2.1.10 medtages i forslaget om revision af det syvende direktiv. Samtidig lægges der op til, at når der kræves både årsberetning og konsolideret årsberetning, kan de to beretninger fremlægges samlet.

2.3. Direktivet om bankers og andre finansieringsinstitutters årsregnskaber og konsoliderede regnskaber

2.3.1. Hovedparten af ændringerne i direktiv 86/635/EØF er en følge af de ovenfor beskrevne ændringer af det fjerde direktiv.

2.3.2. Medlemsstaterne kan tillige tillade eller kræve, at kreditinstitutter eller visse kategorier af kreditinstitutter opstiller deres balance afhængig af balanceposternes karakter og deres relative likviditet.

2.3.3. Som en afvigelse fra det fjerde direktiv kan medlemsstaterne tillade eller kræve, at kreditinstitutter eller visse kategorier af kreditinstitutter udarbejder en resultatberetning (performance report) i stedet for en resultatopgørelse, forudsat de oplysninger, som skal medtages deri, er ækvivalente.

2.3.4. Som følge af afskaffelsen af konsolideringsfritagelsen for selskaber, som driver virksomhed, der afviger stærkt fra moderselskabets (punkt. 2.2.1), afskaffes tillige kravet om, at et kreditinstitut, som er et moderselskab, i sine konsoliderede regnskaber skal medtage datterselskaber, der ikke er kreditinstitutter, og hvis aktiviteter ikke ligger i umiddelbar forlængelse af bankaktiviteter. Denne undtagelse bliver nemlig overflødig som følge af ændringen af direktiv 83/849/EØF.

2.4. Direktivet om forsikringsselskabers årsregnskaber og konsoliderede regnskaber

2.4.1. Hovedparten af ændringerne af direktiv 91/674/EØF er en følge af de ovenfor nævnte ændringer i det fjerde direktiv.

2.4.2. Der lægges op til yderligere ændringer i forbindelse med brugen af dagsværdi (fair value) for visse specifikke poster i henhold til IAS 39.

3. Generel vurdering

3.1. Udvalget anser det for en god idé at bringe regnskabsdirektiverne i overensstemmelse med IAS. Dog bemærker udvalget, at IAS-standarderne undergår en udvikling. Direktivforslaget fjerner alle uoverensstemmelser i forhold til IAS pr. 1. maj 2002. Siden da er adskillige vigtige ændringer af IAS-standarderne under udarbejdelse. Hvis sådanne ændringer skulle medføre nye konflikter med EU's regnskabsdirektiver bør de ryddes af vejen hurtigst muligt.

3.2. I de nuværende europæiske tekster om regnskaber og forsigtighedsbaseret bankkontrol gøres der stadigvæk brug af subkonsolideringer (konsolidering, hvor et datterselskab også skal foretage konsolidering). Udvalget mener, at man undlader at benytte muligheden for at afskaffe disse subkonsolideringer, da sådanne subkonsolideringer er et levn fra gældende nationale regnskabslovgivninger. Med en standardiseret europæisk regnskabslovgivning (i konsolideret henseende), især vedrørende forsigtighedsbaseret bankkontrol, forekommer sådanne subkonsolideringer at være overflødige. Udvalget henstiller derfor, at Kommissionen indleder drøftelser med Banking Advisory Committee for at finde frem til, om der kan gennemføres forsigtighedsbaseret bankkontrol, uden at det kræves, at kreditinstitutter foretager subkonsolidering. Når en europæisk koncern eller et konglomerat af virksomheder vælger at anvende IAS-forordningen (enten under anvendelse af IAS-forordningen eller frivilligt), bør en sådan gruppe have mulighed for kun at udarbejde ét konsolideret årsregnskab. For at tydeliggøre dette henstiller udvalget, at Kommissionen redegør nærmere for forholdet mellem IAS-forordningens og moderniseringsdirektivets anvendelsesområde.

3.3. Med indførelsen af en særlig statut for det europæiske selskab tog EU et vigtigt skridt henimod harmonisering af retsrammen for europæiske virksomheder. Den pågældende forordning træder i kraft den 8. oktober 2004. Udvalget mener, at de nationale regnskabslovgivninger bør være tilpasset på det tidspunkt, så det europæiske selskab får en god start. Naturligvis bør et sådant europæisk selskab også kunne anvende IAS uden at være underkastet nationale regnskabsstandarder.

3.4. Udviklingen i IAS-standarderne fremgår bl.a. af IAS-Board's nylige behandling af problematikken omkring konsolidering af special purpose vehicles (SPV). For banksektoren er det vigtigt, at f.eks. enheder med specielt formål, selv om de i regnskabsmæssig henseende skal konsolideres, ikke på forsigtighedsområdet giver anledning til en kapitalvægtning. Samme bemærkning gælder for forsikringssektoren.

3.5. Brugen af fair value-værdier i banksektoren i overensstemmelse med IAS er vanskeligt forenelig med reglerne om risikoforvaltning, således som de er fastlagt af Basel-komiteén. Efter udvalgets mening kunne man i direktivet medtage en forpligtelse gående ud på, at Europa-Kommissionen i IASB skal slå til lyd for, at IAS-standarderne tager mere hensyn til Basel-standarderne.

3.6. Udvalget mener, at der på forsigtighedsområdet er behov for en yderligere afstemning mellem reglerne i kapitalkravsdirektivet mht. investeringstjenester og IAS-standarderne.

3.7. Man må også være opmærksom på, at der ikke findes IAS-standarder for forsikringskontrakter. Det er højest sandsynligt, at IASB ikke vil vedtage en sådan standard før 2004. Indtil der foreligger en fuldstændig IAS-standard for forsikringskontrakter, bør forsikringsselskaberne efter udvalgets mening have mulighed for at udfylde dette hul via »best practices«.

3.8. Også på skatteområdet melder der sig vigtige problemer. Indførelse af IAS på konsolideret plan er nemlig et kunstigt indgreb. For banker er det næsten umuligt at opstille et konsolideret årsregnskab ifølge IAS, uden at de først udarbejder et ordinært årsregnskab ifølge IAS. Samme situation gælder for forsikringsselskaber. I modsætning til industrivirksomheder er følgerne af IAS-39-standardens om vurdering af finansielle instrumenter nemlig af særdeles stor betydning for banker og forsikringsselskaber. For at undgå indviklede omregninger skal disse institutter derfor også udarbejde et ordinært årsregnskab ifølge IAS. Udvalget drager den konklusion, at dette fører til dobbelt brug af det ordinære årsregnskab.

3.9. I nogle europæiske lande gør sammenhængen mellem det ordinære årsregnskab og beskatningen det imidlertid på nuværende tidspunkt umuligt umiddelbart at finde en løsning på ovennævnte problem. Alligevel er det overmåde vigtigt, at børsnoterede virksomheder ikke længere end nødvendigt tvinges til at benytte to sæt regnskabsstandarder. Derfor finder udvalget det ønskeligt, at der i direktivforslaget medtages en artikel, som skaber en forbindelse med skatteharmoniseringen i EU. Udvalget mener dog, at så længe skatteharmoniseringen i EU ikke er en realitet, bør man bibeholde de medlemsstatsalternativer, som der lægges op til i moderniseringsdirektivet, så en i skattemæssig henseende neutral implementering gøres mulig.

3.10. I Europa ser der ud til at være en tendens hen imod skattemæssig konsolidering. Udvalget mener, at Kommissionen nærmere bør undersøge, om IAS udgør et godt grundlag for fastlæggelse af skattemæssige forpligtelser.

3.11. Nogle medlemsstater har allerede bebudet, at de vil udforme nye nationale regler, der beskrives som værende »konvergerende« med IAS-standarderne; sådanne standarder er således ikke helt identiske med IAS. Udvalget bemærker, at disse initiativer strider imod tendensen i retning af internationale regnskabsstandarder. Endvidere tvinger de internationalt aktive virksomheder til at tage nogle kostbare skridt. For en virksomhed, som er aktiv i fem medlemsstater, vil det nemlig ikke være nok på én gang at gennemføre en bestemt standard; virksomheden tvinges til at operere med fem forskellige regelsæt, hvilket vil resultere i analyseforskelle.

3.12. Selv om bestræbelserne på fuldstændig overensstemmelse mellem nye nationale regnskabsregler og IAS stemmer overens med ønsket om ensartede regnskabsstandarder for alle virksomheder i EU, vil en sådan tilgang i praksis føre til problemer, så længe ikke alle retsområder (så som skatteforhold i almindelighed og udbyttebeskatning i særdeleshed) er gjort ensartede. Udvalget anmoder derfor Kommissionen om at arbejde på en mere udstrakt standardisering på disse felter. Indtil dette mål er nået, bør det nedfældes i moderniseringsdirektivet, at medlemsstaterne får lov til ved implementeringen at indføre specifikke nationale foranstaltninger, især for små og mellemstore virksomheder, for hvilke indførelse af IAS-standarder udgør en særlig byrde.

3.13. Udvalget mener tillige, at man ikke må overse sociale og miljømæssige aspekter, og at det bør kræves, at oplysninger herom medtages i årsregnskabet.

3.14. Udvalget finder det afslutningsvis vigtigt med en nøje overholdelse af revisionsreglerne, f.eks. dem der er fastsat af International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB).

4. Konklusion

4.1. Udvalget mener, at det er en særdeles god idé, at man med dette moderniseringsdirektiv vil tilpasse regnskabsdirektiverne til IAS-standarderne. Denne tilpasning vil gøre det lettere for investorer at sammenligne årsregnskaber inden for EU. Herigennem vil markederne blive mere effektive, og selskabernes kapitalomkostninger vil blive mindre. Denne konklusion svarer til udvalgets tidligere konklusioner på dette område (1).

(1) Jf. EØSU's udtalelse om anvendelse af internationale regnskabsstandarder, EFT C 260 af 17.9.2001.

4.2. Dog må man være klar over, at regnskabslovgivningen i EU hurtigt bør gøres endnu mere ensartet. Ellers består der ifølge udvalget en reel risiko for, at tiltaget lægger en endnu tungere rapporteringsbyrde på de berørte virksomheder.

4.3. Også de skattemæssige følger af IAS-standardernes indførelse bør efter udvalgets mening undersøges mere i dybden. Udvalget mener derfor, at en mere udstrakt skatteharmonisering i EU også er ønskeligt set ud fra denne synsvinkel.

Bruxelles, den 22. januar 2003.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg
